

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

**Vahetu õppimise ja töötamise kogemus hoiakute
kujundajana EL-i suhtes**

Magistritöö

Liisu Lass
Juhendaja: Prof Marju Lauristin
Evelin Eikner, MA

Tartu
2013

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD	5
1.1 Teoreetilised lähtekohad	5
Euroopa avalik sfäär.....	5
Kommunikatiivsete võrgustike roll Euroopa avaliku sfääri kujunemisel	9
Ühtne Euroopa identiteet.....	11
1.2 Empiirilised lähtekohad	14
2. MEETOD	17
2.1 Uurimisküsimuste seadmine	17
2.2 Meetod.....	18
2.2.1 Fookusgrupi meetod	18
2.2.2 Tekstianalüüs	21
2.2.3 Diskursusanalüüs	23
2.2 Valim.....	24
2.2.1 Gruppide kirjeldused	25
2.3 Meetodi kriitika.....	27
3. TULEMUSED	28
3.1 Tekstianalüüs	28
3.1.1 Euroopa Liidu tähendus	28
3.1.2 Euroopa Liidu roll Eesti igapäevaelus	31
3.1.3 Üleeuroopalise võlakriisi mõju Eestile	33
3.1.4 Eesti positsioon Euroopa Liidus.....	36
3.1.5 Hinnangud Euroopa Liiduga seotud meediakajastusele	39
3.1.5.1 Teemad, mida ei kajastata.....	40
3.1.5.2 Meediakajastus välismaal	43
3.1.6 Euroopa Liidu tulevik	44
3.1.7 Eesti tulevik Euroopa Liidus.....	45
Tekstianalüüsi kokkuvõte.....	47
3.2 Diskursusanalüüs	47
3.2.1 Ülevaade analüüsi põhimõtetest.....	47
3.2.2 Diskursusanalüüsi tulemused	49
Gruppide võrdlused.....	59
4. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON.....	73
4.1 Järeldused	73
4.2 Diskussioon	76
KOKKUVÕTE	81
SUMMARY	83
Kasutatud kirjandus	85
LISAD	88
Lisa 1. Mart Laari artikkel “Kas Euroopa unistus tuhmub?” 20.10. 2012 Postimees.....	88
Lisa 2. Martin Helme artikkel “Koos euroliiduga saame ka Venemaa” 23.10.2012, Postimees.....	89
Lisa 3. Fookusgrupi intervjuu kava.....	90
Lisa 4. Fookusgruppide transkriptsioonid.....	94

SISSEJUHATUS

Europe has been united, but those elusive citizens, the Europeans, have yet to be invented (Gerard Delanty)

Jaan Kaplinski tõdes eelmise kümnendi alguses, et Euroopa idee kui sellise teostumisele on kaasa aidanud mitmed tegurid. Kõigepealt sõda ja selle taaspuhkemise oht, seejärel kommunismioht, mis sundis Euroopa riike ühinema ja otsima kaitset “suurelt vennalt” ookeani taga. Ja siis selle “suure venna” kasvav võimsus sundis eurooplasi kiiremini integreeruma (Kaplinski 2003).

2012. aasta lõpus ja 2013. aasta kevadel, mil valmis antud magistritöö, on Euroopa haaratud võlakriisi ja mitmed riigid tunnetavad endiselt ka hiljutise majanduskriisi mõjusid. Kuna Eesti kuulub alates 2011. aastast eurosooni, puudutavad euroala probleemid ja nende lahendamine senisest rohkem ka meid. Euroala finantsabi paketid ja Euroopa Liidu järjest kasvav kontroll liikmesriikide tegevuse üle, tõstatab tänasel päeval küsimuse, kas n-ö kunstlikult loodud või paratamatult tekkinud olud kiiremaks integreerumiseks, loovad eelduse ka selleks, et Euroopa Liidu kodanikud kui Euroopa avaliku sfääri kandjad protsessiga kaasa läheksid.

Magistritöö teoreetiline peatükk annab ülevaate Euroopa avaliku sfääri mõistest, keskendudes sotsiaalsete võrgustike rollile Euroopa integratsiooniprotsessis. Euroopa avaliku sfääri käsitluste järgi on ühine Euroopa avalik sfäär võimalik kahel juhul. See eksisteeriks kas rahvuste üleselt või peaksid rahvuslikud avalikud sfäärid euroopastuma. Üks avaliku sfääri teoretikuid Jürgen Habermas pooldab just viimast varianti. Samas ütleb ta, et Euroopa avalikku sfääri selle ideaalses variandis (rahvuste üleselt) ei eksisteeri (Habermas 2009). Siiani on Euroopa avaliku sfääri empiirilised uuringud puudutanud peamiselt Euroopa Liiduga seotud meediakajastuse mõjude uurimist. Järeldustes on tõdetud, et Euroopa avaliku sfääri avaldumine rahvuslikes meediates on endiselt pigem tagasihoidlik (Pullerits 2007, Paves 2012).

Jürgen Habermas (2009) leiab, et ühtse Euroopa identiteedi tekke eelduseks on just ühtse Euroopa poliitilise avaliku sfääri (kommunikatiivse võrgustiku, mis on rahvuste ülene ja tegeleks kõiki puudutavate küsimustega) teke, ükskõik kui nõrk see siis ka ei

oleks. Euroopa Liit on peale institutsionaalse ühenduse tähenduse, mis põhineb poliitilistel ja majanduslikel alustel, ka ühendus, mis tugineb järjest enam mitmetele sidemetele ja võrgustikele rahvuslike ühiskondade vahel. Sellest lähtuvalt on antud magistritöö eesmärgiks uurida empiirilises osas avaliku sfääri kandjaid ehk inimesi, kellel on olemas n-ö praktiline kogemus Euroopa Liidust tänu sellele, et nad on kas töötanud või õppinud mõnes Euroopa Liidu riigis ja seetõttu olnud osalised mitmetes sotsiaalsetes võrgustikes, mis on piiride ülesed. Magistritöö peamiseks küsimuseks on, kuivõrd mõjutab praktiline Euroopa Liidu kogemuse olemasolu Euroopaga suhestumist? Teisteks uurimusküsimusteks on: (2) Milline mõju on praktilisel Euroopa Liidu kogemusel Euroopa Liidu tulevikunägemusele? Ja (3) Milline on erineva Euroopa Liidu kogemusega inimeste ootus meediale seoses Euroopa Liidu teemadega?

Magistritöö empiiriline osa hõlmab nelja fookusgrupi intervjuu analüüsi nii kvalitatiivse tekstianalüüsi kui kriitilise diskursusanalüüsi meetodi abil. Tekstianalüüsi eesmärgiks oli anda ülevaade, milline on kogemusega ja kogemusega gruppide nägemus Euroopa Liidust ja selle tulevikust, kuidas nähakse Eesti positsiooni Euroopa Liidus praegu ja milline võiks Eesti tulevik liidus vastajate arvates olla edaspidi ja kuidas hindavad erineva kogemusega grupid Euroopa Liiduga seotud meediakajastust. Diskursusanalüüsi keskmes on Eesti ja Euroopa suhestumise viisid. Samuti Euroopa Liidu praktilise kogemuse erinev mõju inimeste hoiakutele seoses Euroopa Liidu tulevikuga ja Eesti tulevikuga Euroopa Liidus.

Täna oma juhendajaid professor Marju Lauristini ja Evelin Eikneri, kes suunasid mind õigele teele ning oma tööandjaid Rahvusringhäälingus, kes suhtusid mõistvalt minu õppepuhkustesse ja ei teinud probleemi paindlikust graafikust.

1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD

1.1 Teoreetilised lähtekohad

Daniel Kelemen (2013) nentis selle aasta alguses, et vaatamata skeptikute ootustele, et euroala ei suuda majandus- ja võlakriisile vastu panna, suutsid euroala liikmesriigid astuda samme, mis tähendab ühtlasi suuremat integreerumist. Nii leppisid riigipead 2012. aasta lõpus kokku, et Euroopa Liidu institutsioonid saavad hakata teostama liikmesriikide rahanduspoliitika üle suuremat järelvalvet ning ühtlasi luuakse pangandusliit. Kelemen viitas ka Euroopa Keskpanga presidendi Mario Draghi tsitaadile, mille kohaselt teeb pank ükskõik mida, (*"whatever it takes"* toim.) et päästa rahaliitu.

Viimane tsitaat sobib ilmetama ka praegu 27-st liikmesriigist koosneva ühenduse hetkeseisu – rahvusriikidest koosnev liit liigub järjest rohkem föderatsiooni suunas. See aga tekitab teoreetikutes küsimusi, mis saab Euroopa identiteedist või mis saab rahvusriikide identiteedist? Kui siiani on teoreetilised lähenemised Euroopa avaliku sfääri kohta puudutanud enamasti meediakajastust ja selle mõju ühtse Euroopa avalikkuse tekkele, siis antud magistrtiöö püüab empiirilises osas uurida just sotsiaalsete võrgustike kaudu üle-euroopalisest n-ö igapäevases Euroopas osalejate vaadet Euroopa Liidule ja eurooplaseks olemisele.

Euroopa avalik sfäär

Avaliku sfääri mõiste käsitlustes lähtutakse enamasti Jürgen Habermasi avaliku sfääri kontseptsioonist. Habermas (2001) defineerib avalikku sfääri kui ruumi, mis vastandab ennast privaatsfäärile ning võimaldab vaba ja kriitilist kodanike poolset diskussiooni võimu suhtes. Avaliku sfääri olemasolu võimaldab kodanikel langetada ratsionaalseid otsuseid ja tekitab võimudel vastutust avalikkuse ees. Piiri privat- ja avaliku sfääri vahel võib Habermasi järgi tõmmata riigi ja ühiskonna vahele.

Euroopa avalik sfääri mõiste tekitab teoreetikutes aga rohkem vaidlusi.

Euroopa avaliku sfääri mõiste kohta esitab kõige üldisema definitsiooni Trenz (2005), kes kirjeldab oma lähenemises Euroopa avalikku sfääri kui avatud kommunikatsiooniga ruumi, mis on tihedalt seotud ühtselt juhitud Euroopa

valitsemisega. Seda võib vaadelda kui poliitilist avalikku sfääri, mis vastab normatiivsetele ootustele ja arvamustele, mida poliitilises avalikus ruumis väljendatakse. Avalik sfäär n-ö toodab nähtavat kommunikatsiooni erinevate Euroopa kõneisikute ja institutsioonide kohta (Trenz 2005).

Kõige enam lähtutakse Euroopa avaliku sfääri käsitlestes siiski taas Jürgen Habermasi kontseptsioonist. Selle järgi eksisteerib Euroopa avalik sfäär siis, kui erinevate riikide avalike sfääride võrgustikke kantakse üle rahvusülese Euroopa konteksti (AIM 2007).

Saksa uurijad Grimm ja Rosenwerth on tekkiva Euroopa avaliku sfääri kohta leiduvad arvamused kategoriseerinud kolmeks teooriaks (AIM 2007):

- 1) Traditsioonilis-skeptiline – ühtset Euroopa avalikku sfääri kui sellist ei eksisteeri, sest puudub ühtne Euroopa identiteet, ühine Euroopa tasemel kommunikatsioonisüsteem ja ühine keel.
- 2) Liberaal-representatiivne – arendab edasi rahvusliku avaliku sfääri ideed, mis oleks Euroopa avaliku sfääri kontekstis euroopastunud.
- 3) Uuriv-diskursiivne mudel – kõige laiem definitsioon Euroopa avalikule sfäärile, mis hõlmab ühiskonna liikmete ja massimeedia vahelist kommunikatsiooni. Selle järgi on Euroopa avalik sfäär kujundatud rahvuslike meediate poolt, mis arutlevad Euroopa teemadel.

Habermas peab ühtse Euroopa avaliku sfääri arengu eelduseks institutsionaalseid reforme ning muutust poliitilises kultuuris. Ta (Habermas 2009:56) viitab siinkohal, et Euroopa Liit seisab esimest korda oma ajaloos silmitsi sellega, et Euroopa ühendamise protsessi juba saavutatud tulemused võivad hoopis pöörduda. Habermas toob otsustusprotsessi pidurdavate teguritena välja kolm peamist probleemi:

1. Majanduskriis - Seetõttu ei saa riigid oma maksutulust rahastada üha kasvavaid sotsiaalseid hüvesid ja avalikke teenuseid. Ainus võimalus kosumiseks on arenda Euroopa Liidus riikide ülest poliitikat. See tähendaks näiteks maksusüsteemide ühtlustamist.
2. Vastasseis lääne ja islamimaailma vahel - Habermas ütleb, et just Euroopa Liidu ühine välispoliitika on võtmeteguriks, mis saaks lõpetada USA domineerimise maailma välispoliitikas.

3. Lõhe läänemaailma sees (algas Iraagi sõjaga) - vanad liitlased ei saa jääda liitlasteks, kui üks osapooltest (USA) muutub. Habermas ütleb, et just seetõttu vajaks Euroopa Liit oma armeed.

Pessimistlikku nägemust ühtse Euroopa avaliku sfääri kohta esindavad Ruud Koopmans ja Thomas Risse.

Risse (2003) leiab, et Euroopa avalik sfäär on pigem range sotsiaalne konstruktsioon, mis ei teki iseenesest ning ei eksisteeri väljaspool sotsiaalset- ja poliitilist diskursust. See konstrueeritakse sotsiaalse ja poliitilise diskursuse kaudu, mis tekitab ühtse perspektiivi ning samal ajal rahvusülese kogukondade vahelise kommunikatsiooni küsimuste osas, mis puudutavad meid kõiki kui eurooplasi rohkem kui näiteks prantslasi, sakslasi või hollandlasi oma rahvuse esindajatena.

Kui Risse nägemuses tekiks Euroopa avalik sfäär vaid rahvuslike avalike sfääride üleselt, siis Ruud Koopmans peab Euroopa avaliku sfääri tekkimise eelduseks rahvuslike avalike sfääride euroopastumist. Koopmans (Koopmans et al 2000) eristab avaliku sfääri euroopastumise juures kahte vormi. Esiteks toob ta sarnaselt Rissele välja rahvusülese ja n-õ tõelise Euroopa avaliku sfääri, teiseks aga rahvuslike avalike sfääride euroopastumist. Rahvusliku avalikkuse euroopastumise puhul on see Risse arvates seotud Euroopa teemade, küsimuste, institutsioonide jt senisest suurema nähtavusega meediakajastustes. Seejuures peab Koopmans (2004) oluliseks just meediakajastuse puhul seda, et avaliku sfääri euroopastumise juures nähtaks näiteks teistes riikides toimuvaid sündmusi või poliitiliste otsuste mõju laiemas Euroopa perspektiivis ning seost ka enda riigiga.

Euroopa avaliku sfääri meedias avaldumise kohta esitab Calhoun (2003, viidatud Lauristin 2007 kaudu) kolm viisi. Tema sõnul esineb esiteks n-õ ametlik Euroopa Liit, mida kannavad peamiselt Brüsselist tulevad otsused. Teiseks on n-õ eliidi diskursus, mis on avalikus kommunikatsioonis väga aktiivne ja mida esindavad rahvusvahelised ettevõtjad või ärimehed ja ka kõrgema haridusega inimesed, kes liiguvad eri riikide vahel ja kes suhtlevad piiride üleselt. Calhoun ütleb, et just selles seltskonnas käib kõige elavam ja mitmetahulisem arutelu Euroopa asjade üle, kuid sageli liiga tehnokraatlikult. Ja kolmandaks kannavad Euroopa avalikku sfääri edasi spetsiifilised huvirühmad (aktivistid). Kui laiendada Calhouni mõtet, siis peale meedia vahendusel

avalduva Euroopa avaliku sfääri (EAS-i) võivad need samad n-ö eliidi diskursusesse kuulujad kanda EAS-i edasi ka igapäevases elus. Seda enam, et kui võrrelda tänast päeva kümne aasta taguse ajaga, siis ilmselt on inimeste liikumisvõimalused avardunud ja seetõttu on vaid ärimeestest koosnev “eliidi-klubi” seltskond oma piire laiendanud näiteks teistes riikides töötavate inimeste või vahetusüliõpilastena teistes riikides õppivate tudengite näol.

Laiendatud aktiivse “eliidi-diskursuse” puhul tuleks välja tuua Koopmansi (2004) nägemus horisontaalsest euroopastumisest. See on üks osa tema nägemusest, kuidas Euroopa avalikud sfäärid võiksid euroopastuda. Peale horisontaalse euroopastumise esitas Koopmans ka rahvusülese Euroopa avalik sfääri ning vertikaalse euroopastumise nägemuse. Kui vertikaalne euroopastumine tähendaks riikliku ja Euroopa tasandil kommunikatsiooni ühendamist, siis horisontaalse euroopastumise puhul on keskmes kommunikatiivsed sidemed ja võrgustikud, mis toimivad erinevate liikmesriikide vahel.

Nõrga horisontaalse euroopastumise märgiks on see, kui ühe riigi meedia kajastab teises riigis toimuvaid arutelusid ja poliitilises ruumis toimuvat. Näiteks kajastatakse küll teises liikmesriigis toimuvaid arutelusid ja vaidlusi, kuid laiemat seostamist või arutelu selle üle esimeses riigis tegelikult ei toimu. Sellisel juhul on üldise kajastuse euroopastumise mõõtmine antud kontekstis suhteline (kuigi teises riigis toimuv tuuakse enda riiki), mistõttu võib seda lihtsalt pidada avaliku sfääri rahvusvahelistumiseks. Tugeva variandi puhul on otsesed kommunikatiivsed sidemed ja võrgustikud kahe riigi poliitiliste ruumide vahel. Näiteks on tegemist rahvuslikul tasemel probleemiga, kus võrdlusena tuuakse Euroopa perspektiiv, mistõttu muutub rahvuslik avalikkus euroopastunuks (Koopmans 2004).

Habermas (2009) toob ka välja, et Euroopa avaliku sfääri ühtsuse teket soodustavad muutused kodanikuühiskonnas. See tähendaks aga uute arvamusiidrite ja otsustajate (huvirühmade, parteide) tulekut, mis oleksid üleeuroopalised. Kõikehõlmavat ja hierarhilist Euroopa avalikku sfääri, mis põhineb inglise keelel ja kus meedia tegutseb rahvuslikke avalikke sfäärade üleselt, peab Habermas eksitavaks. Ta toetab pigem varianti, kus rahvuslikud avalikud sfäärid muutuksid euroopastunuks.

Kommunikatiivsete võrgustike roll Euroopa avaliku sfääri kujunemisel

Auditooriumi võimalikku osalemist Euroopa avalikus sfääris kirjeldavad Lauristini (2004, viidatud Pullerits 2007 kaudu) järgi kolm olulist aspekti – avalikkuse usaldus EL-i ja kodumaiste institutsioonide vastu (võimu dimensioon), juurdepääs majanduslikele, sotsiaalsetele ning kultuurilistele ressursidele (praktiline dimensioon) ning huvi teiste maade vastu ja kultuuriline avatus (identiteedi dimensioon). Sellise jaotuse arvestamine on oluline just erinevate inimeste huve silmas pidades.

Auditooriumid, kellel on kõrgem usalduse tase institutsioonide vastu ning paremad ressursid, on positiivsemad Euroopa Liidu suhtes ning eeldatavalt valmis osalemiseks Euroopa avalikkuses ka vertikaalsest või elitaarsest perspektiivist. Selline auditoorium on ka rohkem huvitunud majandusest ning võimeline nägema isiklikku kasu ja kahju abstraktsete bürokraatlike konstruktsioonide taga. Auditooriumid, kelle usaldus institutsioonide vastu on madalam ning samas kultuuriline identiteet tugevam, võivad suhtuda negatiivselt Euroopa Liidu teemade vertikaalsesse dimensiooni, kuid olla vastuvõtlikud skandaalsetele teemadele. Kultuuriliselt avatud, kuid poliitiliselt vähem aktiivsed auditooriumid võivad olla vastuvõtlikud pehmetele teemadele nagu näiteks Eurovisiooni lauluvõistlus, uudised üleujutustest Euroopas ja dokumentaalfilmid (Lauristin 2004, viidatud Pullerits 2007 kaudu).

Fligstein (2008 viidatud Sigalas 2010 kaudu) toob Euroopa integratsiooni silmas pidades välja, et mida rohkem eri rahvustest inimesed omavahel otse suhtlevad, seda suurem on võimalus ühise Euroopa identiteedi tekkeks. Seda põhjusel, et kui inimesed omavahel suhtlevad, siis kaovad piirid just rahvuste pinnal. Enam ei ole oluline, kas tegemist on prantslase või sakslasega, vaid rolli hakkavad mängima ühised huvid. Selline protsess võibki Fligsteini arvates viia selleni, et ühel hetkel nähaksegi teineteist lihtsalt eurooplastena.

Alternatiivse lähenemise Euroopa integratsiooniprotsessi uurimisele pakkusid 2009. aastal välja Adrian Favell and Virginie Guiraudon (Favell & Guiraudon 2009). Nad mõnsid, et peavoolu Euroopa integratsiooni agenda keskendub vaid konkreetsetele

integratsiooni mõjudele, mis puudutavad Euroopa institutsioone, nende poliitikaid ja poliitikuid nii kohalikul kui Euroopa tasemel. Samas on selle nõrgaks pooleks aga see, et kõrvale on jäetud kõik muud aspektid, mis võivad integratsiooni mõjutada. Et laiendada teaduslikku debatti selle üle, mis on euroopastumine, soovivad autorid vaadata eri viise, kuidas ja mille kaudu inimesed euroopastunud on. Näiteks igapäevase käitumise, oma töö ja karjääri või Euroopa Liidu õigusi ja võimalusi ära kasutades.

Nad toovad oma uuringus (Favell & Guiraudon 2009) välja kuus aspekti, mida lisaks peavoolu Euroopa integratsiooni mõjude (konkreetsete poliitikate ja institutsionaalse poole) uurida võiks.

Käesolevas magistritöös kasutatud meetod, kus valimi moodustavad erineva Euroopa Liidu kogemusega inimesed, kuulub antud juhul samuti n-ö alternatiivse lähenemise hulka. Seetõttu esitan põgusalt Favelli ja Guiraudoni (2009) kuus aspekti, mida alternatiivsel EL-i uurimisel arvestatud on.

1. Sotisaalne kihistumine - Beckfield (2006, viidatud Favell & Guiraudoni 2009 kaudu) tõstatab küsimuse, kas Euroopa integratsioon on soodustanud sissetulekute ebavõrdsuse vähendamist või hoopis suurendanud vahet. Tema uurimuse alusel võivad nii majanduslik kui poliitiline integratsioon aidata kaasa sissetulekute ühtlusamisele.

2. Sotsiaalne klass ja identiteet - Diez Medrano (2003, viidatud Favell & Guiraudoni 2009 kaudu), eeldab, et euroopastunud ühiskonnad aitavad inimeste vahel kiiremini kontakti luua ja tekitavad seetõttu enesemääratluse, mille pinnalt moodustavad ka Euroopa sotsiaalsed klassid. Ühest meetodit, mille abil Euroopa sotsiaalsete klasside teket tõestada saaks siiani veel leitud ei ole. Autorid toovad näiteks EL-i liikumisvabadusest tuleneva nähtuse, kus n-ö uued eurooplased liiguvad riigist riiki (ka erasmuslased).

3. Sotsiaalne ja ruumiline mobiilsus - Uurimused näitavad, et Euroopa Liidu heaks otseselt töötavate inimeste (nt euroametnikud) igapäevase elu osaks on ruumiline mobiilsus. Küsimuseks on, kuidas lõimida neid rohkem ka sotsiaalse mobiilsusega.

4. Sotsiaalsed võrgustikud - Ferderico de la Rúa (2003, viidatud Favell & Guiraudoni 2009 kaudu) uuris erasmuslaste loodud suhete kestvust ja seda, kas tudengivõrgustikud on aidanud luua või kasvatada eurooplaseks olemise tunnet. Selgus, et erasmuslased suhtlevad välismaal olles enamasti teistest riikidest tulnud tudengitega ja mitte kohalikega. Euroopa integratsiooni seisukohalt oleks see justkui halb. Samas leidis de la Rúa, et erasmuslastel tekib seetõttu täiesti uus võrgustik, mis eristab neid kodumaal õppivatest tudengitest.

5. Sotsiaalsed liikumised, poliitiline maastik ja avalik sfäär - inimesed, kes kuuluvad ühingutesse, sotsiaalsetesse liikumistesse, mis positsioneerivad ennast Euroopa Liidu integratsiooniga seoses. Uurida võrdlevalt Euroopas olevaid poliitikuid nendega, kes on kodumaal ja siis näha, kas nad täidavad mingit rolli, mis on justkui aja jooksul kujunenud. Uuringud on toonud välja, et näiteks euroametnike puhul on aja jooksul nende professionaalsus paranenud. Ka selgus, et kõige võimukamad on need, kes suudavad olla edukad nii EL-is kui kodumaal.

6. Sotsiaalsetesse gruppidesse jagunemine ja poliitiline pluralism

Fligstein (2008, viidatud Favell & Guiraudoni 2009 kaudu) toob välja, et Euroopa Liidu tuleviku seisukohalt muutub järjest olulisemaks kõhklevate valijate hääl, kes peavad ennast enamasti, kuid mitte alati eurooplaseks. Tema sõnul kuuluvad selliste inimeste hulka enamasti madalama sissetuleku ja haridustasemega inimesed, kes ei näe Euroopa majaduslikus föderatsioonis endale otsest kasu.

Ühtne Euroopa identiteet

Kui Koopmans (2004) pidas tugeva horisontaalse euroopastumise eelduseks, et selle keskmes on kommunikatiivsed sidemed ja võrgustikud, mis toimivad erinevate liikmesriikide vahel, siis n-ö meie-tunde tekitajana on just sellised võrgustikud oluliseks lüliks ka meedia kui Euroopa avaliku sfääri kujundaja kõrval, et aidata kaasa Euroopa identiteedi tekkele.

Pärast viimast Euroopa Liidu suuremat laienemist 2004. aastal, toimus n-ö Ida- ja Lääne-Euroopa ühinemine, sest uued liikmesriigid olid just Ida-Euroopast ja mitmed ka endise Nõukogude Liidu blokist.

Lauristin (2007) viitab, et just uute liikmesriikide elanikud on ühisest Euroopa avalikust ruumist rohkem huvitatud kui vanade, sest näevad selles võimalust saada osaks ühtsest Euroopa kommunikatsiooniruumist ja teiste liikmesriikidega võrdseks. Ja seetõttu on tema meelest just horisontaalsel euroopastumisel (eri riikide avalike sfääride vahel) ja ühiselt loodud sotsiaalsel kujutelmal väga oluline roll.

Jürgen Habermas (2009:86) ütleb, et ühtse Euroopa identiteedi loomist piiravad eri rahvuste ajaloolised taustad. Ja need piiravat ka Euroopa Liidus n-ö euroopa rahvuse tekkimist. Ajaloolise tausta erisuse probleemi ühtse Euroopa identiteedi pidurdajana toob välja ka Lauristin (2007), öeldes, et endise idabloki riikide liitumine on laiendanud ja ka teravdanud Euroopa eneseteadvust. Seda seetõttu, et uued liikmesriigid on loonud Euroopast oma nägemuse, mis nende uskumustes põhineb ühistel väärtustel, õiglusel, solidaarsusel ja võrdsusel, mis eri rahvuste vahel valitseb. Antud juhul tugevdavad need uued liikmesriigid Euroopa moraali. Teisalt aga ei oma uutele liikmesriikidele ideoloogilised erisused nii suurt tähtsust, võrreldes näiteks demokraatia ja totalitarismi eristamisega. Habermasi (2009) jaoks on just totalitaarsete režiimide (fašism vs kommunism) olemuse arusaam Ida- ja Lääne-Euroopas erinev. Seetõttu tuleks ida-lääne eristamise asemel tema sõnul ajalooline süü lahutada rahvuslikust kontekstist ja asendada see universaalse analüüsiga, mis käsitleks mõlema režiimi poliitilisi, sotsiaalseid põhjuseid ja tagajärgi.

Samas ütleb Habermas, et poliitiline lojaalsus ei peaks olema vaid rahvuriikide põhine, vaid Euroopa Liidu kodanikkonna (kes on juba mõnda aega eksisteerinud) ühendajaks võiks olla ühine poliitiline usk.

Kui jätta kõrvale ajaloolise tõe välja selgitamine, siis küsib Lauristin (2007), mis võiks “uue Euroopa” enesemääramisel olla veel ühendavaks teguriks. Kas pigem ühisturg või ühised väärtused? See omakorda tõstatab küsimuse, kas Euroopa identiteet põhineks ühistel hüvedel, mis tagaks ühiselt õitsva majandusedu? Või tuleks “uue Euroopa” ühisosa otsida mitte minevikust ja ajaloost, vaid uuest, sotsiaalsest omases elustiilis, sotsiaalsetes suhetes ja kultuurilistes eelistustes?

Habermas (2009) lisab omalt poolt, et ühtse Euroopa identiteedi tekke eelduseks on ühtse Euroopa poliitilise avaliku sfääri (kommunikatiivse võrgustiku, mis on rahvuste

ülene ja tegeleks kõiki puudutavate küsimustega) teke, ükskõik kui nõrk see siis ka ei oleks. Tema sõnu ei piisa vaid institutsionaalsest integratsioonist, vaid Euroopa Liidu kodanikud peavad saama hääletada ja otsuste tegemisel oma sõna sekka öelda. See tekitaks ühtsema tunde. Ka peab Euroopa Liidu otsustusprotsess muutuma rahvuslikes avalikes sfäärides nähtavaks. Habermas viitab Bernhard Petersi (1997:103, viidatud Habermas 2009 kaudu) kolmele ettepanekule, mis aitaks kommunikatiivses protsessis osalemist tõsta:

- 1) valitsuste tegevus peab olema pideva avalikkuse järelvalve all. Nende tegevust peab kajastama meedia
- 2) kodanikud tunnevad ennast osana poliitilisest protsessist vaid siis, kui meedia pakub neile infot ka selle kohta, mis toimub teiste riikide avalikes sfäärides
- 3) arutlev protsess rahvuslike avalike sfääride üleselt saab toimuda vaid siis, kui arvamuste vahetus toimuks eri avalike sfääride vahel

Filosoof Charles Taylor toob ühe Euroopa avaliku sfääri tekke eelduse puudusena välja ka selle, et puudub ühenduslülid avaliku sfääri kui reaalse ja kriitilise debati pidamise koha ning igapäevast elu elavate inimeste vahel. Taylor (2004:23) nimetab seda sotsiaalse kujutluse kontseptsiooniks (tema tõlgendus avalikust sfäärist). Sotsiaalse kujutluse alla mõistab Taylor laiemat ja üldisemat käitlust inimeste enda nägemusest sotsiaalse eksistentsi kohta. Kuidas nad sobituvad teistega, kuidas toimivad nende omavahelised suhted, millised on ootused erinevates situatsioonides ning millised on sügavamad normatiivsed arusaamad ja kujutlused, mis on selliste tavapäraste ootuste taustaks.

Sotsiaalsete kujutluste kontseptsioon sarnaneb sotsiaalse, kultuurilise ja psühholoogilise avaliku kommunikatsiooniga. Neid ühendavaks jooneks on see, et Euroopa avalikus sfääris osalejate sotsiaalne ja kultuuriline taust ei põhine vaid abstraktsetel ideedel, vaid sotsiaalse kujutluse kandjaks on pildid, jutud ja legendid, mis aitavad tavalistel inimestel kujutleda end ümbritsevat (Taylor 2004:23)

1.2 Empiirilised lähtekohad

Euroopa avaliku sfääri teema on uurimustes leidnud siiani kajastamist suuresti meediakajastuse aspektist ja keskseks küsimuseks on olnud, kuidas meedia kajastab Euroopa Liiduga seotud teemasid. Euroopa avaliku sfääri seisukohalt on meediakajastuse uuringute tulemustes selgunud pigem kriitiline vaade, milles nenditakse, et Euroopa avalikku sfääri rahvuslikes avalikes sfäärides, Habermasi euroopastumise mõistes, pigem ei eksisteeri. Samas ei ole väga palju uuritud n-ö reaalseid avalikkuse kandjaid ehk inimesi, kellel on otsene kokkupuude Euroopaga. Näiteks inimesi, kes oma töö tõttu osalevad võrgustikes, mis ulatuvad üle rahvuslike piiride. Küsimus, kas inimestel, kellel on või on olnud otsene kokkupuude Euroopaga, on ka vaade või suhtumine Euroopasse teistsugune, kas kogemus aitab Euroopa kujutelma seetõttu lähemale tuua.

Meediakajastuse aspekti uurisin ka oma 2010. aasta bakalaureusetöös (Lass 2010), mis analüüsis 2009. aasta Europarlamendi valimiste meediakajastust Eestis. Siis oli töö üheks põhijärelduseks see, et üldine debatt Euroopa teemadel Eesti ajakirjanduses tegelikult puudus ja keskmes oli valimiste kui sündmuse kajastamine. Bakalaureusetöö põhiküsimuseks oli, kas meedia kasutab ära juhtusid, kus Euroopa narratiivid ja uudislikud sündmused üksteist puudutavad või kokku puutuvad, et aidata kaasa üleeuroopalise debati tekkele. Samuti see, kas uudisajakirjandus aitab üle-euroopalise sündmuse kajastamisel, mis peaks oleme üks võimalik variant ühise Euroopa avaliku sfääri lomisel, kaasa üleeuroopalise debati tekkeks rahvusüleste teemade puhul.

2009. aastaks olid proportsioonid Euroopa Liidu esinemisega pea- ja kõrvalteemade osas võrreldes AIMi uuringu (Pullerits 2007) tulemustega muutunud. Kuid Eesti ajakirjandus vaatles ka siis Euroopa Liiduga seotud teemasid eelkõige läbi kohaliku tasandi (majanduse ja välispoliitiliste otsuste mõjud Eestile) ning Euroopa dimensioon oli kõrvaline. Tegemist oli ajaga, mil Eestis oli majanduskriis ja Eesti meedia teemafookuses olid just eelkõige majandusega seotud teemad. Euroopa Liidu võlakriisiga seotud teemad Eesti meedias siis veel nii suurt kajastust ei saanud. Kuna meedia reageeringu mõistes oli Eestis tegemist veel ajaga “enne eurokriisi,” siis võib öelda, et Eesti puhul oli erinevate Euroopa või Euroopa Liiduga seotud teemade

kajastamine meedias enamasti lünklik ning seda iseloomustas tsüklilisus. De Vreese *et al* (2004, viidatud de Vreese *et al* 2006 kaudu) võtavad sellise meediakajastuse kokku nii – Euroopa Liit muutus uudiste agendaks siis, kui toimus mõni suurem sündmus või kogunemine, kus otsustati terve Euroopa jaoks olulisi küsimusi.

Ka Kaur Pavesi eelmisel kevadel kaitstud bakalaureusetööst (Paves 2012), kus ta uuris Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi representatsiooni Eesti ajakirjanduses, järeldus, et kajastuse puhul oli domineerivaks ikkagi Eesti kesksus. Eesti- kesksus domineeris nii üldisel tasandil kui ka kõigi kõneisikute gruppide, modaalsuste ja põhjenduste lõikes. See näitas, et Eesti meedia kitsendas kogu Euroopat ja maailmagi puudutava otsuse peamiselt rahvusliku huvi küsimuseks (Paves 2010).

Auditooriumi seisukohalt on aga oluline märkida, et meediatarbijate seas on erinevate huvidega inimesi. Ja kui arvestada Euroopa Liidu üha suurenevat rolli (nii institutsionaalset kui igapäevast), siis võib inimeste huvi Euroopa Liiduga seotud teemade puhul olla palju laiem kui vaid institutsionaalsete teemade lugemine, kuulamine või vaatamine. Ka Pullerits (2007) märkis oma magistritöös, mis puudutas Euroopa avalikkust ja eurohuvi Eestis, et auditooriumis on erineva eelhäälestuse ja ressursisidega inimgrupe, kelle positsioon ja võimalik huvi Euroopa Liidu teemalistes aruteludes osalemiseks on erinev ning kellele seetõttu võiksid sobida erinevad lähenemised Euroopa Liidu teemade käsitlemisel. Seejuures märkis ta, et mitmekülgsest aktiivne osa auditooriumist on võimeline vastu võtma ka tõsisemaid teemasid ja käsitlusi. Teisalt poliitikast mitte-huvitunud auditooriumi võiksid aga paeluda pehmemad teemad ja institutsionaalsete teemade inimkesksem käsitlus.

Euroopa avaliku sfääri tekke või süvenemise seisukohast oleks oluline kaasata just võimalikult laia auditooriumi. Siiani ei ole avaliku sfääri käsitlustes sellele aga palju tähelepanu pööratud. Enamik Euroopa avalikkuse teoreetilisi käsitlusi eeldab, et avalik sfäär ei alga ja lõpe seal, kus meediasisu jõuab auditooriumini, vaid hõlmab ka seda, kuidas inimesed sellest aru saavad ja kasutavad igapäevastes interaktsioonides teiste inimestega ning seetõttu on vajalik teoreetilisse kontseptsiooni kaasata ka auditoorium (Lingenberg 2006: 124-125 viidatud Pullerits 2007 kaudu).

Habermasi Euroopa avaliku sfääri idee kohaselt peaks rahvuslikud avalikkused euroopastuma. Selline nägemus kannab endas eeldust, et rahvuslike avalike sfääride liikmetel on kontakt Euroopaga, et rahvusliku avalikkuse sees selle liikmetel üldse tekiks võimalus omavaheliseks aruteluks. Rahvusliku avaliku sfääri euroopastumise ühe reaalse tekke võimalusena nägi Emmanuel Sigalas Erasmuse tudengeid. Ta viis erinevates Euroopa riikides tudengivahetusprogrammi kaudu õppinud üliõpilaste seas läbi longituud-uuringu. Sigalas (2010) uuris nii mandrieuroopas kui Inglismaal õppinud Erasmuse tudengeid. Tema hüpoteesiks oli, et Erasmuse tudengivahetusprogramm aitab tudengitel õppida tundma teisi Euroopa kultuure ja rahvaid ning seeläbi soodustab ühise Euroopa identideedi teket. Uuringust selgus aga, et kuigi Erasmuse programm soodustab eri rahvustest tudengite suhtlemist, on selle mõju ühtse Euroopa identideedi kujunemisele üle hinnatud. Isegi vastupidi, kohati võib seda isegi nõrgestada. Sigalas märkis, et Erasmuse programmiga rahulolu sõltub väga paljudest erinevatest teguritest (keelte oskus, tudengi vanus, isiksuse omadused jne), kuid nende tudengite puhul, kes sulandusid võõrustavasse riiki hästi, oli märgata, et nad ka pidasid või identifitseerisid end rohkem eurooplastena kui teised. Euroopa identiteeti mõttis ta oma uuringus subjektiivselt ja lähtus enesetunnetuslikust aspektist.

Eesti puhul ilmneb Euroopa-meelsuse tekke või süvenemise lahknevus siis, kui vaadata, kuidas meedia representeerib Euroopaga seonduvat (olulisel kohal Eesti, mitte Euroopa küsimus) ja kuidas inimesed Euroopa Liitu tajuvad. Viimasest Eurobaromeetri uuringust (kevad 2013) selgus, et Eesti inimestest 73 protsenti tunnetab ennast Euroopa Liidu kodanikuna. Võrreldes 2012. aasta kevadega on see näitaja isegi rohkem kui viis protsenti tõusnud. Euroopa kodanikuks peavad Eestis ennast enam just nooremad (15-44-aastased) kõrgema haridustasemega veel õppivad või juba juhtivatel ametikohtadel töötavad inimesed ning suuremate linnade elanikud (Eurobaromeeter 78). Võrreldes paljude teiste liikmesriikide elanikega, tunnetavad Eesti kodanikud ennast oluliselt rohkem eurooplastena (Euroopas tunneb ennast EL-i kodanikuna 63% inimestest).

Kuna eestlasi võib pidada nn euro-optimistideks, siis on antud magistritöö seisukohalt just oluliseks küsimuseks, kuidas kujuneb erineva Euroopa kogemuse või selle puudumisega inimeste puhul välja Euroopa-meelsus.

2. MEETOD

Magistritöö põhineb empiirilisel uuringul, mille puhul viis töö autor läbi fookusgrupi intervjuud. Analüüsis on kasutatud nii tekstianalüüsi kui diskursusanalüüsi meetodit.

2.1 Uurimisküsimuste seadmine

Eestlaste üldiselt positiivset suhtumist Euroopa Liiduga seonduvasse, näitas ka Tartu Ülikooli Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudis 2011. aastal tehtud uuring “Mina, maailm, meedia.” Sellest ilmnes, et võrreldes 2008. aastaga ei ole inimeste huvi Euroopa Liidu teemade vastu muutunud. Nii jagunevad huvilised ja mitte huvilised pooleks. Neid, keda EL-i teemad huvitavad väga või vähesel määral on umbes 50 protsenti ja neid, keda EL-i teemad üldse ei huvita või huvitavad vähesel määral, on samuti 50 protsenti.

Samas hindas ligi kolmandik (29%) vastanutest, et nende huvi EL-s toimuva vastu on peale Eesti liitumist euroga suurenenud (8% jaoks vähenenud ja 62% jaoks samaks jäänud) (MeeMa 2011).

MeeMa (2011) andmed näitasid ka (tabel 1.), et Eesti inimestest on käinud viimase viie aasta jooksul välismaal üle 70 protsendi inimestest. Otsene vahetu kogemus välismaal õppimise või töötamise näol on olemas pea viiendikul inimestest. Seejuures on oluline ka märkida, et samuti pea viiendik inimestest on osalenud mõnes EL-i projektis ning 5% on ka vanades Euroopa Liidu riikides töösidemed. See näitab, et Eesti inimesed on mobiilsed ja valmis EL-iga seonduvas osalema.

	kogemus puudub %	kogemus olemas %	Kokku %
käinud välismaal viimase 5 aasta jooksul	29	71	100
töötanud või õppinud	82	18	100
osalenud EL projektides	81	19	100
töösidemed vanas EL-s	95	5	100
Sugulased või sõbrad vanas EL-s	71	29	100
reisimise kogemus vanas EL-s	33	67	100

Tabel 1. EL-is käimise sagedus (MeeMa 2011)

Kuna nii Eurobaromeetri uuringu kui MeeMa (2011) andmed näitavad, et Eesti inimeste üldine meelsus Euroopa Liidu suhtes on positiivne, siis võib eeldada, et

inimeste hoiakutes on üldisel tasemel sarnasusi rohkem kui erinevusi. Samuti võib eeldada, et isikliku Euroopa kogemuse olemasolu (elamise, töötamise või õppimise) suurendab inimeste huvi Euroopa Liidu asjade vastu. Kuna üldine EL-i foon on Eestis pigem positiivne, siis võib EL-i kogemuse olemasolu tähtsus ilmnedas alles mikrotasandil, kui inimesed väljendavad oma tõelisi uskumusi.

Lähtudes probleemipüstitusest ning ning teoreetilistest ja empiirilistest lähtekohtadest, on põhilised uurimisküsimused järgmised:

1. Kuivõrd mõjutab praktiline Euroopa Liidu kogemuse olemasolu Euroopaga suhestumist?
2. Milline mõju on praktilisel Euroopa Liidu kogemusel Euroopa Liidu tulevikunägemusele?
 - 2.1 Kuidas näevad erineva kogemusega inimesed Eesti positsiooni Euroopa Liidus?
3. Milline on erineva Euroopa Liidu kogemusega inimeste ootus meediale seoses Euroopa Liidu teemadega?

2.2 Meetod

Käesoleva uuringu peaesmärgiks oli selgitada välja, kas vahetu Euroopa kogemus on muutnud inimeste hoiakuid ja suhtumist Euroopa Liitu ja toonud selle n-õ lähemale ja tekitanud rohkem huvi? Samuti uurida, kas majanduskriisiga seotud otsused ja protsessid nii Euroopa kui Eesti tasandil, mida meedia kajastab, on soodustanud Euroopaga lõimumist või selle lähedasemaks muutumist?

Teema uurimiseks viisin läbi neli fookusgrupi intervjuud. Analüüsis on antud magistritöös kasutatud kvalitatiivset sisuanalüüsi, mille tulemusel moodustusid peamised diskursused, kuidas inimesed Eesti ja Euroopa suhestumist näevad.

2.2.1 Fookusgrupi meetod

Magistritöö empiirilise osa aluseks on fookusgrupi intervjuud, mida analüüsin edaspidi nii teksti- kui diskursusanalüüsi meetoditega. Fookusgrupi intervjuu meetodi näol on tegemist standardiseerimata intervjuuga, mis toimub vabas vormis ja kus

fookusgrupis osalejad arutlevad ning vestlevad teemade ja küsimuste üle struktureeritud küsimuskava alusel, mille on paika pannud modereerija (Vihalemm 2013).

Valisin fookusgrupi intervjuu meetodi, sest Richard Krueger (2009) toob välja, et fookusgrupi intervjuu kui meetod on hea viis just arvamuste kogumiseks, sest grupp on valitud inimesed, kellel on teatud ühised tunnused, mis on olulised püstitatud teema üle arutlemiseks. Krueger märgib ka, et kui fookusgrupi intervjuusid korrata erinevate gruppidega, saab meetodi abil välja tuua teatud trende või erisusi. Antud magistritöö puhul ongi just eri gruppide puhul see üheks uurimuse eesmärgiks.

Fookusgrupi intervjuu eeliseks teiste kvalitatiivsete meetodite puhul on see, et vahetu kokkupuude uuritavatega võimaldab saada infot sihtrühma esindajate mõttemaailma ja tõlgenguste kohta, ilma et vastajaile oleks seatud mingeid raame, näiteks standardiseeritud küsimustiku näol. Fookusgrupi intervjuu võimaldab saada ka rikkalikku infot väheste juhtumite kohta. Kuna tegemist on grupiintervjuuga, siis aitab selline situatsioon kiirendada ka sündmuste või teemadega seotud “väljaotsimist” oma mälust. Samuti toovad erinevad osalejad välja teemaga seotud eri aspekte ja vaatenurki (Vihalemm 2013).

Kuna fookusgrupi intervjuude sisendiks olid kaks Euroopa ja Eesti teemalist artiklit (vt lisa...), mis ilmusid 2012. aasta sügisel Eesti meedias, siis esitan siinkohal ka nende põhiteeside analüüsi.

Mart Laari artikli analüüs

Mart Laari artikli puhul on läbivaks mõtteks, et Eesti tulevik on see, kui me oleme osaks Euroopast ja aitame selle kaudu tugevdada riikide liitu.

Seetõttu esitab Laar oma artiklis antud mõtet toetavaid argumente. Esiteks rõhub Laar artikli alguses sellele, et Eesti unistus on iseseisvuse taastamise algusest Euroopasse kuulumine. Tema üheks toetavaks väiteks ongi põhiteesile, et nüüd Eesti kuulubki Euroopasse (“*Eesti on Euroopa tuumikgrupis, nii Euroopa Liidus, NATO-s kui*

eurotsoonis”). Väite juurde esitatud sedastus, et nüüd justkui inimesed seda enam ei taha, sest Liidus olles oleme väidetavalt iseseisvust ära andnud.

Teiseks toob Laar välja, et Eesti huvi on läbi aegade olnud see, et Euroopa oleks tugev ja seetõttu peab nüüd sellele kaasa aitama. Selle väite kinnitamiseks esitabki ta idee, mis aitaks edspidi Euroopa Liitu ja seeläbi ka Eesti positsiooni tugevdada – *“Kui majandusliku integratsiooni alal on Euroopa edasi jõudnud, siis poliitiline integratsioon tammub endiselt paigal.”*

Poliitilise integratsiooni suurendamise juures näeb Laar vältimatu sammuna europarlamendi valimiste korralduse muutmist (rahvusriikide ülesed valimisringkonnad, Euroopa valitsuse moodustaks parlament). Tema hinnangul aitaks see tõsta valimiste keskmesse rahvusriikide piiridest laiemaid teemasid.

Martin Helme artikli analüüs

Martin Helme artikli tonaalsus on võrreldes Mart Laari artikliga palju emotsionaalsem ja sisaldab ekspressiivseid ning kohati direktiivseid teese. Kuna tegemist on n-õ Mart Laari artiklile vastu kirjutatud looga, siis on Helme artikli juhtmõtteks see, et Eesti ei peaks minema kaasa suundumustega, mis looksid Euroopa Liidust föderaalset superriigi.

Helme üheks põhiteesiks on, et Eesti rahvaarvu arvesse võttes tähendaks üleeuroopaliste valimisringkondade loomine eurovalimistel seda, et estlaste häält ei oleks Euroopas enam üldse kuulda (*“kui eurovalitsusi hakkab moodustama europarlament, siis hakkab neid moodustama saksa rahvas”*).

Helme teiseks mõtteks on artiklis see, et vastupidiselt Laari arvamusele, kes näeks suuremat integratsiooni, pakub Helme, et Euroopa Liit peaks liikuma tagasi ja muutuma uuesti vaid majandusliiduks (*“tihe majandusalane koostöö sõltumatute Euroopa riikide vahel”*).

Kolmandaks esitab Helme ka väga konkreetse ja direktiivse mõtte, et Eesti ei peaks muutuvate protsessidega kaasa minema, sest see tähendaks suveräänsuse kaotust (*Eesti teeks targalt, kui ta tõmbaks enda jaoks maha selged punased jooned, millest ta üle ei astuks, vaid ütleks kõigile ausalt välja, et pigem ta lahkub liidust, kui nõustub nende uute reeglitega*”).

2.2.2 Tekstianalüüs

Fookusgruupiintervjuud töö autor transkribeeris ja edasine analüüs toimuski nende põhjal. Analüüsiks kasutasin kvalitatiivset teksti vertikaalanalüüsi (*cross-case* analüüsi), kus vaatlesin teemat läbi erinevate gruppide ja kõigi vastajate hinnangute, kõrvutades neid, otsides ühisjooni ja erinevusi. Selle tulemusel moodustasin lähtudes materjalist teemakategooriad. Philipp Mayring (2000) nimetab sellist kategooriate moodustamist induktiivseks kategooriate loomiseks. Nii formuleeritakse teoreetilisele taustale ja uurimisküsimustele vastavalt kriteeriumid. Neid aspekte arvestatakse ka teksti analüüsis. Seejärel töötatakse tekst samm-sammult läbi, moodustades esialgsed kategooriad. Järgnevalt kontrollitakse nende usaldusväärust ning moodustatakse neist pea- ja alakategooriad.

Laherand (2008: 291) toob induktiivsete kategooriate moodustamises välja peamised üksteisele järgnevad sammud, mida ka antud töös jälgiti:

- Teksti esialgne lugemine terviku tunnetamiseks ja materjali sisseelamiseks.
- Teksti sõnahaaval lugemine, et tuletada koode. Tõstetakse esile sõnad, mis näivad väljendavat kõige tähtsamaid mõtteid või kontseptsioone.
- Korduvatest võtmemõtetest koodide moodustamine, millele antakse nimetused, moodustub kodeerimisskeem.
- Koodide ühendamise tähendusrikkasteks kogumiteks – kategooriateks, arvestades koodide vahelisi seoseid.
- Iga kategooria, alakategooria ja koodi definitsioon loomine ja nende iseloomustamiseks tekstidest näidete toomine.

Vertikaalanalüüsi puhul otsisingi esmalt eri gruppide ja vastajate vastustest ühisnimetajaid. Sarnaste alateemadega vastusekatked ühendasin omavahel ja grupeerisin need põhikategooriatesse. Tuletatud põhikategooriad on ka uuringu põhiteemad (Corbin ja Strauss, 2008:104).

Antud magistritöö puhul sai kategooriaid kokku seitse:

- 1) Euroopa Liidu tähendus
- 2) Eesti positsioon Euroopa Liidus
- 3) Euroopa abiprogrammides osalemine

- 4) Euroopa Liidu integratsioon Eestis
- 5) Euroopa Liidu teemad Eesti meedias
- 6) Euroopa Liidu tulevik
- 7) Eesti tulevik Euroopa Liidus

Analüüsi objektiks on ka kaks Eesti meedias ilmunud artiklit Euroopa tuleviku teemadel, mille kirjutasid Mart Laar ja Martin Helme (vt tulemuste ptk ja lisa 1.) ning mida magistritöö autor kasutas fookusgrupi sisendina.

Tekstianalüüsi puhul olid peamised uurimisküsimused:

1. Millega eri kogemuse ja vanusega inimesed Euroopa Liitu seostavad?
 - 1.2 Millisena tajutakse Euroopa Liidu rolli Eesti igapäevaelus?
 - 1.3 Millisena nähakse Eesti positsiooni Euroopa Liidus?
2. Millist mõju nähakse üleeuroopalisel võlakriisil Eestile?
 - 2.3 Kuidas hinnatakse Eesti osalemist Euroopa abipakettides?
 - 2.4 Milliseid argumente sellega seoses välja tuuakse?
 - 2.5 Millisena nähakse Eesti võimalusi otsuste tegemisel?
3. Mida arvavad intervjuus osalejad Euroopa Liiduga seotud teemade käsitlest Eesti meedias?
 - 3.1 Milliseid teemasid erineva kogemusega inimesed Euroopa Liidtu kontekstis tähtsaks peavad?
 - 3.2 Mida Eesti meediakajastusele seoses Euroopa Liiduga ette heidetakse?
 - 3.3 Mille poolest erineb Eesti kajastus välismaa omast?
3. Millisena nähakse Euroopa Liidu tulevikku?
 - 3.1 Milliseid võimalusi näevad erinevad grupid EL-i tulevikus?
 - 3.2 Millisena nähakse Eesti tulevikku Euroopa Liidus?

2.2.3 Diskursusanalüüs

Käesoleva magistritöö raames tegin fookusgruupiintervjuudele ka diskursusanalüüsi, et keskenduda teksti skemaatilisele struktuurile. Diskursusanalüüsiga tahtsin eelkõige uurida, millised diskursused joonistuvad välja Eesti ja Euroopa suhestumise viisides ja kujutamisel ja kas diskursused on eri kogemuse või põlvkondade puhul erievad.

Diskursusanalüüsis tuginesin peamiselt van Dijk'i (2005) meetodile ja kombineerisin seda ka Fairclough (1989) tekstianalüüsi elementidega. Oma magistritöös defineerin diskursusena Eesti ja Euroopa suhestumise viisi.

Van Dijk (2005) defineerib diskursuse mõistet sotsiaalse suunitlusega diskursusanalüüsi lähenemise kaudu. Ta ütleb, et "diskursus on kommunikatiivne sündmus" (van Dijk, 2005:231). Kui ühildada mõiste laiendatud ja piiratud käsitlus, siis nendib autor, et tegemist on multidistsiplinaarse käsitlusega ning ühendab kontekstualiseeritud teksti ja kõne keeleliste, tunnetuslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste aspektide analüüsimise ning kõike seda kriitilisest, sotsiaalpoliitilisest perspektiivist (van Dijk, 2005:230). Eelkõige nendib ta, et suulise diskursuse all mõtleb ta lihtsuse huvides näiteks dialoogi, mis on samaaegne, samade osalistega ning määratud alguse ja lõpuga. Kirjalike tekstide puhul aga oletab ta sama autorit (samu autoreid), määratud algust ja lõppu ning enamasti füüsilist järgnevust. Antud juhul võib öelda, et käesoleva magistritöö puhul määratlen ma tekkinud diskursusi samadel alustel, kasutades van Dijki poolt antud erandit, et juhul, kui ühe ja sama teksti eri osad ilmuvad eri aegadel või osas (intervjuu alguses, keskel või lõpus), siis on tegemist ikkagi sama diskursusega.

Piiritletuma diskursuseanalüüsi puhul on keskmes teksti ja kõne eri struktuurid või strateegiad.

Diskursuse struktuuride uurimise puhul toob van Dijk oluliste elementidena välja tähenduse ja tõlgenduse. Näiteks võivad kõneleja ja kuulaja omistada samale väljendusele erinevaid tähendusi. Van Dijk (2005) ütleb, et diskursuse tähendused tekivad sündmuste mentaalsetest mudelitest valitud asjakohastest osadest. Teisisõnu see, kui intervjuus osaleja väljendab oma mõtteid mingi teema kohta, siis tulenevad

tema mõtted ilmselt suuresti sellest, millised on tema eelteadmised. Seetõttu võivad vastajate nägemused ja arusaamad ühest või teisest protsessist erineda, sest nende taustateadmised Euroopa Liidust on otsese kogemuse olemasolu või selle puudumise tõttu erinevad. Oluline on ka märkida, et van Dijk (1997) pöörab tähelepanu ka sellele, et rääkijad ei esita tegelikult tõlgendusi või tähendusi mitte ainult tekstist ja selle kontekstist, vaid ka oma tõlgendusi nn mentaalsetest mudelitest, millest see diskursus on. See tähendab, et inimesed esitavad mõne sündmuse või situatsiooni kohta skemaatilise nägemuse, mis põhineb nende endi uskumustel.

Antud magistritöö puhul uurisin diskursusanalüüsis:

- a) tähendusi ja tõlgendusi, mis eri vastajate puhul ilmsid. Seda eelkõige nende erineva kogemuse tõttu.
- b) samuti vaatasin retoorilisi elemente kui tähenduste võimendamise või summutamise vahendeid. Retoorika elemendid aitasid välja tuua ka seda, kuidas vastuvõtjad sündmuse mõistavad ning hindavad lähtuvalt nende endi huvidest. Eelkõige keskendusin metafooridele ja võrdlustele.
- c) vaatasin ka grammatilisi elemente nagu meie-nemad vastandumist, mis aitas Euroopaga suhestumist välja tuua ja näidata vastaja enda positsiooni. Grammatiliste elementide puhul vaatasin ka modaalsust.

Diskursusanalüüsiga seotud uurimisküsimustele vastamiseks on detailsemad aspektid järgmised:

Milliseid Eesti ja Euroopaga seotud diskursusi osalejad välja tõid?

- Milliseid võrdlusi ja metafoore kasutatakse Euroopaga seoses?
- Kuidas kasutatakse meie-nemad vastandumist?
- Milliselt positsioonilt nähakse Eestit Euroopa Liidus?

2.2 Valim

Fookusgrupi intervjuusid oli kokku neli. Antud uuringu puhul võtsin valimi koostamisel aluseks homogeense strateegia, kus grupi liikmetel oleks üks ühine taustatunnus. Intervjuugruppide moodustamisel oli laiemaks põhimõtteks eristada: a) Euroopa Liidu kogemusega inimesi nendest, kellel otsene kogemus (pikemat aega elamise või töötamise) puudub ja b) noorem ja vanem põlvkonda. Seetõttu

lähtusin gruppide moodustamisel kahest homogeensest tunnusest, milleks oli vanus ja Euroopa Liidu kogemus.

Fookusgrupiintervjuude eesmärgiks oli saada teada osalejate hoiakuid, nägemusi ja tõlgendusi seoses teemadega, mida Eesti meedia seoses Euroopa Liiduga kajastab või kajastamatta jätab. Samuti nende hoiakuid Euroopa Liidu suhtes ja Eesti positsiooni kohta. Lähtudes osalejate erinevast kogemusest ja vanusest oli ka eesmärgiks saada teada, kas vahetu kokkupuude (elamise või töötamise näol) mõjutab inimeste suhtumist. Või kas Euroopa Liitu suhtumine on seotud vanusega?

Kuna eesmärgiks oli arutleda osalejatega ka meedias ilmunu üle, siis soovisin, et gruppides oleksid inimesed, kes igapäevaselt meediat (ei ole oluline, mis kanaleid) tarbiksid. Valimi moodustamiseks kasutasin isiklike tutvusi, pöördudes tuttavate tuttavate poole, kes valimisse sobiksid. Samuti kasutasin “lumepalli” meetodit, kus juba nõusoleku andnud inimesed tõid kaasa veel mõne sobiva inimese või soovitasid sobivat inimest mõnda teise gruppi. Viimane lähenemisviis aitas just vanema vanuserühma puhul.

2.2.1 Gruppide kirjeldused

Esimese grupi puhul oli tegemist tudengitega, kes on lühemat või pikemat aega õppinud tudengina Euroopa tudengivahetusprogrammide kaudu mõnes Euroopa Liidu riigis. Kokku osales selles grupis viis inimest vanuses 23-27 eluaastat. Nendest neli olid naised ja üks mees. Kõik osalejad olid magistriastmes õppijad, nendest kaks õppisid Tartu Ülikoolis, kaks Tallinna Ülikoolis ja üks Taanis Arhuse ülikoolis (bakalaureusekraadi oli omandanud Eestis). Erialaliselt oli tegemist humanitaarerialade tudengitega, sest nende erialalised valikud olid seotud: kommunikatsioonijuhtimise, turunduse, haldusjuhtimise, hispaania ning eesti filoloogiaga. Riigid, kus noored oma vahetusaasta või semestri veetsid olid: Rootsi, Taani, Hispaania ja Soome. Selgus ka, et üks osaleja oli mõnda aega elanud ka Hollandis.

Teise grupi puhul oli eelduseks see, et osalejad oleksid vähemalt 45-aastased (vanem põlvkond) keskastme juhid või spetsialistid, kes on töötanud mõnes Euroopa Liidu

riigis (sh näiteks EL-i institutsioonides) või on oma töö tõttu praegu seotud EL-iga. Grupis osales viis inimest vanuses 45-54 eluaastat, neist neli olid naised ja üks mees. Kõik osalejad olid pärit Tallinnast. Eriala või ametipositsiooni järgi olid kaks osalejat ametnikud (nõunik ja projekti koordinaator), infospetsialist, tõlk ja ettevõtja. Riigid, kus osalejad pikemat aega elanud või töötanud olid või on praegu oma töö tõttu väga tihedalt seotud, olid: Belgia, Suurbritannia, Taani ja Soome.

Kolmanda grupi puhul oli tegemist tudengitega, kellel puudus otsene kogemus Euroopa Liidu riikides õppimisest või elamisest. Vestluses osales neli tudengit, kes kõik olid naised (üks noormees teatas samal päeval, et ei saa tulla). Osalejad olid vanuses 21-26 eluaastat. Kolm tudengit õppisid bakalaureuse ja üks magistriastmes. Kaks osalejat õppisid Tallinna Ülikoolis (üks sotsiaalpsühholoogiat, teine hiina keelt ja kultuuri), üks tudeng õppis Tallinna Tehnikaülikoolis toidutehnikat ja tooterarendust ning üks tudeng Tartu Tervishoiu Kõrgkoolis ämmaemandaks.

Neljas grupp koosnes taas vanemast põlvkonnast (üle 45-aastased), kelle puhul oli samuti eelduseks see, et nad ei omaks elamis- või töötamiskogemusi Euroopa Liidus. Grupis osales neli inimest (üks naisterahvas teatas eelmisel päeval, et ei osale) vanuses 44-59 eluaastat. Kõik osalejad olid pärit Tallinnast. Eriala või ametipositsiooni järgi olid osalejad: kommunikatsioonispetsialist (sisejulgeoleku valdkond), hooldusjuht (tehniline valdkond), nõunik (haridusvaldkond) ja osakonna juhataja (julgeoleku valdkond).

Grupp	1. grupp	2. grupp	3. grupp	4. grupp
Grupi vanuseline koosseis	23-27 aastat	45-54 aastat	21-26 aastat	44-59 aastat
Euroopa Liidu kogemus	Õppinud EL-i liikmesriigis vahetusüliõpilasena	Elanud või töötanud EL-is/ töö tõttu EL-iga seotud	Otsene kogemus puudus	Otsene kogemus puudus

Tabel 2. Fookusgruppide valim

2.3 Meetodi kriitika

Fookusgrupi meetodi eeliseks on see, et standardiseerimata intervjuu vorm kui selline võimaldab tekitada spontaanset interaktsiooni, mis omakorda laseb osalejatel oma mõtteid vabalt esitada ja uutel ideedel tekkida. Samas tuleb aga välja tuua, et antud teema sügavamaks käsitlemiseks ei pruugi piiratud aja tõttu kõigi osalejate mõtted lõpuni avalduda.

Fookus-grupi kui meetodi puuduseks on kindlasti see, et uuring ei näita representatiivset arvamust, mida saaks üldistada laiadele massidele. See esindab pigem antud toimumise hetkel õhus olnud arvamusi uuringus osalenud inimeste seas. Samas tuleb tunnistada, et mingi pildi suundumuste või arvamuste kohta fookusgrupi intervjuu annab, sest valimi moodustamisel olid olemas teatud kriteeriumid, mistõttu peaks vastajate profiil esindama vähemalt ühte osa ühiskonnast.

Antud valimi kriitika koha pealt tuleb mainida, et töö autor valis vanema vanuserühma puhul inimesed, kes olid kas keskastme juhid või spetsialistid. See tähendas, et valimisse sattusid mitmed ametnikud. Samas välistas selline valik aga näiteks mitmete elualade esindajad, kellele oleks ilmselt samuti olnud otsene Euroopa Liidu kogemus. Näiteks põllumehed, kelle puhul piiras ilmselt valikut ka see, et intervjuud toimusid Tallinnas ja töö autori võrgustike kaudu neid inimesi valimisse lihtsalt ei sattunud. Siit johtub ka veel teinegi kriitika valimi suhtes, sest valimisse leitud inimeste leidmiseks kasutas töö autor nii isiklike võrgustikke kui “lumepalli” meetodit, mis kokkuvõttes tähendas ikkagi seda, et oli suur tõenäosus, et osalejad toovad endaga kaasa sarnase taustaga inimesi. Samas tuleb tõelda, et sellest hoolimata olid gruppides inimesed erinevatelt elualadelt ja Euroopa Liidu kogemusega gruppides ka erinevatest riikidest, mis kindlasti rikastas arutelu.

3. TULEMUSED

Antud magistritöö peamiseks uurimisküsimuseks on see, kas vahetu ja otsene Euroopa Liidu kogemus mõjutab inimeste hoiakuid ja suhtumist Euroopa Liitu. Selles peatükis esitan ma põhilised uurimistulemused kvalitatiivse tekstianalüüsi kohta. Samuti välja joonistunud diskursused Eesti ja Euroopa suhestumise tüüpide kohta.

Tulemuste näidete katkete puhul on esitatud vastaja grupp (G1, G2,...) ja vastaja isik (V1, V2, ...).

3.1 Tekstianalüüs

3.1.1 Euroopa Liidu tähendus

Euroopa Liidu tähenduse defineerimisel oli ka üheks intervjuu n-ö soojendusküsimuseks see, mis inimestele esimese asjana seoses Euroopa Liiduga meelde tuleb. Kõigi gruppide puhul ilmnnes, et Euroopa Liiduga seostatakse eelkõige positiivset ja ka Eesti kuulumist sinna ei vaidlustata, vaid selles nähakse head.

Bürokraatia

Kõige rohkem esines läbi kõikide gruppide vastuseid, mis seostusid normatiivsete nähtustega nagu bürokraatia, ühtsed regulatsioonid, reguleerimine, struktuur ja Brüssel kui nn bürokraatia pealinn.

G2 V2: Kohe tulevad need kohustuslikud direktiivid ja määrused, mis tuleb üle võtta ja igasugused normistikud, et selles mõttes sellist bürokraatiat ja üle reguleerimist on ja... Brüssel ise.

G3 V1: Ametnikud ja bürokraatia, et kõik ei toimu väga lihtsalt. Nagu siin juba mainitud, et standardid ja normid, et kõik peab nagu omaks võtma

Hüved

Teise koondnimetusena seostati Euroopa Liitu hüvedaga, mida Eesti tänu liidus olemisele saab. Näiteks nimetati liikumisvabadust, õppimis- ja töötamisvõimalusi

ning toetusi, mis Euroopa Liidult Eestile tulevad. See oli ka üks peamine argument, miks Euroopa Liit vastajatele positiivse kuvandiga oli.

G3 V4: Minul tulid meelde vabad piirid, et siis vabadus reisida

G3 V3: Ja, ma toetan seda mõtet, et esimese asjana tuli reisimine ja Schengeni viisavabadus

Euroopa Liidust kasu saamise temaatika esines kõikides gruppides. Euroopa Liidu tähendusega Eesti jaoks, toodi ka välja, et Eestile on EL ilmselt olulisem kui mõnele teisele EL-i liikmesriigile.

Euroga seonduv

Üks oluline assotsiatsioon, mis tekkis kõikides gruppides seoses EL-iga oli euro ja sellega seotud võlakriis. Eurot kui ühist raha peeti positiivseks eelkõige seetõttu, et see lihtsustab reisimist.

G2 V1: Ja siis euro, mis mulle tegelikult väga meeldib, et meil nüüd üks raha on.

Negatiivne Euroopa Liit

Euroopa Liidu negatiivse poolega seostati võlakriisi ja sellega seoses teiste riikide abistamist. Samuti trahvide (nt suhkrutrahvide) maksmist. Noorte grupid seostasid eurot ka hindade tõusuga ning negatiivse Euroopa Liidu tähenduses nähti ka elatustaseme vahet teiste riikidega. Negatiivset tähendust omas seoses Euroopa Liiduga ka immigratsiooni temaatika. Samas öeldi ka, et liidus olemise positiivne kasu kaalub negatiivse üle.

G1: V4: Ja praegu, kui ma mõtlen negatiivsete teemade peale, siis on need trahvid, mida me peame maksma, kui meil ei ole midagi tehtud. Ja teine asi ongi see Kreeka teema näiteks. Aga vastukaaluks näiteks see, et me saame igasugu toetusi, meile ehitatakse teid. Inimesed saavad minna õppima, tööle, et see on nagu pigem positiivne minu arust.

Euroopa Liit vs NSVL

Euroopa Liidu võrdlemine Nõukogude Liiduga esines kontekstis, et tegemist on ju ka liiduga ja mis neil siis vahet on.

G2 V5: See ei tulnud mul küll esimesena meelde, aga samamoodi, et Euroopa Liit vs Nõukogude Liit, et väikese riigina peaks ju kuskil liidus olema. Ja vähemalt praegu tundub, et parem on kindlasti Euroopa Liidus olla. Ehkki oli Nõukogude Liidus ka päris palju positiivseid asju.

Identiteedi kadumine

Euroopa Liidu seostamist oma riigi identiteedi kadumisega toodi välja noorte (ilma EL-i kogemusega) grupis. Antud juhul seostati identiteedi kadumist sellega, et Euroopa Liit tähendab ühtlustumist ja rahvusriikide identiteedi kadumist.

G3 V1: Mina panin veel märksõnaks identiteedi kadumine. Ehk siis kuidagi kõik nagu sulab ühte, selline rahvuslus jääb tahaplaanile, veidi

G3 V2: kuidagi nad lähevad liiga ühtseks /.../ et tahavad kõiki asju ühtlustada, et kuidagi nagu kaob ära erinevate riikide identiteet

Julgeoleku tagaja

Euroopa Liitu seostasid Eesti jaoks stabiilsuse ja julgeoleku tagajana vanemate gruppide vastajad.

G2 V4: Kus see null on, tiksume ju edasi... Ilmasõda ju ei ole. Me oleme hea eluga nii ära harjunud, et ... Kui oleksid killustunud rahvusriigid, siis olen endielt veendunud, et oleks meil siin kolmas ilmasõda või midagi muud...

G4 V2: Eks ta meie unistus selle stabiilsuse poole on oma ajaloolise või geograafilis-poliitilise asukoha kohta, sest seda meil ju pole olnud. Ja natuke aega nüüd on olnud,

et eks see ongi nagu see, mis Eestile tõepoolest võiks nagu oluline olla selles Euroopas.

Euroopa Liidu näod

Euroopa Liit seostus vastajatele ka konkreetsete isikutega, kelle taga nähti siis justkui kogu Liitu. Nendeks olid nii Euroopa Liidu tasemel poliitikud nagu Jose Manuel Barroso, Herman van Rompuy ja Angela Merkel kui ka Eesti poliitikud, kes on Euroopa Liiduga seotud või sellest räägivad. Näiteks Siim Kallas, eurosaadikud Ivari Padar ja Vilja Savisaar. Samuti nimetati institutsioone nagu Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus ja Estonian Air. Huvitava “Euroopa Liidu seletajana” märgiti ka Reformierakonda, mida võib ilmselt seostada ka sellega, et mõnelgi korral mainisid vastajad mõne muu teema raames, et otsustajaks on Eesti valitsus või valitsuse seisukohad jäävad näiteks meediast enim kõlama.

3.1.2 Euroopa Liidu roll Eesti igapäevaelus

Euroopa Liidu rolli inimeste igapäevaelus tajusid eri gruppide vastajad eelkõige valdkondades, mille puhul nähti otsest seost ka Eestiga. Seda siis kas osaluse, kasu või muul moel. See ilmnes ka meedias räägitud teemade lahterdamisel Eesti ja Euroopa Liidu teemadeks. Kõikide gruppide puhul oli lõppjäreldeuseks see, et tegelikult on sellist jaotust keeruline teha. Põhjuseks toodi, et mitmed teemad puudutavad otseselt Eestit ja Eesti on nendega seotud.

G1 V5: Minu pea ei võta seda Eesti ja EL-i teemade eristamist. Ma tajun kõike nagu omavahel seoses olevana.

G4 V2:... seotud ikkagi, igas teemas jookseb nagu Eesti kusagilt nurkapidi

Euroopa Liidu teemadest saanud “Eesti asjad”

Teemad või valdkonnad, mille puhul vastajad Euroopa Liidu nn imbustumist Eesti igapäevaelu tajusid, olid seotud euro, põllumajanduse, lennunduse ja

transpordiühendustega laiemalt. Põhjus, miks vastajad just nendes valdkondades väga otsest seost nägid, võib olla ka selles, et need teemad on viimase aasta jooksul Eesti meedias pidevalt fookuses olnud ja nende üle on arutletud.

G1 V2: Samamoodi Estonian Airi (toetused), et need on nagu sellised Eesti kesksed. Aga samas see mõju tuleb ju ikkagi Euroopa Liidult, aga meie kuidagi kontekstualiseerimie siin ära selle Eesti oludesse.

G4 V3: kui seal nendes valdkondades läheb hästi, siis läheb Eestil ka hästi. Et kui meil Rail Baltic ja need oleks välja ehitatud, siis oleks meil ju väga palju parem areng paljudes valdkondades. Samamoodi toetused, et kui me vaatame põllumajandust ja Eesti arengut või regionaalarengut, siis on paljuski selle taga ka, et kuidas meie põllumehed elavad, et kas me saame võrdselt teistega mingeid toetusi või mitte. Ja loomulikult eurokriis, see iga nurga pealt meid mõjutab. Ei mõtle selle peale iga päev, aga ta ju kogu aeg mõjutab tegelikult.

Seadused läbi põimunud

Peale majandusliku aspekti, mille puhul öeldi, et Eesti majandus on tihedalt läbi põimunud teiste riikide omaga ja seetõttu sõltub inimeste otsene heaolu sellest, kuidas läheb Euroopa Liidul tervikuna või peamistel ekspordiriikidel, ei nimetatud väga palju teisi valdkondi, kuidas Euroopa Liit inimeste igapäevast elu mõjutab. Samas nimetati seadusandlikku poolt, mis on Euroopa Liidu omaga ühtlustatud.

G4 V3: seadusandlus paljuski tuleb Euroopa Liidu poolt, et kindlasti me mõnda küsimust ei lahendaks eraldi seisva riigina nii nagu me praegu seda lahendame.

Seost nähti ka Eesti rahandusajade puhul, sest Euroopa Liidu kogemusega grupis toodi ka välja see, kuidas Eesti riigieelarve on otseselt mõjutatud Euroopast tulevast rahast.

G2 V4: ...ajakirjanduses oligi debatt, et Ida-Virumaa lapsed on näljas ja meie anname kuskile Kreekale mingit raha, saamata aru, millest koosneb Eesti riigieelarve üldse, et kui palju meil tuleb oma maksudest ja kui palju tuleb Euroopast.

Kreeka võlakriis ja Eesti

Üheks teemaks, mille puhul Eesti ja Euroopa Liidu otsene seotus välja toodi, oli võlakriis ja Kreeka abistamisega seotud küsimused. Valdavaks arvamuseks oli see, et Kreekas toimuv mõjutab Eestit. Noorte grupis, kellel ei olnud EL-i kogemust, oli ka vasturääkivusi. Ühelt poolt oldi arvamusel, et Euroopa Liit on valgunud paljudesse eluvaldkondadesse, näiteks regulatsioonide või normide kaudu, kuid otseselt teiste riikide abistamise puhul usuti aga, et otsest mõju sellel, kuidas Kreeka teema Eestit mõjutab, ei ole.

G3 V1: Kui ma mõtlen enda elule, siis minu elu on lihtsam, kui ma saan reisida. Et, kui on tõesti Kreeka või sellised negatiivsed näited, siis mina ei taju, et see mind nii otseselt mõjutaks. /.../ Et just sellised asjad on nagu olulised, mis nagu mind mõjutavad. Et kui ma ise tõin välja selle Euroopa kohtu teema, siis see tegelikult mind ei puuduta. Ikkagi vaatad neid asju, mis mõjutab rohkem. Teiste asjade mõjust me ilmselt ei saa aru ka nii hästi. Mingitest suurematest muudatustest.

3.1.3 Üleeuroopalise võlakriisi mõju Eestile

Pea kõigi gruppide puhul tuli välja, et eurokriisil on Eestile otsene mõju. Samas ei deklareerinud ükski vastaja üheselt oma isiklikku hoiakut, kas Eesti liitumine Euroopa Stabiilsusmehhanismiga (ESM-iga) oli õige või vale samm.

Ka endal võib abi vaja minna

Läbivalt oli üheks põhiargumendiks, miks Eesti siiski pidi aitama see, et ka Eestil võib endal abi vaja minna ja siis aidatakse ka meid.

G1 V2: Ma mõtlen, et kui Kreekaga nüüd midagi tehakse ja juba tehakse, siis see loob justkui mingi näite või pretsedendi, millele siis tulevikus võib-olla viidatakse. Ja siis praegu fantaseerin, et kui me kunagi ise oleme Kreeka olukorras, siis noh, toetatakse sellele hetkeolukorrale kunagi.

G4 V2: üks eesmärk oli sellega (ESM-iga) liitumisel see, et kuna meie enda nagu olu on selline heitlik ja me võime siin küll rääkida, et meil on siin hästi korras ja hoitud,

aga never know, siis... pigem nagu inimestele kindlust tekitada, et on lootust abi saada, kui meil omal asjad halvaks lähevad mingitel põhjustel

Doominoefekt

Teise argumendina käis eelkõige vanemas EL-i kogemusega grupis läbi see, et mitte aitamine tooks ilmselt kaasa veelgi suurema mõju. Antud juhul näitab see, et selles grupis oli n-ö sügavamalt taustateadmist rohkem, mille pealt selliseid hinnanguid anda.

G2 V2: See on kõik nii seotud selles suhtes, et /.../ sakslaste finatseeringud on ju Kreekas ja sisuliselt päästavad oma raha seal, mis on Kreekas kinni. Et kui see n-ö dominoefekt läheb laiali, siis ma usun, et ega Eesti ei jää ka sellest kõrvale. Kui nüüd seal midagi peaks pahasti minema, siis meie kapitali pangad on nii seotud, et siis tuleb kusagilt midagi.

Solidaarsuse aspekt

Eesti panustamise puhul oli üheks argumendiks, mis väja toodi ka see, et Eesti peab Euroopa Liitu kuuludes olema teiste riikidega solidaarne.

G2 V1: No jaa, aga Euroopa põhimõte on ikkagi see solidaarsuse põhimõte, et selles mõttes ei saa me ka niimoodi öelda, et vaadaku need kreeklased ise, kuidas nad toime tulevad. Sest me ei tea, mis meid ees ootab

Eesti ei peaks panustama

Vastuargumentidena, miks Eesti ei oleks pidanud Kreeka abipaketis osalema, esitati uskumus, et võib-olla ei oleks midagi juhtunud, kui Eesti ei oleks ESM-is osalenud. Toodi ka välja, et võib-olla olekski parem, kui Kreeka euroalast lahkuks.

G2 V5: Aga kas ei ole nii, et parem oleks valutav hammas välja tõmmata ja siis rahulikum...

G2 V2: Aga kui Kreekat tõesti ei huvita ja midagi teha ei taha, siis võib-olla tõesti, tuleks see hammas välja tõmmata.

G4 V2: See oli rohkem nagu selline moraalne aitamine. Et kogu need mahud ja meie eelarvemahud on nii väikesed /.../ tõenäoliselt ei oleks midagi juhtunud, kui seda ei oleks toetanud.

Teine vastuargument mitte aitamise poolt oli see, et rõhuti Eesti ja abistavate riikide elatustasemete suurele vahele. Samuti sellele, et tegemist on Eesti inimeste õiglustunde riivamisega.

G1 V4: Seal on minu jaoks see aspekt ka, et kui Eestis see kriis hästi tugevalt oli, siis meil ju tõmmati nii hullult kokku ja kõik olid nagu nõus sellega ja kõik läksid sellega kaasa. Ja samas kui Kreekas seda taheti teha, siis jube mäsu tänavatel, et võib-olla tekitab natuke sellist ebaõiglast tunnet, et võtke ennast kokku, et kui meie tõmbasime kokku, siis tõmmake teie ka, et saate hakkama küll.

G3 V2: Et kui sa nagu vaatad seda olukord siin ja mõtled, et antakse nagu neile, kes saavad kogu aeg mingit toetust ja samas siin nagu elukvaliteet väga ei parane.

G3 V3: Kuidagi vale on see jah. Et riik peaks kõigepealt oma rahvaga hakkama saama ja siis toetama teisi

Eestil ei olnud valikut

Veel üks argument, mis toodi välja põhjenduse juures, miks Eesti ikkagi liitus või pidi liituma ESM-iga, oli see, et Eestil tegelikult justkui ei olnudki võimalust eitavalt vastata. See näitab, et vastajate arvates Eestil nagu polnudki võimalik ise otsustada, sest vastasel juhul oleks selle tagajärjed meile ehk veelgi hullemad olnud.

G3 V4: Ega väga valikut ju ei ole

G3 V3: See vist on natuke raske jah öelda, et me ütleme Euroopa Liidule ei. Et me ei maksa Kreeka võlga, siis ongi ju...

G4 V4: Seda ("ei"-ütlemise) võimalust ei olnud

3.1.4 Eesti positsioon Euroopa Liidus

Seoses Euroopa võlakriisiga ja teiste riikide aitamisega tuli selgelt välja ka see, kuidas intervjuudes osalejad nägid Eesti positsiooni võrreldes teiste riikidega, Eesti hääle olulisust ja mõjuvõimu Euroopa Liidus protsesse mõjutada. Võib öelda, et Eesti positsiooni võrreldes teiste riikidega nähti väiksemana ja mitmeid kordi tuli välja, et vastajad ei näinud Eestil tegelikult üldse mingit rolli protsessidesse sekkumisel.

Eesti on liiga väike

Üheks peamiseks seisukohaks, mis kõikides gruppides esitati, oli see, et Eesti on liiga väike ja tema hääl ei mängi teiste riikide kõrval olulist rolli, sest suurriigid teevad olulised otsused meie eest ära. Eriti kriitilised olid just noored, ilma EL-i kogemuseta grupis, kes kasutasid ka väljendeid nagu oleks Eesti Euroopas täielik ääreala.

G3 V3: ...Euroopa Liit on ju sellises organisatsiooni mõttes ikkagi sellised viis tähtsamat Kesk-Euroopa riiki, kes enamuses otsustavad. Et see on jällegi see, et kui on nii väike riik, et me oleme üks väike hääl, et mis seal suurte vastu teha.

G2 V5: Eesti häda on ta väiksus ja see on ikka, kui sa tahad suurtega rääkida, siis sa pead ise ka suur olema. /.../ Minu meelest Eesti ei saavuta kunagi sellist positsiooni ja ei hakka ka saavutama, et teda arvestataks selliselt nagu Inglismaad või...

G3 V2: On ju ikkagi need tuumikriigid, kes otsustavad ikkagi rohkem

Eesti ei seisa oma õiguste eest

Peamiseks probleemiks, miks Eesti vastajate arvates Euroopas väga nähtaval kohal ei ole, toodi peale väiksuse ka see, et Eesti ei tee ise piisavalt häält ja ei seisa oma seisukohtade eest. Näiteks heitis üks noore grupi liige ette, et Eesti ei ole EL-is ühegi algatusega silma paistnud.

G3 V1: .. et mida nagu Eesti on kuidagi siis üritanud otseselt muuta või panustanud. Kas on mingeid algatusi, et kas on midagi nõudnud või teinud mingeid eraldi ettepanekuid.

G2 V4: ...kes ütleb selle kohta, et vot nii ongi õige Eesti riigi jaoks. Et see on meie seisukoht, meie platvorm, mida me läheme kaitsma. Paratamatult taandub see n-ö valitsuse strateegiatele jne. Et ikkagi keegi n-ö kodanik teeb mingit lobi ja mis see Eesti positsioon on. /.../ meil ei ole ju kindlat seisukohta riigina ka nendes tuleviku küsimustes.

Ka öeldi, et Eesti peaks senisest strateegilisemalt mõtlema ja lähtuma eelkõige riigi huvidest.

G2 V2: Iga ametnik, kes käib, säiliks talupoja mõistus, ikkagi oma sõna võiks sekka öelda ja kodus tuleb ikkagi kodutöö ära teha. Kõigega ei saa alati kaasa minna. Et siin peab alati olema see oma seisukoht, et just see talupoja mõistus, et kas see on... Noh me ei saa alati kümne käega poolt olla igale algatusele, et me peame siin ikkagi mõtlema...

Eesti võib olla võrdne partner

Vastukaaluks sellele, et Eestil ei ole võimalust Euroopas otsuseid mõjutada või protsessides kaasa rääkida, öeldi, et Eestil siiski on võimalus oma seisukohti kuuldavaks teha. Seda eelkõige institutsioonide kaudu, kus Eesti ametnikud kohal on või käivad. Samuti toodi välja, et mõjuvad ka positiivsed edulood Eesti kohta. Reaalsete võimalustena, kuidas Eesti ennast kuuldavaks teha saaks, öeldi, et selleks tuleb ise rohkem pingutada.

G2 V3: Sebida tuleb lihtsalt rohkem.

G2 V4: Üks on ka lahinguväljal sõdur, olen mina seda meelt. /.../ kui on üks karismaatiline isik, siis ta võib ikka väga palju ära teha. /.../ See ongi lobitöö, see ongi inimestevaheline suhtlemine, kompromissid ja kokkulepped.

Üheks võimaluseks, kuidas Eesti saaks ennast Euroopa Liidus rohkem nähtavaks näha, otsustajatega ühe laua äärde tuua, leiti, et Eestil oleks ka mõistlik leida mõni päris oma teema, millega siis Euroopas esirinnas olla.

G2 V1: Kuna Eestil on ressursi vähe - nii vaimset kui seda muud, siis peaks Eesti nagu ikka valima mingid teemad välja ja kogu selle jõu nende peale, mis ka perspektiivikad teemad on, et ega ikka tühja, tähjaga ei maksagi tegeleda

G2 V4: Mulle tundub, et Eesti riik lobib ennast hästi palju küberjulgeolekus. Et see toodi koju kätte ja see on, millest mulle tundub, et väike küll, aga...

G2 V5: Sellistest asjadest, kus on ka see väike, tunneb ennast võrdväärseks, tasubki kinni haarata

Eesti roll on liiga suur

Kui Eesti esindatuse kriitikana toodi välja, et Eesti häälest ei sõltu midagi, siis vastupidise arvamuseks öeldi, et Eestil on oma suuruse ja rahvaarvu kohta proportsionaalselt isegi liiga palju õigusi. Antud teema puhul Eesti positsiooni arvestatavuse toetajad tõid ka välja, et tegelikult ei olegi selles midagi halba, kui Eesti alati oma seisukohta ei kaitse, vaid sõltub suurte riikide otsustest.

G4 V2: tõenäoliselt ma usun, et see on proportsionaalne, see meie esindatus ja meie hääl ka ilmselt. Võibolla mingites suhetes on ta võib-olla isegi üle proportsioonide. Ma arvan küll, et on esindatud suhteliselt proportsionaalselt meie osa Euroopa Liidus

Sama teema kontekstis oli argumendiks teemale, miks Eesti on juba praegu küllaltki võrdselt esindatud, see, et Eesti ei peaks Euroopa Liidus niivõrd "oma saba kergitama." Selle asemel öeldi, et Eesti peaks senisest rohkem jagama oma asjalikke kogemusi.

G1 V2: meil on mitmed asjad halvasti, aga samas see, rahanduspoliitika, mille üle me uhked oleme, et ok, siin kõik asjad ei ole hästi, aga seda võiks küll rohkem jah jagada...

G1 V5: Selles mõttes oleks kindlasti nagu normaalne... Aga ma mõtlen, et oleme küll nagu tublid olnud, aga vaadake see on normaalne. Me ei pea nagu normaalse käitumise pärast kogu aeg reklaami tegema. /.../ Mulle ei meeldi nagu selline pidev enese saba kergitamine.

Ühe arvamusena jäi Eesti positsiooni kohta Euroopa Liidus just noorte (EL-i kogemusega) noorte puhul kõlama see, et Eesti kuulub pärast kriisi n-ö võitjate poolele, kellega ehk ka arvestatakse rohkem või koheldakse võrdsena.

3.1.5 Hinnangud Euroopa Liiduga seotud meediakajastusele

Eesti meediakajastuse puhul toodi eri gruppides välja see, et ajakirjandus kajastab palju just Euroopa Liidu institutsionaalse poolega kaasas käivaid uudiseid, mis tekivad n-ö lainetena ja seostuvad enamasti mõne konkreetse sündmusega, mis on kas EL-i juhtimise või probleemidega seotud. Kuigi intervjuud toimusid eri aegadel, mis tähendas, et mõned teemad olid üleval just antud ajaperioodil ja teisel mitte, siis sellest hoolimata joonistus antud vastustest siiski välja ka ühine meediapilt, kuidas Eesti ajakirjandus läbi inimeste silmade Euroopa Liiduga seotud teemasid kajastab.

Peamised teemad

Selgus, et kõikide gruppide puhul olid ühendavateks teemadeks Lõuna-Euroopa riikide võlakriis ning Kreeka abistamise ümber toimuv. Teiseks ühendavaks teemaks oli EL-i põllumajandustoetused eelkõige Eesti põllumeestele. Antud teema esiletõus on seletatav sellega, et viimase poolaasta jooksul on seda teemat Eesti ajakirjandus väga tugevalt ka kajastanud. Samuti käis kõigis gruppides läbi Euroopa Liidu toetuste laiem teema, mis seostus siis kas ettevõtete toetamise, EL-i raha kasutamisega mitmete objektide ehitamisel või siis EL-i raha valesi kasutamisega. Kõikides gruppides nimetati põgusalt ka sisse- ja väljarändega seotud teemasid kas siis negatiivse poole pealt seoses immigrantide tuleku või eestlaste väljarändega.

Noorte gruppide puhul tuleb märkida, et nii nagu ka Euroopa abipakettides osalemise puhul, toodi ka meediakajastuse juures välja elatustaseme vahede käsitus, mis vanemate gruppide puhul välja ei tulnud. Näiteks nimetati EL-i kogemusega noorte grupis mitmesuguste võrdlustasemete meedias esitamist negatiivseks.

Olulised teemad

Euroopa Liidu seisukohalt oluliste teemadena nimetati kõikides gruppides euro, võlakriisi ja Kreeka abistamisega seonduv. Tuleb märkida, et noorte puhul eristus taas selgelt hinnatõusu- ja elatustasemega seonduv. Ilma EL-i kogemusega noored tõid EL-i seisukohalt olulise teemana välja ka välja- ja sisserände.

G3 V2: Minu meelest see elukvaliteedi vahe, et kui siin viimasel ajal räägitakse, et pered, kus ema teenib miinimumpalka, aga sellest ei jätku isegi eluaseme üüri jaoks ja elavad kusagil vaestemajas, sest alampalgaga ei saa Eestis mitte midagi ära teha. Ja samas kui tuuakse näiteks mingit Irimaad või muud riiki, kus teenitakse alampalka ja siis nagu inimväärset elu elada selle eest. Siin ei saa niimoodi

Vanemas EL-i kogemusega grupis toodi peale eurokriisiga seonduva välja ka EL-i tulevikuga seonduv ning võimalik föderatsiooniks muutumine. See on seletatav sellega, et tol hetkel oli ka meedias üleval just Suurbritannia peaministri David Cameroni kõne, kus ta arutles Euroopa tuleviku teemadel.

3.1.5.1 Teemad, mida ei kajastata

Teemad, mida Eesti meedia seoses Euroopa Liiduga ei kajasta, erinesid gruppide lõikes.

EL-i kogemusega noored

Euroopa Liidu kogemusega noored olid meediakajastuse kriitika suhtes kõige neutraalsema hoiakuga. Antud grupis oldi arvamusel, et Eesti ajakirjandus kajastab Euroopa Liiduga seonduvat piisavalt. Välja toodi aga see, et rohkem võiks olla uudiseid mujalt maailmast, sest praegu tuleb nende arvates sealt infot vaid uudisnuppudena ja siis, kui midagi suurt on juhtunud.

EL-i kogemuseta vanemad

Euroopa Liidu kogemuseta vanemate grupis öeldi, et ajakirjandus võiks rohkem rääkida Eesti inimestest EL-is, kajastada n-ö edulugusid, kuidas neil läheb ja läbi selle näidata ka riikide igapäevast eluolu. Puudusena nähti ka seda, et Euroopa Liit on ajakirjanduses liiga ametlik ja puudub “inimlik nägu.”

G4 V1: jah, neid positiivseid n-ö edulugusid on nagu vähe. Et pigem on selline üldine hala, et Eesti jookseb tühjaks selliste statistiliste näitajatega seal kõrval

Samas grupis toodi ka välja, et meedia võiks rohkem kajastada ka keskkonnaga seotud teemasid, sest need puudutavad kõiki liikmesriike väga otseselt. Samuti tervishoiuvaldkonnaga seotud teemasid. Ka toodi välja, et eurokriisiga seoses ilmus uudiseid palju, ent need olid tihti tendentslikud. V2 ütles ka, et finantsteemade osakaal on olnud suur, ent majandusest võiks palju rohkem rääkida ka muus kontekstis ja teistest tegevusaladest laiemalt.

V2: teiselt poolt siin nagu põllumajandus on, aga muud majandusteemad on ainult kriisi näol. Aga sellist tööstus või sedalaadi teemasid, ükski otseselt ei kajasta. Transport on. Logistika me ka arvame, et meid hästi puudutab.

EL-i kogemusega noored

Euroopa Liidu kogemusega noored olid eakaaslastest kriitilisemad ja märkisid, et Eesti meedia kirjutab EL-iga seoses liiga palju poliitikast ja institutsionaalsest poolest. Samas sooviksid nad rohkem näha kultuuriteemasid ja ka inimlikku poolt, mis näitaks näiteks teiste riikide inimeste elu. Antud juhul läks see hästi kokku ka vastajate varem öelduga kui toodi välja, et Euroopa Liiduga seostub neile eelkõige bürokraatia ja aeglane “monstrum.”

V5: Mingit kultuuri. On need erinevad programmid. On see kõige suurem Kesk- ja Ida-Euroopa ühiste asjade tegemise ja ühendamise raha. Ja siis on see meediaprogramm, mis toetab Euroopa Liidu filmitööstust, et sellest kõigest on nagu vähe olnud lugeda ja vaadata.

G1 V4: Ma tahaks ka nagu rohkem sellist inimese nägu näha selle bürokraatia taga. Kasvõi näiteks kui sa mõtled selle peale, et noored võiksid minna sinna kusagile tööle. Et näidata seda struktuuri nagu seespoolt, et ma ei tea... näiteks mingi need Euroopa Liidu müstilised ametnikud teevad. Mis inimesed nad on.

Noored heitsid ka ette, et Euroopa Liidu kohta käiv info on esitatud igavalt ja sisaldab tihti vaid kuivi fakte, millel puudub selgitus, mis aitaks mõista laiemat konteksti.

G1 V5: ühesõnaga need teemad, millest räägitakse, on nii mahukad ja me pigem saame selliseid väikseid uudiseid. Ja siis uudis on mingisuguses suures kontekstis aga ega me ei oska väga hästi, me lihtsalt ei hammusta sellest läbi.

G1 V1: Ma hiljuti lendasin. Ma ei mäleta, mis lennufirma see oli, võib-olla SAS ja seal oli pardaajakirjas kirjeldatud ära samm-sammult mingisuguse komsjoni otsuse elluviimise elulõng. Kui palju seal on vaja otsuseid teha, komiteede heakskiitu saada ja siis vastavalt sellele... ma lugesin seda, aga mul on siiani väga segane. See tuli meelde, et sellist seletavat, Euroopa Liidu toimimist seletavat informatsiooni on tegelikult väga vähe.

EL-i kogemusega vanemad

Euroopa Liidu kogemusega inimesed heitsid meediale ette, et EL-iga seotud teemasid enamasti väga põhjalikult ei kajastata. Samuti öeldi, et Eesti meedias on vähe asjalikku arutelu EL-i teemadel ja tihti kajastatakse vaid šokeerivaid ja kõmumaigulisi uudiseid.

G2 V4: Mina tahaks asjalikku arutelu, et nagu ma ütlesin, et sellist sensatsioonimaigulist infovahetust, et ta ei ole ka faktiinfo... /.../ Et keegi võiks jutustada Euroopast, et see vahendamise asi on kuidagi puudu. Tavalisele kodanikule infotulv on liiga suur.

G2 V1: Tahtsin öelda jah, et mind tegelikult huvitaks küll. Täheandab analüüsiks olulisi teemasid ja olulisi küsimusi nagu näiteks, et miks Lissaboni strateegia läbi kukkus. Nüüd on meil Euroopa 2020. Kas on siiski lootus, et siiski läheb midagi paremaks. Kas tuleb majanduskasv, kas paraneb Euroopa konkurentsivõime ja milles

need probleemid on? Mitte neid hüüdlauseid ja poliitkorrektseid selliseid deklaratsioone, selle asja sisu, tuuma. Et tõesti kirjutaksid ajakirjanikud vähem sellest, et Brüsselis kästakse räimed üle mõõta ja et Brüsselis keelati lastel lumesõja pidamine ära.

Sarnaselt noorte EL-i kogemusega inimestega, nentisid vanemad, et liiga palju on meedias Euroopa Liidu kohta kuivi fakte ja selgitavat infot on vähe.

3.1.5.2 Meediakajastus välismaal

Gruppide puhul, kellel oli Euroopas Liidus elamise või töötamise kogemus, oli üheks küsimuseks ka see, kui palju nad välismaal olles sealse riigi meediat jälgisid ja mis neile seal Euroopa Liiduga seotud kajastusest meenub.

Noorte grupi puhul tõdesid osalejad, et Soome meedia kajastus oli Eestiga väga sarnane. Seda nii kajastuse mahult, sest enamasti räägiti suuremates päevalehtedes EL-iga seonduvast siis, kui oli midagi suurt toimumas, võeti vastu olulisi otsuseid või Soome oli kuidagi millegagi seotud. Ka mainis V5, et sarnaselt Eestiga kasutati Soome ajakirjanduses oma riigi sisse toomist ja kontekstualiseerimist.

Hispaania puhul ütles üks osaleja, et tema väga Hispaanias õppides sealset meediat ei jälginud ja pigem vaatas ikkagi Eesti portaale. Teine osaleja tõi aga välja, et Hispaania puhul oli meedia rõhk ikkagi rohkem kodumaistel teemadel ja Euroopa Liit figureeris meediapildis harva, vaid suuremate üle-euroopaliste sündmuste puhul. Teemade puhul tõi V4 aga välja, et erinevalt Eestist, rääkis Hispaania meedia mõned aastad tagasi väga palju immigratsiooniteemadel. Sama täheldasid ka Soomes olnud tudeng ja Hollandis ja Rootsis olnud tudengid.

Euroopa Liidu teemade üldise nähtavuse kohta meedias ütlesid V1 ja V2, et võrreldes Rootsi ja Hollandi meediaga tundub neile, et Eesti meedias on Euroopa Liit isegi rohkem nähtav kui nendes riikides. Seda põhjusel, et Eesti jaoks on nende hinnangul Euroopa Liit olulisem ja “suurem asi.” Samas tõdesid nad, et nendes riikides kajastas meedia n-ö poliitilist võitlust Euroopa tasandil rohkem ja ajakirjandus oli ka kriitilisem.

G1 V1: Rootsi on ju hästi aktiivselt tegelikult Euroopa Liidu tegemistest oma sõna ütleva ja on tihtipeale ka erinevatel seisukohtadel. Et selles suhtes ta meedias on üpris, üpris kõrgel kohal. Ja enne Rootsit, kui ma Amsterdamis elasin, /.../ võetakse tihtipeale malli kõrval oleva Saksamaa tegemistest ja arvamustest. Ja tihti on ka kultuurilistest tingimustest tulenevalt ka võib-olla pigem vastuolu Brüsseli ja Belgia suhtes.

3.1.6 Euroopa Liidu tulevik

Euroopa Liidu tuleviku teemade arutelul oli grupiintervjuudes aluseks kaks artiklit. Neist ühe autoriks oli Mart Laar ja teise autoriks Martin Helme (vt Lisa.... ja analüüs meetodi ptk).

Euroopa Liidust saab föderatsioon

Euroopa Liidu tuleviku nägemuse puhul oli peamiseks mõtteks, mis tuli välja kõikides gruppides, see, et ilmselt ei saa Euroopa Liit endisel viisil jätkata ja vaja on muutust. Peamiseks argumendiks antud visiooni puhul oli see, et praegusel kujul EL juba täidab tegelikult poliitilisi otsuseid ja käitub föderatsioonina, ent õiguslikku raamistikku selleks justkui täielikult olemas ei ole. Ja seetõttu vajaks EL reformimist. Seejuures toodi ka välja, et olulise tõuke föderatsiooni suunas liikumiseks on andnud majanduskriis ja liikmesriikide võlad, mis on sundinud langetama liikmesriikide üleseid otsuseid. Kuna siiani on protsess kulgenud aga aeglaselt, siis ütlesid intervjuueeritavad, et just seetõttu loodavadki nad, et Euroopa Liit muutuks efektiivsemaks ja tõhusamaks, et olulised otsused ei takerduks bürokraatiasse.

G3 V3: Ma arvan, et ilmselt tihedam koostöö algab kõikidel tasanditel nii seadusandluse kui kõigis muudes eluvaldkondades, läheb see tihedamaks. Kuhu ta edasi areneb, seda me ei tea loomulikult ette. Aga praegused tendentsid on küll sellised, et koostöö süveneb ja järjest rohkem on valdkondi, mida hakatakse reguleerima ühtselt

Teise olulise tahuna märgiti, et föderatsiooni puhul tagaks see ka Euroopa Liidule võimaluse seista ühiselt vastu teistele maailma suurjõududele nagu näiteks USA.

Euroopa Liit vaid majandusliiduna

Kuna ühe vaadeldud artikli puhul pakkus Martin Helme oma nägemuses Euroopa Liidu tulevikust välja tagasi mineku vaid majanduslikel alustel püsiva liidu suunas, siis mitmed vastajad pidasid sellist varianti mõistlikuks. Näitekes öeldi, et kuigi Euroopa Liidul on juba praegu ühised poliitikad, siis kõige alus on ikkagi majandus ja liit püsib just majanduslikul koostööl.

G2 V4: Ei no veel üks kord... Vaatame nüüd suuremat pilti. Et see, kas nüüd natuke rohkem lõimutakse poliitiliselt, majandus on ikkagi kõige alus. Kui majandusel läheb hästi, läheb eurol hästi ja siis on kriitikud rõõmsad.

3.1.7 Eesti tulevik Euroopa Liidus

Eesti tuleviku nägemine Euroopa Liidus seostub mingil määral ka sellega, kuidas erinevad grupid nägid Eesti positsiooni Euroopa Liidus. Antud teema puhul oli kõigi gruppide puhul valdavaks arvamuseks siiski, et Eesti ei saa Euroopa Liidus oma väiksuse tõttu midagi väga muuta, kuid samas peaks ikkagi oma seisukohti rohkem välja tooma. Eesti tuleviku teema puhul lahkesid gruppide vahel arvamused rohkem.

Eesti ei saa võrdseks

Üheks nägemuseks, milline võiks olla Eesti roll muutunud Euroopa Liidus, toodi välja, et Eesti positsioon võrreldes teiste, eriti suuremate liikmesriikidega, ei saa kunagi võrdseks. Sama väite puhul toodi põhjenduseks see, et Euroopas on otsustajateks suurriigid nagu Prantsusmaa ja Saksamaa.

G2 V5: Reaalne on nagu see, et me võime seal kõvasti trummi taguda, aga lihtsalt teised taovad veel kõvemini

Liidud teiste väikeriikidega

Eesti tuleviku puhul Euroopa Liidus usuti, et üks võimalus, kuidas oma identiteeti säilitada juhul, kui peaks tekkima tagasi olukord, et Euroopa Liidu tasandil oleks rahvusriikidel eraldi taas suurem roll, siis Eesti peaks moodustama teiste väikeriikidega liidud, sest päris eraldi hoides ei saavutataks midagi.

G1 V1: Ma saan sellest aru, et Norra hoiab omaette ja sellised suuremad, noh Rootsi näiteks, aga Eesti puhul see kindlasti ei saaks toimida.

G1 V1: Sest, et me sõltume liiga palju. Ja ma arvan, et see oleks majanduslikult hästi kahjulik.

Eesti on "võitjate poolel"

Erinevalt põhjendustest, et Eesti häälel ei ole Euroopa Liidus teiste suurriikide kõrval mingit mõjujõudu, põhjendati sellist tulevikustsenaariumi võlakriisi tõttu Euroopas toimuvate muudatustega. Muuhulgas usuti, et kriisi tõttu võivad Euroopa sees n-õ jõujooned muutuda ja sellisel juhul oleks Eesti n-õ võitjate poolel. See tähendaks ka senisest suuremat sõnaõigust oluliste otsuste juures kaasa rääkida.

G1 V5: Teine või ka paralleelne variant on see, et see saab olema nagu võitjate liit. Ehk siis need, kes kriisi ajal olid tugevad, et siis nemad nagu tunnetavad või saavad natuke rohkem moraalset õigust juhtida seda ühendust. Ükskõik siis, millisel kujul. /.../ Ma arvan, et see sõltub nagu täiesti meie enda lobbist.

G2 V2: Seal on ju hääled kõik loevad ja tehakse mingi grupeering ja muidugi käib kauplemine ja Eesti peaks selgelt siis leidma endale mingid liitlased sarnaste huvidega ja kuidagi oma positsioone, mis on kodus selgeks arutatud ikkagi kuidagi teistele maha müüma. See ei ole nii, et me oleme passiivsed kuulajad, me peaks oma häält kindlasti, oma seisukohti selgitama, mitte vaikselt kuulama.

Ühe viisina, kuidas Eesti muutuvast Euroopa Liidus käituma peaks, toodi ka välja, et Eesti peaks senisest rohkem mõtlema strateegiliselt, valima välja oma teemad ja suunama ressursi just antud teemadele, mille eestkõneleja siis Euroopa Liidus olla.

G2 VI: Kuna Eestil on ressursi vähe. Nii vaimset kui seda muud, siis peaks Eesti nagu ikka valima mingid teemad välja ja kogu selle jõu nende peale, mis ka perspektiivikad teemad on, et ega ikka tühja, tähjaga ei maksagi tegeleda

Tekstianalüüsi kokkuvõte

Tekstianalüüsi käigus moodustatud kategooriad andsid üldpildi, milline on kogemusega ja kogemusega gruppide nägemus Euroopa Liidust ja selle tulevikust, kuidas nähakse Eesti positsiooni Euroopa Liidus praegu ja milline võiks Eesti tulevik liidus vastajate arvates olla edaspidi ja kuidas hindavad erineva kogemusega grupid Euroopa Liiduga seotud meediakajastust. Tekstianalüüsi tulemused kinnitasid ka varasemate uuringute tulemusi, mis näitasid üldiselt positiivset hoiakut Euroopa Liidu suhtes. Tekstianalüüsi põhjal ei saa aga anda vastust uurimisküsimustele, mis puudutavad just erineva kogemuse rolli Euroopaga suhestumisel. Seetõttu uurin diskursusanalüüsis lähemalt, milliseid suhte tüüpe ja kuidas erineva kogemusega vastajad mikrotasanditel esitavad.

3.2 Diskursusanalüüs

3.2.1 Ülevaade analüüsi põhimõtetest

Läbiviidavas diskursuseanalüüsis keskendun fookusgruppides osalejate kõnes väljenduva Euroopa Liidu ja Eesti suhestumise viisidele. Samuti sellele kas eri kogemusega gruppide puhul on diskursused erinevad.

Uurisin diskursusanalüüsis tähendusi ja tõlgendusi, mida ja kuidas eri vastajad nii Eesti kui Euroopa kontekstis kasutavad. Samuti seda, kas eri kogemus mängib tähenduste omistamisel rolli.

Analüüsisin ka retoorilisi elemente kui tähenduste võimendamise või summutamise vahendeid. Retoorika elemendid aitasid välja tuua ka seda, kuidas vastuvõtjad sündmusi mõistavad ning hindavad lähtuvalt nende endi huvidest. Eelkõige keskendusin metafooridele ja võrdlustele.

Vaatasin ka grammatilisi elemente nagu meie-nemad vastandumist, mis aitas Euroopaga suhestumist välja tuua ja näidata vastaja enda positsiooni.

Diskursusanalüüsi mikrotasandi analüüsis vaatasin ka kõneviise, mida Euroopast või Eestist rääkimisel kasutati ja kelle positsioonilt räägiti, kas esines ka n-ö läbi kolmandate isikute kõnelemist.

Fairclough (1995:29) toob välja, et teksti makrostruktuuri analüüs keskendub teemade struktuurile ja mikrostruktuur teksti skemaatilisele struktuurile. Makrostruktuuriks on teksti hierarhiliselt organiseeritud elemendid, mis identrifitseerivad kogu teksti temaatika (ja võtavad selle kokku kui üksiku väite). Mikroanalüüsis vaadeldakse aga väidete vahelisi semantilisi suhteid. Nagu näiteks kausaalsus ja järeldused, samuti määratletakse süntaktilised ja leksikaalsed karakteristikud, retoorika jms. Makroanalüüsis eemaldatakse pisiasjad juhul, kui nad ei oma suuremat tähendust. Mikroanalüüs uurib aga sõnade, väidete, lausete tähendust. Uuritakse vahendeid, millega tekst püüab olla usutav ja veenev (Fairclough 1995:29-30). Antud magistritöö puhul on üheks eesmärgiks uurida vastajate öeldu põhjal just mikrostruktuure, et analüüsida, kas Euroopa kogemuse olemasolu väljendub kuidagi ka selles, mida vastajad ütlevad ja kuidas ütlevad.

Kui eelnevas tekstianalüüsis esitasin peamiselt fookusgrupis osalejate uskumusi seoses Eesti ja Euroopa Liiduga, siis diskursusanalüüsi puhul üritan sarnaselt Van Dijk'ile näidata, kuidas diskursuste moodustamisel pragmaatiline, semantiline ja sõnastumoodul tihedas koostöös toimivad (van Dijk 2005). Seejuures on antud töö puhul oluline, kuidas osalised grupiintervjuu ajal pragmaatilist ehk kontekstimudelit ja semantilist ehk oma väljendust vastavalt sellele, mida teised ütlevad, muudavad. Samuti, kas Euroopa Liiduga seotud kogemus omab välja öeldud mõtete juures tähtsust või esitatakse kellegi teise kogemusele tuginevaid arvamusi.

Uurimisküsimused:

Milliseid Eesti ja Euroopaga seotud diskursusi osalejad välja tõid?

- Kuidas ja milliste teemade puhul kasutatakse meie-nemad vastandumist?
- Milliselt positsioonilt nähakse Eestit Euroopa Liidus?
- Kelle positsioonilt arvamusi esitatakse?

- Milliseid võrdlusi ja metafoore kasutatakse Euroopaga seoses?

3.2.2 Diskursusanalüüsi tulemused

Intervjuude analüüsi tulemusel moodustusid teemade põhiselt viis peamist diskursust. Nendest esimese, “kasu“-diskursuse alla saab liigitada veel ka aladiskursused. Üheks peamiseks diskursuseks, mis seoses Eesti ja Euroopa suhestumise viisidega ilmnis, oli nn kasu-diskursus. Järgnevalt esitan erinevad diskursused koos iseloomulike elementide ja näidetega.

“Kasu”-diskursus

Antud diskursuse läbivaks teemaks on see, mis hüvesid Eesti Euroopa Liidus olles saab. Kui kõikide gruppide puhul tuli juba Euroopa Liiduga seotud märksõnade juures välja, et Euroopa Liidu tähendus seostub inimestele eelkõige hüvedega nagu reisimis-, töötamis- või õppimisvabadus, siis antud diskursus oli läbivaks ka paljude teiste teemade puhul, kus märgiti näiteks, et hüvede olulisusest saadakse ilmselt aru siis, kui neid ei oleks või need ära kaoks.

Euroopa Liidu kogemuse ja kogemuseta gruppide puhul oli erinevuseks see, et kogemuseta grupid seostasid kasu saamist otseselt sellega, miks Eesti üldse peaks liidus olema või miks Euroopa Liit inimestele üldse korda peaks minema. See tuli ka välja Euroopa Liidu tähenduse mõtestamise juures. Nii toodi antud gruppides Euroopa Liiduga seostamise märksõnade puhul esmajoones välja toetused ja kasule rõhuti veel mitmete teemade puhul. Näiteks nimetati Euroopa Liiduga seoses pidevalt hüvesid nagu võimalus vabalt liikuda, reisida ja töötada.

G3 V4: (kui EL laguneks) saame oma krooni tagasi, oma identiteedi tagasi, aga toetustest jääksime ka ilma

G4 V1: ma arvan, et mass on selle peal, kuidas eurokriis mõjutab tema rahakotti, kuidas majandusel minema hakkab, et on nagu ikkagi peamine

Kasu saamise aspekt toodi välja ka näiteks Euroopa Liidu raha eest ehitatud teede, eurotoetuste, eelkõige põllumajandustoetuste võrdsustamise teemade puhul või üldiselt Eesti riigieelarve sõltuvusest eurorahadest kontekstis. Rahalise kasu olulisus

ilmnes ka siis, kui vastajad kasutasid Euroopa Liidust rääkimisel võrdlusi ja metafoore. Näiteks kasutati Euroopa Liidu kohta mitmeid kordi võrdlusi ühtne rahapada või ühtne katel, mis seostuvad otseselt rahaga. Nagu ka esimese tsitaadi puhul vastaja (G3 V4) välja tõi, siis mõtestatakse Euroopa Liidu olemust esmajoones läbi majandusliidu, mis peaks liikmesriikidesse panustama. See näitab, et vastajate jaoks ongi Euroopa Liit kui selline oluline eelkõige seetõttu, et sealt tuleb Eestile raha.

Väga selgelt tuli Euroopast kasu saamise tähtsustamine välja ka Kreeka abistamise teema puhul.

G3 V3: (kui Eesti ütleks Euroopa Liidule ei) siis on nagu enne, et täpselt need, mis Euroopa Liit meile annab, need asjad kaovad ära. Ja siis makstakse meile see, mis me Kreekale maksame tagasi

Kui kogemusega gruppides toodi Kreeka abistamise puhul poolt argumendi ja kasulise aspektina välja see, et vastasel juhul võib Eesti kõigest ilma jääda, siis Euroopa Liidu kogemusega gruppides hakkasid rolli mängima ka teatavad ekspertkogemused. Argumendid, millele rõhuti, aetasid n-ö kaalukaasile ära antava ja vastu saadava raha.

G1 V4: vastukaaluks (Kreeka abistamisele) näiteks see, et me saame igasugu toetusi, meile ehitatakse teid. Inimesed saavad minna õppima, tööle, et see on nagu pigem positiivne

G2 V4: Absoluutselt otseselt (mõjutab kriis Eestit), kui me vaatame meie riigi eelarvet, kui palju seal on n-ö Euroopa Liidu raha ja kui palju meil on oma raha ja kui ei ole teada, mis siin järgmisel perioodil need eelarved olema hakkavad, siis olgem ausad, on seis ikkagi suhteliselt nutune. Kui ikkagi on vaja üks või teine riik ära päästa, siis see raha tuleb ju kusagilt võtta.

Kogemusega gruppide puhul oli teiseks argumendiks ka see, et Eesti võib otseselt oma hüved kaotada, sest Kreeka kriis võib levida ja siis kaotaks ka Eesti.

G2 V2: See kõik on nii seotud selles suhtes, et aidates Kreekat me noh /.../ et kui see n-ö dominoefekt laiali läheb, siis ma usun, et ega Eesti ei jää ka sellest kõrvale

“Rehepapi” aladiskursus

“Kasu”-diskursuse juures kerkis esile ka nn rehepapi aladiskursus. Antud diskursusele oli iseloomulikuks see, et vastajad võisid ühes vastuses esitada küll n-ö ametliku seisukoha ja teises vastuses selle, lähtudes kasulisest aspektist, ümber pöörata. See tuli eriti selgelt esile samuti Kreeka ja üldiselt Eesti osaluse või finantsabi programmidesse panustamisega seotud teemade puhul. Üks vastaja nimetas Eesti käitumise võimalusena otsesõnu, et Eesti peaks ka näiteks muutuva Euroopa kontekstis käituma “*Ikka Rehepapi moodi*” (G2 V3). Antud juhul kasutati ka metafoorilisi väljendeid, kus Euroopa Liidu eelarve kohta öeldi “katel” või “kompott”, mis näitab ka otseselt läbi kirjandusliku suhtumise, mis on inimestele olulisem, kas Euroopa Liidu või Eesti huvid. Siinkohal tuleb ka märkida, et mitmel juhul läksid vastajad vastuollu oma varem öelduga. Näiteks öeldi teiste riikide abistamise teema juures, et Euroopa Liit on justkui meie kõigi mure. Nüüd aga rõhuti eelkõige oma riigi huvidele. See tuli välja ka siis, kui esmalt toodi Eesti panustamise poolt argumendina välja solidaarsuse aspekt, kuid hiljem lisati, et lõpuks on ikkagi oluline, mis Eestist saab.

G4 V1: Me kaotame nii või teisiti, et kui me tõmbame punase joone, siis me ka kaotame midagi. Üks loomulik arengu osa, et me millestki loobume ja midagi saame juurde, et kummal pool me nüüd siis panust joont tõmmates saaksime suurema kasu

G2 V2: kõik need suurriigid, kes siis panustavad protsenturaalselt rohkem, et nemad ei ole ka huvitatud enam ühtsesse katlasse panustamisest ja sellest sõltub siis otseselt see skeem, kui palju Eesti saab sellest katlast ja kuidas need suhted kujunevad

Noorema Euroopa Liidu kogemusega grupi puhul ilmnes nn rehepapi diskursus ka karikatuuri tõlgendamisel. Üldine hoiak oli vastajate puhul see, et Eesti otsus osaleda või mitte osaleda Euroopa Stabiilsusmehhanismis ei mänginud n-ö suures pildis mingit rolli ja Eesti tahtis ennast Riigikohtu lahendiga lihtsalt tähtsamaks teha, näidates justkui, et ka meie muretseme üldise Euroopa heaolu pärast.

G1 V2: Aga võib-olla asi on siin ainult põhimõttes, et siis me saame pärast jällegi öelda, et me oleme ju toetanud päris mitmeid asju siin Euroopa Liidus, et n-ö eeskujulikud olnud

“Kasu”-diskursuse kokkuvõtteks võib öelda, et Euroopa Liiduga suhestumise puhul asetati Euroopa pigem “nende” alla ja Eestit distantseeriti “meieks,” mis näitab, et inimeste nägemus Euroopa Liidust on endiselt tugevalt seotud sellega, mida Eesti Euroopalt rahalises mõttes saab ja Euroopa Liidus olemist ei mõtestatagi enamaga, näiteks ühiste euroopalike väärtustega. Seda näitasid nii grammatiliste elementide (meie-nemad vastandumise) kasutamine Eestist ja EL-ist rääkimisel. Samuti metafooride ja võrdluste kasutamine eelkõige Euroopa Liidust rääkides.

“Distantseerumise” diskursus

Teine peamine diskursus, mis kõikides gruppides selgelt esines, oli “distantseerumise” diskursus. Diskursus tuli välja grammatilisi struktuure analüüsides – kellena positsioneerisid vastajad “meid” ja kellena “neid,” kelle positsioonilt räägiti ja kelle “häält” peeti Euroopa Liidu teemade puhul domineerivaks. Euroopa Liiduga suhestumise puhul oli diskursuse läbivaks jooneks “meie” kui vaese Eesti ja “nemad” ehk Euroopa või rikkamate Euroopa Liidu riikide vastandumine.

Nii räägiti Eestist kui väikesest või geograafilises mõttes Euroopa südamest eemal asuvast paigast, mis seetõttu on Euroopast eraldi. Näiteks öeldi probleemide puhul, mis puudutasid algselt mõnd teist riiki ja mis olid ka Eestisse üle kandunud, et tegemist on selle riigi, mitte Eesti probleemiga. Antud juhul näitas see mingil moel teadlikku distantseerumist ja soovi näidata, et “meie” oleme siin ja see, mis “seal” toimub ei puutu meisse.

G1 V2: Immigrantide tulek on justkui midagi sellist, mis tuleb kaasa selle Euroopa Liiduga, mingi koorem

Teisel juhul distantseeriti Eestit kui “meid siin” ja ülejäänud Euroopat “seal”, mille võrdlemiseks kasutati näiteks sõnapaari “suur pott”. See näitas ka, et vastajad eelistasid, et Eesti säilitaks Euroopas ikkagi oma identiteedi.

G1 V4: et me ei sulandu sinna ühtsesse kompotti ära, et me säilitame mingisuguse oma nagu... eestluse onju.

G1 V3: Nad tulevad ja söövad meid lihtsalt ära (Europarlamendi valimiste puhul)

G2 V4: Palju me teame ja kes see tahabki teada, et kes see mingi Läti taat või daam on seal. Põhiline, et ikka ise oma saaks (Europarlamendi valimistest)

Distantseerumise diskursus tuli selgelt esile ka Euroopa abipakettide ja Kreeka küsimuse puhul. Euroopa kogemuseta noorte grupis iseloomustas meie-nemad vastandust see, et vastajad distanseerisid selgelt ära, et näiteks Kreeka aitamisel lähtuti sellest, mis on Eesti, mitte näiteks Euroopa ühine huvi.

G3 V1: Kõige rohkem vist muretsetakse selle pärast, et meie kaotame selle, mis tuleb anda neile, kui nad ei saa hakkama. /.../ Me ei saa näiteks ehitada Tallinn-Tartu maanteed lõpuni, sest me peame kellelegi oma raha ära andma

G3 V2: Et kui sa nagu vaatad seda olukorda siin ja mõtled, et atakse nagu neile, kes saavad kogu aeg mingit toetust ja samas siin nagu elukvaliteet väga ei parane.

Antud diskursuse puhul kumas just ühise panustamise teemadel läbi n-ö kolmanda hääle kasutamine. Näiteks esitati rääkides “tavalise” inimese positsiooni või arvamust või siis toodi veelgi abstraktsemalt välja üldise avalikkuse suhtumine või hoiakud. Kriitilist “kolmandat häält” kui vahendit kasutati ka siis, kui lükati vastutust meediale või ajakirjandusele.

G2 V4: See vastandumine, mis tekib meie-nemad, et kuidagi alati kas meedia või kuidagi nagu vastandatakse, et nemad seal Brüsselis. Et see, et Eesti on Euroopa Liidu liikmesriik nagu unustatakse ära

Eriti ilmekalt tuli “distantseerumise” diskursus välja teemade puhul, mil vastajad olid enesele teadmata varem öelnud midagi, mis võib-olla oligi nende arvmus, kuid jutu sees esitati just läbi n-ö kolmandate isikute oma kahtlusi ja kõhklusid, mis tegelikult esitasid nende enda varem öeldu kohta vastupidist arvamust.

G1 V2: Ja tavainimestes on see tegelikult väga palju ju tõesti poleemikat tekitanud, et miks me peaksime Kreekale, miks me nii ehk naa ju viroleme siin, et sellised inimesed on suhteliselt tugevatel arvamustel tegelikult.

G3 V2: ma arvan ka, et peaks nagu toetama, aga enamiku inimeste arvates tundub see toetamine nagu mõttetu. Et me ise elame siin nagu mingid vaesed rotid ja samas seal elatakse palju paremini. Inimestel tekib küsimus, et mille jaoks, kui me ise oleme mingis mõttes hädas

G4 V3: Ma arvan, et kui vastav seadusandlus näeb seda ette ja vastavad aluslepingud, siis me niikuinii aitame. Aga see, mida iga inimene mõtleb, see on teine asi. Et siin on nagu kaks poolt, et üks on ametlik pool ja teine on iga inimese enda mõtted seoses Kreekaga

Selliste sotsiaalsete uskumuste esitamise puhul räägib van Dijk (2005) üldistamisest ja abstraherimisest. See tähendab, et grupi liige konstrueerib grupi kõneleja mudeli oma vestluskaaslase ja tema uskumuste kohta ning võib üldistada selle sotsiaalseks representatsiooniks, mis sisaldab oma grupis jagatud uskumust. Siit selgubki, et kontekstimudeli abstraherimine ja üdistamine ongi just see otsustav kriteerium, et personaalne teadmine muutuks sotsiaalseks teadmiseks. Sama kehtib ka arvamuse puhul. Kui grupi liige esindab paljusid teisi grupi liikmeid korduvalt kui mingi konkreetse arvamuse väljendajaid, võib ta teha üldistuse ja oletada et see arvamus ongi sellele grupile kui tervikule tüüpiline (van Dijk 2005:197). Teisisõnu, kui antud juhul rääkisid vastajad justkui läbi kellegi teise ja esitades justkui mingi grupi arvamust, siis van Dijki järgi oligi tegemist abstraherimisega.

See näitab, et just Euroopa abipakettidega seotud teemad on inimestele ühelt poolt arusaadavad, kuid teema teisi tahke, näiteks Eesti sotsiaalmajanduslikku olukorda arvestades, hakkavad nende argumentide esituse puhul rolli mängima ka teised aspektid. Seejuures on oluline märkida, et kui Eesti panustamise puhul teiste riikide aitamise esitasid grupid Euroopa Liidu kogemuse või selle puudumise alusel erinevaid argumente, siis selle diskursuse puhul tuli välja, et eksisteerib teatav vaikiv "häääl", mida nii otseselt oma arvamusest välja ei öelda. Van Dijki (2005) järgi teavad nii vastuvõtjad kui ka analüüsijad, et selliste väljendusaktide taga võivad olla kindlad sotsiaalsed põhjused, nagu sotsiaalne vastutulek või teatavate eesmärkide saavutamine. Järelikult võib see ka tähendada, et inimesed on viisakad vaid seetõttu, et nad on sunnitud oma tegelikke arvamusi varjama. Antud grupiintervjuude puhul võib selleks "sunnipõhjuseks" olla teiste inimeste arvamus, mille hukkamõistu ohvriks ei taheta langeda.

“Alluja” diskursus

“Distantseerumise” diskursuse kõrval näitas Euroopaga suhestumist selgelt ka “alluja” diskursus. Antud diskursuse iseloomulikuks jooneks oli see, kuidas vastajad nägid Eesti positsiooni Euroopa Liidus ja võrreldes teiste riikidega (tegija vs alluja), rolli otsustamisel ning oma hääle kuuldavaks tegemisel. “Alluja” diskursue puhul nähti Eesti positsiooni Euroopas pigem kaasaloksujana ning otsustusprotsessis ei nähtud Eestil olulist mõju olevat. Võib öelda, et Eestit nähti teiste riikide võrreldes oluliselt kehvemana ja mitte võrdsena. Eelkõige toodi selle põhjuseks Eesti väiksus võrreldes teiste riikidega.

Antud diskursuse puhul kasutasid vastajad sageli metafoore ja võrdlusi. Näiteks kasutati Eesti kohta võrdlust, et Eesti on Euroopas “tallalakkuja” ning “sörgib” teiste riikide sabas, mis viitab väga otseselt, et Eestit ei peeta teiste riikidega võrdseks. Üheks argumendiks, miks Eesti on Euroopas pigem “vaikne hääl,” ütlesid vastajad, et võrreldes paljude riikide oleks Eestil justkui väga palju kaotada. Eelkõige mõeldi taas kasulist aspekti. Välja toodi ka Eesti julgeoleku pool, mida Euroopa Liit osalejate arvates Eestile tagab. Samuti öeldi, et samas ei ole Eesti mitte sekkumisel või oma hääle mitte kuuldavaks tegemisel ka midagi halba, sest suured riigid võivad ka meile soodsaid otsuseid langetada.

G1 V4: kuidas sa oled selle vastu, kui sa oled selline nagu Eesti. Sul ongi see variant, et kas sa lähed kaasa või sa ütled, et ma siit punasest joonest üle ei tule, aga sellel on jällegi omad tagajärjed

G2 V5: Eesti häda on ta väiksus ja see on ikka nii, et kui sa tahad suurtega rääkida, siis sa pead ise ka suur olema

G4 V4: Eks ta on tegelikult ikkagi selline püramiid, et kusagil on reeglid, mis on kokku lepitud /.../ kui kusagil on probleemid, siis tuleb neid lahendada

Seejuures on oluline märkida, et kui kasu-diskursuse puhul peeti oluliseks seda, et Eesti peab saama teiste riikidega võrdseid toetusi, sest kõik riigid peaksid võrdsed olema, siis antud diskursuse puhul ei toodud näiteks argumentidena seda, et Eesti

võitleks alati ise paremate tingimuste eest, vaid öeldi hoopis, et Eesti eest tehakse otsused ära.

“Alluja”-aladiskursuse puhul oli iseloomustavaks ka see, kuidas vastajad kasutasid grammatilisi vorme. Fairclough (1995) toob kriitilise diskursusanalüüsi puhul välja kolm suurt osa: sõnavara, grammatika ja tekstuaalsed struktuurid. Iga osa juures esitab ta ka kümme küsimust. Grammatika osa puhul on keskseks küsimuseks see, milliseid suhteväärtusi grammatilised vormid kannavad? Teisisõnu uurib Fairclough kõneviisi, lause modaalsust ja asesõnade kasutamist. Antud diskursuse puhul tõusid esile just modaalsus ja kõneviisid. Nii kasutasid vastajad Eesti positsioonist või võimalustest rääkides sageli kaudset või möönvat kõneviisi, mis näitas, et vastajad ei võtnud öeldu kohta meelega seisukohta, sest otsused oleks justkui nende eest ära tehtud või siis kahtlesid oma hääle mõjukuses.

G2 V5: (Laari nägemus) Kindlasti realistlikum /.../ ja põhimõtteliselt on sama, et visatakse kellelegi kont hambusse ja suured otsused võetakse selle varjus vastu. Ega seal siis teistmoodi pole (EL-is otsustamine)

G1 V5: meile väidetakse, et meie otsused mõjutavad teisi ja vastupidi

G3 V1: Ja võib-olla et nüüd nähetakse, et kusagil on sellised suured probleemid, et millal Eestisse see olukord võib jõuda. /.../ nüüd kardetakse, et võib-olla nüüd ei olegi selline ilus stsenaarium.

Modaalsuse kohta ütleb Fairclough (1995), et see on seotud autoritaarsusega ja võib olla ka suhteline. Sel juhul viitaks see ühe osapoolle autoritaarsele positsioonile. Või siis ekspressiivne, mis viitaks sellele, et ühel osapoolel on suuremad võimalused rääkida õigust. Modaalsust märgitakse modaalverbidega. Antud diskursuse puhul oli iseloomulikuks see, et modaalsust esitati taas läbi kahtleva vaatepunkti ja läbi teiste osapoolte, mis näitab ka seda, kuidas vastajad tajuvad Eestis Euroopa Liidu asjade otsustamist.

G1 V4: ... kui Eestis see kriis hästi tugevalt oli, siis meil ju tõmmati nii hullult kokku ja kõik olid nagu nõus sellega ja kõik läksid sellega kaasa. Ja samas kui Kreekas

seada taheti teha, siis jube mäsu tänavatel, et võib-olla tekitab natuke sellist ebaõiglast tunnet, et võtke ennast kokku, et kui meie tõmbasime kokku, siis tõmmake teie ka, et saate hakkama küll.

G3 V3: Ma arvan, et kuna me oleme seal liidus, siis mingi protsendi puhul, see oleks ju reaalne, et kui kõik panustavad

Samuti viidati korduvalt ka sellele, et Euroopaga seotud otsused langetab Eestis valitsus, mis näitab, et nn hääleks, kes Euroopa asju otsustavad, näevad inimesed kitsast inimeste ringi.

G2 V4: Paratamatult taandub see (otsustamine) n-ö valitsuse strateegiatele jne. Et meil ei ole ju kindlat seisukohta riigina nendes tuleviku küsimustes

G4 V1: võib-olla siis, kui see kriisiteema oli teravamalt esil, siis toodi ka võib-olla midagi sinna sisse, et oli nagu natuke tasakaalus, aga täna jah ikkagi nagu valitsuse seisukohad

Eriti kriitiline suhtumine oli noorte, ilma Euroopa Liidu kogemusega grupis, kus “Euroopa seletava häälena” nähti valitsust otseselt negatiivses tähenduses.

G3 V2: valitsus teeb niikuinii, mis ise tahab (Kreeka aitamise arutelu ühiskonnas)

G3 V2: selles mõttes mul pole selle vastu midagi, et nad toetavad, aga riik võiks toetada oma rahvast

“Tegija” diskursus

“Alluja” diskursuse kõrval oli küll nõrgemalt, kuid siiski märgata ka “tegija” või “võitja” diskursust, kus Eesti positsiooni Euroopas nähti pigem olulisena ja Eestit nähti tegutseja, otsustaja ja protsessides kaasa rääkija rollis. Euroopaga suhestumisel nähti Eestit teiste riikidega pigem võrdsel positsioonil või teatud juhtudel isegi paremana kui mõnd teist riiki. Seejuures on oluline märkida, et positiivses tähenduses

tegijana seostasid Eestit Euroopa Liidu kogemusega grupid. Nii toodi antud gruppides välja, et ka väikeriigil on Euroopa Liidus võimalik oma häält kuuldavaks teha ja teisi endaga arvestama panna.

G2: V2 See ei ole loksumine, sest siin on erinevad huvid, siin lepitakse kokku, tehakse koostööd. Eesti peaks selgelt leidma endale mingid liitlased sarnaste huvidega ja kuidagi oma positsioone, mis on kodu selgeks arutatud ikkagi kuidagi teistele maha müüma.

Euroopa Liidus negatiivses tähenduses Eesti kui “tegija” või alluja nägemust rõhutasid Euroopa Liidu kogemusega grupid. Näiteks võrreldi Eestit Euroopa tallealuseks, kes küll teeb kõik korrektselt ära, kuid sisuliselt on ikkagi justkui alluja rollis.

G3 V2: minu meelest Eesti on üks vähestest Euroopa Liidu liikmesriikidest, kes kõiki seadusi ja norme täpselt järgib ja annetab kõigile ja siis kõik ülejäänud võtavad raha vastu ja teevad, mis tahavad. Nagu tubli laps oleme

G4 V4 Eesti kui üldse selline vieline direktiivide täitja on ka nagu teema. Tehke kolm, ei, me teeme viis

“Euroopaga ühtekuuluvuse” diskursus

“Euroopaga ühtekuuluvuse” diskursus tuli välja eelkõige “distantseerumise” diskursuse vastandumisel. Kui “distantseerumise” diskursuses joonistus korduvalt välja see, et vastajad distantseerisid Eestit ülejäänud Euroopast, siis “ühtekuuluvuse” diskursuse puhul ilmnis vastajatel justkui endale vasturääkivust. Nendel puhkudel nenditi, et Eesti on täieõiguslik Euroopa Liidu liige ja Eesti koht on Euroopas. Oluline on ka märkida, et kui “distantseerumise” diskursuse puhul oli meie-nemad vastandumise puhul “meie” tähendus seotud otseselt Eestiga, siis “Euroopaga ühtekuuluvuse” diskursuse puhul oli “meie” tähendus laiem ja see tähendas Euroopa Liitu kui meiet.

Antud diskursuse esinemisel ei omanud kogemuse olemasolu või selle puudumine sellist mõju kui teiste diskursuste puhul. Erinevused ilmsid hoopis nooremate ja vanemate gruppide puhul. Vanemates gruppides (eriti Euroopa kogemuseta grupis) rõhutati, et Eestile on Euroopa Liidus olemine väga oluline ja seda põhjendati sellega, et nüüd oleks justkui täidetud üks oluline riikluse verstapost.

Nooremate gruppide puhul nähti aga, et Euroopa Liitu kuulumises on midagi väga loomulikku ja iseenesest mõistetavat, mille üle ei peetud vajalikuks pikalt arutleda.

G1 V5: (Eesti kuulumine) tegemist on ju faktiga

G3 V3: (Kuivõrd Kreeka aitamine on Eesti mure?) Me oleme ju üks suur Euroopa Liit, ikka on

Eesti nägemine n-ö Euroopa osana, tuli ka välja abipakettide teema puhul, kus Kreeka ja teiste riikide abistamise puhul nentisid kõikide gruppide vastajad, et kohustuse pool on osa sellest, et me liidus oleme.

G2 V1: Euroopa Liidu tulevik on ikka meie kõigi mure

G3 V4: Aga võib-olla see on ka nii nagu inimeste puhul on tihtipeale, et nad teavad oma õigusi, mitte kohustusi. Ehk siis me võtame kõik selle positiivse, et näed, saame reisida ja õppida ja töötada ja ühtne raha, mugavam ja nii ja naa. Aga siis võib-olla need kohustused meile ei meeldi. Aga me peame leppima nendega, kui me kuulume Euroopa Liitu

Gruppide võrdlused

Järgnevalt esitan nii tekstianalüüsi kui diskursusanalüüsi tulemuste kokkuvõtte erinevate gruppide kaupa. See võimaldab näha, kuidas erineva kogemuse ja vanusega grupid Eesti ja Euroopa suhestumise viise nägid.

Teema	Grupp1 Noored EL-i kogemusega	Grupp2 Vanemad EL-i kogemusega	Grupp3 Noored kogemuseta	Grupp4 Vanemad kogemuseta
Euroopa Liidu tähendus	Bürokraatlik ja aeglane. Tähendab liikumisvabadu	Bürokraatlik ja ebaefektiivne, võlakriis; julgeoleku	Vaba liikumine, kasu, ühtsed normid (Neg)	Tähendab vaba liikumist, ühist raha, bürokraatiat,

	st (Neg) hinnatõus, trahvid, immigratsioon	tagaja (Neg) hinnatõus, trahvid, immigratsioon	hinnatõus, trahvid, immigratsioon; identiteedi kadumine	julgeolekugara ntii (Neg) hinnatõus, trahvid, immigratsioon
EL-i roll Eestis	Läbi põimunud, midagi loomulikku	Läbi põimunud, seotud oma eelarvega	Läbi põimunud, igapäevaselt võib märgata	Läbi põimunud, EL-i asjadest saanud Eesti asjad
Võlakriisi mõju Eestile (Kreeka abistamine)	Mõjutab Eestit; Eesti võib ka abi vajada (solidaarsus); elatusaseme vahe	Mõjutab Eestit; Eesti võib ka abi vajada; solidaarsus, hoiame ära doominoefekti	Kriisil ei ole Eestile otsest mõju , Eesti võib ka abi vajada, solidaarsus; elatusaseme vahe; ei- ütlemise võimalust ei olnud	Mõjutab Eestit, Eesti võib ka abi vajada; ei- ütlemise võimalust ei olnud
Eesti positsioon EL-is	Eesti on väike, hääli ei kostu; rohkem jagama asjalikku kogemust, Eesti on pärast kriisi “võitjate” poolel	Eesti on väike, hääli ei kostu; Eesti ei saa kunagi suurtega võrdseks vs võimalust on; mõelda strateegilisema lt	Eesti on väike, hääli ei kostu; viis suurriiki otsustavad	Eesti on väike, hääli ei kostu; proportsionaalselt isegi liiga suur roll, pole hullu, kui meie eest otsustatakse
EL-i meediakajast use hinnangud	Raske lahterdada Eesti vs EL-i teema; põhiteema võlakriis, põllumajandust oetused, elatusasemete võrdlused, tahaks rohkem inimlikku ja seletavat infot	Raske lahterdada Eesti vs EL-i teema; Põhiteema võlakriis, põllumajandust oetused, Euroopa tuleviku teema, tahaks rohkem asjalikku arutelu	Raske lahterdada Eesti vs EL-i teema; Põhiteema võlakriis, põllumajandust oetused; Eesti näitamine vaesena	Raske lahterdada Eesti vs EL-i teema; Põhiteema võlakriis, põllumajandust oetused, tahaks rohkem edulugusid
EL-i tulevik	Nõustuvad pigem Mart Laariga , et muutust on vaja. Samas ütlevad, et ideaalis võiks	Nõustuvad pigem Mart Laariga , et föderatsioon vältimatu, kuid liidu alus peab olema ikkagi	Nõustuvad pigem Martin Helmega, et riigid kaotavad oma identiteedi ja liit muutub karmimaks	Nõustuvad pigem Martin Helmega. Liit muutub paratamatult föderatsiooni suunas, rohkem

	olla ainult majandusliit	majandus		poliitilist lõimumist
Eesti tulevik EL-is	Eesti ei tohiks eraldi hoida; Eesti ei saa võrdseks vs Eestist saab eeskuju	Isolatsiooni ei tohi jääda, rohkem karismaatilisi isikuid , oma teemasid	Võiks muutuda tagasi rahvusriikide liiduks, Eesti tulevik sõltub suurriikide otsustest , Eesti võib muutuda skeptilisemaks (EL-i suhtes)	Võiks tagasi rahvusriikide juurde, samas ei saa Eesti isolatsiooni jääda
“Kasu-diskursus”	Kaaluma ära antava ja saadava kasu vahet	Kaaluma ära antava ja saadava kasu vahet; Eesti peaks tegema rehepappi	Kasu on põhjus, miks Eesti liidus on	Kasu on põhjus, miks Eesti liidus on, otsuste juures kaaluma Eestile kasulikkude poolt
“Distantseerumise” diskursus	Eesti kuulumine EL-i fakt; meie “siin” nende probleemid “seal”	Eesti on osa Euroopast; “meie” siis, kui meil! vaja ; Eesti on pigem “alluja,” aga võiks olla ka “tegija/võitja”	Eesti on osa EL-ist (loomulik asi); Eesti on “alluja”, “tegija” alluvas tähenduses ; “meie-“ pigem Eesti ja “nemad” teised riigid	Nii väga tahtsime ja nüüd olemegi liidus; Eesti on “alluja”, “tegija” alluvas tähenduses
“Euroopaga ühtekuuluvuse” diskursus	Eesti on osa Euroopast (loomulik)	Eesti kuulub Euroopasse	Eesti on Euroopa Liit (midagi loomulikku)	Eesti nüüd “klubis” (kahtlev)

Tabel 3. Diskursusanalüüsi tulemused gruppide lõikes

Noored EL-i kogemusest

Noored, kellel ei olnud otseselt Euroopa Liidu kogemust seostasid Euroopa Liitu enda jaoks positiivsega ja selle tähendus oli seotud liikumisvabadusega, mis avab reisimis-, õppimis- või töötamisvõimalusi. Antud grupi puhul oli just Euroopa Liidust saadav kasu üks peamisi diskursusi, mis liidus olemise tähtsusest välja tuli. Peale eelpool mainitu, seostati Euroopa Liiduga veel normatiivset, mis seondub ühtsete reeglite ja normidega. Erinevalt teistest gruppidest tõid selle grupi noored Euroopa Liiduga

seoses negatiivse poole pealt välja ka identiteedi teema, täpsemalt erinevate liikmesriikide identiteedi kadumise. EL-iga seostati ka hinnatõusu ja trahve.

Euroopaga suhestumise puhul eristus noorte grupp selgelt “distantseerumise” diskursuses. See tuli välja ka Euroopa abipakettide ja Kreeka küsimuse puhul, mis põimus ka “kasu”-diskursusega. Noored kaalusid Eesti osaluse vajalikkust või mitte vajalikkust läbi selle, kas Eesti võidaks või kaotaks ühe või teise otsuse puhul. Vastajad eristasid selgelt ära, mis on Eesti, mitte näiteks Euroopa ühine huvi. Sellega seoses defineeriti “meid” kui Eestit ja “neid” pigem kui teisi liikmesriike.

Oluline on märkida, et see grupp oli ka ainuke, kes ei näinud Euroopa võlakriisis Eestile otsest ohtu. Samas nenditi, et Euroopa Liidu rolli Eesti igapäevaelus on suur, sest paljud valdkonnad on läbi põimunud ja ühised.

Otseselt Kreeka teema puhul esitas see noorte grupp kõige vastakamaid seisukohti. Ühelt poolt nenditi, et kui Eesti on liidus, siis on panustamine normaalne. Ka diskursusanalüüsi puhul tuli välja, et solidaarsuse seisukohta esitati just läbi kellegi teise hääle. Teisalt aga ütlesid noored võrreldes teiste gruppidega kõige selgemalt nii otse kui läbi “kolmanda” hääle välja, et tegemist oli ebaõiglase sammuga sest Eesti elatustase on madalam kui abi saajatel.

Euroopa Liidu kogemusega noored olid meediakajastuse kriitika suhtes kõige neutraalsema hoiakuga. Antud grupis oldi arvamusel, et Eesti ajakirjandus kajastab Euroopa Liiduga seonduvat piisavalt. Välja toodi aga see, et rohkem võiks olla uudiseid mujalt maailmast, sest praegu tuleb nende arvates sealt infot vaid uudisnuppudena ja siis, kui midagi suurt on juhtunud.

Eesti positsiooni Euroopa Liidus nägid selle grupi noored võrreldes teiste gruppidega kõige kehvemalt. Noored tõid välja, et Eesti on Euroopas teiste riikidega võrreldes täiesti ääreala, kellel ei ole mingit võimalust ennast kuuldavaks või võrdseks partneriks teha. Ka diskursusanalüüsi puhul oli noorte grupis selgelt valdavaks “alluja” diskursus, mida iseloomustas see, et Eestis otsustab valitsus, kellest Euroopa kontekstis tegelikult midagi ei sõltu. “Tegija” diskursuse puhul tõid noored sarnaselt vanemate (EL-i kogemusega) grupiga negatiivselt välja, et Eesti on Euroopa Liidus pigem alluja, kes täidab küll Euroopa Liidus kõik ette antud käsud, kuid suures pildis

sellest tegelikult midagi ei muutu. Samas tuleb märkida, et “Euroopaga ühtekuuluvuse“ diskursuse puhul oli noorte grupi puhul iseloomustavaks see, et diskursust võeti kui iseenesest mõistetavat, midagi loomulikku, mida niikuinii ei pea vaidlustama. Noorte jaoks oli aga küsimuseks, kuidas Eesti seal edasi käitub.

Kõige vastakamaid nägemusi Euroopa Liidu tulevikust pakkusid ilma EL-i kogemuseeta noored. Kuigi kõik peale ühe vastaja pooldasid tulevikustsenaariumitest Martin Helme artiklis pakutud varianti, et Euroopa Liit oleks vaid majandusliit, nenditi siiski, et ilmselt ei saa Euroopa Liit tulevikus vaid majandusliit olla, sest juba praegu eeldatakse liidult ka poliitilisi otsuseid. Samuti nõustuti sellega, et Euroopa Liit muutub tulevikus karmimaks ja veelgi reguleeritumaks.

Eesti tulevikku Euroopa Liidus nägid selle grupi noored nii, et see sõltub suuresti suurriikidest ja nende otsustest. Välja toodi ka see, et pärast eurokriisi võib Eesti muutuda Euroopa Liidu suhtes skeptilisemaks, sest ka kohustuste võtmise pool on inimestele kohale jõudnud.

Antud grupi puhul oli kõige rõhulisemalt esindatud “kasu” diskursus. Nii mõtestasid grupi noored enda jaoks Euroopa Liidu tähtsust läbi mitmete temade just läbi selle, kui kasulik seal olla on ja Eesti liikmesust mõtestati eelkõige läbi kasulise poole. Antud noorte grupi puhul oli selgeks eristuvuseks ka see, mis positsioonilt noored iseennast ja Eestit Euroopa Liiduga suhestasid. Sarnaselt teise kogemuseeta grupiga esitasid selle grupi noored nii “kolmandate” häälte kui tingiva kõneviisi kaudu ka kõige rohkem kõhklusi ja kahtlusi, mis ühe või teise temaga üles kerkisid.

Vanemad EL-i kogemuseeta

Vanemate, EL-i kogemuseeta rühma liikmed seostasid Euroopa Liitu enda jaoks eelkõige vaba liikumise ja ühisrahaga. Antud grupi puhul tuli diskursusanalüüsist välja, et Euroopa Liidu tähendus vanemate inimeste jaoks on seotud ka otsese kasuga, sest Euroopa Liidult saadavaid toetusi ja üldist majanduslikku kasu seostati sellega, kui hästi igal Eesti inimesel läheb. Erinevalt noorte gruppidest tuli vanemate gruppide puhul olulise tähendusena välja ka Euroopa Liidu tähtsus julgeoleku tagajana. Liidu

kui sellisega seostus neile veel majanduskriis, bürokraatia ja negatiivses tähenduses ka hinnatõus, trahvid ja immigratsioon.

Euroopa Liidu rolli kohta Eesti igapäevaelus tõid selle grupi liikmed välja, et Euroopa Liit jookseb mitmetes teemades igapäevaselt läbi ja jaotust Eesti vs EL-i teemad on keeruline teha, sest paljudest Euroopa Liidu teemadest ongi saanud Eesti asjad. Antud grupis toodi ka välja, et ühtlustumisele aitab oluliselt kaasa ka järjest rohkem ühtlustuv seadusandlik pool. Euroopaga suhestumisel tuli diskursusanalüüsis välja, et antud grupi puhul nähti Eesti kuulumist Euroopa Liitu kui teatud teetähise ületamist, mis nüüd justkui näitab, et Eesti on ka “klubis.”

G4 V3: see oli ju Eesti suur püüdlus... Euroopa Liit ja kõik tehti ju selleks, et sinna saada. See oli ju pikk ja vaevaline tee enne aastat 2004. Niiet kindlasti on see hästi positiivne

Seda toetasid ka arvamused, et puhtalt Eesti uudised on nüüd need, mis toimuvad regionaalsel tasandil, mitte enam laiemalt riigi tasandil, mis on nüüd osa Euroopa Liidu tasandist. Samas võib see olla aga kunstlikult esitatud vastus, et näidata endiselt soovi olla teiste riikidega võrdsed. Uskumuse vastu oli ka see, et Euroopaga suhestumisel nägid antud grupi vastajad Eestit selgelt alluja positsioonis, kellest ei sõltu Euroopas midagi. See tuli välja ka mikrotasandil, kui vastajad väljendasid oma arvamusi modaalverbidega.

G4 V2: see on paljuski meie valitsuse seisukoht ja see sõltub. On nagu välja kujunenud mingid kanalid, mis nagu rohkem toetavad valitsuse seisukohti, mis on nagu positiivsust sisendavad või positiivsemad

Euroopaga suhestumine või soov olla osa ühtsest Euroopast, teiste riikidega võrdses positsioonis esines ka euroala aktuaalsete probleemide puhul, kus oli küsimuseks ka Eesti osalus. Soovunelm olla teistele riikidele võrdne partner tuli välja diskursusanalüüsi “distantseerumise” diskursuses, kus vastajad kasutasid meie-nemad vastandumist ja ütlesid, et Eesti panus Kreeka aitamisse oli justkui näide sellest, et kuigi meie väike osalus palju ei mõjutanud, oli see žest, et Eesti siiski panustas. See näitab taas, et selle grupi puhul oli läbivaks uskumuseks soov (mitte veendumus), et Eesti oleks võrdne.

Võlakriisi teemade puhul ütlesid selle grupi vastajad, et teema on Eestile oluline, sest kriis võib ka Eestisse jõuda. Eesti panustamise puhul teiste riikide aitamisest ei öelnud grupi liikmed väga otse, et tegemist oli vale otsusega või nende meelest ei oleks pidanud aitama, kuid kahtlevaid seisukohti esitati läbi teiste “häälte”. Diskursusanalüüsi puhul tuli vastajate kahtlemise moment veelgi selgemalt esile, sest mitmeid kordi viidati sellele, et Eestil (mitte inimestel) ei olnud valikut või otsuse tegi valitus. Samuti esindati n-ö kolmandat häält, kelle läbi väljendati justkui rahva seisukohta, mis ei olnud toetav. See näitab, et tegelikult esitasid vastajad enda kahtlusi ja arvamusi.

Euroopa Liidu kogemusega vanemate grupis öeldi, et ajakirjandus võiks rohkem rääkida Eesti inimestest EL-is, kajastada n-ö edulugusid, kuidas neil läheb ja läbi selle näidata ka riikide igapäevast eluolu. Puudusena nähti ka seda, et Euroopa Liit on ajakirjanduses liiga ametlik ja puudub “inimlik nägu.”

G4 V1: jah, neid positiivseid n-ö edulugusid on nagu vähe. Et pigem on selline üldine hala, et Eesti jookseb tühjaks selliste statistiliste näitajatega seal kõrval

Eesti positsiooni Euroopa Liidus nägid vanema grupi esindajad ebaolulise ja väiksena, kellest otsustamisel midagi ei sõltu. Selle grupi vastajad toetasid diskursust, et Eesti on Euroopa Liidus “alluja,” kelle häält ei ole kosta ja kelle eest langetavad otsuseid teised, suuremad riigid. Esitati ka arvamus, et proportsionaalselt on Eesti Euroopa Liidus võrreldes mõne suurema riigiga isegi liiga hästi esindatud. “Tegija” diskursus toodi selles grupis välja vaid negatiivses tähenduses, kus Eestit nähti EL-is kui liiga aktiivset reeglite täitjat ja pigem allujat, millest tegelikult kasu ei ole.

G4 V4: Samas võib nagu öelda, et suurriikide õigete otsuste varjus me liigume samal lainel, et .. Selles mõttes, et kui nad teevad enda jaoks soodsaid otsuseid, et me ei jää nagu millestki ilma, et nad arvestavad seejuures ka meiega

Euroopa Liidu tuleviku suhtes oldi Euroopa Liidu kogemusega vanemas grupis arvamusel, et föderatsiooniks muutumine on paratamatu ja see tähendaks senisest tihedamat lõimumist kõikidel tasanditel. Ühtlasi toodi välja, et Euroopa Liit vajaks muutust seetõttu, et praegune majanduslikel alustel töötav liit saaks teha ka poliitilisi

otsuseid. Grupis käidi välja ka mõte, et Euroopa Liit peaks muutuma, et see oleks võimeline seisma USA-le vastu.

Eesti tulevikku seostati selles grupis sarnaselt teistele gruppidele ühtse Euroopa Liiduga. Kuigi enamus vastajaist pooldas Euroopa Liidu tuleviku nägemuses pigem Martin Helme varianti, siis öeldi, et tegelikult ei saa Eesti aga üksi ja isolatsiooni jääda. Samuti toodi välja, et ilmselt ei ole Eestil väga suurt sõnaõigust ja võimalust öelda suurriikide otsustele “ei,” sest Eesti jaoks on oluline stabiilne Euroopa.

Noored EL-i kogemusega

Noorte, Euroopa Liidu kogemusega grupis oli Euroopa Liidu tähendus seotud eelkõige vabadusega liikuda, õppida või välismaal töötada. Peamised nähtused, mis noortele Euroopa Liiduga seostusid olid peale liikumisvabaduse veel bürokraatia, ühisraha euro ja eurokriis ning ka hinnatõus. Kuigi antud grupi puhul tõstati elatustaseme küsimus võrrelduna teiste riikidega pidevalt, siis tõid noored sellest hoolimata välja, et nende jaoks kaalub Euroopa Liidus olemise positiivne pool negatiivse üle. Seejuures peeti positiivseks just Eesti liitumisega kaasnenud hüvesid nagu võimalust vabalt reisida. Samuti nimetati riigile tulevaid kasusid nagu eurotoetused, millest ettepoole jäid siiski individuaalsel tasandil saadavad hüved.

Euroopa Liidu rolli kohta Eesti igapäevaelus tõid noored välja, et nende jaoks on EL-i “imbumine” Eesti ellu midagi loomulikku ja selle piire nad väga hästi ei taju. Näiteks öeldi selgelt, et Eesti kuulumine Euroopa Liitu on fakt, millega viidati, et Eesti on osa ühtsest Euroopast. Samas tuli diskursusanalüüsi puhul “distantseerumise” diskursuses välja, et meie-nemad vastanduse puhul eelistati Eestit paigutada teistest eraldi (meie “siin”, nemad “seal”). “Teiste” all mõeldi teisi liikmesriike laiemalt. Distantseerumist esines just siis, kui räägiti probleemidest, mis puudutasid teisi liikmesriike ja milles Eesti antud kontekstis siis justkui ei oleks osaline (nt immigratsioon).

Euroopa Liidus praegu üleval olevate probleemide puhul tõdesid noored, et võlakriisi küsimus on Eesti jaoks oluline, sest me kuulume samasse liitu, kuhu ka probleemsed riigid. See näitas taas, et antud kontekstis seostati Eestit väga selgelt Euroopaga.

Kreeka ja teiste riikide abistamise puhul tõid noored selgelt välja, et Eesti osalus on märk solidaarsusest ja osa kohustustes, mis Euroopa Liidus olemine paratamatult kaasa toob. Teisalt võrreldi Eesti panustamist ka ennetava abina meie enda jaoks. Samas tuli diskursusanalüüsis taas välja, et varem öeldud solidaarsuse argument löi noorte puhul kõikumata, sest heakskiidust erinevat arvamust esitati läbi kolmandate häälte. Nii toodi sisse Eesti elatusaseme vahe teiste riikidega, mida solidaarsuse puhul ei märgitud. Selles kontekstis näidati Eestit võrreldes teiste riikidega vaesemana ja abi andmine muutus seeläbi noorte silmis (läbi kolmanda hääle) ebaõiglaseks. See näitas, et tegelikult ei olnud noorte jaoks küsimus nii lihtsasti vastatav nagu nad tahtsid näidata.

Hinnangutes Euroopa Liiduga seotud meediakajastusele olid selle grupi noored eakaaslastest kriitilisemad ja märkisid, et Eesti meedia kirjutab EL-iga seoses liiga palju poliitikast ja institutsionaalsest poolest. Samas sooviksid nad rohkem näha kultuuriteemasid ja ka inimlikku poolt, mis näitaks näiteks teiste riikide inimeste elu. Antud juhul läks see hästi kokku ka vastajate varem öelduga kui toodi välja, et Euroopa Liiduga seostub neile eelkõige bürokraatia ja aeglane “monstrum.”

G1 V4: Ma tahaks ka nagu rohkem sellist inimese nägu näha selle bürokraatia taga. Kasvõi näiteks kui sa mõtled selle peale, et noored võiksid minna sinna kusagile tööle. Et näidata seda struktuuri nagu seespoolt, et ma ei tea... näiteks mingi need Euroopa Liidu müstilised ametnikud teevad. Mis inimesed nad on.

Noored heitsid ka ette, et Euroopa Liidu kohta käiv info on esitatud igavalt ja sisaldab tihti vaid kuivi fakte, millel puudub selgitus, mis aitaks mõista laiemat konteksti.

G1 V5: ühesõnaga need teemad, millest räägitakse, on nii mahukad ja me pigem saame selliseid väikseid uudiseid. Ja siis uudis on mingisuguses suures kontekstis aga ega me ei oska väga hästi, me lihtsalt ei hammusta sellest läbi.

Eesti positsiooni Euroopa Liidus nägid selle grupi noored valdavalt “väikse venna” positsioonilt, kelle hääl teiste kõrval ei kostu. Selle põhjuseks toodi Eesti väiksus võrreldes teiste riikidega. Ka ilmnes diskursusanalüüsis, et selle grupi liikmed nägid Eestit enamasti allujana, kelle eest suured otsused ära tehakse ja kellel enda hääl väga

ei kostu. Samas ei esitatud selle grupi puhul Eesti positsiooni väga allasurutult, sest kõlasid ka arvamused, et pärast võlakriisi võib Eesti olla teistele riikidele eeskujuks, kelle sõna kostub Euroopas rohkem kui praegu. Nii jooksis ka selle grupi puhul läbi “ühtekuuluvuse” diskursus, sest teatud teemade puhul nähti selgelt, et Eesti on Euroopas ja mingitel puhkudel ka teiste riikide arvestuses täiesti arvestatav partner.

Euroopa Liidu tuleviku puhul toetasid EL-i kogemusega noorte grupi liikmed Mart Laari lähenemist Euroopa Liidu tulevikule, mille keskseks ideeks on tugev ja ühtne Euroopa Liit, mis oleks ühtlasi rahvusriikide föderatsioon. Samas toodi noorte grupis välja, et liit võiks eelkõige põhineda majanduslikul koostööl. Sarnaselt teise noorte grupiga, nenditi, et võrreldes praeguse olukorraga on siiski muutust vaja ja ilmselt muutub liit kriiside mõjul karmimaks ja järelvalvet tõhustatakse.

Eesti tuleviku suhtes Euroopa Liidus eristus just see grupp võrreldes teistega kõige selgemalt. Selles rühmas nõustusid vastajad Mart Laari artikliga Euroopa muutumise kohta ja ütlesid, et Eesti ei tohiks eraldi hoida.

G1 V1 Eesti huvi on läbi aegade olnud see, et Euroopa oleks tugev. Ja iseenesest tugevale Euroopale kaasa aitamine on ju ka väikeste riikide huvides.

Samas oli lahknevusi ka grupi sees, sest kui ülejäänud vastajad arvasid, et olenemata sellest, kui kaua võib võlakriis Euroopas kesta ja kuhu see lõpuks välja viib, ei saa Eesti kunagi suurriikidega võrdseks. Teisalt ütles üks vastaja (V5), et tema ei karda, et Eesti identiteet ära kaoks ja pigem näeb ta, et Eesti võidab kriisist ja saab teistele riikidele eeskujuks.

EL-i kogemusega noorte grupis jooksis kõige tugevamalt läbi nii “distantseerumise” diskursus kui ka “ühtekuuluvuse” diskursus. Esimese puhul ilmnes Euroopaga suhestumine eelkõige seeläbi, et noored nägid Eestit geograafiliselt ja poliitiliselt Euroopaga seotult, kuid samas nenditi, et tegemist ei ole “meie” probleemiga. Teise puhul aga tõdeti, et ühtse Euroopa nimel on panustamine arusaadav. Suhestumist ilmnes ka ühtsete Euroopa Liidu poliitikate puhul. Euroopaga ühte kuuluvust pidasid noored iseenesest mõistetavaks ja nägid Eestil ka võimalusi saada mingite teemade puhul isegi arvestatavaks partneriks.

EL-i kogemusega vanemad

Euroopa Liidu kogemusega vanemate rühmas tähendas Euroopa Liit vastajatele bürokraatlikku masinavärki ja ebaefektiivsust. Samas seostati selles grupis Euroopa Liiduga väga positiivse külje pealt ka eurot. Ja nii nagu ka teises vanemate grupis, omas ka selles grupis Euroopa Liit julgeolekugarantii tähtsust. Negatiivse poole pealt seostati Euroopa Liitu võlakriisi ja trahvidega, mida Eesti maksma peab.

Euroopa Liidu suhestumist Eesti igapäevaeluga nähti sellest grupis kõige enam. Nii nimetati teemade puhul, mida Eesti meedia Euroopa Liiduga seoses kajastab väga mitmeid teemasid ja nende puhul toodi ka välja, et eristuvust Eesti vs EL-i teemadeks ei ole mõtet teha, sest kõik on omavahel tihedalt läbi põimunud. Antud grupi puhul oli võrreldes teiste gruppidega erinevuseks ka see, et väga otsest seost nähti ka Kreeka teemaga, mille puhul öeldi, et see on Eestile väga oluline, sest meie riigieelarve on suuresti sõltuvuses Euroopast tulevast rahast. Antud argument näitas, et vastajatel oli teemast parem ülevaade ja taustateadmised kui teistel gruppidel. Selle grupi puhul oli Euroopa Liiduga suhestumise puhul märgata kõige suuremaid arvamuste vasturääkivusi. Ühelt poolt peeti oluliseks, et Eesti ei vastandaks ennast teistele liikmesriikidele või Eesti meedia ei vastandaks Brüsselit Eestiga. Selle diskursuse puhul toodi korduvalt välja, et Eesti on Euroopa osa ja mitmetel puhkudel peaks olema teiste riikidega ka võrdne.

Teisalt aga ilmnis diskursusanalüüsis just selle grupi puhul kõige selgemalt “rehepapi” diskursus. See tähendas, et grupi liikmed esitasid väga mitmete teemade puhul seisukohta, et Eesti peaks Euroopa Liidus käituma nii, et see oleks eelkõige meile kõige kasulik. Seejuures ei öeldud näiteks abipakettides osalemise puhul, et Eesti ei peaks osalema, vaid välja toodi argument, et lõppkokkuvõttes on see Eestile siiski kasulik. Kui teised grupid kasutasid teisese arvamuse esitamiseks “kolmandat häält”, siis selle grupi puhul seda ei esinenud ning ka endale vasturääkivusi esitati otse. Näiteks teemade puhul, mis puudutasid teravaid probleeme teistes liikmesriikides, mis ei ole veel Eestisse jõudnud (immigratsioon), öeldi selgelt, et see on “nende,” mitte “meie” probleem.

G2 V3: Kui need mustlased Rumeeniast tulevad, siis me ei pea neile ju kvooti andma

G2 V5 Siin õnneks! Tuleb meie üldine majandusolukord veidi kasuks

G2 V4: Ja kes ütles, et meil sotsiaaltoetused... jumala eest ei tohi seepärast tõsta, et järsku keegi tahab siia elama tulla

See näitab, et küsimuste puhul, kus Eestil oleks ilmselt rohkem kaotada kui vastu saada, tahaksid inimesed neid pigem mite “enda” muredena näha ja seejuures jäetakse tahaplaanile eelnevalt väljendatud solidaarsuse ja ühtse Euroopa põhimõtted.

Euroopa võlakriisi ja ühtsetes abipakettides osalemise teemat pidasid selle grupi vastajad nii Euroopa kui Eesti seisukohalt väga oluliseks. Selles grupis toodi ka Eesti panustamise kohta kõige rohkem poolt argumente. Eelkõige rõhusid need sellele, mis on Eestile kõige kasulikum. Samas toodi nii nagu noortegi grupis (EL-i grupis) välja laiem Euroopa solidaarsuse aspekt. Tuleb aga märkida, et argumendi puhul, et Kreeka aitamine hoiaks ära dominoefekti teistele riikidele, rõhutati eelkõige seda, et Eestile oleks oht väiksem.

Euroopa Liidu kogemusega inimesed heitsid meediale ette, et EL-iga seotud teemasid enamasti väga põhjalikult ei kajastata. Sarnaselt noorte EL-i kogemusega inimestega, nentisid vanemad, et liiga palju on meedias Euroopa Liidu kohta kuivi fakte ja selgitavat infot on vähe. Samuti öeldi, et Eesti meedias on vähe asjalikku arutelu EL-i teemadel ja tihti kajastatakse vaid šokeerivaid ja kõmumaigulisi uudiseid.

G2 V4: Mina tahaks asjalikku arutelu, /.../ Et keegi võiks jutustada Euroopast, et see vahendamise asi on kuidagi puudu. Tavalisele kodanikule infotulv on liiga suur.

G2 V1: Tahtsin öelda jah, et mind tegelikult huvitaks küll. Tähendab analüüsiks olulisi teemasid ja olulisi küsimusi nagu näiteks, et miks Lissaboni strateegia läbi kukkus. Nüüd on meil Euroopa 2020. Kas on siiski lootus, et siiski läheb midagi paremaks. Kas tuleb majanduskasv, kas paraneb Euroopa konkurentsivõime ja milles need probleemid on? Mitte neid hüüdlauseid ja poliitkorrektseid selliseid deklaratsioone, selle asja sisu, tuuma. Et tõesti kirjutaksid ajakirjanikud vähem sellest, et Brüsselis kästakse räimed üle mõõta ja et Brüsselis keelati lastel lumesõja pidamine ära.

Eesti positsiooni Euroopa Liidus nägid EL-i kogemusega vanema grupi liikmed sarnaselt teistele gruppidele pigem alluja või “väikse vennana,” kellel ei ole väga suurt lootust teiste riikidega päris võrdseks saada. Nii toodi korduvalt välja, et Euroopas langetavad otsuseid suurriigid ja viidati ka Prantsusmaa-Saksamaa teljele. Samas esines selles grupis ka mitmel korral paralleelseid arvamusi, milles öeldi, et Eestil on võimalusi oma häält Euroopas kuuldavaks teha, kuid võib-olla ei ole neid siiani lihtsalt piisavalt ära kasutatud. Kõrvuti “alluja” diskursusega joonistus selles grupis välja ka nägemus Eestist kui tegutsejast Euroopa Liidus, kellel oleks oma agenda. Näiteks toodi välja, et Eesti peaks riigina mõtlema strateegilisemalt ja keskenduma vaid oluliste teemade puhul enda seisukoha läbisurumisele.

Euroopa Liidu tuleviku puhul oldi selles grupis arvamusel, et Euroopa Liit liigub järjest rohkem föderatsiooni suunas ja see on vältimatu. Põhjenduseks toodi see, et Euroopa Liidu praegusel viisil toimimine lihtsalt ei tööta enam ja toimiva majandusliiduga koos peaks töötama ka poliitiline liit. Näiteks heideti ette, et liidu praegune juhtimine on hall, keskpärane ja puudub visioon.

Eesti tulevikku Euroopa Liidus nägid vanemad EL-i kogemusega grupis sarnaselt Mart Laari nägemusele ühtses riikide liidus, sest tegemist on ilmselt paratamatusega. Samas nenditi antud rühmas, et südames tahaksid nad siiski Martin Helme varianti, kus säiliks rahvusriigid. Sarnaselt noorte EL-i kogemuse grupiga nenditi, et ka tulevikus ei saavuta Eesti EL-is suurriikidega võrdset positsiooni ja edu saavutatakse siis, kui ei jääda isolatsiooni. Selles grupis toodi ka välja, et Eesti puhul oleks tuleviku oluline, et meil oleks rohkem karismaatilisi isikuid, kes suudaksid rahvusvahelises poliitikas läbi lüüa.

G2 V4: Kui on üks karismaatiline isik, siis ta võib ikka väga palju ära teha. Ega kõik on inimesed ja Rehepappi on Eesti kogu aeg teinud

Selles vanemate grupis ilmnes kõige tugevamini “Rehepapi” diskursus. Kuigi antud grupi puhul võis võrreldes teiste gruppidega rohkem tajuda spetsiifilisi taustateadmisi Euroopa Liidust, mida osalejad ka väljendasid, siis sellest hoolimata jooksis kõikide osalejate puhul väga selgelt ja mitmete teemade puhul põhijoonena läbi, et Eesti tegutsemise aluseks ühises liidus on lõppkokkuvõttes ikkagi see, kuidas meile endale

kõige parem on. Nii nagu ka EL-i kogemusega noorte grupis, tuli ka selles vanemas grupis “tegija” diskursus rohkem esile kui kogemuseta gruppides, kus Eestil ei nähtud Euroopa Liidus tegijana võimalust.

4. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

4.1 Järeldused

Antud peatükis esitan peamised järeldused uurimisküsimuste kaupa ning toetudes töö teoreetilistele lähtekohtadele avada laiemat arutelu, kuidas vahetu Euroopa kogemus mõjutab Euroopa-meelsuse kujunemist.

1. Kuivõrd mõjutab praktiline Euroopa Liidu kogemuse olemasolu Euroopaga suhestumist?

Kuigi temaatilises analüüsis selgus, et üldine meelestatus Euroopa Liidu suhtes oli kõikides gruppides positiivne, tõi diskursusanalüüs erinevused just mikrotasandil.

Kogemuseta gruppide puhul oli EL-iga suhestumise mudelites esikohal “kasu”-diskursus ja Euroopa Liitu nähti pigem “nemad,” mitte “meie” tähenduses. See ilmnes nii Euroopa abipakettides osalemise teemade juures kui ka Eesti üldise positsiooni nägemisel, kui esikohale seati ikkagi kas isiklikud või Eesti huvid. Kui noorte (kogemuseta) grupis peeti Eesti kuulumist Euroopa Liitu iseenesest mõistetavaks, siis vanemas grupis tähendas see justkui teetähise ületamist ja seetõttu kumas ka läbi teatav kahtlev hoiak, kas Eesti ikka on teiste riikidega päris võrdne.

Kogemusega gruppides väljendus Euroopa Liiduga suhestumine enim see, et Euroopa “imbumist” Eesti igapäevaellu peeti asjade loomulikuks käiguks. Kuigi ka kogemusega gruppide puhul esines just Euroopa abipakettide teema puhul “kolmanda hääle” kasutamist, mis näitas kahtlust, mainiti mitmel korral ka Euroopa solidaarsuse aspekti ja esitati seejuures argumente, mis toetusid just kogemusele ja väljendasid osalejate n-ö lisateadmist laiemast pildist, kus “meie” tähendus muutus laiemaks kui vaid Eesti. Eesti kuulumist Euroopasse pidasid noorte grupi liikmed faktiks ja seda ei vaidlustatud, ka vanema grupi liikmed nentisid, et Eesti on osa Euroopast.

Võib öelda, et eristuvus laiemas plaanis ei olnud gruppide puhul nii selge, kuid teatud nüansid andsid kogemusega gruppide puhul märku, et Euroopaga suhestumine ühtse avaliku sfääri kontekstis on võimalik. Seevastu kogemuseta gruppide puhul see sel moel ei avaldunud, sest esikohale seati eelkõige Eesti huvid ja laiemale Euroopa ühishuvile ei viidatud.

2. Milline mõju on praktilisel Euroopa Liidu kogemusel Euroopa Liidu tuleviku protsesside nägemisele? Kuidas näevad erineva kogemusega inimesed Eesti positsiooni Euroopa Liidus?

Euroopa Liidu tulevikuga seonduva puhul ei olnud liidu tuleviku nägemuse suhtes kogemuseeta ja kogemusega gruppide puhul põhimõttelisi erinevusi, sest valdavaks arvamuseks oli see, et liit liigub föderatsiooni suunas. Erinevused ilmned taas mikrotasandil, kui osalejad väljendasid oma uskumusi, et protsess on kas paratamatu või saab ka Eesti mingil määral kaasa rääkida. Nii olid just kogemusega grupi liikmed seisukohal, et Eestil on siiski võimalik protsessides osaleda ja neid ka mõjutada. Seejuures toodi konkreetseid näiteid, kuidas Eesti peaks käituma või mida tegema. Eesti positsiooni liidus nägid kogemusega inimesed (kuigi valdavaks arvamuseks oli pigem Eesti kui “alluja” nägemine) ka “tegija” või “võitjana”. Selle põhjenduseks toodi just teiste väikeriikide kogemusi.

Kogemuseeta grupid nägid aga, et EL-i muutumine föderatsiooniks on paratamatu ja Eesti on liiga väike ning ei saa protsesse mõjutada, vaid sõltub teiste otsustest. Eesti positsiooni nähti Euroopa Liidus “allujana,” seda ka negatiivses tähenduses, et Eesti täidab kõiki ette antud reegleid ja nõudeid.

3. Milline on erineva Euroopa Liidu kogemusega inimeste ootus meediale seoses Euroopa Liidu teemadega?

Uuringu tulemusel selgus, et meediakajastuse hinnangute puhul tuli kogemuse roll kõige selgemalt välja. Kogemuseeta noorte grupis ei nähtud praegusel meedikajastusel seoses Euroopa Liiduga mingeid puudujääke. Vanema grupi puhul tuli aga välja, et Euroopa Liiduga seotud meediakajastuse puhul häirib neid Eesti näitamine võrreldes teiste liikmesriikidega kehvemas positsioonis ja vaesemana. Nii toodi ka välja, et Eesti meedia peaks rohkem avaldama n-ö edulugusid Eesti inimestest välismaal, kes on seal läbi löönud ja saavad hästi hakkama.

Kogemusega gruppide puhul oldi meedia suhtes aga nõudlikumad. Seda toetas ka asjaolu, et nendes gruppides osalejatel oli kõigil ka välisriikide meedia jälgimise kogemus, mis andis võimaluse kajastusi võrrelda. Noorte (kogemusega) grupis heideti

Eesti meediale seoses Euroopa Liidu temade kajastamisele ette, et kajastatakse vaid institutsionaalset poolt, kuid EL-i inimlikku poolt näidatakse vähe. Samuti heitsid noored ette, et temade ring on väga kitsas ja jätab kõrvale mitmed temad, mida samuti Euroopa Liidu kontekstis võiks kajastada (nt kultuuriteemad). Euroopa kogemusega noored avaldasid ka seisukoha, et kogu Euroopa kohta käiv info on Eesti meedias esitatud igavalt (täis fakte) ja tegelikult puudub laiem konteksti loov selgitav pool.

Selgitava poole puuduse tõid välja ka vanema (kogemusega) grupi liikmed. Selle grupi puhul tuli kogemuse olemasolu tähtsus ka kõige rohkem esile. See avaldus inimeste ootuses ja nõudlikkuses meediale. Grupi liikmed tõid võrdlusi just välisriikide meediakajastusega ja heitsid Eesti meediale seoses EL-i temade kajastamisega ette vähest põhjalikkust, sügavama analüüsi puudust ja laiema pildi nägemise oskust.

Antud juhul näitavad erineva kogemusega gruppide erinevad ootused meediakajastusele selgelt, et kogemusel, mis hõlmab ka teiste riikide meediakajastuse jälgimist (kas antud riigis elades või ka praegu), et EL-i praktilisel kogemusel on hetkel mõju sellele, kui huvitatud inimesed EL-i temadest on ja annab alust ka arvata, et see huvi püsib ka edaspidi.

Kui tekstianalüüsi tulemustes ei olnud kogemusega ja kogemuseta gruppide vahel suuri erinevusi, siis ilmnisid need diskursusanalüüsi puhul. Erinevused ilmnisid nii meie-nemad vastanduse puhul. Kui kogemuseta grupid esitasid “meiena” Eestit ja “nendena” teisi liikmesiike, siis kogemusega gruppide ilmnis küll samasugust vastandumust, kuid peale selle esitati “meiena” ka teatud juhtudel (nt Euroopa abipakettide puhul) Euroopat laiemalt. Kogemuse roll tuli välja ka modaalsuste esitamise puhul. Kui kogemuseta gruppide (eriti vanema grupi puhul) esitati Eesti positsiooni Euroopas pigem kahtlevalt ja Eestil ei nähtud võimalust protsesse mõjutada (otsustati ära), siis kogemusega gruppides oli tegemist juba kindla veendumusega, et Eesti on osa Euroopast ja kohati nähti ka võimalusi, kuidas Eesti saaks protsessides kaasa rääkida.

4.2 Diskussioon

Eesti on tänaseks olnud Euroopa Liidu liige üheksa ning eurosooni liige kaks ja pool aastat. 27-st liikmesmaast koosnev ühendus vaevleb tänasel päeval selle ajaloo suurimas kriisis. Eelkõige on tegemist finants- ja võlakriisiga. Kuna Eesti kuulub koos 16 teise liikmesriigiga eurosooni, puudutavad euroala probleemid ja nende lahendamine senisest rohkem ka meid. Seoses euroala finantsabi pakettide loomise ning Euroopa Liidu järjest kasvava kontrolliga liikmesriikide tegevuse üle on üha enam kerkinud üles küsimused ka Euroopa Liidu tulevikust ja rahvusriikide identiteedist liidus.

Ahto Lobjakas nendib, et tänapäeva EL ei ole enam sama ühendus, millega Eesti liitus 2004. aastal või mis 2009. aastal sai endale Lissaboni leppe ja ühise välisteenistuse. Lobjakase sõnul on 2000. aastate EL läinud ega tule tagasi ning föderalismiarmu ja –hirmu eeldused on läinud koos temaga. “Meil tuleb neile reageerida ükshaaval, vastavalt oludele. Lootus, et me saame valida iseseisvuse ja mingi “föderalistliku” tervikpaketi vahel, jääb pikaks ajaks illusiooniks. Meie palju maisemaks väljakutseks jääb otsustada, kuidas üks või teine institutsionaalne muutus meile vastuvõetav on. Mis tähendab, et igal pöördel peab meil olema oma väga põhjalik olukorra analüüs, ohuanalüüs, ning arusaam sellest, millised on meie võimalikud alternatiivid” (Lobjakas 2013).

Küsimus, kas liikmesriikide huvid ühtivad pärast mitmeid aluslepinguid, finantsabipakette ja järjest enam ühtlustuvaid poliitikaid ka tegelikult Euroopa Liidu kui terviku olemusliku huviga, sõltub suuresti inimestest. Gustav Suits kirjutas kunagi, et siinsete olude mahajäämuse tõttu on eestlased alles teoreetilised eurooplased. Kui vaadata Eurobaromeetri uuringuid ja Euroopa identiteediga sidumist, siis võiks seda ehk praegu öelda kogu kontinendi kohta. Habermasi arvates pole see aga probleem, sest neis asjus käivat praktika teooria kannul ja õigustavat seda tagantjärele. “Euroopa rahvas, Euroopa identiteet, Euroopa avalik arvamus ja kõik see, mille puudumise üle praegu palju kurdetakse, kujunevat välja alles pärast seda, kui on tehtud konstitutsiooniline hüpe ühisesse tulevikku” (viidatud Kalmo 2013 kaudu).

Ühtse Euroopa avaliku sfääri teoreetilistes käsitlustes on siiani jõutud järeldusele, et Euroopa avalik sfäär võib pigem tekkida rahvuslike avalike sfääride euroopastumisel. Kuna globaliseeruv maailmas on inimeste liikuvus suurem ja seotus teiste riikidega tihedam (kas töö, õppimise või reisimise tõttu), siis kinnitaski antud magistritöö empiiriline uuring ühelt poolt ka varasemate uuringute tulemusi - mida liikuvamad on inimesed, seda avatumad on nad ka näiteks Euroopa Liidu suhtes. Seetõttu on just vahetul kogemusel oluline roll huvi tekkimisele. Suurema huvi olemasolu korral võib ka eeldada, et tekib rohkem aktiivseid EL-i kodanikke, mis omakorda looks eelduse Euroopa avaliku sfääri levikuks.

Avalikku sfääri peab Charles Taylor majanduse ja demokraatliku isevalitsemise kõrval üheks kolmest võtmetähtsusega sotsiaalsest kujutlusest. Oma sotsiaalse kujutluse mõiste all (Taylor 2004) peab ta silmas laiemat nägemust sellest, kuidas inimesed mõistavad oma sotsiaalset eksistentsi, kuidas nad teistega kokku sobituvad, kuidas toimivad inimeste vahelised suhted, milliseid ootusi eri situatsioonides tavaliselt eeldatakse olevat ning millised on sügavamad normatiivsed arusaamad ja kujutlused, mis selliste ootuste taustaks on. Taylor peab sotsiaalsete kujutluste kandjaks pilte, jutustusi ja legende, mis luuakse igapäevastes tegevustes ja tavades, mitte ainult teoreetilistes refleksioonides. Sotsiaalseid kujutlusi jagatakse tema arvates laiemate inimrühmade vahel ja tihti võivad kujutlused olla samasugused ka terves ühiskonnas. "Sotsiaalsed kujutlused on ühised arusaamad, mis teevad võimalikuks ühised tegevused ja loovad ühise ning jagatud legitiimsuse" (Taylor 2004:23). Taylor viitab ka, et sotsiaalsete kujutluste puhul on oluliseks see, et me inimestena tunnetame koos teistega, et kandes ühiseid sotsiaalseid kujutlusi, kuulume me justkui kokku. Selline arusaamine on nii faktiline kui normatiivne, mis tähendab, et meil on ettekujutus sellest, kuidas asjad tavaliselt lähevad, aga see käib koos arusaamisega sellest, kuidas asjad peaksid käima ning millised vead muudaksid tegevuse kehtetuks. Kui laiendada Taylori mõtet antud magistritöö puhul, siis aitab EL-i kogemuse olemasolu näha asju laiemas kontekstis, sest n-ö nägemus sellest, kuidas asjad peaksid olema, tuleb kaasa näiteks suhtlemisel teisest riigist pärit inimesega, kellel on omad sotsiaalsed kujutelmad või tegevustega (seoses tööga), mida välisriigis tehti ja millest EL-i kogemusega inimesed on osa saanud.

2004. aastal oli Raivo Vetiku hinnangul Euroopa integreerumise näol tegemist

protsessiga, kus diskursiivse identiteedi normaalne tasakaal oli erinevatel objektiivsetel ja subjektiivsetel põhjustel häiritud. Peamine problem seisnes tema hinnagul selles, et nii Eesti kui teised uued liitujad olid arengus maha jäänud ja selle tulemusena majanduslikult, sotsiaalselt ja poliitiliselt tunduvalt nõrgemad kui vanad liikmesriigid. See tõi aga paratamatult kaasa diskursiivse identiteedi allasurutuse. Tulemuseks olid identiteediprobleemid, mis tekitasid alaväärsuskomplekse (Vetik 2004).

Pea kümme aastat tagasi, Euroopa Liiduga liitudes, oli eestlaste valiku põhjuseks ilmselt suuresti lootus, et liiduga ühinemine tagab kiirema majandusliku edu ja aitab võimalikult ruttu tagasi teha viimastel kümnenditel n-ö teistele riikidele antud edumaad. Tänapäeval on eestlastel teiste riikide inimestega samasugused õigused vabalt liikuda, töötada ja reisida üle kogu Euroopa. Ometi näitab viimane Eurobaromeetri uuring (Eurobaromeeter 78), et Eesti kodanikud ootavad Euroopa Liidult eelkõige elukvaliteedi paranemist, mille all on silmas peetud ostujõu paranemist ja palkade jõudmist samale tasemele kui mujal Euroopa Liidus. Peale selle ootavad Eesti kodanikud ühtseid väärtusi, õiglust, rahu ja võrdsust liikmesriikide vahel. Sama selgus ka fookusgruppide intervjuude analüüsil. Diskursusanalüüsist selgus, et väga tugev kasu saamise argument jooksis läbi eriti just Euroopa kogemusega gruppides, kus Euroopa Liidu tähendus ja liidus olemise mõte oli tihedalt seotud just sellega, et sealt midagi saada. Põhjusi, miks nn rahadiskursus nii oluline on, võib ilmselt otsida sellest, et Eestit ei nähta ikkagi veel päriselt teiste riikidega võrdselt. Seda näitas ka distantseerumise-diskursus, kus vastajad positsioneerisid Euroopat pigem kui “nemad.” Samuti nenditi, et meedia konstrueerib Eestit pidevate võrdlusandemtega võrreldes teiste riikidega kehvemaks.

Lauristin (2007) kirjeldab, mis tähendus oli endisetel Nõukogude Liidu vabariikidel Euroopal ja Läänel. Tema sõnul oli tegemist sünonüümidega, mille taga nähti “töötatud maad”, läänelikke väärtusi, vabadust, demokraatiat, solidaarsust ja õigust. Täiesti omaette tähendus oli väljendil “Euroopasse tagasi pöördumine,” mis kandis Lauristini sõnul uskumust, et nüüd kuulutakse Euroopasse (Lauristin 1997, viidatud Lauristin 2007 kaudu). Ja samasugune uskumus kandus üle ka Euroopa Liidule, millega liitumine tähistas justkui “Euroopa perega” ühtseks saamise lõpp-punkti. Vaatamata sellele, et Eesti on tänaseks pea kümme aastat EL-i liige, väljendasid

sarnaseid uskumusi endiselt vanemas kogemusega fookusgrupis osalejad, kes Euroopaga suhestumise teemade juures olid pigem kahtlevad, kas Eesti ikka on nüüd päriselt “klubis”.

EL-i toetusnäitajad on püsinud Eestis terve EL-is oldud aja jooksul kõrgel. Euroopa Liidus olemist toetab 74% Eesti inimestest. Ühisraha euro toetus on tõusnud 63%-ni, mis on kõrgeim näitaja alates 2005. aastast. (Faktum & Ariko 2012 detsember). Ootused, mida inimesed liidus olemises esile tõstavad, on eelkõige seotud n-ö paremasse tulevikku vaatamisega ja enda elujärje parandamisega. Nii domineeris väga tugevalt ka fookusgruppides kasu saamise diskursus. Kui siiani ongi Eesti olnud Euroopast pigem saaja ja seda “lugu” on aidanud ka meedia konstrueerida, siis tekib laiem küsimus, kas eestlaste euro-optimism võib ühel hetkel tugevalt vähenema hakata, kui peale ühiste kohtuste poole, mis ka juba praegu olemas, Euroopast enam järjepanu “raha sisse ei voola”.

Võib-olla on ka “alluja”-diskursus mingis mõttes ohumärgiks. Fookusgruppides nenditi selle diskursuse puhul, et Eesti on n-ö tallalakkuja, kes kunagi midagi vastu ei ütle. Antud juhul märkisid mitmed vastajad, et tegelikult ei peaks Eesti kõiki Euroopa ettekirjutisi nii hoolega täitma, vaid rohkem ise mõtlema. Kui panna kõrvuti n-ö kunstlik olukord, kus Eesti ei saa enam Euroopalt nii suuri toetusi, vaid peab hoopis ise rohkem maksma ning seejuures täitma endiselt kõiki norme, siis on küsitav, kas inimeste optimism EL-i suhtes oleks jätkuvalt nii kõrge. Või ehk tuleksid siis välja ka teised euroopalikud väärtused, mis olid siiani diskursustes nõrgalt esindatud.

Kuigi üldine meelsus Euroopa Liidu suhtes on Eestis positiivne ja väga teravat kriitikat ei teinud selle aadressil ka fookusgruppides osalejad, näitab siiski laiema EL-i kogemusega inimeste selgelt eristuv kriitilisus EL-iga seotud meediakajastuse suhtes, et tegelikult on Eestis pinnast ka senisest oluliselt kriitilisema hoiaku tekkeks. See võiks edaspidi meediat palju valvsamaks teha, sest inimeste hulk, kellel on olemas isiklik EL-i kogemus ja ka välismaa meedia jälgimise harjumus, järjest kasvab, mis muudab ka auditooriumi nõudlikumaks.

Selles, et Euroopas kestav ja süvenev kriis ei ole Euroopas tegelikult vaid majanduslikku, vaid suuresti ka ideoloogilist laadi, nõustun Hent Kalmoga, kes ütleb,

et kriis on seadnud kahtluse alla Euroopa lõimumist aastakümneid juhtinud põhieeldused. “Nende eelduste kohaselt on majanduslikel sidemetel pikas perspektiivis inimesi lepitav toime. Ühises majanduslikus positsioonis olijad, töölised, tarbijad, proletariaat jne, tajuvad ajapikku oma faktilist solidaarsust ning ülendavad selle grupeadvuse tasandil poliitiliseks, rahvuspoore ületavaks solidaarsuseks” (Kalmu 2013). Ta leiab oma arutluses, et viimase aja majanduskriisi valguses võiks öelda, et demokraatia defitsiit ei vaeva mitte Euroopa Liitu, vaid liikmesriikide parlamente ja valitsusi. Viidates Jürgen Habermasi kümmekond aastat tagasi välja käidud ideele, tuleks demokraatliku enesevalitsemisvabaduse taastamiseks piirid laiemale tõmmata ning teha Euroopa Liidust märksa kaalukam poliitiline üksus. Habermasi arvates on häda aga sellest, et riigijuhid ei saa aru Euroopa lõimumise suurest narratiivist või ei taha aru saada, kuna mõtleavad vaid argipäevapoliitikale ja tõrguvad leppimast senisest tagasihoidlikuma rolliga, mis on neile ette nähtud suures narratiivis (viidatud Kalmu 2013 kaudu). Euroopa Liidu kujunemisel föderatsiooniks, ei ole senistes debattides väga palju puudutatud kodaniku rolli protsessi mõjutamisel või suunamisel. Kui Euroopa avaliku sfääri eelduseks on huvitatud ja aktiivsete osalejate ehk kodaniku olemasolu, siis föderatsiooni võimalikkus ilma nendeta on kindlasti küsitav. Seepärast on taas oluline välja tuua vahetu kogemuse roll, mis võib inimestes senisest rohkem huvi tekitada.

Ühisraha on toonud liikmesriigid küll mööda keerduid ja käändusid integratsioonilisse situatsiooni, kus Lõuna-Euroopa ei saa ja Põhja-Euroopa ei taha enam samamoodi edasi elada. Siinkohal on aga oluline nentida, et meedia konstrueeritud nägemus “õigest Euroopast” ongi tihti selgelt Põhja- ja Lõuna-Euroopat eristav ja sildistav. Ühise Euroopa identiteedi kujundamise seisukohalt on selline lähenemine aga kindlasti pärssiv.

KOKKUVÕTE

Magistritöö eesmärgiks oli uurida, kas vahetul Euroopa Liidu kogemusel (õppimise, töötamise või elamise näol) on mõju hoiakute kujunemisel Euroopa Liidu suhtes. Antud juhul oli peamiseks märksõnaks sotsiaalsed võrgustikud, mis aitavad kaasa Euroopa integratsiooniprotsessi kujundamisele. Ka teoreetilises peatükis andsin ülevaate avaliku sfääri olemusest ja avaldumise võimalustest, mille puhul antud töö kontekstis oli oluline keskenduda just sotsiaalsetele võrgustikele, mis eeldavad inimeste kaasatust.

Oma töös otsisin vastust kolmele suuremale uurimisküsimusele. Peale selle, milline mõju on praktilisel kogemusel üldisele suhtumisele Euroopa Liitu, keskendusid ka sellele (2) milline on kogemuse mõju Euroopa Liidu tulevikunägemusele? Ja (3) millised on erineva Euroopa Liidu kogemusega inimeste ootused meediale seoses Euroopa Liidu teemadega?

Nendele küsimustele vastuse saamiseks viisin antud magistritöö jaoks läbi neli fookusgrupi intervjuud inimestega, kellel kas vastavalt oli või ei olnud otsest EL-i kogemust kas õppimise või töötamise näol. Tulemusi analüüsisin nii kvalitatiivse tekstianalüüsi kui kriitilise diskursusanalüüsi meetodil.

Magistritöö empiirilise osa tulemustest selgus, et nii nagu ka varasemad uuringud on näidanud, on Eesti inimeste üldine hoiak ja meelestatus Euroopa Liidus suhtes pigem positiivne ja Eesti kuulumist EL-i pigem toetatakse. Olulisemad tulemused olid järgmised:

- Euroopa Liidu kogemuse olemasolu hakkas Euroopa Liiduga suhestumisel rolli mängima mikrotasandil, kui inimesed väljendasid oma tõelisi uskumusi, mis üldises tekstianalüüsis välja ei tulnud, küll aga diskursusanalüüsis.
- Kogemuseta gruppide puhul nähti Euroopa Liiduga suhestumist eelkõige kasu-diskursuse läbi ning EL-i nähti pigem “nemad,” mitte “meie” tähenduses. Kogemusega gruppide puhul oli samuti kasu-diskursus läbivalt esindatud, kuid otseselt EL-iga suhestumise puhul muutus “meie” tähendus teatud juhtudel laiemaks kui vaid Eesti.

- Euroopa Liidu tulevikunägemuse puhul ei olnud kogemusest kui kogemusega gruppide puhul põhimõttelisi erinevusi ja valdavaks arvamuseks oli see, et EL liigub föderatsiooni suunas. Kogemuse roll ilmnes taas mikrotasandil, kui osalejad väljendasid oma uskumusi, et protsess on kas paratamatu või saab ka Eesti mingil määral kaasa rääkida või mõjutada.
- Meediakajastuse ootuse puhul tuli kogemuse roll kõige selgemalt välja. Kui kogemusest gruppides öeldi, et EL-iga seotud meediakakastusel ei ole kas midagi viga või see võiks veelgi rohkem näidata eestlaste edulugusid teistes EL-i liikmesriikides, siis kogemusega grupid olid palju kriitilisemad. Ootused, mida meediale esitati, puudutasid eelkõige teemade senisest laiemat käsitlemist ning üle-euroopaliste teemade senisest põhjalikumalt ja konteksti avavat käsitlemist.

Eesti avalikkuse euroopastumist on käsitletud ka mitmed varasemad uurimused, mille järeldustes on nenditud, et ühtse Euroopa avaliku sfääri avaldumine rahvuslikes meediates on pigem tagasihoidlik. Antud magistritöö valmis ajal, mis Euroopa on haaratud finants- ja võlakriisi ja liidu tulevikuarutelude tõttu järjest enam ka identiteedikriisi. Võib öelda, et sotsiaalsete võrgustike roll ühtse Euroopa avaliku sfääri kandjate ja kujundajatena võib järgnevatel aastatel senisest enam esile kerkida. Seda põhjusel, et institutsionaalsed integratsiooniprotsessid Euroopa sees hägustavad järjest enam seniste rahvusriikide mõistet, mis omakorda võib tähendada ka inimeste sotsiaalsete uskumuste tihedamat põimumist. Euroopa avaliku sfääri käsitlemise seisukohast võib see aga luua olukorra, kus erinevates Euroopa paikades on inimesi, kes tänu multikultuursetele võrgustikele näevad Euroopa Liidus peale isikliku kasu ka laiemat “meie-tundel” põhinevat ühist ruumi.

SUMMARY

The aim of these Master's thesis titled "The role of learning and working experience in shaping attitudes towards EU" was to find out whether the everyday practices and personal experience in EU countries have an impact on shaping the viewpoints towards EU.

At the moment Europe has been involved in financial and debt crisis. Since Estonia is part of the Eurozone, the country together with other states has to contribute more to help to find solutions to the crisis. Financial bailout packages and European Union growing role in controlling member states is raising a question whether the artificially created conditions for enlarging integration create a presumption of EU citizens to come along with this process. The present empirical research regarding emerging European public sphere has more or less focused on EU related media coverage and has not touched much upon the real experience of people in social networks that stretch over the national boundaries.

Therefore the aim of the Master's thesis was to explore (1) whether the everyday practices and personal experience in EU countries have an impact on shaping the viewpoints towards EU. How (2) do people with different experience see the future of EU? and (3) how do they relate to actual media texts about EU?

The theoretical chapter is giving an overview of the different approaches about the nature of European public sphere and its emergence, focusing on Jürgen Habermas public sphere concept and Charles Taylor social imaginaries. The empirical study is based on four focus-group interviews. The analysis was conducted by critical discourse analysis method.

The main findings are as follows:

- Actual European experience revealed on micro-level when people expressed their real beliefs that did not come out on qualitative text analysis, but on discourse analysis.

- In non-experienced groups the EU-Estonian relation was seen through benefit-discourse and EU was perceived more as “they.” In experienced groups the benefit-discourse was also represented, but the EU dimension was more perceived as “we.”
- There were no principle differences between experienced or non-experienced groups regarding the future of EU. The main opinion was that EU is moving towards a federation. The role of experience revealed on micro-level when people expressed whether the process is inevitable or Estonia has also chance to change something.
- The importance of experience emerged most clearly on media texts about EU. The non-experienced groups did not have many reproaches. On the contrary, the experienced groups were very critical. Their expectations of media were mainly related to lack of deep analyses and narrow palette of topics about EU.

These empirical findings show that Europeanization of public sphere in Habermasian concept is yet not very strong. But the role of social networks could emerge more in subsequent years as the institutional processes change the concept of national states; and as more and more people will have the actual European Union experience. This could also reveal in closer intertwined social imaginaries, that are based on “we”-feeling.

Kasutatud kirjandus

AIM Research Consortium (ed.) (2007) Reporting and Managing European News. Final Report of the Project., *Adequate Information Management in Europe*“ 2004-2007

Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and rd procedures for developing grounded theory (3ed.)*. CA: Sage Publications

De Vreese, Claes & Banducci, Susan A. & Semetko, Holli A. & Boomgaarden, Hajo G. (2006) The News Coverage of the 2004 European Parliamentary Election Campaign in 25 Countries. *European Union Politics* 2006, Vol. 7, No. 4

Eurobaromeeter 78. Avalik arvamus Euroopa Liidus. Sügis 2012. Rahvuslik aruanne

Emor (2013) *Euroopa Liiduga seotud hoiakud kõhklejate hulgas*. Kvalitatiivuuringu aruanne. Tellija: Riigikantselei

Fairclough, N. (1989) *Critical discourse analysis in practise: description. Language and Power*, Longman, London. 109-139

Fairclough, N. (1995). *Media Discourse*, London: Arnold

Faktum & Ariko (2012) Arvamusuuring: Elanikkonna toetus Euroopa Liidule ja eurole

Favell, A.; Guiraudon, V.(2009) The Sociology of the European Union: An Agenda, *European Union Politics* Vol:10

Habermas, J. (2001). *Avalikkuse struktuurimuutus: uurimused ühest kodanikuühiskonna kategooriast : eessõnaga 1990. aasta uusväljaandele*. Tallinn, Kunst.

Habermas, J. (2009) *Europe The Faltering Project*, Polity Press

Kalmo, H. (2013) Olukorrast Euroopas *Sirp*, 12. aprill 2013

Kaplinski, J (2003) “Euroopa integratsioon läbi konfliktide”, Tamm, M., Väljataga, M. (toim) “*Mõtteline Euroopa. Valik esseid Euroopa Liidust*”, Tallinn: Varrak, 81-107

Kelemen, D. (2013) Saving the Euro, Dividing the Union. *Foreign Affairs*, 21. jaanuar 2013

Koopmans, R.; Neidhardt F.; Pfetsch B. (2000). Conditions for the Constitution of a European Public Sphere *Paper presented at the Euroconference Democracy Beyond the Nation-State* Athens, 5-7 October 2000

- Koopmans, Ruud (2004). The Transformation of Political Mobilization and Communication in European Public Spheres. *Integrated Report*.
- Krueger, R., Casey M.-A. (2009) *Focus Groups. A Practical Guide for Applied Research* Sage Publications
- Laherand, M-L. (2008) *Kvalitatiivne uurimisviis*, Tallinn: OÜ Infotrükk
- Lauristin, M. (2007). The European Public Sphere and the Social Imaginary of the “New Europe.” *European Journal of Communication*. Vol. 22, No. 4, pp 397-412
- Lass, L. (2010) *2009. aasta Euroopa Parlamendi valimiste meediakajastus: Eesti rahvusvahelises võrdluses*, Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut
- Lobjakas, A. (2013) Varuväljapääsude Euroopa *Postimees* 4.mai 2013
- Mayring, P. (2000). *Qualitative Content Analysis*. Forum: Qualitative Social Research, vol 1, 2., URL (kasutatud 22.03.2013) <http://www.qualitative-research.net/fqs-texte/2-00/2-00mayring-e.pdf>
- Paves, K. (2012) *Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi representatsioon Äripäevas ja Õhtulehes*, Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut
- Pullerits, E. (2007) *Euroopa avalikkus ja euroinfo Eestis*. Magistritöö, Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut
- Risse, T. (2003) An Emerging European Public Sphere? Theoretical Clarifications and Empirical Indicators. *Paper presented to the Annual Meeting of the European Union Studies Association (EUSA)*, Nashville TN, March 27-30, 2003
- Sigalas, E. (2010) Cross-border mobility and European identity: The effectiveness of intergroup contact during the ERASMUS year abroad, *European Union Politics Vol.11*
- Taylor, C (2004) *Modern Social Imaginaries* Duke University Press
- Trenz, H.-J. (2005) The European Public Sphere: Contradictory Findings in a Diverse Research Field. <http://www.arena.uio.no/events/documents/TRENZFEB05.pdf>
- Uuring “Mina, maailm, meedia” (2011), Tartu Ülikool, Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut
- van Dijk, Teun A. (1997) “*Discourse as Structure and Proces*”, SAGE Publications
- van Dijk, Teun A. (2005) “*Ideoloogia multidistsiplinaarne käsitus*,” Tartu Ülikooli Kirjastus
- Vetik, R., Nimmerfeldt G., Taru M., Kivimäe M. (2004). Discursive Identity and EU Integration. *Studies in Public Policy* 391.

Vihalemm, T. (2013) "Kvalitatiivsed uurimismeetodid: ülevaade", Tartu Ülikool, Fookusgrupi loengumaterjal

LISAD

Lisa 1. Mart Laari artikkel “Kas Euroopa unistus tuhmub?” 20.10.2012 Postimees

Kakskümmend aastat tagasi asus Eesti suure unistuse kallale, astudes esimesed sammud taasühinemaks Euroopaga. Kuni 1992. aasta riigikogu valimisteni oli selles küsimuses veel palju ebaselget. Osa ühiskonnast rääkis, et Eesti peab jätkama kuni iseseisvuse kaotamiseni aastal 1940 kestnud välispoliitikat ning jääma kõigi ja kõige suhtes neutraalseks.

Eesti on Euroopa tuumikgrupis, nii Euroopa Liidus, NATOs kui eurotsoonis. Nüüd aga oleme jõudnud aega, kui see saavutus ei näi inimeste silmis palju maksvat. Eesti oleks Euroopaga ühinemisest justkui jõudu mitte juurde saanud, vaid seda kaotanud, mitte suurendanud oma iseseisvust, vaid seda ära andnud.

Eesti rahva valik on olnud Euroopa. Sellega seoses on Eesti huvi läbi aegade olnud, et Euroopa oleks tugev. Nõrk Euroopa ei paku meile nii palju huvi kui tugev. Kuni Euroopa püsis tugevana, ei olnud ka Eestis probleeme temasse suhtumisega, need tekkisid alles siis, kui Euroopa ilmutas selgeid nõrgenemise märke. See mure ei valitse loomulikult mitte ainult Eestis.

See on ilmselt aluseks Euroopa Komisjoni juhi Barroso kõnele Euroopast kui rahvusriikide föderatsioonist. Barroso kõnet võib mitut moodi tõlgendada ja ongi tõlgendatud, kuid üks selle mõtteid on kindlasti tihedama poliitilise integratsiooni saavutamine Euroopas. Kui majandusliku integratsiooni alal on Euroopa edasi jõudnud, siis poliitiline integratsioon tammub endiselt paigal. Kui Euroopa tahab tugevaks saada, siis peab ta seda tagant lükkama, olgu see nii ebapopulaarne kui tahes. Poliitilise lõimumiseta ei püsi see ehitus enam koos.

Euroopa rahvusriikide föderatsiooni ja tihedamat poliitilist lõimumist võiks alustada europarlamendi põhjalikust uuendamisest. Esiteks tuleks selle valimised korraldada rahvusriikideülestes valimisringkondades, mis moodustuksid mitmest rahvusriigist, näiteks Rootsi, Soome, Eesti, Läti ja Leedu. See sunniks rahvusriikide poliitikuid omandama oma piiridest laiemat mõju ja autoriteeti ning tõstaks valimiskampaania keskpunkti üldised ja kõigile liikmetele tähtsad küsimused. Loomulikult pole seda kerge teha, kuid tegemist oleks suure sammuga edasi.

Nende valimiste tulemusel peaks Euroopa Liit saama oma valitsuse ehk komisjoni, mis moodustuks valimistulemuste põhjal: kui need võidavad näiteks sotsid, siis moodustavad valitsuse nemad, kui aga konservatiivid, siis nemad. Selle koosseis peab olema tunduvalt väiksem kui praegu ning kui mõned suurriigid saavad sinna garanteeritud kohad nagu Eurovisioonil, siis väiksemad riigid roteeruvad kindla süsteemi järgi.

Nii muutuks Euroopa Komisjon ja europarlament oma kodanike ees tõeliselt vastutavaks ning nendel institutsioonidel tekiks üldse mingi tähendus.

* Lühendatud

Lisa 2. Martin Helme artikkel “Koos euroliiduga saame ka Venemaa” 23.10.2012, Postimees

Kui eurovalitsusi hakkab moodustama europarlament, nagu unistab ekspeaminister Mart Laar, siis hakkab neid moodustama tegelikult saksa rahvas, kirjutab Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna juhatuse liige Martin Helme Postimehe arvamusportaalis.

2003. aastal, kui Eestis toimus rahvahääletus Euroopa Liitu astumiseks, vandusid kõik Eesti poliitilised jõud, et Eesti ei lahustu suures eurokatlas, sest me pooldame ainult tihedat riikidevahelist koostööd, mitte föderaalset superriiki.

See väide oli kahepalgeline algusest saadik, sest juba kümne aasta eest oli üheselt selge, mis suunas Euroopa Liit liigub. Tänapäevaks on ta kohale jõudnud ja nüüd pole enam ühelgi euromeelsel poliitikul võimalik lihtsalt rääkida suveräänsuse säilitamisest ja riikide liidust – sedavõrd teravas vastuolus reaalsusega on tegelik Euroopa Liit ja meie poliitikute senine euroretoorika.

Mina (ja muide ka mitte minu erakond) ei poolda mitte mingil juhul mitte ühtegi väljakäidud ideed seoses euroliidu arenguga. Arvestades Eesti rahvaarvu on täiesti selge, et kui eurovalitsusi hakkab moodustama europarlament, siis hakkab neid moodustama saksa rahvas.

Kui europarlamenti liikmeid hakatakse valima mingite hiigelsuurte ringkondade põhjal, siis eestlasi sinna enam ei satu – rootslased ja soomlased lihtsalt hääletavad oma rahvuskaaslased sisse ja kogu lugu.

Minu ettekujutuses peab Euroopa Liit liikuma tagasi oma algupärase idee juurde, milleks oli tihe majandusalane koostöö sõltumatute Euroopa riikide vahel. Kui ta seda ei tee, siis seisab ees väga ebameeldiv lähitulevik sel lihtsal põhjusel, et Euroopa rahvad (eestlased, muide, kaasa arvatud!) ei ole nõus andma ära õigust kehtestada ise oma makse ja otsustada ise oma eelarvekulude üle.

Eesti teeks targalt, kui ta tõmbaks enda jaoks maha selged punased jooned, millest ta üle ei astuks, vaid ütleks kõigile ausalt välja, et ta pigem lahkub liidust, kui nõustub nende uute reeglitega.

Keskvalitsuse moodustamine, teiste riikide ja pankade võlgade maksmine, eelarvete ja maksude kooskõlastamine keskuses, samuti ühtne justiitsüsteem ning julgeolekuaparaat on kindlasti taolisteks punasteks joonteks.

Lisa 3. Fookusgrupi intervjuu kava

Sissejuhatus

Tere, mina olen Liisu Lass nagu te vist kõik juba teate. Ma tahaksin kohe alguses teid kõiki tänada, et leidsite aega ja tahtmist siia tulla, sest inimeste leidmine just sellesse gruppi osutus ootamatult keeruliseks. Aga sellest hoolimata on mul hea meel, et te kõik mingisuguseid imelisi või erinevaid teid pidi siia jõudsite.

Ma plaanin sel kevadel lõpetada Tartu Ülikooli meediauuringute magistrantuuri. Selleks peab mul valmima magistritöö, mis on ka põhjus, miks te siin täna olete. Nimelt uurin oma töös, milline on Euroopa kogemuse mõju Euroopa-meelsuse kujunemisele. Sellega seoses viin läbi uuringu, millest meie tänane intervjuu on üks osa.

Ma loodan, et meie tänane vestlus ei tundu teile kohe alguses võib-olla teema mõttes hirmutav. Ja ma tahaksin, et sellest kujuneks pigem selline vabas õhkkonnas toimuv vestlus, kus te saate vabalt oma mõtteid ja arvamusi esitada Euroopa Liidu tuleviku kohta ja Eesti rolli selles. Kuna tegemist on grüpiintervjuuga, siis ma aeg-ajalt sekkun ja viskan üles küsimusi, millele ootan teie vastust. Siin kindlasti ei ole õigeid ja valesid vastuseid, vaid ma sooviksin lihtsalt teada teie nägemust.

Ma salvestan meie vestlust, et hiljem oleks lihtsalt mille pinnalt transkriptsiooni teha. Tegemist on akadeemilise uurimusega, mis on anonüümne, kellegi nimesid või spetsiifilisi taustaandmeid ma ei kasuta. Kuna uuringu seisukohalt on oluline võimalikult mitmete inimeste arvamust teada saada, siis loodetavasti te ei pahanda, kui ma aeg-ajalt vestlusesse sekkun, kas täpsustavate küsismuste või nimelise pöördumisega.

Alustuseks palun teil kirjutada paberile oma eesnimed ja lepime ka kohe alguses kokku, kas me räägime teie või sina. Kuidas te soovite?

Teiseks palun, et me räägiksime ükshaaval ja teistele vahele segamata, sest see lihtsustaks oluliselt pärast transkriptsiooni tegemist.

Tutvumisring ja soojendus

Kõik on oma nimed nüüd kirja pannud. Palun teil nüüd ennast teistele natuke tutvustada. Kes te olete ja milline on teie kokkupuude siiani Euroopa Liiduga olnud?

Ja samuti palun ma teil lõpetada lause: Kui ma ütlen teile Euroopa Liit, siis mis teil sellega seoses meelde tuleb? (kirjutage, joonistage)

18:15

1. Kas välismaal mitte elamine või töötamise tõttu on intervjueeritavate huvi ja hoiakud Euroopa Liidu ja sellega seotud teemade vastu teistsugused kui neil, kellel on Euroopa Liidu kogemus?

- 1) Palun teil nüüd meenutada üht teemat, mis teil sellest nädalast Euroopa Liiduga seoses meelde tuleb? Kui tuleb mitu meelde, siis tuleb mitu (võib suurele paberile kirja panna)
- 2) Mis nendest teemadest on teie jaoks n-ö Eesti asjad ja mille te liigitaksite Eestist välja, välismaale?
- 3) Miks?
- 4) Kui huvitatud te ise Euroopa Liiduga seotud infost meedias olete?

18:30

2. Mida arvavad intervjuus osalejad Euroopa liiduga seotud teemade käsitlest Eesti meedias?

- 1) Kui te loete Eesti ajalehti, vaatate televiisorit või jälgite mingeid portaale, siis mis teemad teile Euroopa Liiduga seoses meenuvad? (Mida pidevalt kajastatakse?) (lasta kirja panna ja siis suurele paberile)
- 2) Mis teemad on praegu kõige rõhulisemad, millest rohkem räägitakse?
- 3) Millised teemad tunduvad olulised?
- 4) Millised tunduvad teiste riikidega ühised?

5) Mis teemasid seal üldse ei ole, aga mida te tahaksite näha?

18:50

3. Millised on intervjueeritavate hoiakud Europarlamendi saadikute üle-Euroopaliste valimiste idee suhtes?

Te märkisite olulisteks teemadeks. (suurel paberil)...

- 1) Kuivõrd on need probleemid/teemad on Eesti teemad/probleemid/mured?
- 2) Kui suur ohtu kujutab Euroopa võlakriis ja euroalas toimuv teie arvates Eestile?
- 3) Kas Eesti peaks oma häält/positsiooni Euroopa Liidus rohkem kuuldavaks tegema?

Alates sügisest on seoses võla- ja eurokriisiga Euroopa Liidu tuleviku teemadel päris palju arutatud. Eestis kirjutasid sel teemal esimesena Mart Laar ja ka Martin Helme. (Lasen osalejatel nende artiklite lühendatud versioone lugeda vt lisa1 ja lisa2) . Te võite vabalt teha märkmeid ja enda jaoks olulisi asju alla joonida.

- 1) Kumba artikliga te nõustute või pigem nõustute?
- 2) Millised on nende artikli põhiideed?
- 3) Kas te nõustute nendega?
- 4) Kuidas peaks Eesti selles protsessis käituma?
- 5) Mis Eesti jaoks emma-kumma protsessi puhul muutuda võiks?

19:25

Lõpudiskussioon

- 1) Milliseks võib kujuneda Euroopa Liit kui institutsioon pärast eurokriisi?
- 2) Milline on teie nägemus, mis positsiooni Eesti võtma peaks?
- 3) Mis võimalusi te näeksite?

19:35

Viimane ülesanne

Meie aeg hakkab peagi lõppema, mistõttu annan ma teile kõigile ette nüüd viimase pildi

(karikatuur). See karikatuur ilmus Postimehes suvel vahetult enne seda, kui Eesti riigikohus tegi teatavaks enda seisukoha küsimuses, kas Eesti liitumine Euroopa Stabiilsusmehhanismiga on põhiseadusega kooskõlas või mitte. Eesti oli eelviimane euroala riik, kes liitumise ESM-iga heaks kiitis. (Eesti osalus on 1,3 miljardit eurot).

- Vaadake seda ja kirjeldage, mis selle pildiga teie meelest öelda on tahetud?

Ja kõige viimaseks, teile kõigile üks küsimus, kas tunnete ennast eurooplase või eestlasena. Kui peaksite protsentuaalselt jaotama, siis milline oleks jaotus?

Suur tänu teile täna osalemast ja aega leidmast! Kui teil on mulle isiklikult veel mingeid küsimusi, siis ootan neid hea meelega!

Lisa 4. Fookusgruppide transkriptsioonid

1. Fookusgrupp

Toimumisaeg: 17.12.2012, Tallinn. Kestvus 1h 40 minutit

Vastaja nimi	sugu	Vanus	Ülikool, eriala	Riik, kus õppis
Vastaja1 (V1)	naine	27	Tallinna Ülikool, haldusjuhtimine, magistrantuur	Rootsi
Vastaja 2 (V2)	naine	25	Arhusi Ülikool, turunduskommunikatsioon, magistrantuur	Taani
Vastaja 3 (V3)	naine	26	Tallinna Ülikool, eesti keele toimetamine, magistrantuur	Hispaania
Vastaja 4 (V4)	naine	26	Tartu Ülikool, kommunikatsioonijuhtimine, magistrantuur	Hispaania
Vastaja 5 (v5)	mees	23	Tartu Ülikool, kommunikatsioonijuhtimine, magistrantuur	Soome

M (autor): Nagu te vist kõik juba teate, siis mina olen Liisu. Mul on väga hea meel, et te kohale tulite! Põgusalt sissejuhatuses, siis põhjus, miks ma teid täna siia kutsusin, on seotud minu magistritööga. See on seotud Euroopa avalikkusega. Aga täna me ei taha nii keeruliseks minna ja me räägime lihtsamalt. Ma tahaksin saada teada teie arvamust, teie arvamust mingite teemade suhtes, kuidas teie olete mingitest teemadest aru saanud, meediat jälgides. Me oleme kõik oma nimed kirja pannud. Kõik, mis me siin täna räägime, ma salvestan. Nimesid ma ei kasuta, vaid nimetan teid transkriptsioonis ümber numbriteks. Võite vabalt rääkida. Me üritame siin sellist vaba vestlust teha, õiged ja valesid vastuseid ei ole. Kas me räägime teie või sina?

Kõik: Sina

M: Ja ma palun teil rääkida ükshaaval, siis on mul pärast lihtsam transkriptsiooni teha. Ma palun teil esimese asjana võtta üks paber. Ja te kõigepealt räägiksite, kes te olete, millises riigis te vahetusprogrammi kaudu õppisite ja kui kaua. Ja ühtlasi ma palun teil lühidalt panna kirja või joonistada, mis teil kohe meelde tuleb, kui ma ütlen teile Euroopa Liit. Pange need asjad kirja ja siis saate taustast rääkida. Ja kui te olete valmis, siis me võime esimese ringiga alustada.

V1: Õppisin Stockholmi ülikoolis politoloogiat umbes aasta aega. Nüüd jätkan sarnasel ala õpinguid Tallinna Ülikoolis, haldus- ja ärikorraldus.

M: Mis sul Euroopa Liiduga seoses kohe esimese asjana pähe tuli?

V1: Suur kollaste tähtedega sinine lipp.

V2: Mina õpin Taanis, Arhusi ülikoolis magistris integreeritud turunduskommunikatsiooni. Euroopa Liiduga seostuvad mulle sellised märksõnad nagu: seadused ja määrused, see on hästi bürookraatlik, aeglane. Nagu üks suur monstrum, vastuoluline ka, sest ühest küljest on see hea. Ja samas see tekitab küsimusi ka. Näiteks igasugused sellised seadused näteks. Ma ei tea lennudusest, mis ma tean, on see emissiooni asi... ühest küljest on see hea, et lennuettevõtted võitlevad emissiooni vähendamisega, aga samas see nagu tekitab hästi paljudele lennukompaniidele ka küsimusi. See on nagu vastuoluline, need seadused, mis nad välja töötavad.

V3: Mina õppisin Erasmusega Hispaanias ühe semestri, kui ma õppisin Tartu Ülikoolis hispaania filoloogiat. Nüüd ma õpin Tallinna Ülikoolis magistris eesti keele toimetamist. Euroopa Liiduga seostus... esimene märksõna on liikmesriigid. Neid vist on 27 kui ma ei eksi. Ja Eesti astumine Euroopa Liitu. Ja liikumisvabadus. Samuti see tohutu bürookraatia, mis seal taga on.

V4: Mina õppisin mõni aeg tagasi Hispaanias Erasmusega. Paar aastat tagasi käisin Soomes magistriõpinguid tegin seal. Praegu ma lõpetan Tartu Ülikoolis kommunikatsioonijuhtimist. Euroopa Liiduga mulle meenuvad sellised märksõnad nagu bürookraatia, siis tuli millegipärast selline pilt nagu suurtest hoonetest kusagil Brüsselis. Pilvelõhkujad või kontoriruumid. Siis struktuur, Kreeka, Merkel, Pransusmaa ja Saksamaa.

V5: Ma olin aasta tagasi semestri Helsingis oma kommunikatsioonijuhtimise magistriõpingute raames. Euroopa Liiduga seoses kõigepealt tulid meelde need kollased tähekesed ringis, siis Euroopa Parlament, Indrek Tarand, vaba turg, vaba tööjõu- ja hüvede liikumine. Ja selline poliitika kunstlik ühtlustamine. Püüdsid tasakaalustada USA domineerimist kultuuris.

M: Mmhm. Kui nende märksõnade juurest liikuda edasi konkreetsemate temade juurde. Ma paluks teil meenutada. Täna on küll esmaspäev, aga ütleme siis eelmise nädala või natuke pikema aja peale mõni teema, mis teile Eesti meediast on meelde jäänud Euroopa Liiduga seoses just.

V2: Rahandusministrite kohtumine. See on üks teema. Ja eelarveläbirääkimised ehk siis seal arutati seda.

V3: Mina mäletan põllumajandussfääris olid väga suured arutelud hiljuti. Ja traktor viidi Eestist Brüsselisse. Aga see ei olnud küll eelmise nädala teema, aga hiljutine, aktuaalne teema.

M: Mis teistel tuleb meelde, V1.

V1: Tuleb kohe ainult lennundusega seotud teemad meelde, mis ei ole otseselt seotud Euroopa Liiduga seotud. Aga... pigem see, kuidas asju aetakse. Ja hetkel käimas olev pilootide läbirääkimised, kus siis Euroopa Liit plaanib muuta paindlikumaks pilootide töö- ja puhkeaja tingimusi. Mis on siis ka tekitanus sellise suure vastuolulisuse ja käimas on ka petitisioon sellel teemal.

V5: Mul tuli see Balti traktor meelde kohe. Ja põllumajandustoetuste proportsiooni küsimus.

V4: Mul tulid samamoodi lennundusega seotud teemad. See teema just, et Euroopa Liidus on see ühtne määrus, mis keelab riikidel finantseerida lennundusettevõtteid, ilmselt tööga seotud kuidagi. Ja mingid Kreeka teemad ka, et nad vist said mingi laenu said. Või mingi värk neil oli hiljuti. Või mingi luba anti neile millekski. Ma ei mäleta milleks.

V3: Nad said laenu uuesti, eksole. Ja siis oli hull poleemika.

V2: Võib-olla Merkel oligi see, kes ütles, et võib midagi Kreekale, ma ei tea täpselt

V1: Aga mingi laenuosamakse nad said kätte igastahes.

Kõik: Jah, midagi nad said igastahes.

V3: Täna oli vist mingi pangandusteema ka vist tegelikult. Ma kuulsin seda nii poole kõrvaga, et mingi ühtne järelvalve... mingi asjandus luuakse.

V2: Ja, millega Rootsi ei ühine. Rootsi ja üks riik veel...

V3: Ma täpselt ei mäleta, aga mingi uus sruktuur, mingi järelvalve struktuur luuakse, aga ma täpselt ei mäleta, kuidas see nüüd oli, aga midagi sellist.

M: (Panime teemad suurele paberile kirja) Kui te neid teemasid siin paberil vaatate, siis, mis teil, kui te peaksite liigitama need kas Eesti või Euroopa teemaks, siis kuidas te neid nagu liigitaksite?

V3: Nii ja naa

V2: Need on nagu sellised ülesed teemad, mis puudutavad ka Eestit. Noh kasvõi jah, rahanduse ja eelarvega seonduv ja põllumajandus otseselt. Ja samuti ka lennundus.

V4: Mhmh, mis puudutab kõik

V2: ...ja Kreeka laen on meil ju väga palju poleemikat tekitanud, et kas anda sellele nõusolek ja Eesti osamakse tegemiseks. Selle ühisesse rahapatta panemiseks, et... pangandusjärelvalvet on ilmselt igalpool vaja.

V4: Ma arvan ka nagu V2, et see on nagu Euroopa Liidu ülene teema, mis puudutab Eestit. Et aga see nagu ongi Euroopa Liidu põhijoon ju, et kõik on nagu üks pada ja kõik on seotud kõigega.

M: Kas see käib nende kõikide teemade kohta, et need on n-ö Euroopa teemad, mis puudutavad Eestit? Või on mõni teema selline, mida te liigitaksite puhtalt Eesti teemaks või ainult Euroopa teemaks?

V5: No selles mõttes, et me, meile väidetakse, et meie nagu otsused mõjutavad teisi ja vastupidi. Ma ise nagu tunnen küll, et võivad olla Eestis aktuaalsed teemad, aga me nagu oleme niivõrd sõltuvad mingis mõttes suurematest otsustest nagu ka samamoodi. Midagi ainult Eestile või ainult Euroopale sorteerida küll ei tahaks.

M: Kuidas selle Kreeka teemaga on? Kuidas teile tundub, kas see on Eesti asi?

V1: Jah, kaudselt küll jah

M: Miks?

V2: Ma mõtlen, et kui Kreekaga nüüd midagi tehakse ja juba tehakse, siis see loob justkui mingi näite või pretsedendi, millele siis tulevikus võib-olla viidatakse. Ja see siis praegu fantaseerin, et kui me kunagi ise oleme Kreeka olukorras, siis noh, toetutatakse sellele hetkeolukorrale kunagi.

V1: Mul just oli sama mõte, et me võime ju ise olla mingil hetkel samas olukorras ja otseselt puudutab see meid ju küll. Ja just selle välja antava rahasumma kaudu. Et tal on otsene mõju meie riigieelarvele, võib-olla mitte riigieelarvele, aga vähemalt ressurssidele, mida me saaksime mujal kasutada.

V2: Ja tavainimestes on see tegelikult väga palju ju tõesti poleemikat tekitanud, et miks me peaksime Kreekale, miks me nii ehk naa ju viroleme siin, et sellised inimesed on suhteliselt tugevatel arvamustel tegelikult.

V1: Ja see ilmselt tekitab ka siukse väga hea kasvulava meie igapäevapoliitika küsimustele, et jällegi on otsene mõju Eestis kasvõi meie enda parteipoliitikate elluviimisel, kes mida propagandasse paneb.

V4: Seal on minu jaoks see aspekt ka, et kui Eestis see kriis hästi tugevalt oli, siis meil ju tõmmati nii hullult kokku ja kõik olid nagu nõus sellega ja kõik läksid sellega kaasa. Ja samas kui Kreekas seda taheti teha, siis jube mäsu tänavatel, et võib-olla tekitab natuke sellist ebaõiglast tunnet, et võtke ennast kokku, et kui meie tõmbasime kokku, siis tõmmake teie ka, et saate hakkama küll.

V5: Jah, see Kreeka teema on andnud ju teatud ministrite võimaluse ennast heade ja tublidena näidata onju. Et see on üsna selline otsene mõju.

M: Need teemad, mis te välja tõite on justkui nagu eesti meedia peegeldus sellest, millest eesti meedia räägib hetkel. Kuidas teile tundub, ma ei tea, kui palju te jälgisite välismaal olles meediat, et kui te võrdlete seda pilti, kui palju see nagu erineb sellest, mis seal Euroopa Liiduga seoses räägiti?

V5: Kusjuures väga palju ei erine minu kogemuse põhjal. Ma jälgisin ikka seal Soome Rahvusringhäälingut ja Helsingin Sanomat ja üldiselt tundub, et sellised suured EL-i teemad olid samamoodi sees ja, ja kirjutati nagu selles võtmes nagu Soome hetkeolukorraga. Või siis üldse päris välisuudiseid nagu väga üldiselt. Et suurt vahet nagu mina küll ei näinud. Ja samamoodi oli seal see, et kuidas nagu soomlastena nagu suhestume selle üldise pildiga. Üritati ennast nagu võrrelda, et kas me oleme hästi käitunud või halvasti.

M: Mis teistele meelde tuleb? Teil kõikidel on suhteliselt erinev riikide taust.

V3: Mina ütlen ausalt, et mina ei mäleta absoluutselt mitte mingisugust meediakajastust, sellest ajast, kui ma Hispaanias olin, sest ma põhimõtteliselt ei jälginud Hispaania meediat absoluutselt. Et ei oskagi nagu kommenteerida.

V2: Ma jälgisin, aga ei toraka silma. Ei ole torganud silma, et Eestis torkab rohkem. Aga ma arvan näiteks, et kui ma mõtlen Rootsi peale, siis seal ... juab tegemist on palju suurema maaga, riigiga kui Eesti ja seal on neid teemasid nii palju rohkem lihtsalt. Ja meie võib-olla oleme rohkem mõjutatud Euroopa Liidust kui Rootsi või Taani, et nad on rohkem iseseisvamad. Võib-olla sellepärast on vähem olnud.

V1: Rootsis olles olid neil endal valimised. Et siis tol ajal domineeris nende enda poliitika ja parteipoliitika. Aga Rootsi on ju hästi aktiivselt tegelikult Euroopa Liidu tegemistest oma sõna öelda ja on tihtipeale ka erinevatel seisukohtadel. Et selles suhtes ta meedias on üpris, üpris kõrgel kohal. Ja enne Rootsit, kui ma Amsterdamis elasin, ma küll ei õppinud seal, aga seal on poliitika väga päevakorrane teema. Et seal selline standard, et sul perel on leht hommikul laual ja vaadatakse uudiseid enne kui minnakse liiklusummikusse. Ja söögilaua ääres arutatakse päevakajalisi teemasid. Võetakse tihtipeale malli kõrval oleva Saksamaa tegemistest ja arvamustest. Ja tihti on ka kultuurilistest tingimustest tulenevalt ka võib-olla pigem vastuolu Brüsseli ja Belgia suhtes.

V4: Siis kui mina olin Hispaanias. See oli tükk aega tagasi, 2006/2007, siis selleks ajaks, kui ma keele omandasin, et seda meediat üldse jälgida. Siis nii palju, kui ma mäletan, Hispaanias oli vähemasti see mulje, mis mulle jäi, oli hästi palju sellist nagu natsionalistliku teemat. Või sellist oma riigi asjadest rääkimist. Hästi suur teema oli see, et hästi palju on tööuid noori ja see palga teema. Kui ma peaks kaalu peale panema, siis mulle tundub, et neil oli neid Hispaaniaga seotud teemasid rohkem võrreldes EL-iga. Aga samas neid teemasid oli küll, aga see on juba natuke selline kultuuriline. Nagu V2 ütles, et meie oleme nii väiksed, et meie jaoks Euroopa Liit nagu ongi suhteliselt suurem asi, kui võib-olla hispaanlastele. Või nad võib-olla mõtlevad nii teistmoodi, et nad on nii suur riik ja nad kirjutavad võib-olla rohkem oma asjadest.

M: Sa V1 mainisid siin seda, et Hollandi puhul näiteks oli see, et see meediapilt oli Brüsseli suhtes justkui negatiivne. Kuidas teile Eesti puhul tundub? Kuidas see tonaalsus Eesti meedia puhul on?

V1: Pigem negatiivne ma ütleks, jääb mulje. Positiivne on siis, kui midagi vaja on

V4: Mina ütleks jällegi pigem positiivne. Et näiteks kui seda aega mõelda, kui me liitusime ja mindi väga suure hurraaga sinna. Ja praegu, kui ma mõtlen negatiivsete teemade peale, siis on need trahvid, mida me peame maksma, kui meil ei ole midagi tehtud. Ja teine asi ongi see Kreeka teema näiteks. Aga vastukaaluks näiteks see, et me saame igasugu toetusi, meile ehitatakse teid. Inimesed saavad minna õppima, tööle, et see on nagu pigem positiivne minu arust.

V2: Negatiivne on võib-olla see hinnatõus, mis on hakanud avalduma pärast meie liitumist euroalaga. Et see on kindlasti negatiivne. See on isegi teistest teemadest tuleb kaudselt välja. Näiteks inimeste elustandard ja siis loomulikult kohe viidatakse euro tulekule.

V3: Minu meelest on ka, täpselt see sama punkt, et elustandard on lihtsalt nii oluliseks teemaks saanud ja tulebki igalt poolt välja. Et lihtsalt selline pidev võrdlus käib teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega näiteks. Et see on koguaeg selline valupunkt praegu. Et ma ütleks, et kui hästi üldistavalt öelda, siis pigem on see hoiak ikkagi negatiivne. Aga on muidugi positiivseid asju ka jah.

V5: Mulle tundub, et see pilt nagu pigem kaldub sinna negatiivse poole, sest inimesed nagu lihtsalt ei... ühesõnaga need teemad, millest räägitakse, on nii mahukad ja me pigem saame selliseid väikseid uudiseid. Ja siis uudis on mingisuguses suures kontekstis aga ega me ei oska väga hästi, me lihtsalt ei hammusta sellest läbi. Ja siis ka mulle endale tundub, et on sellised pahad noodid nagu enamasti. Aga ütleme õrnalt negatiivne jah.

M: Aga kui te mõtlete selle peale, kas Eesti meediapilt meie Liitu kuulumise puhul on pigem toetav või mitte?

V5: Ma ei ütleks küll, et mingisugune selline seisukoht on võetud, sest tegemist on ju faktiga. Ma ei näe, et peaks ilmuma meedias uudiseid, mis justkui nagu toetaksid seda, et Eesti hakkaks Euroopa Liidust välja astuma. Mida teised näiteks arvavad?

V1: Tekib selline paranoia aeg-ajalt, et kui jälgida meedia kajastus, siis hakkad mõtlema, et millised on sellised tellitud artiklid ja kelle n-ö eesmärged see teenib, et missugused artiklid sealt välja tulev. Et tihti on nagu selline hirm, et võib-olla tehakse neid pahatahtlikult.

V2: Ma ei näe enam seda euroskeptsismi. Kui et siis teatud inimesed, avaliku elu tegelased. Aga neid ma ei tea, kas ma oskan üles loetleda. Aga midagi radikaalset ma küll ei näe. Aga ma arvan, et meedia ongi suhteliselt kriitiline. Peabki olema kriitiline ja kui midagi hästi on, siis võib-olla ei tehta sellest nii suurt uudist. Ma arvan, et kindlasti tehakse, et kui mingi projekti raames on saadud raha. Aga rohkem rõhutakse ikkagi negatiivsetele asjadele. Aga ma ei ole näinud, et keegi oleks nüüd välja öelnud nüüd nii valdavalt, et see oli viga, et me astusime Euroopa Liitu nii selgesõnaliselt ei ole.

V4: Ma hakkasin ka mõtlema, et kes see meedia tegelikult siis on. Et üldiselt ju vahendatakse kellegi arvamusi, et sellised nagu toimetaja poolt kirjutatud arvamused artikleid nagu ka ei meenu, et oleks selle Liidu vastu. Aga mul tuli selline flashback, et Lätil on vist arutelud teemal, et kas eurorahaha liituda või midagi sellist. Et kellegi tsitaat oli see, et see euroala, kuhu Eesti astus, ei ole see, kuhu Läti astub. Mis nagu viitab sellisele skeptsismile, aga see on ka nagu üks artikkel paljude seas, et ma nagu ka ei näe, et sellist eitamist oleks.

V5: Täna oli selline uudis, kuidas EAS hakkab jagama konverentsidele või mis neil see üks meede seal on... mitmekohalises summas eurosid ja... ma tahan nagu öelda, et see on nagu tajumise asi, et mõni võib lugeda seda uudist nii, et jälle läheb mingisugune raha mingi konverentsi jaoks. Konverents on asi, mida tehakse siis, kui midagi muud enam teha ei osata jne Aga tegelikult võib olla väga äge konverents. Ei teagi nagu, mida siis arvata, et kus on tõde. Ma arvan, et seda tõde on väga palju.

M: V4 mainis ühte tsitaati, mis käis selle kohta, et see Euroopa Liit, kuhu Eesti astus on teistsugune. Kas selle üle Eesti meedia teie arvates arutleb?

V4: See on mingi puhtalt kõhutunne, aga mulle tundub, et seda võetakse kui iseenesest mõistetavat fakti, et ta ongi muutunud aga nad ei räägi sellest väga.

V3: Minul ei ole meediast küll sellist pilti kõlama jäänud, et sellest räägitaks või midagi iseenesest mõistetavalt nii suurt muutunud, et sellest kirjutataks.

V2: Ma ka ei näe sellist.

V1: Ei. See sama taju moment, mille V5 välja tõi, et nii riikide enda olukord kui inimeste olukord seal riigis on muutunud. Üleüldine olukord on muutunud, et kui muutust kajastatakse, siis misssugused need muutused tegelikult on. Eriti ei näe, et sellele otseselt mingit tähelepanu pöörataks.

V2: Ma ei tea, kas meil räägiti kindlasti enne, kui me astusime liitu, et tuleb hinnatõus.

Kõik: ikka räägiti. Räägiti ka, et euro ei tõsta hinda.

V5: Ma ei oska midagi lisada. Ilmselt see ei ole see pilt, mida meile üritati luua, aga ilmselt keegi ei teadnud, et see pilt muutub. Ma arvan, et eksisteerib nagu mingi selline mõistmine, et okei, on teistsugune liit, aga räägime nüüd mingitest asjadest, mida me saame rohkem mõjutada. Mingit sellist hala ma ei ole nagu kogunud.

M: Me panime siia paberile enne kirja need teemad, mis on lähipäevadel Eesti meedias ilmunud. Ma paneks teid nüüd mõtlema, et mis teemad teil tulevad meelde pikemast ajast või üldse seoses Euroopa Liiduga, millest Eesti meedia on kirjutanud/rääkinud? Ükskõik, mis teema see olla võib...

V2: No euro tulek kindlasti. See, kui Andrus Ansip läks 31. Detsembril Vabaduse väljaku pangaautomaadi juurde ja võttis sealt välja esimesed eurod. See kindlasti ja kui inimesed juubeldasid. See tuleb kindlasti kohe meelde.

V4: Suhkrurahvid.

V2: Aga see oli päris alguses onju. Siis ma veel ei adunud, mis toimub.

V4: Minu meelest see suhkrurahvide teema oli kuidagi hästi tugevalt ja suurelt.

M: Mis teemad on veel sellised, mis on justkui kogu aeg pildis või tulevad mingi aja tagant uuesti? Millele rohkem tähelepanu pööratakse?

V4: Vahepeal räägiti sellest immigrantide tulekust ka.

V5: Kas see tehnokraatide valitsusjuhtideks valimine läheb siia alla. Mul on miskipärast see kuidagi jäänud silma kogu aeg, kuidas räägitakse näiteks Mario Montist Itaalias. Ja lihtsalt sellepärast on meelde jäänud, et kuidagi Euroopa Liiduga seoses, et kes seal siis nagu siamaani on tüüri juures olnud, et nüüd öeldakse nagu, et spetsialist läheb rooli juurde, et kes seal siis enne oli. Minu meelest see nagu peegeldab mingisugust asja, mi Euroopa Liidu sees siiani on olnud, et hästi tugev

politiseeritus või võimumängud. Aga sellest minu meelest nagu räägitakse küll, vähemalt Montist.

M: Tuleb teistel veel meelde midagi?

V4: See tööjõuvaba liikumine oli ka mingi hetk hästi kuum teema?

M: Me saame mingis mõttes tõmmata kokku sellel suurel paberil need teemad, millest Eesti meedia räägib. Kas siis lähipäevadel või pikemas perspektiivis ja millest joonistub selline suurem pilt. Kui te peaksite rõhuasetuse panema, siis mis on need teemad, mille puhul see kajastus on intensiivsem ja need on pidevalt pildis?

V2: Euro ja sellega seonduv. Hinnatõus. No ja väga pikka aega on ju olnud eurokriis ja kõik Kreeka, Portuga, Hispaania, Iirimaa, et need aspektid.

V4: Toetused, igasugused.

M: Sa mõtled siin eurotoetusi laiemalt?

V4: Jah, igas valdkonnas, mis antakse

V1: Kõik, mis raha puudutab on väga aktuaalne, et just ka toetustest rääkides, et eile või üleile sattusin nägema sellist sotsiaalmeedias liikuvat graafikut, kus sai võrrelda liikmesriikide lasteotetusi näiteks. Kui madala pulga peal on Eesti ja kus on näiteks Luksemburg ja Soome jne. See on selline väga popp teema, et kui vähegi rahast on juttu, siis on see...

V2: Ja just võrdlusesse panek. Palgad, elatusstandard, neid graafikuid ma olen väga tihti näinud ja siis masendunud.

M: V3 siin tõi välja elatustaseme võrdluse teema. Selle võib siis eraldi välja tuua.

Mis on nendest kõigist nüüdEesti ja mis Euroopa Liidu teemad?

V2: No see immigrantide tulek on justkui midagi sellist, mis tuleb kaasa selle Euroopa Liiduga, mingi koorem. Ma arvan, et Eesti meedia käsitleb seda immigrantide tulekut väga negatiivselt. Samas ma vist läksin oma vastusega mööda....

V1: Suhkrutrahvid näiteks võiksid olla, kuigi see on Euroopa Liidu määrustest tulenev, aga Euroopa Liit minu teada ei olnud kuskil näinud ette, mis suuruses neid trahve on vaja teha ja kas neid üldse on vaja teha. Mulle on selline mulje jäänud, et Eesti valitsus on midagi seal ise otsustanud. Muidugi trahvid on konkreetselt Eesti trahvid...

V2: No ja siis toetused ka, et kui minna spetsiifilisemaks, et toetused on küll määratletud, aga siis kas Eesti valitsus või... kas need olid EAS-i toetused siin viimased ajal. Samamoodi Estonian Airi, et need on nagu sellised Eesti kesksed. Aga samas see mõju tuleb ju ikkagi Euroopa Liidult, aga meie kuidagi kontekstualiseerimie siin ära selle Eesti oludesse.

V4: Me siin räägime jah Eesti kontsektist.

M: Kui kerge neid teemasid on üldse Eesti või Euroopa Liidu teemadeks määratleda.

Kõik: Väga raske!

V3: Mõned tulevad meil lihtsalt rohkem esile, mis meie jaoks aktuaalsemad on parajasti. Aga muidu on keeruline jah.

V4: Näiteks elatustase. Ega me ju ei räägi... me ikkagi paneme selle rõhu, et kuidas on Eesti võrreldes teistega. Ilmselt kusagil mujal, Lätis räägitakse, kuidas on Läti võrreldes teistega.

V1: Teisest küljest on jällegi see, et ega me ei võrdle enda elatustaset Ameerika või mõne muu suvalise riigiga. Me ikkagi võrdleme Euroopa Liidu riikidega.

V2: Me eeldame, et need käärid peaks nüüd väiksemad olema, aga samas ei ole.

V5: Ma olen nõus kõigega, et. Minu pea ei võta seda Eesti ja EL-i teemade eristamist. Ma tajun nagu küll kõike nagu omavahel seoses olevana.

M: Mis teemad on need, mida siin üldse ei ole. Aga mida te tahaksite näda Eesti meediapildis seoses Euroopa Liiduga?

V5: Mingit kultuuri. On need erinevad programmid. On see kõige suurem Kesk- ja Ida-Euroopa ühiste asjade tegemise ja ühendamise raha. Ja siis on see meediaprogramm, mis toetab Euroopa Liidu filmitööstust, et sellest kõigest on nagu vähe olnud lugeda ja vaadata.

V2: Jah, võib-olla nagu liiga palju poliitikat, et sellist inimese kesksust rohkem

V4: Absoluutselt!

V2: Aga nüüd ETV-l on see uus programm, kus on Indrek Treufeldt ja Piret Järvis, kus nad siis käivad erinevates liikmesriikides, et see on väga tore! Aga sellise pabermeediat. See on hästi politiseeritud.

V4: Ma tahaks ka nagu rohkem sellist inimese nägu näha selle bürokraatia taga. Kasvõi näiteks kui sa mõtled selle peale, et noored võiksid minna sinna kusagile tööle. Et näidata seda struktuuri nagu seespoolt, et ma ei tea... näiteks mingi need Euroopa Liidu müstilised ametnikud teevad. Mis inimesed nad on. Tunduvad olevat sellised robotid, kusagil kaugel. Teevad midagi, saavad hästi palju raha. Aga mida nad siis tegelikult teevad? Sellist elulisemat

V1: Ma mäletan, mul tuleb meelde, oli kunagi vist ühes kanalid üks dokumentaal, mis kajastas Euroopa Liidu tõlgi igapäeva elu ja see on midagi, mis mulle näiteks siiani on mees. See on midagi väga positiivset ja tekitab selliseid häid emotsioone, et sellist asja oleks kindlasti rohkem vaja. Et just, Euroopa Liit on kuidagi nii inimese kaugel.

M: Sa, V4, ütlesid, et võiks olla rohkem inimese näoga. Kui ma küsiks teie käest, mis näod teile Euroopa Liiduga seoses meenuvad, siis mis näod need on?

V2: Siim Kallas.

V1: See armas prillidega belglane

V4:

Merkel

V5: Sarkozy. Ma nägin unes teda isegi

V2: Barroso

V4: Vilja Savisaar läks ka sinna kusagile avarustesse.

V2: Ivari Padar

V3: Mikko

V1: Ma hiljuti lendasin. Ma ei mäleta, mis lennufirma see oli, võib-olla SAS ja seal oli pardaajakirjas kirjeldatud ära samm-sammult mingisuguse komsjoni otsuse elluviimise elulõng. Kui palju seal on vaja otsuseid teha, komiteede heakskiitu saada ja siis vastavalt sellele... ma lugesin seda, aga mul on siiani väga segane. See tuli meelde, et sellist seletavat, Euroopa Liidu toimimist seletavat informatsiooni on tegelikult väga vähe.

V4: Või siis ta on nii raske

V2: Hästi... nagu lapsele seletada. Võib-olla isegi üldistada. Näiteks kui... ma arvan, et see on võimalik. Suurte pirukatega kuidagi näidata midagi...

M: Kes on need näod Eestis, kes Euroopa Liidust räägivad?

V4: Reformierakond

V2: Kas Mart Helme oli see tegelane, kes on skeptik? Siis tema meenub mulle. Tema on see, kes on kirjutanud päris palju artikleid..

V4: EAS

V2: Estonian Air

V2: No tegelikult päris paljud institutsioonid on seotud.

M: Saan ma õigesti aru, et see on teie arvates selline institutsioonide, poliitikute pärusmaa?

Kõik: Jah

V1: Kultuuripealinn. Seal oli ju see Fritze ja siis mingi naine...

V3: Evelyn Sepp.

M: Niiet isegi kultuuriteemadel räägivad seoses Euroopa Liiduga ametnikud?

V2: Jah

V3: Samas on ka, kui toetustest rääkida näiteks... üks näide selle ehitusfirma Nordeconiga oli mingi jama. Et said Euroopa Liidult toetust... ja siis sellised rahakantimised.

M: V5, on sul vahepeal mõtteid tekkinud?

V5: Eriarvamusi mitte.

M: Kui te mõtlete ennast tagasi sinna riiki, kus te olite, kas seal oli neid teemasi, mille kohta te siin ütlesite, et Eesti puhul ei ole, võib-olla rohkem näha Euroopa Liiduga seoses?

V5: Helsingis oli see migratsiooniteema päriselt põletav kogu aeg. Neil on ikka nende somaallaste ja mustlastega tohutult palju jama.

V4: Hispaanias oli sama teema, sest neile tulevad Aafrikast nende paatidega üle. Ja siis seal on ka väga suure probleemi sellega.

V2: Taanis ja Rootsis oli ka ja Taanis ma mäletan Taani tegi nii, et ta ei lasknud näiteks, ta pani Rootsi ja Taani piiri kinni lausa. Mitte kinni, aga passi küsiti. See oli midagi sellist, millele EL vaatas väga... viibutas näppu. Ja siis Taani võttis maha selle piirangu. Aga see oli jah vist mingi poolteist aastat tagasi. Et just see immigrantide. Ma ei taha öelda immigrantide, see on kuidagi nii negatiivse kõlaga, aga jah, see teema on hästi võib-olla rohkem kui meil Eestis, sest keegi võib-olla ei tahagi siia tulla.

V3: Nad ei tahagi tulla...

V1: Amsterdavis ja Stockholmis oli sama asi, et põhiasi on immigratsioon ja integreerimine. Ja Amsterdavis oli tohutult igapäevane, kuna seal on ka igapäevane poliitika, kus on praegu, mis juhtus tegelikult ka Stockholmis, et immigrantide vastased on nii viimase piirini aetud, et nad lähevad nii radikaalsetele teedele, et mis seal oli Sveriges Demokratena ja nagu Hollandis oli Geerd Wildersi partei, mis on rekordiselt häält ja muutunud väga populaarseks, mis on täiesti immigrantide vastane ja tuleb meelde juhtum, kus tohutult poleemikat leidis see, et näiteks Hollandis keelati kooli ära jõulude ajal kuuse panemine, sest see diskrimineeriks moslemitest lapsi. Kuhu nagu see piir tõmmata, et sellised on igapäevased poliitilised teemad

M: Tullis tagasi selle inimliku näo juurde, kas seal vähemalt hakkas silma, et kui te ütlesite, et Eestis tuunete puudust kultuuriteemadest, mis oleks nagu Euroopa Liiduga seoses kajastatud. Kas teil seal hakkas silma, kuidas nagu teiste riikide kultuur vms tutvustatakse?

Kõik: Ei hakanud.

V2: Pigem ikkagi on see poliitika fookuses ja rahandus eriti, kui ma mõtlen Rootsi peale

V1: Stockholmis just vastupidi täiesti, väga tutvustati erinevaid kultuure. Sõnavabadus on suur ja oluline teema. Stockholmi kesklinnas on selline koht, kus tehakse miitinguid ja avaliku kogunemise koht. Ja iga nädala midagi toimus, mitte ainult Euroopa Liitu puudutavat, aga oli protestiaktsioone. Oli näiteks Mongooliga kultuuri- ja muusika tutvustusi ja Ida-Euroopa muusika tutvustusi, et selliseid üritusi oli seal hästi palju. Aga meedias... seda kajastati ka meedias.

V2: Kusjuures huvitav ongi nagu see, et mina olin... ma olen siis mõlemas, Taanis ja Rootsis olnud ja Rootsis kui ma olin, siis ma olin Lõuna-Rootsis ja Stockholmist väga kaugel, et sinna võib-olla ei jõudnud, kuna tegemist on pealinnaga. Et siis minust jäi see kaugele, et tõesti, seal ei olnud midagi.... meediapildis oligi pigem selline poliitika. Malmö lähedal olin, aga ma lugesin nagu regionaalseid lehti rohkem,.

V1: Rootsis on ka nagu Lõuna-Rootsi ja Stockholm on väga vastandlikud.

M: Mis teile Hispaania puhul tundus?

V3: Ma absoluutselt seda meediat ei jälginud seal. Ma ei tea, kas mu keeleoskus ...või ma ei tea, mulle ei tundunud, et see oleks nii huvitav olnud, ma nagu ei osanud seealt läbi närida sellest. Mul ei olnud telekat ja raadiot ma ei kuulanud seal. Ma olin nagu suhteliselt kohaliku meedia kauge ikkagi. Kui võib-olla mingi rahvusvaheline temaatika kuidagi Eesti portaalidest kuidagi jäi, mis Hispaaniat puudustas, et siis mul võib-olla kuidagi midagi....

V4: Mina mäletan seda, et seal üldse nagu ei räägita väga teistest kultuuridest nagu üleüldse, sest neil on see mentaliteet nii natsionalistlik. Näiteks see, et sa reisisid kuhugi väljaspool Hispaaniat, ei ole nii populaarne neil, et see võib-olla mõjutab ka seda meediapilti, et see kultuur lihtsalt on siuke.

M: V5, Soomest oli mingeid muljeid?

V5: Ei oska küll midagi välja tuua. Ilmselt nagu ei jälginud ka piisavalt palju seda meediat. Seal on muidugi õudsalt hea see, et trammides sul jookseb kogu aeg uudised mingisuguste ekraanide peal. Aga.... tasuta lehti nagu lugesin ka, aga ei midagi erilist.

M: Võttes nüüd selle osa kokku, siis selle suure paberi pealt vaadates neid n-ö rõhulisi teemasid, mis te siin välja tõite, oli see Kreeka ja eurokriisi teema. Siis sinna juurde see elatustaseme teema. Kui teie käest nüüd küsida, et kui suurt ohtu te Eesti jaoks eurokriisis näete? Mis teie arvamus oleks?

V4: No kui euro kukub, siis kukub kõik ju. Noh selles mõttes, et siis ta on ikkagi suur oht.

V1: Ma arvan, et Eestile ta kujutab oluliselt väiksemat ohtu kui mõnele muule liikmesriigile, kui peaks vajadus olema, et ... mitte, et ma seda mingilgi moel sooviksin, aga kindlasti on tõenäoliselt üpriski kerge minna tagasi krooni kasutusele. Et see väikese riigi eelis on see, et sa oled paindlikum ja muutused on kiiremad ja valutumad. Kasvõi nagu näha, kuidas siamaani on majandusteemadel Eesti suutnud

üpris eesrindlikult neid programme läbi viia. Ma arvan, et meil jah, ei oleks see nii keeruline kui näiteks Hispaanial või Itaalia või Prantsusmaal

V4: Aga samas meil ju sõltub nii palju ekspordist, et kui see euro kukub, siis ma arvan, et see mõjutab nagu väga juba sellepärast nii palju, et ta mõjutab teisi riike. Ja mõjutab omakorda meid ka.

V1: Igaljuhul.

V5: Minu arvates ei kujuta see eriti suurt ohtu, et ta on isegi nagu ju välja toodud erinevaid variante, et milline majanduskokkulepe Eestile tegelikult oleks kõige kasumlikum, mis oleks nagu Eesti ja Soome omavaheline, et ... noh, sellised nagu hääled kõlavad ja ma usun, et meil on piisavalt nagu rahvana sellist. Vähemalt inimressurssi, kes n-ö päästab meid siis, kui on tarvis. Ma lihtsalt nagu ei näe seda tegevust igapäevaselt ei meediast ega ka mujalt. Et noh oh, see on rohkem nagu selline paranoia või üldisem mingisugune maailma või Euroopa pärast südame valutamine minu jaoks rohkem.

V1: Ma lisaks veel seda, et kas ei ole mitte Eesti suurim ekspordiriik üldse Venemaa, et selles suhtes nagu ma arvan, et ta ei ole nii muidugi kokku on ta jah, suurem, aga...

M: Kuidas teile tundub, kas Eesti on kogu selle võlakriisi taustal olnud justkui selline "viieline," kes on kõik ära teinud ja õigesti käitunud, kas me peaks oma häält tegelikult rohkem kuuldavaks tegema seoses sellega, kuidas peaks riigieelarvet koostama jne?

Kõik: igatahes

V5: Oleme olnud küll, aga häält küll ei tohiks rohkem teha. Minu meelest on piindlik, kui palju me nagu sellepärast häält oleme juba teinud. Või vähemalt mul on siuke mulje jäänud.

M: Mis sa mõtled selle all?

V5: Ma mõtlen selle all seda, et jaa, et oleme küll nagu tublid olnud, aga vaadake see on normaalne. Me ei pea nagu normaalse käitumise pärast kogu aeg reklaami tegema. Minu meelest on see nagu selline... see võib olla tegelikult mul on nagu vale arusaam asjast, et ma ei tea, kui palju paistab väljapoole seda, aga vähemalt meie riigi sees on küll kogu aeg nagu olnud aru saada, et keegi nagu uhkustab sellega või võtab nagu endale... ma räägin loomulikult rahandusministrist onju. Et sellest mõttes, sa oled tore ja sa oled hästi selle asjaga hakkama saanud, aga chilli natuke! Mulle ei meeldi nagu selline pidev enese saba kergitamine.

V1: Ma lisaks veel, et see on kindlasti Reformierakonna propaganda. Aga... elementaarne on ta meie jaoks, aga mitte teiste Euroopa Liidu riikide jaoks, kes nende muudatustega ei saa hakkama, ei ole nõus neid vastu võtma. Et mitte, et ma ei näeks nagu keksimisena, vaid pigem oma kogemuse ja oskuste teistega jagamisena.

V5: Selles mõttes oleks kindlasti nagu normaalne...

V2: Ma olen ka nõus,

V4: Ma arvan ka, et Eestis me seda ütleme nii, et seda väljapoole kekslemist ja oma saba kergitamist nii palju ei kajastu, sest Euroopa on nii suur ja...

V2: Võib-olla isegi sinna n-ö Euroopa Liidu institutsioonidesse, et jah, me oleme võib-olla saanud oma häält kuuldavaks teha, aga samas nende tavainimesteni jõudmist, et me tegelikult oleme suhteliselt hästi hakkama saanud ja siinamaani, et just need tavainimesed saaksid aru, et me ei ole kusagil Ida-Euroopa riik, ok jah, meil on mitmed asjad halvasti, aga samas see, rahanduspoliitika, mille üle me uhked oleme, et ok, siin kõik asjad ei ole hästi, aga seda võiks küll rohkem jah jagada...

M: V3?

V3: Ma olen suhteliselt nõus, aga ütleme see on selline kuidagi. See on nagu selline eesrindlik jne jne, aga lõpuks nagu meie kontekstis taandub see ikkagi paljuski sellise parteidele omavahelisele kemplemisele, et kes mida ja kellele ja kuidas tõestas ära, kuidas pani ära. Kuidas oli neli aastat tagasi, aeti siis asju... No ma ei tea, igastahes meie elustandard on suhteliselt kehv ja siis tundub suhteliselt debiilne rääkida mõnes mõttes, et meil on nii kohutavalt hea majandus ja kõik on nii super, aga laias plaanis ma saan aru, et ilmselt on suhteliselt tasakaaalus... ja selline noh suhteliselt edumeelne võib-olla Euroopa kontekstis.

V1: Selles mõttes on ka raske nagu öelda, et kuna otsused on olnud ebapopulaarsed ja rasked ja avalduvad inimeste igapäevaelus juba sellest, kui palju raha sulle rahakotti alles jääb, aga ma kujutan ett, et kui neid otsuseid ei oleks vastu võetud, siis me tõenäoliselt oleksime veel hullemas olukorras.

V3: Tõenäoliselt jah, aga seda ongi võib-olla raske näha.

V1: Aga sellele inimene ei mõtle....

M: Nüüd siin sügisel on kogu Euroopa kriisiga seoses kirjutanud Eesti meedias kaks artiklis. Üks on Mart Laari ja teine Martin Helme kirjutatud. Mis on siis mingis mõttes nagu Euroopa tulevikule suunatud. Või kuidas peaks Euroopa Liit edasi liikuma nüüd selle võlakriisi kontekstis. Ma annan teile need artiklid. Te võite teha märkmeid, joonida enda jaoks olulised lõigud või kohad alla... Alustage Mart Laari artiklist, see oli esimene.

M: Kumma artikliga te nõustute või pigem nõustute? Ja miks?

V2: Mart Laariga võib-olla seepärast, et .. okei, okei, idee ideeks, aga just see stiil, kuidas Martin Helme kirjutab ja on alati kirjutatud, et siin on sellised hüüatused ja hüüumärgid ja kuidag väga radikaalne, et see ei ole üldse sümpaatne. Et võib-olla jah mõned argumendid, mida Helme välja toob, et jah, et arvestades meie rahvaarvu, on võib-olla tõenäoline see, et seda Europarlament hakab valitsema n-ö nende suuremate riikide esindajad. Ma usun ka seda. Noh oleneb, kuidas seda läbi viia, aga mõnes mõttes Mart Laari... jah selles mõttes ma ei oska nagu seisukohta võtta, sellist ühest. Et kas oleks vaja seda ühtset seda rahvusriikide föderaratsiooni, kus on siis ka

see poliitiline lõimumine või siis see Martin Helme, kes väidab, et see on täielik nonsens.

M: Kuidas teiste puhul on?

V5: Mardi artikkel on muidugi sümpaatsem jah. Aga Helmel on ka mõned poendid, ainult et ta lähtub jällegi mingist omast ettekujutusest, mismoodi see poliitiline lõimumine siis hakkab toiuma. Samas kui mingeid reegleid ei ole veel paika pandud.

M: V4, V3?

V4: No siin on minu jaoks nagu kaks dimensiooni, et esiteks, kui ma vaatan neid, kes on nende artiklite autorid, siis ma kohe mõtlen Mart Laar. Ja kui ma vaatan sisu, siis mulle jäi nagu Mart Laari artikkel selles mõttes arusaamatuks, et kuidas siis praegu toimub ja kuidas ta nagu seda uut ette kujutab. Et ta on natuke... et noh, inimesele, kes ei tea seda sisu, on Helme artikkel sellepärast nagu kergem lugeda, et ta on nagu arusaadavam, aga noh, loomulikult.... et kui sa nagu tead, et see on kirjutatud Martin Helme poolt, siis....

M: Aga kumma artikliga sa puhtalt sisu poolelt pigem nõustud?

V4: No, mulle meeldib Helme juures see, et ta ütleb sea... et ta on oma ideedes selge. Mulle meeldib see mõte, et me ei sulandu sinna ühtsesse kompotti ära, et me säilitame mingisuguse oma nagu.... noh eestluse onju. Et see oleks nagu puhtalt majanduslik koostöö. See mulle meeldib. See mõte kui selline. Aga ta on muidugi hästi nagu radikaalne. Ma ei usu, et see on nii must ja valge, et me tõmbame nüüd oma piiri maha ja ütleme, et davai, meie siit üle ei astu ja võtke või jätke. Et see ei ole nii lihtne, ma arvan.

V2: Tahan korra veel lisada, et see, et sa ütlesid, et võiks Martin Helme seisukohtade puhul oma iseseisvuse moodustada. See mulle meeldib ka. Samas Laari puhul mulle meeldib see, kus ta siin ütleb, et näiteks Rootsi, Soome ja Eesti poliitikutid võiks valida n-ö üleselt, et ma saan aru, et äkki tuleksid siis välismaa poliitikud siia meile ja see mõte mulle meeldib. Ma ei tea, kas ma lugesin õigesti välja.

V4: Ma ei saanud sellest aru.

V3: Ma tahtsin ka just öelda, et minu jaoks oli kõige kummalisem ja kõige veidram mõte üldse nende kahe artikli peale kokku see, et ma lugesin seda, et mis siin on... rahvusriikide ülesed valimisringkonnad. Ma ei saa üldse aru, mida ta sellega mõtleb, et kuidas nagu.... ja need riigid, mis on siin üles loetletud. Mingi massiivne kampaania või?

V2: See on nagu europarlament....

V4: Aga kuidas sina nagu valid mingit Rootsi poliitikut. Ma ka ei saa sellest aru.

V2: Mina sain niimoodi aru, et ma saan näiteks valida Rootsi rahandus- või peaministri saan... et see oleks võimalik niimoodi, et Rootsi peaminister oleks kuidagi seotud meie poliitikaga.

M: Ma korra ütleme vahele, et idee on selles, et kui praegu me valime oma riigi saadikuid, siis oleks nagu riikide ülesed parteid. Et vahet ei ole, kas sa valid nagu Rootsi poliitikut või juhtumisi valid näiteks sotsiaaldemokraate, kus on ka Eesti poliitik.

V4: Aga miks siis mingi Rootsi poliitik peaks Eesti huvide eest seisma. Kui tal on ju nagu juba Rootsi huvid, kelle eest seista? Ühesõnaga see mõte läheb natuke kaotsi minu jaoks.

V2: Aga võib-olla Laar nagu ongi see, et kellele see artikkel suunatud on. Et võib-olla me ei ole õige sihtrühm.

V4: Aga ta on Postimehes avaldatud.

V2: Mjah... Ma ei tea, kas me oleme nii kodus Euroopa Liidu teemades...

V3: Minu arust mulle kui tavalugejale see jätab suhteliselt negatiivse mulje see Mart Laari artikkel, et see on kuidagi hästi pehme, selline mämmutatud... ja minu jaoks nagu suhteliselt selline, et kuidas need asjad siis ikkagi on ja milleks need ikkagi peavad saama. Et ma sisuliselt siiski pooldan selle artikli sisu rohkem, kui seda täiesti radikaalset arvamust. Aga minu meelest on siin mõned väga head punktid jällegi. See stiil on oluliselt kõnekam kuidagi.. see kõnetab mind. Isegi nagu vastu mõtlema, aga siin mul jääb kuidagi, et oh...no mis ta siis nagu on... Ma lihtsalt ei saa aru..

M: V1? Kuidas sinuga on?

V1: No Mart Laar on ajaloolane ja filosoof, et ta on oma lähenemises väga idealistlik, et selline üldine Euroopa filosoofia on ju tegelikult teada kõigile, kuhu see ühel hetkel globaliseerub maaimas jõudma peab ja tõenäoliselt mingil hetkel ka jõuab. Ja mitte ainult Euroopas... aga siin on jah tõepoolest segane see, et võib-olla, kui inimene mõtleb Euroopa Liidust, siis ta ei mõtle sellest, kui ühest suurest erinevate parteide eest.. või koolkondade esindajatest, vaid pigem mõeldakse riike, üksikuna ja nende esindajaid. Et kui tegelikult on Euroopa Liidus samamoodi on seal ju sotsiaaldemokraadid, on kristlikud demokraadid, kus kõikide riikide esindajad on koondunud suurtesse, suurtesse erakondadesse Euroopa Liidu siseselt ja siis nad võitlevad seal oma nägemuste eest. Et selles suhtes kindlasti see Martin Helme artikkel on oluliselt populistlikum ja siuksele... potentsiaalsele valijale hoopis lihtsamini arusaadav.

M: Tahad sa V5 enda mõtteid ka öelda?

V5: Peale selle, et see on tõesti nagu keeruline teema, selle asjaga on nagu see, et need Euroopa Parteid on juba olemas tegelikult. Aga nende selline eksistents... või. Noh, nad on seal Euroopa Parlamendis, aga ega me neist väga midagi ei kuule, neist kui erakondadest kui sellistest kehastest. Näiteks see, millesse kuulub IRL on ... selle nimi on Euroopa Rahvapartei ja tal on minu teada europarlamentis ka praegu enamus. See oli lihtsalt selline väike infokild. Et Mart Laar võib-olla on üks sellise poliitika pooldajaid, aga mul ei ole mingisuguseid fakte. Aga siis... on nagu see, et tähendab, Martin Helme on väga oskuslikult ära kasutanud justnimelt seda viga, mille Mart Laar on oma artiklis teinud, et see asi on nagu väga segane, ta pole nagu väga

täpselt ära seletanud, mida see kõik siis tähendab. Ja Helme nagu suhteliselt kindlalt ütleb, et Eesti rahvus ja kultuur kaob ja me ei taha seda. Ja Mart Laar nagu tahab seda. See on selles mõttes minu jaoks nagu sealt paista. Aga ma küll nagu ise ei saa aru, milline juriidiline kehend Euroopa Liidus saaks kuidagigi mõjutada meie identiteedi kadumist. Välja arvatud, kui ta just ei kuuluta välja genotsiidi mingi rahvuse kohta. Ühesõnaga, see on keeruline teema, ma muud ei oska nagu lisada praegu. Sisuliselt on keeruline, kuna tegelikult ei tea keegi, mis need tagajärjed täpselt on.

M: Kuidas peaks Eesti ütleme selle protsessi puhul käituma? Kas pigem toetama või olema vastu? Või on see midagi sellist, mis meist ei sõltu?

V4: Kuidas sa oled selle vastu, kui sa oled selline nagu Eesti. Sul ongi see variant, et kas sa lähed kaasa või sa ütled, et ma siit punasest joonest üle ei tule, aga sellele on jällegi omad tagajärjed.

V1: Siin on Laari artiklis nagu hästi välja toodud see, et ja mis on nagu igasuguste selliste olukordade puhul, et ta räägib tugevast Euroopast ja nõrgast Euroopast ja kuidas see muutus on ... kuidas need negatiivsed uudised ja Euroopa Liiduga nõusolek või sellele vastuolu, muutub vastavalt sellele, kas Euroopa Liidust on meile palju kasu või on sellest vähe kasu. Et .. selles mõttes on hästi välja toodud see, et Eesti huvi on läbi aegade olnud see, et Euroopa oleks tugev. Ja iseenesest tugevale Euroopale kaasa aitamine on ju ka väikeste riikide huvides.

M: V3?

V3: No ega siit ei saa enam nii lihtsalt välja astuda. Et see on mis see on ja.. mingisugune poliitiline integratsioon ikkagi toimub, et... ja ilmselt toimub edasi. Ma ei tea, kuidas täpselt, aga iseenesest, ma ei tea, kui suur samm selleni on, mida ta siin näeb. Kui lihtne seda kõike korraldada või teha on? Ma ei tea, kas me peaks olema selle poolt, ma ei oska öelda.

V1: Ma hakkasin mõtlema praegu, et kui näiteks puht poliitilisest aspektist mõelda, et kas Eestil oleks Euroopas rohkem sõnaõigust, kui ta ei oleks Euroopa Liidus või kui ta on Euroopa Liidus. Ma ei oska sellele üldse vastata...

V2: Ma olen sellega nõus, mis Laar ütleb, et muutust on justkui vaja, aga ta kaitseb siin enda seisukohta, et millist muutust, et siin see föderatsioon ja rahvusriigid ja rahvusriikide ülene valimisringkond, kas see on see vastus. Aga selles mõttes ma olen Laariga nagu nõus, et muutust on vaja. Kui Helem ütleb, et me peaksime selle oma hetkeolukorra pigem tagasi minema.

M: Aga kui te mõtlete mõlema artikli puhul. Ühe variandi puhul siis see, et toimub suurem Euroopa integreerumine ja siis teine variant, mida siis Helme nagu kirjeldab, et Eesti peaks hoidma omaette, siis mis Eestiga juhtuda võiks? Emma kumma variandi käiku minekul?

V1: Ma saan sellest aru, et Norra hoiab omaette ja sellised suuremad, noh Rootsi näiteks, aga Eesti puhul see kindlasti ei saaks toimida.

M: Miks?

V1: Sest, et me sõltume liiga palju. Ja ma arvan, et see oleks majanduslikult hästi kahjulik.

Kõik: Mhmhm

V1: Ja noh, eks raskete aegadega inimesed on ka harjunud, ma ei saa öelda, elustandardiga, aga kui kergesti ligipääsetav kõik on reisimise aspektist ja kui mugav on tegelikult elu Euroopa Liidus ja ma arvan, et see on midagi sellist, millest inimesed võib-olla saavad hästi aru alles siis, kui seda enam ei ole ühel hetkel, et seda ei hinnata praegu nii palju, kui võib-olla võiks.

V3: Ma olin selles suhtes nõus sellega. Aga ma ikkagi mõtlen seda ühte mõtet nagu, et üleeuroopalised valimisaegad. See tundub lihtsalt nagu, et nad tulevad ja lihtsalt söövad meid ära. Et Eesti hääl on nii väike lihtsalt selles mõttes nagu. Mis sellega ikkagi kaasneb. Kas siis nagu ei olegi kuulda enam Eesti häält sea või? Ma arvan, et seda on raske ette näha, aga see tundub natuke selline hirmutav.

V5: See on jah nagu selline huvitav mõttemäng, et mis juhtuks, kui... Aga ma arvan, et ära meid keegi ei söö. Minu jaoks on nagu see eemale jäämise variant niivõrd uskumatu, et ma ei oska isegi ette kujutada, mis nagu võiks siis juhtuda. No ilmselt tahaks Euroopa Liit, et me tagasi tuleks. Aga selles mõttes, et kui me nüüd oleme sellise suure euroopastumise poolt, siis ma arvan, et mitte midagi ei juhtu, millest sellisel inimese tasandil aru oleks saada. Makrotasandil, ilmselt jah, toimuksid mingisugused arengud, mida siin juba enne mainiti ja....

M: Üheks lõpudiskussiooniks teile, et milliseks võiks Euroopa Liit kui institutsioon kujuneda pärast võlakriisi? Siin kriisiga seoses on juba praegu toimunud institutsionaalselt mingeid muudatusi. Te mainisite siin seda pangandusjärelvalvet... Milliseks see institutsioon võib muutuda, kui ühel hetkel see kriis ma ei taha kasutada sõna lahendust leidnud, aga kui on omadega kusagile jõudnud...

V2: Karmimaks. Nagu rohkem selline järelvalve organ. Veelgi enam kui ta praegu on olnud. Ehk siis mineveikust on midagi õpitud, et ei anta laene, laene, laene välja ja siis.... noh ühestküljest on see kõik tekkinud ka sellepärast, et see mehhanism on nii suur ja ei suuda kõike kontrollida. Aga ma arvan, et hoolikamaks siis, mis puudutab seda finantsteemat.

V1: Jah, selles mõttes ma olen nõus, et kindlasti sellist ennetustööd oleks oluliselt rohkem.

V4: Ilmselt sõltub ka, et kuhu see kriis välja jõuab, et kas euro kukub päris kokku või siis ... ei kuku.

V5: Selles mõttes mulle tundub või ma vähemalt loodan, et seda head kriisi ei ole nagu raisku lastud, et me Eestis oleme ka näinud, et see kriisiaeg paneb inimesed nagu tegutsema, mõtlema oma mugavustsoonist välja. Seda esiteks. Teine või ka paralleelne variant on see, et see saab olema nagu võitjate liit. Ehk siis need, kes kriisi ajal olid tugevad, et siis nemad nagu tunnetavad või saavad natuke rohkem moraalset

õigust juhtida seda ühendust. Ükskõik siis, millisel kujul. Aga, kust minda tean, mis saama hakkab.

M: Sa jõudsid ühe asja juurde välja, et need, kes on praegu tugevad, saavad mingit pidi ülespoole. Kui ma õigesti aru sain su mõttest. Siis milline võiks Eesti roll seal olla? Pigem tuumikriik või perifeeria, mis nagu loksus kaasa? Kuidas teie seda näete?

V5: Ma arvan, et see sõltub nagu täiesti meie enda lobbist. Selles mõttes, et see sõltub, kui palju viiakse restorani meie poliitikute poolt teisi "võitjaid." Ja see on nagu... minumeelest niimoodi. Kui mina kohtun sakslase või prantslasega, siis ma olen temaga täpselt sama võrdne. Ja niimoodi see nagu on, et kui me paneme kümnele kõvale mehele vastu kümme enda kõva meest, siis seal on nagu kõik võimalik. Teine asi on muidugi see pädevus, mis meie diplomaatidel on või poliitikutel või europarlamenti saadikutel või kõikidel lobistidel, kelle me oleme saatnud Brüsselisse.

M: Kuidas teised seda näevad? Eesti rolli tulevikus?

V4: Ma arvan, et ükskõik, kui palju neid poliitikuid ka restorani ei viidaks, siis ma arvan, et Eesti ei saa kunagi selliseks nagu Saksamaa või Prantsusmaaga võrreldavaks. Me lihtsalt oleme nii väiksed, et sellepärast meie panus on ka väiksem. Et võib-olla heal juhul meie mingid targad majandajad võetakse kuhugi headele soojadele kohtadele nõunikeks. Ja nad annavad hästi head nõu oma kogemuse põhjal, aga ma ei usu küll, et me nagu riigina saame kuhugi väga ette otsa.

V1: Ma tahaks mõelda, et selle kriisi tulemusena on Eesti kui ütleme selliste spetsialistiteadmistega riigi sõna rohkem arvestatav. Puhtalt selle näitel, kuidas me oleme kriisiga ise toime tulnud.

M: Kuna meil aeg hakkab kohe lõppema, siis ma annan teile ühe viimase pildi. Tegemist on karikatuuriga. Ma kohe selgitan selle tausta ka. Tegemist on Postimehes ilmunud karitakuuriga. See ilmus suvel vahetult enne seda, kui Eesti Riigikohus tegi teatavaks enda seisukoha, et kas Eesti liitumine Euroopa Stabiilsusmehhanismiga ehk siis ESM-iga on põhiseadusega kooskõlas või mitte. Teatavasti oli Eesti eelviimane riik, mis ESM-iga liitumise heaks kiitis. Vaadake seda ja kirjeldage, mis selle pildiga teie meelest öelda on tahetud.

V2: See väiksuse... see väiksus on siin välja toodud.

V1: et vahet ei ole, kas ta ühineb või ei ühine, aga kui see tantsiv rahapõssa sealt kõilet alla kukub, siis pole suht vahet ju.

V2: Ma ei näinudki, et see on kõis.

V4: Mul tekib hoopis see küsimus, et kes siis teistel ostustas selle. Et kuidas teistel riikidel käis.

M: Seal oli lihtsalt küsimus see, et kas sellega liitumine vastab Eesti põhiseadusele või mitte. Seal oli ühe nüansi üle arutelu, et teistel riikidel seda ei olnud, ei tekkinud probleemi sellest.

V4: Aga nendel pidi ka ilmselt mingi institutsioon selle heaks kiitma?

M: Lõpuks ratifitseeris ikkagi parlament nagu ka Eestis.

V4: Minu jaoks see karikatuur on... ma väga hästi ei jaga seda biiti.

V2: Nüüd ma vaatan teise pilguga, et kui see on see kõis ja ta hoiab seda tasakaalu pulka, siis me oleme nii väikesed, et isegi kui me liitume ESM-iga, siis vahet ei ole, sest see põrsas ikka läheb edasi, et sellest ei olene, kas see kärbes nüüd tuleb sealt ära või mitte

V1: Et seda Euroopa mingit tasakaalu hoida selle latikaga, et see... Eesti raha on tõenäoliselt nii väike, et see võib-olla täidab ainult ühe väikese hambaugu ära ainult.

V4: Jah

V2: Aga jah, võib-olla asi on siin ainult põhimõttes, et siis me saame pärast jällegi öelda, et me oleme ju toetanud päris mitmeid asju siin Euroopa Liidus, et n-ö eeskujulikud olnud.

M: V3, V5, teil on ka veel sõnaõigus

V5: Jumalast palju mõtteid on tekkinud. Esimene mõte tekkis nagu see, et mulle tundub, et see lipukesega on seal mingi kärbes, aga tegelikult on vist ikkagi mingi mees. See nagu mingisugune tüüp/kärbes läheb seda vaest hoiupõrsast nagu segama... tüübil on keeruline ülessanne, aga see on jumala õige point tegelikult, et ilmselt on sellel põrsal üsna ükskõik. Ma ei saa tegelikult aru, mida Urmas Nemvalts öelda tahab selle karikatuuriga. Või kas ta nagu pilab seda, et me tegime ennast nii tähtsaks. Või kas me üldse tegime ennast selles küsimuses, mis mu meelest oli nagu väga oluline arutelu. Kogu see põhiseadusega vastuollu minek.

V3: Ma olen suhteliselt nõus kõigega, mis te ütlesite, sest mul ei tekkinud alguses väga palju mõtteid, aga nüüd nad tundusid täiesti teemas olevat. Aga iseenesest see on väga kõnekas, et ta balanseerib selle kõie peal ja lisaks selle pulgaga, kus mingisugune Eesti lipukandja lihtsalt kõigub, et lihtsalt see visuaalselt see väiksus on nii elavalt esile toodud, et see mõte domineerib minu arvates ka. Et vahet pole kokkuvõttes.

M: Ja nüüd kõige, kõige viimaseks teeme ühe viimase küsimuse-vastuse ringi, et kas välismaal õppides tundsite te ennast pigem eestlase või pigem eurooplasena?

V1: Pigem eestlane

V2: Eestlane

V3: Ma ei tea, europlane äkki. Mõlemat. No selles suhtes, et seal on muidugi ka palju rahvusvahelisi tudengeid väljaspoolt Euroopa Liitu, aga võib-olla väljaspoolt Euroopat olevate tudengite valguses ma tundsin ennast küll täiesti eurooplasena. Aga samas teiste keskel ka, et tudengitena me olime kõik suhteliselt võrdsed, kui ma ei lähe toetuste teemale jne Ma ei tundnud mingit vahet. Eestlasena noh rahvuslikus mõttes muidugi

V4: Ma olen ka V3-ga nõus, et kui sa olid nagu näiteks asiaatidega, siis sa nagu pigem ei erisanud ennast nii palju rahvuse põhjal. Kui sa olid eurooplastega, siis sa kindlasti eristasid. Ja minu meelest, kui sa oled nagu välismaal, siis sa hullult rõhutad kogu aeg, et ma olen nii eestlane ikka. Ikka Eesti siin ja Eesti seal. Pigem eestlane selles mõttes

V5: Enamasti nagu eestlane aga teinekord loengus või seminaris kui eurooplane, puhtalt nagu nende teemade pärat, mida käsitleti, mis olid üsna EL-i poliitikate kesksed. Jah loomulikult, tõesti, Aasia, Aafrika või Lõuna-Ameerika tudengite kõrval nagu pigem eurooplane. Üldiselt ma nagu tundsin ennast iga päev nagu sellise õnneliku eurooplasena, kellel on alles see Eesti identiteet.

M: Suur aitäh teile kõigile! Kui teil on mulle veel mingeid küsimusi, siis olen valmis neile igati vastama.

2. Fookusgrupp

Toimumisaeg: 31.01.2013, Tallinn. Kestvus: 1h 44 minutit

Vastaja nimi	sugu	vanus	ametipositsioon	Riik, millega seotud on/oli
Vastaja1 (V1)	naine	54	infospetsialist	Belgia
Vastaja 2 (V2)	naine	45	nõunik	Belgia
Vastaja 3 (V3)	naine	51	tõlk	Belgia, Prantsusmaa, Inglismaa
Vastaja 4 (V4)	naine	51	Projekti koordinaator	Taani, EL üldielt
Vastaja 5 (v5)	mees	50	ettevõtja	Soome

Tere, mina olen Liisu nagu te ilmselt juba teate. Ma tahaksin kohe alguses teid kõiki tänada, et leidsite aega ja tahtmist siia tulla. Minule ootamatult oli sellesse gruppi inimeste leidmine keerukam kui ma alguses arvasin. Kes oli kusagil välismaal, gripihooajast räsitud või ei saanud lihtsalt tulla. Seepärast suur aitäh teie, et te aega leidsite.

Minust endast...Ma töötan siit kaks korrust kõrgemal ERRi raadiouudiste toimetuses. Ühtlasi õpin ma ka Tartu Ülikoolis magistrantuuris meediauuringute suunal ja sel kevadel tahaks õpingutega ühele poole jõuda. Selleks peab mul valmima magistritöö, mis on ka põhjus, miks te siin täna olete. Nimelt on mu töö teemaks "Majanduskriisi mõju Eesti Euroopa Liiduga lõimumisele." Ja sellega seoses viin läbi uuringu, millest meie tänane intervjuu on üks osa. Üks grupp on tehtud ja kaks veel.

Ma loodan, et meie tänane vestlus ei tundu teile kohe alguses võib-olla teema mõttes hirmutav. Ma loodan, et meie tänane intervjuu kujuneb pigem selliseks vabas

õhkkonnas toimuvaks vestluseks, kus ma tahaksin kuulda teie arvamusi, mõtteid ja tähelepanekuid Euroopa Liidu tulevikuga seoses ja sellega, milliseks võiks kujuneda Eesti roll või positsioon. Loevad teie arvamused ja õigeid või valesid vastuseid ei ole. Võite vabalt oma arvamusi välja öelda. Ma võin aeg-ajalt vestlusesse sekkuda ja täpsustavaid küsimusi esitada. Ärge pahandage, kui ma kellegi poole nimeliselt pöördun.

Ma küll salvestan meie tänast vestlust, aga teie kui isikute andmed jäävad selles mõttes anonüümseks, et kellegi nimesid ei mainita ja taustainformatsiooni, et lihtsalt profiili mõttes, et kas olete mees või naine ja mis on teie tegevusvaldkond. See on oluline.

Kui te olete nimed kirja pannud, siis me võime teha väikese tutvustusringi, et nimed, mis on lühidalt teie taust, et milline side teil Euroopa Liiduga on olnud võib-olla see küsimus ka sinna juurde.

V1 – Mina olen V1 ja Euroopa Liiduga on selline suhe, et kuus aastat töötasin Brüsselis Euroopa Parlamendis, Parlamendi raamatukogu infospetsialistina. Enne seda töötasin Rahvusraamatukogus ja nüüd olen tagasi ja töötan uuesti rahvusraamatukogus. Ka Euroopa Liidu infokeskuses

V2 – Mina olen V2, töötasin ja töötan ka praegu Riigikogu nõunikuna. Ja olin 2,5 aastat Euroopa Komisjoni juriidilises osakonnas ja ...olen Tartu Ülikoolis juura lõpetanud, magistrikraadi omandanud välismaal. Ja siis nii ongi. Jätkan Riigikogu nõunikuna.

V3 - Mina olen V3, olen vabakutseline tõlk ja tõlkija ja seepärast on ka seos Euroopa Liiduga sest ajast, kui me liitusime Euroopa Liiduga, sest ajast olen ma siis käinud seal vabakutselisena 60-70 päeval aastast tööl. Nii Parlamendis kui ka Nõukogus kui ka Komisjonis töörühmades.

V4 – Mina olen V4 ja seitse aastat enne Euroopa Liiduga ühinemist töötasin ma Keskkonnaministeriumis, olin Taani keskkonnaprojektide nõunik. Ehk minu asi oli siis, kuidas taanlased õpetasid eestlasi, kuidas tuleb Euroopa Liidu direktiive üle võtta ja kõik see seadusandluse poolt puht praktikaga. Ja alates 2004, siis kui Eesti Euroopa Liitu sai, siis ma nüüd töötan Keskkonnainvesteeringute Keskuses ehk need eurorahad, mida nüüd paigutatakse Eestisse, et kuidas need investeeringud ja muud, et ma olen nende projektide koordinaator, et alguses teooria, nüüd praktika.

V5 – Mina V5, olen ettevõtja, hariduselt elektriinsener, kunagise TIP-i lõpetanud ja kogu selle uue Eesti aja olen siis ettevõtlusega tegelenud ja pluss viimased kolm aastat siis Soomes oma ettevõtte teenuseid üritanud siis müüa. Ja see on siis minu side Euroopa Liiduga.

M – See on väga tore, et kõigil on selline küllaltki erinev, et te ei ole ühe eriala peal, siis tuleb võimalikult lai spekter arvamusi võib-olla, et kes millega kokku on puutunud. Nüüd soojenduseks ma lasen teil vastata küsimusele, teil on paber ka ees, saate märkmeid teha, kui vähegi vaja on. Kui ma ütlen teile Euroopa Liit, siis mis teil sellega seoses meelde tuleb? Võite kirjutada või joonistada, mis parajasti meelde tuleb.

V5 – Võib olla aus ja kriitiline ka?

M – Täiesti! Kõik, mis vähegi kangastub Euroopa Liiduga

V4 – Aga märkmete tegemise mõttes on ka nagu intervjuu, et neid pabereid kasutatakse pärast kuidagi? Ma ei oska midagi joonistada siia.

M – No märksõnad, mis teil näiteks kohe meelde tulevad näiteks vms

V5 – 2-3 tükki?

M: Mis iganes, ma ei taha teile väga palju ette anda, et teie mõtteid suunata. Siis võib teha jälle sellise väikse ringi, et mis teile esimesena pähe torkas Euroopa Liiduga?

V2: Kohe tulevad need kohustuslikud direktiivid ja määrused, mis tuleb üle võtta ja igasugused normistikud, et selles mõttes sellist bürokraatiat ja üle reguleerimist on ja... Brüssel ise.

M: Mis teistel tuli?

V3: Minul ikka ka tööga seotud asjad. Minul tuleb esimesena meelde see, kuidas ma esmakordselt Strasbourgi Euroopa Parlamenti sattusin ja ma seal ära eksisin, sest seal on nii kõrverad koridorid, isegi täna ei leia. Nagu Hansuke ja Greteke, poeta kuskile küpsisepuru, et sa leiaksid oma õige töökoha ülesse, õige saali või õige koosoleku ruumi. Ja sealt edasi kohe tulevadki sellised töömõtted kohe, et vahel on hästi huvitav istuda ja tõlkida, teinekord on nii kohutavalt igav. Ja vahel tekitab ka muret see, mida sa kuuled öeldavat.

V4: Minule tuli muidugi need seadusandlused ja ühised mängureeglid aga just see aspekt, et kuna ma ise ei ole Brüsselis töötanud, aga ma olen n-ö kohapeal olnud, siis hästi palju see vastandumine, mis tekib meie, nemad. Ehk et ilmselt selline vanusegrupp, et kunagi oli Moskva, nüüd on Brüssel, et kuidagi alati kas meedias või kuidagi nagu vastandatakse, et nemad seal Brüsselis, et see, et Eesti on Euroopa Liidu liikmesriik, et ta on üks paljude hulgast, et see nagu unustatakse ära. Et kunagi ei räägita, et meie siin või meie seal, et ikka seal Brüsselis, nemad seal.. et selline asi, mis tihti nagu ära unustatakse, et ei saada aru, et aasta 2004, et varsti on juba 10 aastat, et oleme ühise või n-ö üks liikmesriik

V5: See ei tulnud mul küll esimesena meelde, aga samamoodi, et Euroopa Liit vs Nõukogude Liit, et väikse riigina peaks ju kuskil liidus olema. Ja vähemalt praegu tundub, et parem on kindlasti Euroopa Liidus olla. Ehkki oli Nõukogude Liidus ka päris palju positiivseid asju. Aga kõigepealt, kui keegi ütleb Euroopa Liit, siis minule kangastub kohe ebaefektiivsus ehk minu meelst on Euroopa Liit ebaefektiivsuse musternäide. Siis teisena tuli mul ka kohe ette Barroso ja Siim Kallase nägu millegi pärast. Ja peale seda siis ühe oma parima sõbra, grupivenna, kelle naine töötab seal ja mees on töötanud juba kolmandat aastat, kurdavad oma raske elu üle ja siis jälle helistan ja kuulen, et nad on kusagil Barbadosel või puhkavad siin ja seal ja ju see siis on nii raske elu, et peab nii palju reisima. See seondub ka ebaefektiivsusega. Aga igaljuhul, ma kujutan ette, et need ametnikud, kes seal põhikohaga tööl on, et ega nad meie arvates halvasti ei ela, kohapeal on omad mured. Seal on ... Luksemburgis elab

konkreetselt sõbra naine ja seal on ikka elamispinna hinnad niivõrd röögatud, et see sööb jälle teistpidi selle raha ära.

V1: Ikka Brüssel tuleb kõigepealt meelde, kuna ma seal ise kuus aastat elasin ja kuna ma ka töötasin Euroopa Parlamendis, siis tuleb meelde, et seda kutsutakse lendavaks tsirkuseks. Ja siis euro, mis mulle tegelikult väga meeldib, et meil nüüd üks raha on.

M: Midagi ühendavat, et kui siit tuli nagu vastandumine pigem, siis üks asi, mis on selline positiivne, et ei ole ainult bürokraatia ja seadused või direktiivid...

Ma palun teil järgmise asjana nüüd meenutada. Et täna on neljapäev, et ütleme siis lõppevast nädalast, et võib mõelda siis neljapäevast neljapäevani ühte teemat, mis on teile meediast, Eesti meediast meelde jäänud seoses Euroopa Liiduga.

V5: Ma olen põllumajandusest pärit ja seoses sellega siis see põllumajanduse toetuste uudis. Selline kurb uudis, no mitte kurb, aga esialgu nagu negatiivne tundus olevat.

V3: Jah, mul tuli ka see põllumeeste lugu kohe meelde ja need protsendid ja see, et täna või millal nad pidid tegema Balti ketti ja põletama põhupalle protestiks selle vastu, et need toetused jäävad ikka nii palju väiksemaks kui teistel. Noh ja siis see, et riigiabi ei saa anda Estonian Airile.

V1: Mina olen nagu lugenud neid Suurbritannia kommentaare Cameroni kõnele, see on päris huvitav. Ma isiklikult arvan, et natuke nagu tuleks seda Euroopa Liitu tagant torkida küll ja see Cameroni kõne täitsa meeldis.

V3: Kuulasid otse ka?

V1: Ei, ma lugesin pärast lihtsalt.

M: Mis see tähendab, et tuleks tagant torkida?

V1: Noh, ma ei tea, kuidagi Euroopa Liidu liidreid vaadates, see on nii masendavalt hall ja keskpärane, poliitkorrektsus, keegi ei julge midagi öelda, kogu aeg on selline kompromissi otsimine ja see, et mingit visiooni ei ole, sära ei ole nende silmis.

V4: Selles mõttes jah, et ma ka lugesin järgi ja tõepoolest, et me oleme läinud nii poliitkorrektseks, et Cameroni kõne, mis on tegelikult, kui mõtelda, mida me ise rääkisime 20 aastat tagasi, no siis nüüd öeldakse, et lapsesuu jne jne Tegelikult me ise rääkisime n-ö kordades hullemini. Selles mõttes jah natuke kurb.

V1: Aga see on noh selge eksole, et iga riik niimoodi tellib oma Euroopa Liidu

V4: Jah, seda loomulikult

V5: Samas mul tekib alati küsimus, et miks ei võiks riikidel olla omavahel täiesti tavalised ja normaalsed majandussuted: ostmine, müümine, kes tahab, paneb tolli, selle kaupa ei osteta või vastupidi ja... kindlasti on sellel hea põhjus, et see Euroopa Liit just selline on...

M: Tuleb veel mõni teema sellest nädalast?

V2: Mul oleks üks, mis oleks sellest nädalast, võib-olla ta ei ole nii palju saanud Eesti meedias kajastust, aga noortegarantii teema. See oli küll Riigikogu siseselt nii sotsiaal- kui kultuurikomisjonis ja homme arutab Euroopa Liidu asjade komisjon. Noortegarantii Euroopa Liidu algatus, mis puudutab Davosi majandusfoorumi kolmas teema oli samuti see, et noorte tööpuudus Euroopas on väga suur 40-50% ja on oht, et hakkavad mässama. Et sisuliselt neil ei ole tööd, nad on väljunud haridusest ja see on nagu generatsiooni võlg noorte ees, et peaks nagu midagi ette võtma ja nüüd siis Euroopa Liit on teinud sellise algatuse, kus liikmesriike kutsutakse üles, et kas siis võimaldada neil võimalikke praktikakohti eraettevõtluses või siis teine asi, et leida mingeid haridustee jätkamise võimalusi, et nad ei jääks lihtsalt niisama, et need, kes on kuni 25-aastased, kes on vähemalt neli kuud olnud õppimata, töötamata, et nendele võimaldada siis kas mingisugust jätkamist. Kas siis praktika või töö või... ükskõik mida, et nad ei oleks lihtsalt niisama ilma igasuguse tegevuseta. Et see üks teema oli nagu väga aktuaalne see nädal.

V3: See jooksis meil ju ka läbi, et Eestis on 40 tuhat sellist noort

V2: Jah, Eestis ei ole see isegi nii suur probleem, et me oleme nagu keskmised selle statistika mõttes, aga just Hispaania ja võib-olla need lõuna poolsed vabariigid...riigid. Aga see probleem on terav ja midagi tuleb ette võtta

V4: Samas ei olnud küll selle nädala teema, aga eelmine aasta oli meil n-ö väarikate aasta, et täpselt samad probleemid, aga nii nagu kokkuvõtets öeldi ka, et mida sa selle 27 puhul, mida sa siis ühist peale selle deklaratiivse, et oldagu, tehtagu, käidagu, et ...iga liikmesriik vaatab siis, et kas see tuleb siis Euroopa Liidust või on riik iseenesest näeb ju samu probleeme. Et kas meile peab nüüd Euroopa Liit ütlema, et tehtagu või me ise arvame

V2: See on nüüd see, et ise järelikult ei tehta.

V3: Mõnes riigis tehakse, see tuli ka välja selle sama teemaga. Kas olid Norras ja Soomes, noh Norra pole liige küll...

V2: Saksamaal pole ka probleeme sellega.

V3: Et selline garantii on täitsa olemas

V4: Selles mõttes ka Eesti on palju teinud, et see sama palju kirjutud emapension, mis asi see muu on ühte või teistpidi, et sa ei ole ripakil. Et ütleme tõepoolest, ma ei ole küll sihtrühm, aga see sõltub ju ka sellest, kas sa oled enne töötanud või ei ole. See on nüüd küll puhas Eesti enda väljamõeldis, et küll nüüd vana bürokraadina, kuidas seda raporteerida, et kuidas me selle ennetähtaegselt oleme aastaplaani ellu viinud ja kui hästi need töötavad, et

V2: Ei, Eestis on tehtud, et kasvõi see, et kutsekooli võib minna ilma hariduseta. Et tõesti, kui sul vähegi tahtmist on, siis sa saad minna oma haridust jätkama, ilma diplomita.

M: Kui te vaatate neid teemasid (suurel paberil), siis ma laseks teil liigitada, kas on tegemist Eesti teemaga või murega või pigem on välismaa teema?

V5: Põllutoetused raudselt Eesti mure

V4: Eesti Õhku ei tahaks ka põhja lasta

V5: Cameronist võib tulla Eesti mure

V1: No Euroopa Liidu tulevik on ikka meie kõigi mure

V3: Need muud samamoodi tegelikult pluss ja miinus

V5: Kuigi see noorte tööpuudus ei ole meil vist nii suur mure, kui näiteks tõesti Hispaanias või seal lõuna pool

M: Kui kerge neid teemasid üldse on panna n-ö Eesti teemaks või välismaa teemaks?

V5: Väga kerge, sest igauht meist tegelikult ka erinevad valdkonnad ju puudutavad ja siis enda jaoks on, mis ennast ei puuduta, see just nagu ei ole Eesti teema ja teine jälle on. Kes on kõrgemal, kaugemal, seda puudutab kindlasti rohkem ja..

V4: Kui kusagil kellestki 27-st räägitakse midagi... mustlaste probleemidest Rumeenias, siis ma ei oska seostada, et kas see on nüüd Euroopa Liidu teema. Et noh, kui keegi sinna on pannud võrtsiks peale, et meie pagulaskeskused... palju on ja palju välja saadetakse, tahes tahtmata mõtled, et meil on nüüd Euroopa Liidu probleem, aga kui konkreetselt vaatad mustlaste olukorda Rumeenias, siis unustad selle mingi Euroopa Liidu konteksti tagant ära... Niiet väga raske on niimoodi

M: Et on nagu hägustunud piirid, et kusmaalt?

V4: Jah, ja ei olegi vaja tegelikult.

V2: Natuke, see nädal oli minu meelest Ojulandi online-intervjuu oli pagulaste teemal. Aga kolmapäeval minu meelest siis oli avalik debatt, et poolt ja vastu ja kuidas siis need...ilmselt Eesti ühiskonnas seisab see eest, et kuidas me suhtume võõrtöötajate ja... et see seisab meil veel ees, et see praegu on veel väga rangelt need piirid pandud, et Eesti annab ainult kvoodi ulatuses inimestele sissesõidu- ja tööluba. Aga ilmselt see olukord ka muutub

V3: Kas me anname siis Euroopa Liidu sees ka kvoodi järgi? Ei anna ju

V2: Euroopa Liit võib hakata andma kvote pagulaste vastu võtmiseks

V3: Aga ma mõtlen... et kui need mustlased Rumeeniast tulevad, siis me ei pea neile ju mingit kvooti andma, nad muudkui tulevad, onju nii?

V2: See võib juhtuda nii, et näiteks Lõuna-Euroopasse tulevad kolmandatest riikidest ja sealt tekivad inimesed, kes jagatakse ära ka Eestisse, et see võib tekkida... vastuvõtukvoodid. Aga see on tulevik, see ei ole praegu veel..

V5: Siin õnneks tuleb meie üldine majandusolukord veidi kasuks

V3: Ja kliima

V4: Ja kes ütles, et meil sotsiaaltoetused... jumala eest ei tohi seepärast tõsta, et järsku keegi tahab siia elama tulla...

V2: Et kui me veel pakume tasuta eluaset, siis kindlasti tulevad...

M: Nüüd nende teemade puhul on põllumajandusteemad, siis on mingis mõttes Euroopa Liidu tuleviku teema see Cameroni kõne, on sotsiaalprobleemid. Teil kõigil on mingi riigiga seos kogemus olemas, kui te vaatate neid teemasid, kas see meediapilt Eesti puhul on erinev võrreldes teiste riikidega?

V4: Ei no kindlasti on, sest riigid on ju nii erinevad ja võrreldakse ikka seda, mida annab võrrelda. Väga inetu näide, et võib-olla meid ei huvita Prantsusmaa virsikusaak ja samamoodi nisu saak, aga kui piimad on enam-vähem võrdsed, siis...

M: Aga just Euroopa Liidu kontekstis, sest need teemad, mis siin on (paberil) on kõik seotud otsapidi Euroopaga... Kas mõnes teises riigis võiks see pilt olla erinev?

V5: Soome lehtedes on küll suht sarnased teemad. Võib-olla sellepärast, et meil enamus ajakirjanikke tõlgib neid ka oma uudisteportaalidesse...

V3: Brittidel kindlasti ei ole. Nad on rohkem insulaarsemad. Räägivad oma asju rohkem

V5: No oma asja kontekstis. Põllutoetuste teemat ma ei ole seal kohanud, aga muid asju, isegi Estonian Airile riigiabi ma lugesin kusagilt Helsingin Sanomatest või...

V3: Eks see on kuidigi FinnAirile konkurendiks ehk...

V5: Nojah ja eks ta soomlasi ka vahetult puudutab

V3: Noh ja naabri teemad on ikka sarnasemad ka ju

V4: No viimasel nädalal ma teiste riikide uudiseid ei ole lugenud niimoodi...

V5: Kindlasti teemad meil ja Kreekas omavahel...

M: Mille poolest võiks see erinevus olla?

V5: Ühelt poolt on saajad, teiselt poolt andjad...

V4: Mingi sõnum oli, et umbes lätlastel läheb märksa paremini või mingisugune...pealkiri, et umbes, kas nemad ka juba tahavad eurot

V3: Aga täna otsustati, et lätlased tahavad minna 1. Jaanuarist 2014 üle...

V4: No just nagu möödaminnes, et Läti ju kunagi käis põhjas ära majanduskriisi ajal ja nüüd issand jumal, juba tahab ka eurot saada..

M: Ma lasin teil mõelda eelmise nädala peale, aga kui te mõtlete nüüd laiemalt, siis mis on need teemad seoses Euroopa Liiduga, mida Eesti meedia üldse kajastab?

V4: Ma ütleks, et Eesti uudised on mingis mõttes väga tendentslikud. Ikka igale poole läheb see, et šokeerivad uudised, sest tavalist edulugu ei viitsi niikuinii keegi lugeda ja niisama ka ei viitsi. Kui seal on mingisugune kiiks sees, noh see on see klassikaline umbes, et kurgi kõrverus, siis Eesti meedia nagu ka...

M: Siis sellised šokeerivad uudised?

V4: Kas just šokeerivad, aga sensatsioonilised ja pealkiri peab selline olema

V5: Klikipõhine..

M: Aga kui mõelda ikkagi Euroopa Liidu kontekstis, siis mis teemad need on?

V2: Kreeka

V3: Täna oli Postimehes pealkiri, ma küll ei lugenud, aga et Kreeka keskpanga juht ütleb, et juba hullem on möödas. Aga see oli väga väike nupuke.

V5: Täna vist lugesin selle raudtee infrastruktuuride eraldamise kohta, mis puudutaks nagu kõiki riike. Prantsusmaa ja Saksamaa olid vastu sellele Siim Kallase püüdlustele

V3: Raudteeturu vabastamine oli see vist...nagu elektrituru vabastamine

V4: Elektrituru avamine ka muidugi. Et need hüüdlause, et täna on Lätis odavam elekter kui meil ja Soomes on nii ja....

V3: Ja Taanis maksti peale. Noh jälle uudis Taanist ja Euroopa Liidust, mis meid kõiki ühendab onju

V2: On olnud ka Euroopa Liidu tuleviku teema, föderalismis arengud. Seda on nüüd viimasel ajal. Et kas me peame muutma oma põhiseadust, tulenevatl viimastest arengutest Euroopa Liidust. Ja seda puudutas ka Barroso viimane kõne.... et suund on sinnapoole.

M: Mis veel meelde tuleb?

V3: See põllumajandus tuleb kindlasti sellesse ritta ka. Kõik need abirahad ka

V4: Professionaalne kretinism... CO2 müümine, kõik kvoodid ja rääkimata elektriautodest. Et järjekordselt ma ei saa sellest üle, et kui kõik eelarvet jagavad, mina toon klassikalise näite sellest, et juustupoest ei maksa vorsti küsida, et kuidas ajakirjandus ka eksib selles, et kui raha on millekski ette nähtud, siis on jälle hüüdlause, et miks seda raha pensioniks ei kasutata. Nende elektriautodega oli täpselt

samamoodi. Kvoodiraha oli täpselt ette nähtud... seda ikka aeg-ajalt ikka on, et kui halb on elektriauto ja siis sensatsioonilised hüüded, et elektriauto jäi teele kinni

V5: Mind puudutab lähemalt see üks ka uudis, mis on ka tegelikult üldine, et kusagil Soome kohtus tehti pretsedent, et eestlastele peab maksma sama suurt palka

Kõik: Jah, see oli jah

V5: Aga mis on mulle täiesti imestama panev, sest me sõna otseses mõttes üritame kramplikult seda 170 leheküljelist kollektiivlepingut jälgida ja see on kindel, et me ei suuda seal neid komakohti tagada. Ja meil on see sähköliit, et kui ta tahab, siis ta võib igal ajal meie tegevuse seal ära keelata. Seal käib asi ju niimoodi, et te ei või tegutseda, paneb oma kodulehekülje peale üles sellise asja nagu boikoti ja siis teatab nendele ettevõtetele, kellega me parajasti just koostööd teeme ja need ettevõtted ei julge meiega siis enam koostööd teha, sest nende endi ettevõtete inimesed võivad hakata streikima. Et järelikult ta on must lammas ja miks muidu see liit tuleb ja paneb sellise keelu peale, et olgu see firma kadunud...

V3: On sellist asja juhtunud ka?

V5: On küll. Elektrifirmasid ma muidugi tean põhiliselt

V1: No eelarve on praegu päevakorral. See uus 7-aastane periood. Uus eelarveraamistik tuleb ülemkogul arutlusele. Küberjulgeolek on mulle silma hakanud kuna ma Twitteris jälgin Toomas Hendrik Ilvest

V4: Ei vot ongi niimoodi, et kuna igapäevast tööd teed ja siis loed neid uudiseid, mis seal valdkonnas on, et ei oska niimoodi vahet teha, kas ta nüüd on Eesti uudis või Euroopa uudis. Ja siis tulevad kõrvalt tõepoolest, et mingisugused Soome ametiühingud jne

M: Et on nagu läbipõimunud teemad?

V4: Jah

M: Kui te peaksite nende teemade puhul märkima teemad, mis on sellised rõhulisemad või mida meeda rohkem kajastab, siis mis need siit olla võiksid?

V5: Noh ikka, kus on intriigi taga

V4: Elektriturg sai hästi palju

V3: Eks see rahade jagamine vast ka. Nii eelarve kui abirahad ja siis raudtee tuleb ka selle Rail Balticu kaudu sisse

V5: Kas selline teema võiks ka olla nagu selline üldine Euroopa teema nagu abirahade tagasi küsimine....? Valesti kasutamine

M: See läheb siis näiteks EAS-i teema kohta?

V5: Noh näiteks Eesti puhul....

V1: See on tulnud jah

V5: Ta küll meil on Eesti keskne, aga noh vaevalt küll, et kusagil Euroopa Parlamendis või ma ei tea, kus kohas see kohta on, ja vaevalt, et Eesti ainuke sihtmärk on...

V4: Minigil ajal jooksis ju vana unustatud suhkrutrahvi... saime kusagilt mingi õiguse...

M: Aga kui te vaatate nagu Euroopa Liidu kui liikmesriikide seisukohalt, siis millised teemad võik selles mõttes olulised olla? Selle Liidu kui institutsiooni?

V3: Euro hoidmine

V5: Kreeka mina pakuks, see on nagu koondnimetus Kreeka, et... Ja teine oleks siis see Camerun, et ka ta nüüd tõepoolest teeb ainult oma valimisvõitluse pärast seda või on tal tõsi taga...

V4: Tuleme jälle alguse juurde tagasi, et mis asi Euroopa Liit alguses oli – tööjõuvaba liikumine ja vaba turg. Järjest rohkem on läinud föderatsiooniks ju... on ju täpselt see dilemma, et palju riik saab olla rahvusriik, et kuhu oma nina ei topita. Et nii nagu on küberjulgeolek, et see võiks meil ühine olla. Et siiani on maksud eraldi olnud, et kui me nüüd maksusid hakkame ühtseks viima, et ta niiöelda hägustub ära.

M: Millised teemad võiks olla nagu teiste riikidega ühised?

V5: See sama Kreeka on kindlasti ja euro laiemalt. Raudtee on ühine

V3: Kõik see vaba liikumine. Olgu siis töölised, raha... teenused

V5: Elektriturg on nagu rohkem Põhjamaadega samas taktis meil või peaks hakkama liikuma.

M: Mis teemad siit välja on jäänud? Mis teemasid siin üldse ei ole seoses Euroopa Liiduga?

V4: Võib-olla ma ei oska lugeda, võib-olla mind ei huvita. Üks asi on riigi tase, aga näiteks liikmesriigis olevate kohalike omavalitsuste õigused ja nende koostöö, et kuidas nemad Euroopa Liidus suhestuvad ja ütleme iga riigi oma probleemidest väiksemale tasandile... et seda ei jõua küll jälgida

V5: Ei ole näiteks eri riikides tehnilise normdokumentatsiooni erisusi ei ole meil teada teiste riikide kohta. Et jah, eurostandard on teada... selliseid nüansse ei tea...

V3: Takistus on ta siis, kui sa tahad minna sinna äri tegema...siis sa pead igal juhul selgeks tegema endale

M: Kuidas teistele tundub, mis teemasid ei ole, aga tahaks näha?

V4: Mina tahaks asjalikku arutelu, et nagu ma ütlesin, et sellist sensatsioonimaigulist infovahetust, et ta ei ole ka faktiinfo... ta on nagu hüüdlauseid esimeseks maiks, et kuidagi sisu ei ole seal taga. Samas ei keela keegi mul ju ise seda informatsiooni lugeda Euroopa Liidu kodulehekülgedel on ju see info olemas, aga see ei ole mitte ainult Euroopa Liidu teemad, vaid on ka Eesti seadusadluse poolel, et... see on nii nagu keegi oskab jutustada loodusest. Et keegi võiks jutustada Euroopast, et ahhaa.... et see vahendamise asi on kuidagi puudu. Tavalisele kodanikule infotulv on liiga suur. Ja paisatakse ka Euroopa Liidust nupukesi või kuivi fakte, et ei ole huvitav

V2: Ma toetaks seda mõtet, et Kersti Kaljulaid tegi selliseid kord nädalas ülevaateid. Neid vist enam ei ole. Ja isegi olid keegi Jürimäe tegi oma tööst mingeid asju, et natukenegi poetada. Ma tean, et meie eurosaadikud lubasid kunagi, et kui neid valiti, et teevad iga nädal vähemasti mingisuguseid, vähemalt Tarand lubas, et ta teeb ülevaateid... et ta on seal oma komisjonis ja lubas nagu natuke jagada seda infot rahvale. Aga seda on vähe, tõesti...

V4: See on oskus jah, et sa ei saa n-ö sisuslist tööd teha ja sellest siis rahvaversiooni välja and

V2: Sisuliselt seletada, et mida me oleme seal arutanud ja mis oleks nagu kõigile mõistetav. Et tõesti, seda raudtee teemat, et on ju Vilja Savisaar on ju transpordikomitees ... on ju need transporditeemad, seda võiks... nad võiks rohkem jagada.

V3: Ma arvan, et paljud asjad lähevad ka veebi sinna kusagile nende oma koduleheküljele ja siis nad jagavad seda kusagil Facebookis, et see nõudab nagu vähem natuke, kui avalikus meedias. Seal sa pead ennast kokku võtma ja lihtsamalt kõike väljendama

V1: Tahtsin öelda jah, et mind tegelikult huvitaks küll. Tähendab analüüsiks olulisi teemasid ja olulisi küsimusi nagu näiteks, et miks Lissaboni strateegia läbi kukku. Nüüd on meil Euroopa 2020. Kas on siiski lootus, et siiski läheb midagi paremaks. Kas tuleb majanduskasv, kas paraneb Euroopa konkurentsivõime ja milles need probleemid on? Mitte neid hüüdlauseid ja poliitkorrektseid selliseid deklaratsioone, selle asja sisu, tuuma. Et tõesti kirjutaksid ajakirjanikud vähem sellest, et Brüsselis kästakse räimed üle mõõta ja et Brüsselis keelati lastel lumesõja pidamine ära.

V5: Aga samas ma julgen küll öelda, et kui oled piisavalt hõivatud oma igapäevase tööga, siis mina võin küll öelda, et ega ikka ei tea sellest Euroopa Liidu asjadest mitte midagi. Tõesti, neid lõõvaid artikleid korra loed, vähe põnevam, loed rohkem ja...

M: Ma lasin teil alguses paberile panna kirja märksõnad või joonistada. Keegi vist küll ei joonistanud...mulle vähemalt jäi mulje, et Euroopa Liit on selline bürokraatia monstrum. Kuidas seda inimlikumaks saaks muuta?

V5: Minu meelest ta on väga inimlik. Kui kuuled neid ametnikke ja tuttavaid, kes seal on, siis ega seal hull elu ei ole ju. Seal on samamoodi nagu meil, et need kes seal töötavad, arvavad, et tingimused võiks olla paremad ja

V4: Minu meelest on see ka meediast välja nopitud, et kõigile jäävad hambusse mingid palgad ja...

M: Niiet sellest nagu ei kirjutata, mis see inimlik pool on?

V4: Eelmisel suvel oli üks siiras artikkel, siin oli ka vihje, et tõepoolest, et kui sa oled ära lõigatud oma tuttavatest ja lähedastest, et need pereliikmed, kes sul on, et kõik su elu ja korraldus... ega seal ei ole ka keegi teine, seal on samamoodi meie riigi kodanikud, kes seal töötavad, ei ole nad midagi nii erimoodi.

V5: Töökohana kindlasti on töökoht Euroopa Liidus inimlikum kui...

V3: Aga Eesti on ju ka Euroopa Liidus

V5: Ma mõtlen Euroopa Liidu institutsioonides kui on tavaline ettevõtja oma valude ja vaevadega.

V1: Stressitase on ikka erinev.

V3: Seoses sellega, et oled kodust ära?

V1: Mitte ainult. Töö hulk on ikka määratult suurem. Konkreetsem minu töö oli selline, et ma ei saanud oma tempot määrata. Et kui mul tuleb infopäring, siis ma pean vastama selleks tähtjaks, mis klient seab, eks ole.

M: Korra käis läbi, vist V5 ütles, et tahaks rohkem infot selle kohta, mis teistes riikides on. Kuivõrd teised puudust tunnevad, et mis teistes riikides toimub? Mitte ainult võib-olla Euroopa tasemel, aga riikide sees

V3: Vahest me mõnda infot ju saame, et kui palju saavad ühed või teised arstid palka.

V5: Rahateema on kõigile hästi põnev

M: Võib-olla nendest riikidest, mis kogemus teil olemas on, kas sealt on teemade mõttes mingi erisus?

V1: Mina töötasin niisuguses kohas, kus mul kolleegid olid kõikidest liikmesriikidest. Kui mul mingi küsimus on, siis ma lihtsalt kirjutan oma endisele kolleegile ja küsin. Aga ei tule nagu meelde...

V3: Eks igas riigis on ikkagi kõigepealt oma teemad päevakorras. Kõikidel jah on nüüd see Cameroni kõne, aga jah on ju igasugust muud... kodumaist hertsoginna laps on Suurbritannias tulemas ja. Ja Bleglased, kas nad ikka lähevad lahku või ei lähe

V2: See on jah hästi aktuaalne.

M: Aga kas see määr, kui palju Eesti meedia kirjutab Euroopa Liidust erineb sellest, kui palju kirjutab Soome või Belgia või mõne teise riigi meedia?

V3: Mina oskan ainult öelda inglaste kohta. Nad kirjutavad kindlasti vähem

V5: Ma ütlen ausalt, et minu jaoks ei ole oluline, kui palju Soomes Euroopa Liidust kirjutatakse. Ei ole nagu selle pilguga üldse jälginud

V1: Ei oskagi öelda, sest jälgin küllalt igapäevaselt Twitterit ja Facebooki ja seal on kõik segamini, ma pean hakkama vahet tegema, et mis on Eesti või mujalt

V4: Minu kogemus on enne Euroopa Liitu astumist taanlastega. Siis, kui nad eesistujad olid pool aastat, et siis oli küll, et Taani kolleegid ütlesid, et neil oli kohustlik norm, et selle poole aasta jooksul siis, kui liikmesriik on eesistuja, siis meedia ikka kõlab küll.

V3: Eks ta on siis huvitavam ka, et kuidas hakkama saadakse ja... Kindlasti aastal 2018, saab olema väga huvitav, kui meie oleme eesistujad

V1: Ma toetaks ka seda, et see Belgia kogemus oli huvitav, kuna seal on niivõrd suur vastuoli flaami ja prantsuskeelse elanikkonna vahel. Ja nad siis tegid nalja, et ajakirjanduses oli üks saade... aprillinali, et otsustati, et lähebki lahku ja keegi ei saanud aru, et see on nali, aga tõsiselt võetav võimalus... see probleem ongi tõsine seal

V3: Ongi tõsine. Kui Euroopa Liidu institutsioone seal poleks, siis võib-olla nad oleksid juba ammu laiali

V2: Et jah, miks me peame ühed seal põhjapool, et miks me peame seda vaesemat poolt ülal pidama.

V4: No nende taustal muidugi see euro päästmine ja Merkeli positsioon. Et seda sai küll jälgitud, et kuidas...

V5: Ma arvangi, et just Prantsusmaa ja Saksamaa ja nende liidrite ütlemissi kajastatakse ma usun küll võrdselt. Natuke juba spetsiifilisemaks minnes ja valdkonniti sisse, siis ilmselt on erinevused sees

M: Väga hea, et me jõudsimme selle suure teemani nüüd. Eurokriis või võlakriis, mis siin Kreekaga seoses juba korraks mainiti ka. Kuivõrd see Eestit puudutab?

V5: Palju. Kui palju on palju on suhteline. Aga muidugi puudutab

V4: Absoluutselt otseselt, kui me vaatame meie riigi eelarvet, kui palju seal on n-ö Euroopa Liidu raha ja kui palju meil on oma raha ja kui ei ole teada, mis siin järgmisel perioodil need eelarved olema hakkavad, siis olgem ausad, on seis ikkagi suhteliselt nutune. Kui ikkagi on vaja üks või teine riik ära päästa, siis see raha tuleb ju kusagilt võtta. Ma ei karda nüüd seda, et Eesti siin garnatiid vms, see ajakirjanduses oligi debatt, et Ida-Virumaa lapsed on näljas ja meie anname kuskile Kreekale mingit raha, saamata aru, millest koosneb Eesti riigieelarve üldse, et kui palju meil tuleb oma maksudes ja kui palju tuleb Euroopast.

V2: Ja, muidugi see mõjutab Eestit otseselt, et kõik need suurriigid, kes siis panustavad protsentuaalselt rohkem, et nemad ei ole ka huvitatud enam ühtsesse katlasse panustamast ja sellest sõltub siis otseselt see skeem, kui palju Eesti saab sellest katlast ja kuidas need suhted kujunevad. See on ka üks põhjus, miks Cameron

sellise kõne tegi. Nad on ju ka nende põllumajandustoetuste vastu, mis pool Euroopa Liidu eelarvest läheb ju sisuliselt põllumajandustoetustele. Et kui seda hakata nüüd refromima, siis on jälle Prantsusmaa vastu. Ja kui hakata seal kõike seda arutama, siis see on väga keeruline. Ja muidugi see Prantsusmaa-Saksamaa telg on see, mille peal Euroopa Liit seisab, et kui nemad hästi läbi saaks. Et kui see telg säilib, siis ma usun, et Euroopa Liit säilib, aga eks siis ole näha.

V5: Mina mõtlen eurokriisi mõjust Eestile niipidi, et huvitav, milline see kriis siis võiks olla, kui Eesti ei oleks Euroopa Liidus. Kahtlustan, et oleks hoopis raskem

Kõik: mhmhm

V4: Aga näed, lätlased tulid vaikselt üles....

V5: Nad on ikkagi Euroopa Liidus, kuigi rahaliidus ei ole

Eelmise aasta lõpus tõmbus Kreeka teema ja abistamise jutud vähemalt mingiks ajaks vist vaiksemaks. Kuidas teile tundub, milline peaks Eesti seisukoht olema? Kas me peaksime oma häält rohkem kuuldavaks tegema?

V5: Igal juhul!

V3: Igal juhul!

V5: Eesti häda on ta väiksus ja see on ikka, kui sa tahad suurtega rääkida, siis sa pead ise ka suur olema.

V3: Sebida tuleb lihtsalt rohkem.

V4: Üks on ka lahinguväljal sõdur, olen mina seda meelt.

V5: Sebida küll, aga ikkagi on nii, et kui sa oled väikse, siis sa oled väikste hulgas suur tegija. Öeldakse, et pimedate riigis on ju ka üks silm kuningas. Minu meelest Eesti ei saavuta kunagi sellist positsiooni ja ei hakka ka saavutama, et teda arvestataks selliselt nagu Inglismaad või...

V4: Mina olen paadunud optimist. Midagi ei ole teha, ajalugu kordab ennast ja kui on üks karismaatiline isik, siis ta võib ikka väga palju ära teha. et kui siis jupp aega tagasi oli valimine, et kes sobiks ja kes oleks piisavalt poliitiliselt korrektne ja neutraalne esindamaks Euroopa Liitu, et kui USA president tahab Euroopa Liitu helistada, et kellega ta siis räägib. Et tõepoolest, et kui Eesti saaks välja panna sellised karismaatilised isikud. Et see ongi lobitöö, see ongi inimestevaheline suhtlemine, kompromissid ja kokkulepped.

V5: see on müügitöö

V3: Kui Ilves käis seal Hollandi juures ja hakkas põllumeestest rääkima, siis sellel ka kõrvad läksid kikki ja hakkas ükskord kuulama.

V4: Ega kõik on inimesed. Ega see Euroopa Liit ei ole mingisugune bürokratiide masinavärk, seda ta niikuinii on, aga seda teevad täpselt samasugused luust ja lihast inimesed. Rehepappi on Eesti kogu aeg teinud.

V1: No jaa, aga Euroopa põhimõtte on ikkagi see solidaarsuse põhimõtte, et selles mõttes ei saa me ka niimoodi öelda, et vaadaku need kreeklased ise, kuidas nad toime tulevad. Sest me ei tea, mis meid ees ootab

V2: See on kõik nii seotud selles suhtes, et aidates Kreekat me noh, muidugi, kusagil on see piir, et kui nad ise ei taha pingutada üldse, et siis on keeruline olukord. Aga kui nad ise ikkagi ka pingutavad ja teised aitavad, siis sisuliselt on see kõik nii läbi põimunud sakslaste finitseeringud on ju Kreekas ja sisuliselt päästavad oma raha seal, mis on Kreekas kinni. Et kui see n-ö dominoefekt läheb laiali, siis ma usun, et ega Eesti ei jää ka sellest kõrvale. Kui nüüd seal midagi peaks pahasti minema, siis meie kapitali pangad on nii seotud, et siis tuleb kusagilt midagi.

V5: Aga kas ei ole nii, et parem oleks valutav hammas välja tõmmata ja siis rahulikum...

V4: Ma ütleks nii, et eks see Euroopa Liit üks püramiidskeem ole.

V2: Kusagil on see otsustamise koht. Et võib-olla tõesti, kui Kreeka ütleb, et teda üldse... jätke rahule, meid ei huvita ja neil on mega suured laenud, eks siis elu näitab, mis siis...

V5: Aga elu ongi näidanud ju, et Venemaa, mingi 95. Aastal, kes seal siis oli peaminister Kasjanov vist, tema ju oli see, et kes rääkis välja selle, et küllaltki suur osa võlgadest kustutati. Aga tema oli ju suur ja rikas maavarade poolest. Ja tal olid trumbid ju käes

V2: Noh praegu ju ka osad pankade kasumid kustutati ja tehti pankade rekapitalizeerimine ja see, mis Kreeka praegu mingi järgmise etapini tehti, et lasti tal natuke hingata. Aga see sõltub väga palju Kreekast. Sest Läti oli ka ju väga keerulises olukorras. Nad pingutasid nii palju, et nad saavad vaat et paremini hakama kui Eesti. Nad on tõesti tublid olnud.

V3: Aga nad on ka hirmasati ka tagasi andnud

V4: Aga seal oli Rootsi kapital...

V2: Ja ka sama ime juhtuks ka Kreekas, mis on muidugi vähetõenäoline, et siis võiks ju samamoodi arengud minna ka paremuse suunas. Aga kui Kreekat tõesti ei huvita ja midagi teha ei taha, siis võib-olla tõesti, tuleks see hammas välja tõmmata.

M: Me jõudsime nüüd n-ö tuleviku Euroopa poole. Siin eelmisel sügisel Eestis hakati ka tõsisemalt arutama, mis Euroopa Liidust võiks saada. Mul on teile kaks artiklit, mis on lühendatud versioonid. Esimene neist on Mart Laari kirjutatud, mis ilmus Euroopa tuleviku kohta. Ja teine on Martin Helme kirjutatud. Lugege need läbi. Te võite teha märkmeid või alla joonida kohti...

Kumma artikliga te nõustute või pigem nõustute?

V3: Mina nõustun pigem Laariga

V1: Pigem Laariga, sellepärast, et see föderatsioon on vältimatu, kui üldse tahetakse, et see Euroopa Liit efektiivsemalt toimima hakkaks

V5: Mis mõttes nõustuda, et kumb õigem on? Minule meeldiks Helme variant.

V4: Mina tahan Kuud ja Päikest korraga! Tera siit ja tera sealt, midagi ei ole teha, mulle ikka tundub, et Laari visioon on realistliku, kuigi südames tiksuks Helmega rohkem kaasa

V5: Kindlasti realistlikum, sest see toetab tegelikult seda suunda, mille rajajaks on võimul olevad inimesed ja põhimõtteliselt on sama, et visatakse kellelegi kont hambusse ja suured otsused võetakse selle varjus siis vastu ega seal siis teistmoodi pole.

V2: Noh, praegult tundub, et see suund on see poliitiline integratsioon, et kogu see Euroopa Liit on kujunenud noh mitte süsteemselt, vaid kaootiliselt nagu olukorrast, kogu see integratsioon on olenevalt majandusest või seal ei ole mingit reeglistikku, et iga viie aasta tagant tuleb uus konstitutsioon, ta on ikkagi olenevalt olukorrast ja küllaltki kaootiliselt, et võib-olla, kui tekib tõepoolest selline, ma ei tea, kes need isikud mõjutavad või kes seda nüüd hakkab tegema, aga praeguste juttude järgi tundub, et suund on sinnapoole, kui nüüd midagi...

V5: Minule tunudub jälle omakorda... niimoodi, et see on nagu justkui Eestis need ettevõtted, kes saavad toetusi ja need, kes ei saa. Ja reeglina on nendel palju halvemini läinud, kes saavad toetusi ja nad on pankrotti läinud või raha ära varastanud või mis iganes, nüüd mõni peab veel tagasi maksma... Aga need, kes tervelt äri ajavad ja täpselt selle talupoja mõistusega, et need on tegelikult tugevad ettevõtted ja Euroopa Liidus on minu meelest... see võiks toimuda minu meelest täpselt samadel alustel, et kes ei ole suuteline äri ajama. Riik on ju nagu äriühing sisuliselt...

V3: Ei ole nõus! Väga halb on see, kui riiki juhitakse nii nagu äriühingut

V5: Ei, ma ei räägi juhtimisest

V3: Hiljuti ma mäletan Maksuameti erastamise katset....

V5: Aga võtame nii, et see riik, kellel ei ole oma tööstust, see ei suuda äri ajada ehk eksportida, see tegelikult jääbki väga suurtesse raskustesse nagu praegu on Kreeka, mõneti Hispaania

V3: Sellega olen nõus!

V5:...ja tegelikult ka Eesti.

M: Tulles tagasi nende artiklite juurde, mis mõlema artikli puhul. Ma vaatan, et te olete kõik märkmeid teinud ka. Mis võiks olla kummagi artikli selline põhiidee või – mõte?

V5: Üks on poolt, teine vastu.

V3: No Laar ütleb seda, et väiksena me saame ikkagi olla mingisuguse kambaga nagu koos, kes tagab meile, arvestades meie geograafilist asukohta, mingisuguse julgeoleku. Ja Helme ütleb pealkirjas eks, et koos Euroopa Liiduga saame Venemaa. Ja viimases lauses siin ütleb, et punane joon nende jaoks peaks olema see, et meil ei oleks ühist julgeoleku aparati. Siis me selle Venemaa saamegi, kui me Helme järgi toimetaks, tuleb siit minu meelest välja

V1: Miks ei võiks meil olla ühised kandidaadid. Kui soomlastel on keegi hea kandidaat, ma hääletaks küll Alexander Stubbi poolt.

M: Mis teised sellest mõttest arvavad?

V4: Aga külapoe taga joodikut ei huvia isegi mitte kohalikud inimesed, rääkimata mingist soomlasest või rootslasest, ma kujutan ette, et see valimisprotsent tuleb ikka ääretult madal. Võib-olla on ainult ärapanemise rõõm, et kui on niimoodi kandideeriv rootslane, soomlane ja lätlane ja eestlane ka, et lähme meie poisi poolt valima. Ütleme, et valdav enamus ikkagi on oma rahvusriigi patrioot. Siin ka näide sellest Eurovisioonist ega seal keegi ei hääleta ju laulu, vaid hääletatakse naabrimeest või endale sobivat riiki. Ma kujutan ette, et konkreetsete kandidaatide ja isikute puhul on samamoodi. Et palju me teame ja kes see tahabki teada, et kes see mingi Läti taat või daam on seal... Põhiline, et ikka ise oma saaks.

V2: Ma hakkasin mõtlema, et meie president Ilves on rääkinud kahekojalisest Euroopa Parlamendist, et see on midagi muud...

M: Ilvese kirjutas pärast, et see on enne ilmunud

V2: See on ikkagi enne ja see oleks ikkagi ühekojaline. See ei oleks see Ilvese idee, mis oleks siis kahekojalisest, et teha siis midagi sellist....

V3: Neil oli ka niisugune mõte, ma ei mäleta, kust ma seda lugesin, et Euroopa Parlament võiks minna tagasi selle vana süsteemi juurde, kus saadetakse rahvusriikide parlamentidesse valitud esindajad. Lihtsalt saadetakse ja ei olekski mingeid eraldi Euroopa Parlamendi valimisi. Et kas siis oleks see kõik legitiimsem. Ja meil oleks suurem huvi. Ma ei tea..

M: Kuidas Eesti peaks käituma selles n-ö muutavas protsessis?

V3: Ikka rehepapi moodi.

V2: Eestil võiks ikkagi ka olla see... tegelikult see peaks olema igas töögrupis ja iga ametnik, kes käib, säilib talupoja mõistus, ikkagi oma sõna võiks sekka öelda ja kodus tuleb ikkagi kodutöö ära teha. Aga ta peaks ikkagi noh kõigega ei saa alati kaasa minna, et siin peab alati olema see oma seisukoht, et just see talupoja mõistus, et kas see on... Noh me ei saa alati kümne käega poolt olla igale algatusele, et me peame siin ikkagi mõtlema...

V5: Vähemalt protokollitaks ära erinev arvamus.

V2: Noh, et kas see on ikkagi õige arvamus, et kuskil peab olema see mõistuse hää ka.

V4: Ma nüüd nädal või paar ei ole käinud seal Rahvakogus. Aga kui me nüüd mõtleme Euroopa Liitud ja võrdleme Eesti valimissüsteemi. Seal on ka arvamusi seinast seinast, et kuidas peaks olema valitud ja kes sinna peaks olema valitud ja kuidas valimissüsteem toimib, et tegelikult ka Eesti siseselt on neid arvamusi seinast seinast, et seda enam, et kui siit pakutakse Euroopa Liidu valimisi, et järjest segasemaks läheb, et kes on see tark, kes ütleb selle kohta, et vot nii ongi õige Eesti riigi jaoks. Et see on meie seisukoht, meie platvorm, mida me läheme kaitsma. Paratamatult taandub see n-ö valitsuse strateegiatele jne. Et ikkagi keegi n-ö kodanik teeb mingit lobi ja mis see Eesti positsioon on. Et kuivõrd palju seda.... missugune sisend see saab olla, et .. meil ei ole ju kindlat seisukohta riigina ka nendes tuleviku küsimustes.

V5: Ehkki minule meeldib see Helme variant, siis Eestil vist ei ole valikut, ta ei saa üksinda isolatsiooni jääda....

Kõik: mhmh

V5: ...vastuvoolu ujuda, et ta peaks nagu toetama siis Laari varianti, mida ka ilmselt teeb. Ja lihtsalt see võimalus on Euroopa Liidul tervikuna ju välistatud ja noh Eesti ei saa ju... me võime rääkida mida tahes, aga ta ei saa ju teistmoodi elama jääda.

V4: Ei noh, miks ta ei saa siis. Et veel kord, sõbrad Soomes ja Lätis ja Leedus räägitakse, et nagu on need pisikesed surve- ja lobigrupid, et eks see lobi käib ju igal pool ja vaadatakse, et sina mulle ja mina sulle, toeta seda positsiooni. See ongi poliitika ja diplomaatia põhialus.

V2: Toome Soome näite, kuidas tema kauples eritingimused Kreeka laenu andmisel. See oli täiesti erakordne, ma mõtlesin, et kuidas selliseid erandeid tehakse, aga tehakse! See oli siis ikkagi ministri lobitöö või selgitus või... ta sai endale ikkagi väga head eritingimused

V3: Me peame teadma, mis ta vastu andis

V4: Aga kas me peame..

V1: Ma tahtsin öelda, et kas siis ei olekski parem, kui Soome minister meid ka esindaks

Kõik: naer...

M: Me jõudsimegi nüüd sinna, et mis võiks siis saada Euroopa Liidu institutsioonist kui sellisest? Et kui föderaliseerumise protsess on hoogu juurde saanud. Mõneti tänu sellele eurokriisile, siis milliseks võib Euroopa Liit kujuneda? Ma ei taha öelda pärast eurokriisi, sest me ilmselt ei kujuta ette, millal see võib läbi saada...

V1: Mina kordan ikka seda, mida ma juba mitu korda olen öelnud, et mina ikkagi tahaks, et see Euroopa Liit muutuks lihtsamaks ja tõhusamaks. Ükskõik, kelle moodi. Ükskõik, kes selle asja ette võtaks, aga see lõppeb jälle sellega, et kõik need strateegiaad kukuvad läbi ja see asi ei toimi. Tuleks jõuda nii kaugemale, et hakkaks toimima need head ideed ja ...

V2: Tegelt see on tõsine probleem jah. Et näiteks, kui me vaatame Euroopa Komisjoni koosolekut siis igal kolmapäeval istub koos 27, igauks tahab sõna võtta. Ja see suureneb kogu aeg see laud. Seal tekib kohti juurde. Et see ei ole enam efektiivne koosolek, et igale jääb siis... ma ei tea, palju seal on, viis minutit ja kõik see kokku see ring ja neid küsimusi on kokku vähemalt 20. Et kuidagi... ma ei paku mingit lahendust, aga see asi ei ole enam tõesti efektiivne.

V1: Tulemus on null...

V2: Ja siis kas ei saa kõik sõna...

V4: Mina olen paadunud optimist. Kus see null on, tiksume ju edasi... Ilmasõda ju ei ole. Me oleme hea eluga nii ära harjunud, et ... noh alati on võimalik paremaks minna. Aga järjekordselt, millest tuli see Euroopa Liit ja miks need on tõepoolest, et ... mina vaatan seda asja niimoodi, et poliitiliselt tekivad need pagulased Aafrikast ja muud asjad, et noh, kui ei oleks seda Eruoopa Liitu, seda aeglaselt minevat aurulaeva, kes ei saa vedama ei pidama, aga ta on ikkagi olemas. Kui oleksid killustunud rahvusriigid, siis olen endielt veendunud, et oleks meil siin kolmas ilmasõda või midagi muud...

V3: Tüli oleks rohkem küll

V2: See on selge, et Eesti n-õ julgeolekugarantii on just nimelt kuulumine nendesse rahvusvahelistesse organisatsioonidesse: Euroopa Liit, Nato. Me oleme kõige rohkem integraareunud oma piirkonnas. Ja see on meie garantii. Kui see süsteem laguneb, siis... ma ei kujuta ette, mis siis toimuma hakkab, siis on siin kaos.

V5: Jälle see sama variant, et see Laari artikli põhjal, et kuhu Eestis siis ka suundub, et see on niikuinii paratamatu. Selle tee pealt ei väära miski. See garanteerib ka neile, kes otsustavad, olgu ta siis Saksamaa või Prantsusmaa sealt valitud... garanteerib ju heaolu sisuliselt. Kes see ikka tahab sellest loobuda. Ja neil on sõnaõigus, riikidel. Et kui oleks algusest peale olnud teistsugune kontseptsioon, selline nagu Helme kirjeldab, et siis oleks ka lõpuks nagu mingi tasakaal ja stabiilsus saavutatud. Et julgeolekugarantiid oleks saanud ka teistmoodi kokku leppida. Tüli on ju praegu riikide vahel ikka. Laar kirjutab siin sellest, et poliitiline integratsioon, et seda peab tagant tõukama. No see on nende inimeste maailm tegeleda ainult poliitikaga. Tegelikult peaks need poliitikute poolt vastu võetavad otsused garanteerima just majanduslikku integratsiooni. Aga vahest tundub Eestis ka, et see poliitika on lihtsalt eesmärk omaette. Ega see, mis toimub erakondade vahel, teie ilmselt olete kõik palju paremini kursis riigiametites, see on ju kaugel sellest, et rahval paremaks peaks minema. See on ainult oma võitlus.

V3: See, mis toimub poliitikute vahel, on ju eilsest päevast väga hästi teada, ära sina kaaguta...

V4: Ei no veel üks kord... Vaatame nüüd suuremat pilti. Jah, on üks suur veeklaas, keegi loksutab natuke ühele poole ja teisele poole... see ongi loomulik. Aga kui me suuremas pildis vaatame... mina olen ikkagi rahu ja stabiilsuse ja kõik see, mis on Euroopa Liiduga tagatud. Et see, kas nüüd natuke rohkem lõimutakse poliitiliselt, majandus on ikkagi kõige alus. Kui majandusel läheb hästi, läheb eurol hästi ja siis on kriitikud rõõmsad.

V5: Korra siin seda riigijuhtimist eraettevõtte kombel. Võib-olla läheb teemast mööda, aga alati see häirib, kuidas seda tõlgendatakse. Aga tegelikult eraettevõtluses suured firmad räägivad ka sellest tasakaalustatud juhtimise süteemist, mis tähendab, et kasumit osa suunatakse firma siseselt nendele töötajatele, kes ei tooda kasumit. Ja riigis on ju täpselt samamoodi, et nendeks on ju pensionärid jne. Aga riik nagu ka ettevõtte, saab ju hästi toimida ainult siis, kui talle raha sisse tuleb, et ta peab midagi välja müüma. Me rääkisime sellest turundusest, müügitööst, see on nüüd riigi müümine... on siis mingi toode või teenused

V4: Jah, riigi müümine ongi poliitika. Euroopa Komisjonis igal ühel viis minutit oma riigi müümiseks.

V5: Põhiline on ikkagi reaalne majandus, reaalne kaup, mis välja läheks. Ja et selles mõttes on ju paralleel täiesti olemas eraettevõttel ja riigil. Lihtsalt riigis on seda poolt palju rohkem, kes peaksid raha sama.

V3: See on juba ideaalne ettevõtte sellisel juhul. Kui palju neist teevad sellisel juhul.. pensioni riik ikkagi üldjuhul maksab, mis sa oled korjandu. Ma ei tea, arstiabi sul on, sotsiaal... väeteid hoitakse, see on põhimõte.

M: Tulles tagasi teema juurde, siis milline peaks olema Eesti positsioon?

V1: Tahtsin öelda seda, et miks see poliitiline liit, et miks see oluline on. Sest praegu ju paljud asjad takerduvad nende otsustusprotsesside taha, et on nõutud konsensus ja kõik ja sealt edasi ei saa. Sellest tuleb üle saada.

V2: Ma seoks seda poliitilist integratsiooni kriisiolukorraga. Nüüd me vaatame, mis meetmed on vastu võetud. Esimene asi on eelarve kooskõlastamine. See on täpselt seotud sellega, et ei tekiks Kreeka situatsiooni, see ongi see poliitiline integreerumine, et kõik riigid peavad oma, see on kohustus, kõik riigid peavad saatma oma eelarve üle vaatamiseks ja samamoodi ühtlustatakse maksud ja. See on selleks, et see sama Kreeka asi ei kordusk ja luuakse siis mingisugune garantii. See on midagi, mis jäi kunagi, kui euro loodi, tegemata. Muidugi see on tegemata töö, aga nüüd nad üritavad siis läbi selle aluslepingute muutmise või ükskõik poliitilise integratsiooni n-ö selle tegemata töö siis edaspidi kuidagi lahendada ja see Kreeka ja majanduskriis, et ära hoida edaspidi selliseid olukordi. Ja see on vajalik. Poliitiline integratsioon on seotud ka selle majanduskriisiga.

V4: Aga samas on see jälle riigi peale tasandades, et aga kui ta ei tee seda riigina, et mis siis karistus järgneb? Et kui üks 27-st on halb, et mis me siis teeme? Saadame ta nurka ja häbistame? Või noh. See solidaarsus on nagu me teame, et kui Eesti oma euroga liitumisel oma võlakoormusi ja kui palju on lihtsalt vilistanud... Ja nüüd me tuleme kokku, võtame solidaarselt, kas võtame? Kui mina näiteks riiki esindan, tean,

et mu riigil ei olegi võimalik võlakoormust vähemaks võtma, et kes siis on see, kes ütleb, et sina oled paha laps...

V1: Selle kohta tahstingi oma jutuga jõuda poliitilise otsustamise nende asjadega, et sellisel juhul lihtsalt võetaksegi otsus vastu ja sunnitakse ta tegema

V2: karistused on ka, sanktsioonid on ka selles...

V5: Ma küsiks kohe, mis on sunnivahend?

V2: Kuni selleni, et hääleõiguse ära võtmine või ma ei tea täpselt, et seal on isegi... trahvidest ja nendest...

V4: Aga kui ei ole...ei võta surm ka

V5: Tal ei ole niigi seal raha maksta ju

V2: Nojah, et see on nagu teistpidi...

V4: Me tuleme siia tagasi nagu Kreeka valimisel. Kui mina kodanikuna tahan, et riik kaitseb mind ja Euroopa Liit on teisejärguline. Ma mõtlen ikka kõigepealt kohalikul tasandil. Siis keda ma valin, meil on demokraatia. Ma lähen ja valin sellise populist, kes lubab mulle maad ja taevad kokku. Et kas siis see parlament, see riik, kes saab endale trahvi kaela, et ta on halvasti käitunud, et siis kuidagi keegi peab seda riiki esindama. Ja tulevad siis esindama kes, need, kes demokraatlikult rahvas valib. Ja rahvas valib loomulikult see, kes lubad...

V3: Aga ei olnud ju päris nii, lätlased valisid tagasi selle, kes kõige hullemini kärpis, selle erakonna. Selle, kellega nad sellest raskest ajast läbi tulid. Dombrovskise

V4: Siin ongi see meelelaad. Väga inetu on öelda, aga päkesega *manjaana* meelelaad on olemas. Läti on samamoodi, et on jah raske, et saame üle, aga Kreeka ja päikesemaad on aastaid ju tegelikult olnud. Siis, kui Kreeka euroga liitus...

V2: valeandmed olid seal...

V5: Me tunneme headmeelt Läti üle ja meid ju ka mõnel pool kiidetakse, vähemalt ajakirjanduses meile räägitakse. Aga ma paari lätlasega olen rääkinud ja noh, nemad on samamoodi mures, et lihtrahva olukord ju järjest halveneb ja... ma ei tea, kas ta halveneb. Mina küll ütlen, et võrreldes 20 aasta taguse ajaga oleme tunduvalt paremas seisus

V3: Minu meelest on õige öelda, et me pole ikka kunagi nii hästi elanud, kui praegu

V5: Kõik on suhteline ilmselt...

M: Üks konkreetne küsimus teile, et milline peaks Eesti positsioon olema? Kas me olemegi sellised kaasa loksujad selles protsessis?

V4: Ma ei nimetaks seda loksumiseks.

V2: See ei ole loksumine, sest siin on erinevad huvid, siin lepatakse kokku, tehakse koostööd. Seal on ju hääled kõik loevad ja tehakse mingi grupeerimine ja muidugi käib kauplemine ja Eesti peaks selgelt siis leidma endale mingid liitlased sarnaste huvidega ja kuidagi oma positsioone, mis on kodus selgeks arutatud ikkagi kuidagi teistele maha müüma. See ei ole nii, et me oleme passiivsed kuulajad, me peaks oma häält kindlasti, oma seisukohti selgitama, mitte vaikselt kuulama. Vaid ikkagi olema seal kohal ja meil on antud see võimalus võrdsete seas, et igapähe on oma hääl, kui sa ei kasuta seda, siis on nagu oma viga.

V5: See on õige jah, aga reaalne on nagu see, et me võime seal kõvasti trummi taguda, aga lihtsalt teised taovad veel kõvemini. Aga samas on see loksumine no praegu just jõudsin järeldusele, et tegelikult pole meil elu kunagi nii hea olnud, et las me siis loksume kaasa.

V3: Ja ei saa nüüd samas öelda ka, et me nüüd kümme või üheksa aastat loksunud oleme

V4: Ja samas see sama meediakajastus, kustkohast mina lihtinimesena tean, kui palju see inimene seal, eurosaadik seal tööd rabab, võib-olla ta rabab päevast päeva ja oma Eesti positsioone kogu aeg, et sellest ju ei kirjutata.

V3: Ei nad tegelikult teevad tubli tööd

V4: Ma lihtsalt tean, mul on sõpru ja inimesi, kes tõepoolest ja teevad ja täpselt nii ongi, mitte nagu kirjeldatud skeemi järgi, et istuvad näpp suus

V5: Seal on tõesti niimoodi nagu, et tegelikult on koormus suur. Aga mida ma nüüd küll ei ole oma tuttavate peal kohanud, et neil oleks nüüd mingi hirmus stress kui neil siin Eestis olles oli. Nad on õnneliku ma ütleks, aga koormus on suur neil jah. Aga täpselt samamoodi, võtame need, kes siit Eestist lähevad Soome, kes siin ei viitsi midagi teha. Siin polegi nagu võimalust korralikku raha teenida, seal on. Ja uskuge mind, seal on see sama "rullnokk," kes ikka tööd viitsivad teha, on hoopis teistsugune. Seal on nagu võimalus, et see, mis järgneb, on täiesti korralik

M: Kõige viimaseks asjaks annan ma teile kõigile nüüd ühe pildi, karikatuuri. Tegemist on siis Postimehes, suvel, enne seda, kui tuli see otsus, kas Eesti liitmine on põhiseaduspärane või mitte, siis ilmus Postimehes vahetult enne otsust karikatuur. Vaadake seda ja öelge, mis teie arvates on tahetud sellega öelda.

V5: Isegi väike Eesti võib mõjutada Stabiilsusmehhanismi saatust

V3: Selle kõrre saab ju ühele poole kallutada küll

V5: Teisalt tekib see mõte, et see noh, ükskõik, mis vormis Euroopa Liit koos püsib, tasakaalu on nuginii väga raske hoida. Isegi tõesti, see liblika tiivariputus teisel pool maakera puudutab Euroopa Liidu elu

V1: Eelmise teema jätkuks, et kuna Eestil on ressursi vähe. Nii vaimset kui seda muud, siis peaks Eesti nagu ikka valima mingid teemad välja ja kogu selle jõu nende

peale, mis ka perspektiivikad teemad on, et ega ikka tühja, tähjaga ei maksagi tegeleda

V4: Ega kõiki ei jõua jah.

V1: Aga ma ei tea, kuivõrd hästi nagu niisugune asi toimib, et kas need prioriteedid on paigas nüüd niimoodi riigi tasemel ja kas siukseid jõupingutusi tehakse. Sellest ma ei ole aru saanud. Ei ole nagu väga jäänud sellist muljet

V4: Mulle tundub, et Eesti riik lobib ennast hästi palju küberjulgeolekus. Et see toodi koju kätte ja see on, millest mulle tundub, et väike küll, aga...

V3: Jah, IT asutuse ju saime siia

V4: IT asutuse saime. Tegelikult on see väga suur asi. Ja alates tegelikult presidendist, kellest iganes, ikka käib ette ja taha meie küberjulgeolek

V1: Jah, sellised asjad, aga ka muudes asjades

V3: Ja siis taandame selles sinna, et kui ei saa suureks rahvaarvult, siis saagem suureks vaimult

V5: Sellistest asjadest, kus on ka see väike, tunneb ennast võrdväärseks, tasubki kinni haarata

V4: Sest jah Eesti jaoks see küberjulgeolek on geniaalne. Paremat asja ei saa olla. Ta on teostatav, ta on täpselt nii, et ajupotentsiaal, väikse asjaga teeb palju ära ja katab absoluutselt kõiki teemasid. Julgeolek, kübervärk... kui see nišš on kätte saadud, siis seda positsiooni tuleb jumala eest hoida. Ja see on see asi, millega me saame n-ö...

V5: Jälle tõmban paralleeli eraettevõtlusega, et tegelikult on ka meil näha, kes on aktiivsem, kes on passiivsem. Aktiivsem leiab alati ennast firmas eriti vajalikuks teha ja sa ei tahagi temast loobuda, kui tekib kriisiolukord. Ja passiivsed on need, ikka tööd vahetevahel ei ole, siis passiivsem istub kodus. Eks ole ju riikidega samamoodi.

V1: Ma ei tea, mulle tundus see Riigikohtu asi kuidagi väiklasena. See ei ole juristi seisukoht

V4: Minul tuli jällegi meelde see, et kes otsustas lõpuks, et Eesti Euroopa Liitu saab. Aastal 2004. See ju otsustas... See oli Iiri referendum järgi. Et kui iirlased oleksid tollel hetkel otsustanud oma Guinnessi õlle taga, et pole meil tühjasid siia vaja, siis me poleks saanud. Kõikide demokraatia reeglite järgi. Kuna nende liikmesriikide juures oli rahvareferendumi järgi. Et täpselt see pisike pudin eks ole, kuidas Iiri riigile õnnestus oma valijaele selgeks teha, et üks muidusõoja veel laua äärde tuleb... aga see oli ilmselt, et meid on aidatud, aitame teisi ka.

Siis oli neil väga hästi veel... Aga täpselt, et see pisikene putukas, kui oleks näiteks tollel päeval vihma sadanud, keegi ei oleks välja viitsinud tulla, siis olekski Eesti tuu-tuu... See pisikene ükskik on ta nüüd Riigikogus või mitte, on alati oluline kaaluks

V2: Selles mõttes ma vaatasin, et on väga keeruline see tasakaalu leida siin pildil. Ja üks pisikene võib tõesti mõjutada, et see tiivaripsutus tundub küll mikroskoopiline koos suurendusklaasiga, aga ta ikka mõjutab

M: Nüüd kõige viimane küsimus teile. Kui te peaksite protsendina panema, et kas te tunnete, ütleme 100-st protsendist, kui palju te tunnete ennast eestlasena ja kui palju eurooplaseks?

V1: Ma ei saa küsimusest päris täpselt aru. Ma olen 100% eestlane ja 100% eurooplane.

V3 ja V4: Jah

V2: Jah, kas maailma inimene või eurooplane, see on nagu lisa. See ei kahanda seda eestlust.

V1: Sellepärast ma olen eurooplane, et ma eestlane olen

V5: 60/40

M: Kumba kasuks?

V5: Eestluse kasuks

3. Fookusgrupp

Toimumisaeg 13.03.2013, Tallinn. Kestvus 1h 30 minutit

Vastaja nimi	Sugu	Vanus	Ülikool/eriala
Vastaja (V1)	1 naine	26	Tallinna Ülikool, sotsiaalsühholoogia
Vastaja (V2)	2 naine	21	Tallinna Tehnikaülikool, toidutehnika ja tootearendus
Vastaja (V3)	3 naine	23	Tallinna Ülikool, hiina keel ja kultuur
Vastaja (V4)	4 naine	23	Tartu Tervishoiu kõrgkool, ämmaemand

V1- Liisa

V2 – Kertu

V3 – Anete

V4 – Hanna-Maria

Tere, mina olen Liisu ja mul on väga hea meel, et te olete täna siia jõudnud. Nagu te kõik vist juba teate, siis põhjus, miks te siin olete, on see, et ma viin oma magistratöö jaoks läbi uuringut, mille osaks ongi grupiintervjuud. Minu magistratöö teemaks on laiemalt seotud majanduskriisi mõjudega Eesti Euroopa Liiduga lõimumisele. Meie

tänane vestlus ei tule nii keeruline, kui esmapilgul karta võiks. Ma kutsusin teid siia, et saada teie kui noorte inimeste arvamust ja arusaamu, nägemusi Euroopa Liiduga seoses. Ja siis arutleda selle üle, mis teil silma ja kõrva on jäänud. Meie vestlus kulgeb loodetavasti vabas õhkkonnas ja kõigil on soovi korral võimalus oma mõtteid ja arvamusi öelda, sest siin ei ole õigeid ja valesid vastuseid. Mida rohkem te arvate, seda huvitavam on. Ma küll salvestan meie vestlust, aga kõik see, mis siin täna räägitakse, luban kastada vaid akadeemilise uurimuse eesmärgil ja teie isikud jäävad anonüümseks. Loodetavasti on see umbes poolteist tundi ka teile huvitav. Aga kõigepealt võiksime teha ühe väikese tutvumisringi, kes te olete ja mida õpite?

V1: Mina olen V1, õpin Tallinna Ülikoolis magistrantuuris sotsiaalpsühholoogiat, aga töötan vabakutseliseks stilistika ja fotograafia alal. Olen 26-aastane.

V2: Olen V2, õpin Tehnikaülikoolis toidutehnika viimasel kursusel. Tööl otseselt ei käi. Olen 23-aastane

V3: V3, 23, eriala on Lähis-Ida ja Aasia kultuurilugu ja siis spetsialiseerumine hiina keelele. Töötan reisibüroos, lõpetan bakalaureust.

V4: V4, ämmaemand. Ja praegu otsin tööd.

M: Teeme siis soenduseks ühe ülesande. Et kui ma ütlen teile Euroopa Liit, siis mis teile esimese asjana pähe tuleb. Võite kirjutada või joonistada, kui midagi tuleb

V4: See on siis nagu selline *brainstorming*?

M: Jah, absoluutselt ükskõik, mis esimesena meelde tuleb

M: Teeme siis väikese ringi, mis teil kohe meelde tuli?

V4: Minul tulid meelde vabad piiri, et siis vabadus reisida

V3: Ja, ma toetan seda mõtet, et esimese asjana tuli reisimine ja Schengeni viisavabadus

V2: Jah, mul tulid nagu ühtne seadusregulatsioon, ühtsed käitumisharjumused

V1: Lisaks siis eelpool mainitutele koostöö, toetused, et siis natuke seda, et toetatakse siis mitte ainult üksteist, vaid ka neid riike, kes tahavad sinna tulla, kes on kandidaadid. Ja siis laiemalt karjäärivõimalused, õppimisvõimalused, euro – ühine raha. Ametnikud ja bürokraatia, et kõik ei toimu väga lihtsalt. Nagu siin juba mainitud, et standardid ja normid, et kõik peab nagu omaks võtma

M: Mis teistel veel tuli, ma vaatan, et teil on päris mitmed asjad kirjas

V2: Mingi läänelik mõtlemismall. Liberaalne, humaanne. Bürokraatia normid, koodid.

V1: Mina panin veel märksõnaks identiteedi kadumine. Ehk siis kuidagi kõik nagu sulab ühte, selline rahvuslus jääb tahaplaanile, veidi

V3: Mul on veel et Euroopa Liit kui tervik või üksus või mina ei erista mingeid liidreid, et ei ole nagu sellist, et Aasias on mingi suurvõim või... ja samamoodi nagu eelpool mainitud euro ja sellega seoses Eestisse tuli euro ja hindade kasv, majanduslangus, majanduskriis üle Euroopa.

V2: Majanduskriis erinevates Euroopa riikides

M: Aga kui te peaksite liigitama, et Euroopa Liit on teie jaoks positiivse või negatiivse poole peal. Kuhu poole te ta enda jaoks paigutaksite?

V4: Pigem positiivne

V1: Ma mõtlen ka niimoodi. Sest kui ma mõtlen enda elule, siis minu elu on lihtsam, kui ma saan reisida. Et kui on tõesti Kreeka või sellised negatiivsed näited, siis mina ei taju, et see mind nii otseselt mõjutaks

V2: Ma ei oska enam seisukohta võtta. Kui ma varem mõtlesin, et pigem positiivne, siis nüüd... kuidagi nad lähevad liiga ühtseks, et varsti on nagu suur Nõukogude Liit varsti. Et selles mõttes Põhja-Ameerikas on see Mehhiko ja USA ja Kanada vahel on see majanduslik koostöölepe, aga Euroopa Liit nagu taotleb rohkem, et tahavad kõiki asju ühtlustada, et kuidagi nagu kaob ära erinevate riikide identiteet

V3: Algselt, kui me liitusime, siis ma arvasin, et on pigem positiivne, aga nüüd on täpselt kõikide nende kriiside ja nende asjade näol on ka minu jaoks rohkem negatiivset varjundit tulnud.

M: Kui palju te üldse igapäevaselt meediat jälgite? Vaatate, mis ajakirjandus kirjutab, millest räägib?

V4: Korra Postimees ikka ja..

V3: Mul on nagu hästi selline valikuline, et mul on enda teemad, mida ma uurin, et kuna Euroopa kohta ma tean, et mu tulevik nii väga sellega ei seostu, siis mul ongi välisuudised nagu number üks sellised suured pommuudised, et need nagu ikka sirvid läbi

M: Meil on täna kolmapäev. Kui ma lasen teil nüüd mõelda nädala peale, kolmapäevast, kolmapäevani, siis teemad, mis teile on meediast silma, kõrva jäänud? Mis on seotud Euroopa Liiduga

V1: Vatikan, paavsti valimine

M: Võite korra mõelda ja enda jaoks näiteks kirja panna. Just sellest nädalast

M: Nii, kes vähegi valmis on, siis võib öelda

V1: Ma võin alustada, mul ei tulnud midagi meelde

V4: Kas see võib Eesti kohta ka olla?

M: Kui see on vähegi Euroopa Liiduga seotud

V4: Äkki on seotud see, et ERMi hakati ehitama, see on ka kindlasti seotud Euroopa rahade ja toetustega võib-olla

V1: Täna oli uudis, et mingi kopp kukkus vette

V2: Paavst

V3: Paavsti valimine

V1: Lumetorm oli...

V3: Pariisis kõik lennujaamad olid kinni, Brüsselis ju. Selline väga euroopalik katastroof

V2: Rongid ei liikunud

V3: Eestis oli see politseijuhi otsing, ei leitud. Saaga jätkub. Kolm kandidaati valiti välja ja siis keegi ei olnud sobiv

M: Kui te peaksite neid teemasid liigitama Eesti teemaks või välismaa teemaks. Mis liigituse te teeksite.

V3: Esimene ja viimane on Euroopa teemad

M: Miks selline valik.

V2: Sest see toimus Euroopas. Eesti on selline nurga-ala

V1: Kui see lumetorm oleks üle Euroopa, siis ta kaasaks kõiki riike. See, et Eestis ei ole politseijuhti, see tõenäoliselt prantslasi nii väga ei huvita. Aga see, kui on lumetorm ja igal pool lennukid ei lenda, siis see huvitab neid rohkem ma arvan

V2: Ja noh paavst on iseenesest päris suure võimuga mees, et isegi Euroopa, vaid üle maailma

M: Kui lihtne neid nelja teemat liigitada oli? Eesti teemad vs välismaa teemad

V2: Ikka lihtne

V4: Et kui hakata kuidagi arutama võib-olla, et siis leiad ehk mingit seost Euroopa Liiduga. Nagu see ERMi ehitus tegelikult, et kui võib-olla uurida, siis tulevad sealt mingid rahad välja

M: Kui palju te ise meedias Euroopa Liidu teemasid jälgite? On teil nende vastu huvi?

V2: Mul ausalt öeldes väga palju huvi ei ole, sest need Hispaania ja Kreeka, need kriisid on püsivalt ja kogu aeg seal, et see on selline ühtne müra, et see nagu väga ei eristu enam

V4: Kui ei ole sellist nagu pommuudist, midagi väga suurt ei ole juhtunud. Et kui räägitakse kogu aeg majandustõusust, -langusest, eksju, toidukorvi kallinemisest, siis see väga igapäevaselt ei püüa pilku

V1: Mul ka tegelikult, et ei otsi igapäevaselt Euroopa Liidu uudiseid, aga pealkirju ikka näed. Ja kui pealkiri on piisavalt huvitav, teema huvitab, siis ikka loed rohkem. Aga eraldi kursis ei hoia, spetsiaalselt ifot ei otsi selle kohta

M: Mis teemad on need, mille peale sa siis uudise avaksid?

V1: Võib-olla tõesti, et kui juhtub midagi suurt. Tuleb välja, et Euroopa Komisjoni esinduses on suur mingisugune susserdamine käib, et mingisugune suur jama

V4: skandaalid...

V1:... või keegi pannakse vangi

V2: No kindlasti see Berlusconi uudis, et kõik teavad sellest

M: Kus te loete ajalehti?

V4: Põhiliselt internetis

V2: internetist

V1: Postimees.ee

V3: Postimees, või siis õhtul uudised, raadiost kuulan

M: Kas te välismaa mingeid portaale ka vaatate?

V1: Väga vähe

V2: Mina korrapäraselt ei jälgi, vahel

V1: Võib-olla, kui on Eesti uudis ja siis link, et loe lähemalt siit, siis, aga muidu mitte

M: Need (suurel paberil) olid selle nädala teemad. Aga kui ma lasen teil nüüd laiemalt mõelda. Mis uudised või teemad teile siis on seoses Euroopa Liiduga silma hakanud?

V2: Mul ongi näiteks see, et need Lõuna-Euroopa riigid siin järjest lähevad... kriisi, majanduslangusesse.

V1: Jah ja siis aeg-ajalt tehakse uuringuid, et kui palju toetas ja mis seis nüüd on Euroopa Liidu suhtes, kui on nüüd selline olukord... et alguses toetas näiteks liitumist nii ja nii palju inimesi, aga pärast seda Kreeka kriisi, kuid paljud ja kuidas toetavad

V3: Erinevaid toetusi tuuakse ka palju välja, et Eesti uudistest. Mingite uudiste puhul, et põllumajandusega seoses ja ehitustega

V2: Siis on need erinevad elukvaliteedi uuringud riikide vahel, et milline on palgatase ja hinnad

V4: Siis on see ka, et kui paljud inimesed kuhugi tööle lähevad või kust on see väljaränne või sisseränne kõige suurem

M: Aga see on siis Eesti kontekstis?

V3: Eestist välja pigem

V4: Välja jah

V4: Siis äkki seaduste muudatustest nende toetustega seoses, et riigiti ka selles mõttes, et vahepeal oli ju jutt, et Eesti peab ka oma osa andma, hakkama maksma, et see Kreeka tuleks välja sellest võlast.

M: See läheb siis abipakettide alla?

V4: Jah, abipaketid

V1: Ma ei tea, kas see ka sobib, aga aeg-ajalt keegi ikka räägib, et ta läheb Euroopa kohtusse mingite teemadega. Et kui eestlased ei rahulda, siis äkki on Euroopa väljapääs

M: Tuleb veel midagi meelde?

V3: Vahepeal vist räägitakse sellest ka, et Eesti peab nagu oma eripära säilitama, et Euroopa Liit ei oleks selline ühtne.... selline oma riigi eripära säilitamine

V2: Siis on need uued liitujad, et kas Türgi võiks tulla või mitte.

V3: Praegu vist on need Läti teemad...

V2: Läti vist tahab euroga liituda

V3: Jah, tahab jah liituda

V1: Jah ja siis on kõige suurem teema see, kui palju euro on hindu tõstnud

V3: need ongi kõikides eluvaldkondades erinevad uuringud, et mis oli viis aastat tagasi

M: Mis teemad nendest on teie jaoks praegu kõige rõhulisemad, millest rohkem räägitakse?

V1: Elukvaliteet järsku, välja- ja sisseränne

V2: Sellest rändest räägiti hästi palju vabariigi aastapäeval. Just need majandusuudised on ka suht igapäevased

V4: Ja euro, toidukorvi vahed jne

M: Kui nende teemade puhul uuesti vaadata Eesti vs Euroopa teemad, kuidas te neid liigitaksite?

V2: Mõnes mõttes need kõik puudutavad Eestit ka

V4: Jah, sest me oleme Euroopa Liidus ju

V2: Jah, minu meelest Eesti on üks vähestest Euroopa Liidu liikmesriikidest, kes kõiki seadusi ja norme täpselt järgib ja annetab kõigile ja siis kõik ülejäänud võtavad raha vastu ja teevad, mis tahavad. Nagu tubli laps oleme!

V3: No sama mõte, et Eesti on Euroopas nagu veits tallaalune

M: Kui kerge nende teemade puhul on teha jaotust Eesti vs Euroopa teemad?

V4: Raske! Kõik on omavahel seotud ja Eestiga ka

V1: Nad võivad olla nii üks kui teine, et kui me räägime abipakettidest, kui me räägime abipakettidest Eestile, siis see on rohkem Eesti teema. Aga kui me räägime, et Eesti panustab kellegi teise toetamisse, siis ta muutub rahvusvaheliseks, Euroopa teemaks. No see, et Lätis euro kasutusele võetakse, võib-olla see ei ole Eesti teema

V4: Võib-olla vähem need uued liitujad ja siis see liitumisega toetus, et need võib-olla on ka rohkem Eesti teemad

V2: No need toetused on ikkagi väga Eesti teema, kui arvestada, et Eesti sai siin liitudes jah päris palju toetusi, et varsti hakkab see aeg, kus me hakkame tagasi maksma neid toetusi. Kuna sellega seoses minu meelest ka uute liitujate teema tõuseb nagu esile, sest siis on vaja nagu neid hakata toetama

M: Et selles aspektist on nagu keeruline liigitada Eesti ja välismaa teemadeks?

Kõik: Jah, need on nagu seotud, läbi põimunud

M: Mis teemad teie jaoks siit olulised tunduvad?

V2: No see elukvaliteedi vahe näiteks

V4: Väljaränne

V2: Euro pluss hinnad

V1: Need plussiga teemad (rõhulised teemad) tunduvadki

V3: Need on nagu aktuaalsemad, siis need tunduvad ka olulisemad

M: Miks need teemad on olulisemad?

V2: Minu meelest see elukvaliteedi vahe, et kui siin viimasel ajal räägitakse, et pered, kus ema teenib miinimumpalka, aga sellest ei jätku isegi eluaseme üüri jaoks ja elavad kusagil vaestemajas, sest alampalgaga ei saa Eestis mitte midagi ära teha. Ja samas kui tuuakse näiteks mingit Iirimaa või muud riiki, kus teenitakse alampalka ja siis nagu inimväärselt elada selle eest. Siin ei saa niimoodi

V4: Ja seal kohe see välja- ja sisseränne. Et isegi tekib vaikselt mõtteid, et võib-olla minna kusagile raha teenima natukeseks välismaale. Et siis tulla tagasi ja alustada oma elu mingi pagasiga.

V3: Mul on täpselt samad kommentaarid, et see eriti mind huvitab see väljaränne, et mind huvitab see. Kasvõi enda tutvusringkonnas lihtsalt pooled või ma ei kujuta ette, kui suur see protsent on, kes lähevad ära. Osad on muidugi sellised, kes tulevad ka tagasi. Aga kui vaadata neid eurod ja hinnad ja kui võrrelda, et näiteks mina kroonidesse ei pane, täiesti mõttetult on mõelda midagi kroonides. Sest kui mingi tavaline lõunasöök võib maksta vanas rahas mingi 300 krooni, siis see oli väga-väga suur asi. Ja kõik hinnad on nagu tõusnud, aga palgad on jäänud sellise viie või ma ei kujuta ette, kuue-seitsme aasta tasemele. Ma ei tea, kus sellise loogikaga saab nagu riik väga kaua jätkuda. Jooksebki tühjaks. Ja siis tuleb täpselt see sisseränne mängu, et kas siis tuuakse mingeid võõrtöölisi sisse. Nagu UK-s ja igal pool on nii suured probleemid just sellel teemal. Et Eesti üritab ühelt poolt inimesi kuidagi... Eestit atraktiivseks teha, aga samas kõik noored lähevad nagu välja, siis on selline lõhe nagu siis

M: Aga see Lõuna-Euroopa majanduskriis, mis te välja tõite. Miks see oluline on?

V2: Ma ülikoolis õppides mõtlesin, et äkki võiks sinna kusagile soojemasse kliimasse ära minna. Aga seal on samamoodi tööpuudus ja selline, et siis väga ei ole mõtet sinnapoole pürgida

M: Mis sul, V1 mõttes oli?

V1: Ma ka mõtlen selles mõttes enesekesksemalt, et hinnad. Mina pean ostma endale süüa ja saan palka. Et selles mõttes väljaränne, samamoodi pereliikmed on mul läinud välismaale elama ja töötama. Ja ka isegi olen mõelnud, et kas võiks ja peaks. Et just sellised asjad on nagu olulised, mis nagu mind mõjutavad. Et kui ma ise tõin välja selle Euroopa kohtu teema, siis see tegelikult mind ei puuduta. Ikkagi vaatad neid asju, mis mõjutab rohkem. Teiste asjade mõjust me ilmselt ei saa aru ka nii hästi. Mingitest suurematest muudatustest

V3: No ja kui need toetused Eestile, see tuleb ju nagu üldiselt riigile, mitte minu taskusse. Ma saan mingi 0,01 eurot võib-olla rohkem sellest. Võib-olla toetused selles mõttes mõjutavad, et firmaga seoses, et saab rohkem taotleda ja on suur võimalus saada äri laiendust või midagi sellist

M: Mis teemad on teiste riikidega ühised?

V2: Majanduskriis

V4: Euro ja hinnad

V1: Mujal on siis see probleem, et vaesemate riikide inimesed rändavad sisse. Et kui meil on siin mure, et targad noored lähevad ära, siis neil on see küsimus, et võetakse nende töökohad ja kooli kohad ära

V2: Teised saavad ka toetusi ma arvan, et me üksi ei saa

V3: Abipaketid nendele

M: Te tõite siin selle identiteedi küsimuse ja alguses ka selle teema. Kas teile tundub, et Euroopa Liit on ühtlustunud ja ei ole enam näha erisusi. Kui oluline see teema teie jaoks on?

V4: No ta veel vist ei ole nii. Aga ta nagu liigub sinnapoole, et kõik nagu muutuks selliseks halliks massiks

V3: Võib-olla seda ei saagi aru enne, kui see on toimunud, et võib-olla keele rääkijaid on nii vähe, sest kõik lähevad välja

V1: Mul näiteks ei ole seda tunnet, et identiteedi kadumine oleks väga mureks praegu. Ma ei paneks sinna

V4: Aga näiteks raha oli üks, mis oli. Eestil oli väga ilus raha ja nüüd tuli euro. Oleme kõikidega ühtemoodi. Varsti võib-olla on lipul ka mingisugused tähed küljes

M: See on mingis mõttes Eesti meedia pilt Euroopa Liidust. Mis teemasid siin üldse ei ole, mida te tegelikult tahaksite Euroopa Liiduga seoses näha?

V4: Mis uudised nagu Eestis oleksid kajastatud?

V1: Ei oska nagu öelda nii

V2: Ei oska nagu puudust tunda uudistest

M: Teist mõned ütlesid enne, et te jälgite ka välismaa portaale. Kas sealt on mõni teema silma hakanud, mida võiks ka Eesti meedia kajastada?

V3: Võib-olla ma nüüd ei tea konkreetset teemat, aga kui sa otsid mingit väga spetsiifilist, siis sa leiad selle ka tavalistest ajalehtedest. Seal on lihtsalt võib-olla rohkem maailmaga seotud kajastust. Eestis on sellist Eesti uudist, et välisuudist on natuke vähe

V2: Ma mõtlesin, et Eestis võib-olla kajastatakse Euroopaga seotud uudiseid, aga samas muu maailmaga seotud uudiseid ei kajastata väga palju

M: Et on selline Euroopa kesksus?

V2: Mõnes mõttes küll

V3: Sellised lühiuudised on näiteks Ladina-Ameerikast või Austraaliast. Aga noh, see ju olenebki asukohast ju, et Eesti on Euroopa Liidus, siis ongi number üks Eesti ja Euroopa uudised, et ei hakata rääkima väga palju näiteks Austraalia igapäevasest elust

V2: Samas me oleme siin piiri peal, et Vene ja Aasia uudised on mõneti rohkem kaetud ehk

M: Aga Euroopa Liiduga seotud uudiseid teile tundub, et on nagu...?

V2: Piisavalt

V4: Jah, ma arvan ka

V3: Noh, selline tavalugeja, kui sa ei ole Euroopa Liidust väga huvitatud, siis sa saad sellise oma toonuse nagu kätte

M: Te alguses ütlesite, et kui ma lasin teil neid märksõnasid kirjutada, et päris palju tuli sellist seadusandlust, ühtseid norme ja direktiive, selliseid bürokraatiaga seotud märksõnu. Kas teile tundub, et sellest kirjutatakse nagu piisavalt?

V3: Mis seadused on näiteks vastu võetud? Ei! Mind nii väga ei huvita ka need seadused, aga ma ei pane tähele ka

V4: Võib-olla ei pane siis tähele, kui mõnes Euroopa Liidu riigis, selle riigi siseselt võetakse mingi seadus vastu, siis võib-olla korra vaatad seda nupukest. Aga võib-olla, kui see oleks kogu Euroopa Liidu kohta, mis muudaks näiteks kõikide liikmesriikide toimimist, siis võib-olla see läheks rohkem korda. Ja siis ma arvan, et see on see, et kui on endal midagi vaja. Kui on vaja õppima või töötama minna, siis pigem hakkad otsima seda

M: Kas see info on meedia abl lihtsasti leitav?

V2: Ei usu, meedia müra on nii suur. Ja teine asi on see meedia kallutatuse ka, et kui palju sa seda usud. Reaalselt mingit seadust vaja on, siis on ju lihtsam vaadata mingit Riigiteatajat näiteks

M: Kui palju teile selline info korda läheb, mis mõnes teises Euroopa Liidu riigis toimub? Kui palju sellest teie meelest kirjutatakse? Kui jätke kõrvale selline Euroopa Liidu ühine seaduste jms pool

V3: Kriisidest räägitakse

V2: Mingitest lähiriikidest räägitakse. Soome ja Rootsi ja

V3: Nendest on vist jah rohkem, aga selliselt on ikkagi Itaaliat, Hispaaniat ja Portugalid. Nendest on kogu aeg juttu. Kindlasti lähiriikidest, kellega rohkem suheldakse. Ja Venemaast

V1: Küsimus oli, et kui palju läheb korda, et siis näiteks mulle läheb ikkagi rohkem korda see, millega mul on mingi isiklik kokkupuude. Kas keegi elab seal või ma olen

käinud seal või ma tahan sinna minna. Et siis ma võib-olla loen rohkem, et seal on mingi siuke värk. Aga kui mul ei ole mingit seost, siis pigem mitte

M: Aga neid riike iseenesest on, mis teile rohkem huvi pakuvad?

V2: Ikka on

Kõik: Ikka

V3: isegi kui mul ei ole mõnes riigis mingit sõpra või midagi, siis ma loen ikka, aga mul lihtsalt ei kinnistu see või ei jää meelde.

M: Nendest rõhulistest teemadest nimetasite te: Euroopa majanduskriis, elukvaliteedi vahe, välja- ja sisseränne ja siis on euro ja hinnad. Kas te tahate siia midgi veel lisada? Võib-olla on vahepeal meelde tulnud midagi

V1: Ma mõtlen, et Eestis räägitakse hästi palju võrdõiguslikkusest ja Euroopas ka. Ja nüüd on viimasel ajal kogu aeg, et ikka peab olema nii komisjonides, Euroopa Liidu institutsioonides ja ka Eesti institutsioonides mehed ja naised võrdsed. Just oli ka mingi uudis, et kuidas Eesti naised on kuidagi eriti hästi esindatud suhtarvuna Euroopa Liidu institutsioonides. Et erinevates riikides kui mõelda, siis Eesti naised löövad läbi Euroopa Liidus

M: Kui me sellest Euroopa majanduskriisist räägime, siis kuidas teile tundub, kuivõrd see Eesti mure on?

V1: Kõige rohkem vist muretsetakse selle pärast, et meie kaotame selle, mis tuleb anda neile, kui nad ei saa hakkama. Kui ma olen õigesti aru saanud, siis see on kõige suurem mure. Et me peame hakkama andma enda mingeid ressursse neile, siis meie kaotame. Me ei saa näiteks ehitada Tallinn-Tartu maanteed lõpuni, sest me peame kellelegi oma raha ära andma

V2: Põhimõtteliselt mul on sama arvamus. Et kui sa nagu vaatad seda olukord siin ja mõtled, et antakse nagu neile, kes saavad kogu aeg mingit toetust ja samas siin nagu elukvaliteet väga ei parane. Ongi, et teed on täiesti kohutavad.

V1: Ja võib-olla et nüüd nähetakse, et kusagil on sellised suured probleemid, et millal Eestisse see olukord võib jõuda. Et kui ennem oli Euroopa Liit ja kõik hääletasid poolt, et kõik nägid selles võimalust areneda ja õitseda, siis nüüd kardetakse, et võib-olla nüüd ei olegi selline ilus stsenaarium. On selline ohumärk ka meile endale.

V2: Tegelikult on võib-olla uus teema ka see, et räägitakse Euroopa Liidu lagunemisest. Kaua see üldse nagu kestab veel. Tegelikult mõned riigid nagu teevad küsitlusi, et kas olla edasi või välja astuda

M: Kuivõrd on see Eesti mure, mis seal kusagil Lõuna-Euroopas toimub. See on meist ju nii kaugel?

V3: Me oleme ju üks suur Euroopa Liit. Ikka on

V4: Samad mõtted, et... võib-olla eestlased, vähemalt mina arvan, et selline mulje on jäänud, et ei kardeta niivõrd selle pärat, et me peame oma raha ära andma, vaid selle pärast, et see kriis nagu süveneb, et tuleb uus langus. Sest kõik lehed ju kirjutavad, et me oleme kriisiga väga hästi nagu hakkama saanud ja Euroopa nagu ülistab meid, me oleme väga hästi toime tulnud ja sellest välja tulnud, aga reaalses elus see nagu ei kajastu. Et kas siis tuleb mingi uus langus või mis nagu edasi saab

V4: Ma arvan, et see on seotud ka selle sisse- ja väljarändega, et kui seal on majanduslangus, siis võib-olla ikkagi meie inimesed väga sinna ei hakka trügima, kui tööd ei ole ikkagi. Või siis sealt ei ole mingisuguseid äripartnereid oodata.

M: Sa mainisid, V2, seda Euroopa Liidu lagunemise teemat. Kas see on Eesti mure?

V2: No kui ta laguneb, siis on ju.

M: Kas on meie mure, et noh, mis siis ikka, laguneb ära, olemegi jälle...

V4: ... saame oma krooni tagasi, oma identiteedi tagasi

Kõik: naer

V4: Aga toetustest jääme ka ilma

V2: Ma ei kujuta nagu täpselt ette, et mis siis nagu täpselt juhtuda võiks, kui see nagu tõepoolest juhtuda võiks. Ja kuidas see juhtub, et kuidas nagu... sujuvalt kukub kokku või tuleb sellest mingi suurem katastroof. Kui see laguneks, siis tuleks mingi tohutu majanduslangus

V3: Terve Euroopa oleks kriisis.

V2: Siis see mõjutab kindlasti meid ka

M: Aga majanduskriisi puhul te ütlesite, et meil on kõik omavahel seotud. Kas siis Eesti peaks aitama neid riike, kes seal Lõuna-Euroopas, räägitakse, et on üle jõu elanud?

V3: Ma arvan, et kuna me oleme seal liidus, siis mingi protsendi puhul, see oleks ju reaalne, et kui kõik panustavad

V4: Ega väga valikut ju ei ole

V1: Ma arvan ka, et kui see on kuidagi organiseeritud nii, et kõik kuidagi võrdselt, et sellest mõttes nagu vastavalt võimalustele, et me ei peaks maksma rohkem kui Prantsusmaa või need, kes on rikkamad, et kuidagi me ka teaks, et meid ka toetatakse. Saaks kuidagi kindlust, et see töötab mingi hea süsteemi järgi. Ma praegu muidugi ei tea seda süsteemi

V2: Ma arvan ka, et peaks nagu toetama, aga enamiku inimeste arvates, mille tõttu tundub see toetamine nagu mõttetut, et me ise elame siin nagu mingid vaesed rotid ja samas seal elatakse palju paremini. Et ongi, kui siin see Kreeka suur langus oli, siis

toodi elukvaliteedi vahe Eestis ja Kreekas, et neil on tunduvalt parem kõik. Ja samas meie toetame neid. Et inimestel tekib küsimus, et mille jaoks, kui me ise oleme mingis mõttes hädas

M: Kuidas teile tundub, kas Eestis arutleti selle üle, et tõepoolest, miks me siis aitame neid. Kas selle üle oli piisavalt debatti?

V1: Tõenäoliselt oli, aga ma ei lugenud seda piisavalt suure huviga.

V4: Ma ka väga ei jälginud seda

V3: Ma ei ütleks, et see nagu väga üle tähtsustatud oli. Ma tean, et see on juhtunud, aga võib-olla siis oleks pidanud rohkem olema

V2: Valitsus teeb niikuinii, mis ise tahab

M: Teine rõhuline teema oli teil välja-ja sisseränne. Kuivõrd see sisseränne meie mure on?

V4: No kui tuleb kusagilt selline tööjõud, kes lepib väiksema palgaga, kui meie inimesed, siis täiesti võimalik, et tuleb mingisuguseid mustanahalisi või Aasiast tegema meie eest tööd ära

V2: Oleneb, kuidas nad integreeruvad ühiskonda, et kui nad loovad siin oma mingisuguse kommuuni ja ei integreeru üldse, siis see on väga suur probleem. Prantsusmaal on neid moslemeid väga palju, aga samas on nende rahvaarv ka umbes 50 miljonit. Eesti rahvaarv on umbes 1,3 miljonit ja siia tuleb mingi suurem kogus välismaa tööjõudu, siis ma arvan, et see on suhteliselt suur mure

V1: Ma mõtlen sisserände puhul ka sellele, et probleem ei ole nii suur, sest meil ei ole nii hea sotsiaalsüsteem ja meile ei tule inimesed siia mingeid abirahasid sama. Ma ei tea, kas see on õige, aga ma olen vähemalt aru saanud, et Soomes on väga hea süsteem, et kui sa... ühesõnaga mingid inimesed lähevad sinna toetuste peale elama ja seal on piisavalt hea elu võrreldes sellega, kus nad muidu elavad. Aga Eestis keegi sellepärast ei tuleks, mis on hea. Kuigi see on paradoksaalne, et meil on halb süsteem, aga samas siis keegi jällegi ei tule

M: Üks teema, mis pidevalt jutuks tuli oli ka elukvaliteedi vahe, et meil ei lähe nii hästi kui näiteks nendes riikides, kellele me abi anname. Kas teile tundub, et kui meil on oma rahaasjad nagu hästi, riik ei ole võlgades ja me ei pea otseselt mingit abi taotlema, siis kas Eesti peaks oma häält Euroopas rohkem kuuldavaks tegema?

V4: Ma arvan, et oma võimete kohaselt tuleb abi anda, proportsionaalselt nagu kuidagi

V2: Jah, selles mõttes, et mul pole selle vastu midagi, et nad toetavad, aga riik võiks toetada oma rahvast. Et kui võtta kasvõi mingid toetused, siis ma rääkisin ükskord ühe Soome tudengiga, kes siin õpib. Tema saab Soome riigilt iga kuu 500 eurot lihtsalt selle eest, et ta on välistudeng. Meie stipp on 50 eurot. Ma ütlesin seda talle ja ta hakkas lihtsalt naerma, ei uskunud. Seal saab 500 eurot selle eest, et ta välismaal õpib

ja siis veel mingeid toetusi. Et kuus on siis juba päris normaalne summa. See ongi nagu see, et ok, me võime neid toetada, aga samas riik võiks nagu enda rahva jaoks ka midgi teha. Mitte, et ma toetaksin seda, et meil oleks mingi räigelt sotsialistlik riik nagu Põhjamaad, et elame ainult riigi abist, et igaüks peab olema oma õnne sepp ja teeb, mis tema oskab, aga lihtsalt, et see kuidagi valesti on see...

V3: Kuidagi vale on see jah. Et riik peaks kõigepealt oma rahvaga hakkama saama ja siis toetama teisi

M: Ometi on Eesti ju mitmetes edetabelites esirinnas. Kas see on teie arvates mingi näitaja?

V2: See ongi nagu see, et Eesti on nagu mingi tallalakkuja, et kõik kvoodid täidetakse punkti pealt, aga samas on see, et nagu ka eneseabi lennukis, et kui lennuk hakkab alla kukkuma, et siis tuleb kõigepealt panna hapnikumask endale pähe, sest naabrit sa ei saa aidata, kui sa ise oled hädas. Mõnes mõttes Eesti on nagu ise praegu seal häda piirimail, aga sellest hoolimata aitame teisi.

V1: Ma mõtlen ka, et esialgses küsimuses oli see, et kas Eesti peaks Euroopas rohkem oma häält kuuldavaks tegema. Et selles suhtes võiks küll. Ma mõtlesin nende uudiste peale ka, et jah, on küll mingid Euroopa uudised, aga võib-olla ma pole tähelepanu pööranud, et mida nagu Eesti on kuidagi siis üritanud otseselt muuta või panustanud. Kas on mingeid algatusi, et kas on midagi nõudnud või teinud mingeid eraldi ettepanekuid.

V3: Aga tegelikult on see ju üsna raske, sest Euroopa Liit on ju sellises organisatsiooni mõttes ikkagi sellised viis tähtsamat Kesk-Euroopa riiki, kes enamuses otsustavad. Et see on jällegi see, et kui on nii väike riik, et me oleme üks väike hääl, et mis seal suurte vastu teha. Edetabelid ja reaalne elu on nagu väga teistmoodi, et sa võidki edetabelis olla majanlangusest esimesena välja saanud, aga kui inimesed ongi nagu eelpool mainitud, et täiesti vaesuspiiril elavad ja ei saa hakkama, et siis on nagu täiesti vale, süsteem on vale.

V1: Aga mingites asjades on ikkag eeskujuks ka, et käivad mingitest Euroopa Liidu riikidest delegatsioonid vaatamas, et kuidas meil on e-riik ja võtavad selle oma riiki üle.

V3: Minu meelest on see juba natuke iganenud. Et leiutati Skype, aga nüüd on juba... midagi muud peaks leidma.

V2: Ma arvan, et Eesti viga on see, et Eestis pole mingit tootmist. Tegelikult Eesti, majandusliku poole pealt, meil ei ole mingit sellist toodet, ta ei anna maailmale otseselt midagi. Meil pole nagu mingit enda tooteüksust või midagi. Tarbime ainult

M: Aga kui te mõtlete, et meil on Euroopa Liidus 27 riiki, kes peaksid olema võrdsed, kas see võrdsus ka tegelikult avaldub. Vahet ei ole, et me väikeriik oleme, sest meie sõnal on samasugune kaal kui mõnel teisel riigil. Kuidas teile tundub?

V4: Kuidagi vale tundub see väide. Ei tahaks nagu uskuda sed

V2: Ei ole võrdsust

V4: Mul on selline tunne, et see, kes maksab, see tellib ka muusika

V2: On ju ikkagi need tuumikriigid, kes otsustavad ikkagi rohkem

V1: Jah

V3: Kesk-Euroopa suurriigid.

M: Mul on teile nüüd kaks teksti. Kuna teil käis siit ka mõned korrad läbi Euroopa Liidu lagunemise ja identideedi teema, siis sügisel kirjutati Euroopa tulevikust päris palju. Ja Eestis kirjutati ka. Mul on kaks artiklit. Üks on Mart Laari artikkel, mis ilmus enne ja teine on Martin Helme artikkel, mis ilmus n-ö Mart Laarile vastu. Te võit enda soovide järgi märkemeid teha või alla joonida. Kumma artikliga te nõustute või pigem nõustute?

V2: Mina nõustun pigem selle Martin Helme artikliga

V3: Mina ka!

V4: Mina ka!

V1: Mul ei ole nii kerge nagu valida kahe artikli põhjal, kummaga nõustuda

M: Te kolmekesi ütlesite Martin Helme, miks te Helme artikliga nõustute?

V4: See Mart Laari idee tundub natuke nagu utoopiline ja kuidagi mulle tundub, et kui see valimisringkond tehakse ütleme nagu ta ütles siin, et Eesti, Läti, Leedu, Soome, Rootsi onju, kuidagi on nii, et siis hakkavad need valimisringkonnad, need riigid hakkavad toetama üksteist, kuidas neile endale parem on või kuidas neile endale kasulik on. Ja siis tulevad nagu kuidagi sellised vastasleerida. Et mul on selline tunne

V3: Mulle meeldis selle Helme artiklist see majandusalane koostöö, sest Euroopa Liit ju algupäraselt ongi mõeldud ju majanduskasvu tekitajaks, suurendajaks. Selle juurde jääda või seda veel tugevdada ja panna erinevate riikide vahel see koostöö käima

V2: Mul on ka see sama arvamus, et mis ma enne ütlesin, et Euroopa Liit on valgunud kuidagi paljudesse eluvaldkondadesse, et see reguleerib nagu kõike ja kõike, et isegi, ma õpin keemiat, et isegi laboris on Euroopa Liidu normid. Et veidike nagu liiga palju, et algne idee või tegelikult ta vist ei olnud isegi alguses mõeldud majanduslikuks koostööks, vaid selline rohkemat. Et kui sellisest ajaloolisest aspektist võtta, siis kõik sellised liidud on lagunened mingi hetk. Et võib-olla nii juhtub ka tulevikus. Et igaüks tahab hakata oma identiteeti ehitama ja siis hakatakse lammutama

M: Sa, V1, ütlesid, et sul oli raske valida, miks?

V 1: Ma selles mõttes olen nõus sellega, mida kõik teised räägivad, et majandusalane koostöö ju võiks olla see prioriteet ja see oli algupärane idee, aga ma lihtsalt mõtlen, et kas see on võimalik või kui lihtne see tegelikult on, ilma selle osata, mis see Helme

tahaks nagu välistada, et teiste toetamine ja mingite võlgade maksmine. Et jah, ok, maksude maksmine ja kooskõlastamine, et äkki see ikkagi ei ole nii lihtne kui mingi teisi asju ka ei kooskõlastaks. Aga samas sellest ma saan ka väga hästi aru, et võib-olla on jah tüütu ja ebavajalik, kui kõik on meil nagu ühtemoodi, aga lihtsalt võib-olla see ei ole nii lihtne. Ja sellepärast mul oligi raske valida, et võib-olla ma ei tea sellest piisavalt palju, et valida mingit kindlat, tugevat seisukohta.

M: Kumba ise toetaks?

V1: Ma ei tea, keskteed ei saa valida?

M: Mis nende artiklite puhul oleks mõlema puhul põhiideed?

V2: Mart Laari idee on see, et veits tuleb uuendada, et on liiga sarnane olnud kõik, et kui niimoodi jätkub, siis laguneb ta paratamatult, et seda takistada, tuleb...

V4: ... muutused läbi viia

V2: muutused jah läbi viia. Ja Helme on lihtsalt vastu talle

V3: Mart Laar ütleb ju ka, et muutused on ju kõik sellised poliitilised ja tema arust see majandusalane koostöö jääb tahaplaanile. Et just kõikides.... Europarlamendist ja seal... poliitilised muutused läbi teha. Et Helme ütleb selles suhtes nagu vastu, et kuigi ta ütleb ka just, et pankade võlad jne maksmine, aga just see majandusalane koostöö, selle tugevdamine. Selles suhtes läheb nende arvamus nagu täiesti.. noh ongi erinevad.

V1: Mulle tundub, et Mart Laar ei jäta siin kuidagi teadlikult tahaplaanile, aga ta lihtsalt räägib, et majandus ja poliitika ka. Et nagu mõlemates asjades peaks tegema neid asju. Martin Helme nagu üritab rohkem, et Europarlamentide ja nende moodustamisi ei peaks tegema nii nagu Mart Laar välja pakub, vaid tema arvates peaks jääma ja keskenduma ikkagi majandusele. Et mulle tundub, et Mart Laar siin räägib, et see poliitiline koostöö moodustamine on ka oluline

M: Kas need on siis koos? Et teineteist ei välista?

V1: Jah, et ei välista. See, et me teeme majandusalast koostööd või poliitilist koostööd, see võiks ju mingis olukorras pigem toetada teineteist

M: Kas te iseenesest nende ideedega nõustute?

V2: Selles mõttes ma nõustun rohkem nagu selle Helme ideega, et kui ta ütles, et läheks see käiku, siis ongi, et Soome ja Rootsi valiks pigem sinna, siis ongi nagu see... Euroopa Liidu juhtimine samasugune nagu Eurovisioon – naabrid toetavad naabreid, enam ammu muusika ei loe, et siis samamoodi on oluline see, kus kohas sa paikned ja kellega sa hästi läbi saad

V3: Ilmselt ma arvaks ka, et mingid grupid tekivad, riikide grupid, et Euroopa Liit peaks olema üks suur liit, organisatsioon, aga nüüd hakkavad täpselt Kesk-Euroopa, Lõuna-Euroopa grupid, kes hoiavad kokku ja siis saavad neid oma eurosaadikuid

parlamenti hääletada. Et siis tuleks jälle järjekordne selline, et ma ei tea, Euroopa Liidu sees on jälle mingi 6-7 erinevat gruppi, kes siis jälle otsustavad omavahel. Ma nagu ei näeks, et see nii nagu annaks midagi juurde

V2: Ma ütleksin, et see Laar pakub välja, et Eesti oleks Soome, Rootsi, Läti ja Leeduga ühes grupis, et siis pigem ma arvan, et seal teeksid Rootsi, Soome koostööd, Läti ja Leedu tunduvad sellised suht sarnasemad ja Eesti jääks üksinda, oleks väljajääja.

V4: Ma nõustun, et... mu teadmised ei ole üldse nii suured, aga mul on selline tunne, et midagi tuleb teha või mingi muutus tuleks läbi viia, et see asi liiguks kuskile poole, et räägitakse ainult ju noh.. lagunemisest ja nagu Mart Laar ütles ka siin, et oleks nendel institutsioonidel oleks mingisugunegi tähendus kui võib-olla vastutaksid rohkem oma kodanike eest, ütles ta. Et võib-olla selles suhtes tal on natuke õigus

M: Kuidas Eesti peaks selles Euroopa Liidu muutumise protsessis käituma? Kas me peaksime seda toetama või vastu olema või kuidas teie nägemus on?

V1: No kui praegu on see seis, et justkui praegu otsustavad traditsiooniliselt need vanad riigid, siis tundub, et peaks ikkagi toetama seda uuendamist, et need, kes siis on need uued riigid, et meil oleks ka suurem sõnaõigus, reaalselt, mitte ainult selle järgi, et ta on üks 27-st. Et selle järgi peaks nagu just olema uuendusmeelsem

V3: Seal oleneb sellest, et mis need uuendused on, mis vastu võetakse

V1: Jah...

V3: Kui siin räägiti nendest pankade võlgadest ja nende teiste võlgade tasumisest. Ma arvan, et kas saab panna nii väga neid kindlaid "ei"-sid või neid punaseid jooni nagu see Helme nimetab. Et kui te võtate selle vastu, siis me lähme nagu liidust välja. Et mis kõik sellega siis kaasneb

V4: Ja siis Saksamaa või Prantsusmaa ütleb selle peale, et booo-huuu läksite välja, *big deal*, et mingegi sinna, elage seal oma Baltikumis

V3: See neile ei tähendagi midagi

V4: See vist ei mõjutagi neid väga, mul on selline tunne. Et meil pole ähvardada otseselt nagu millegagi

V3: Et siis lihtsalt meil kaovad need toetused ära ja sellised asjad. Ja saame oma identiteedi tagasi

M: Saan ma õigesti aru, et Eestil nagu väga valikut ei ole teie arvates? Et öelda, kõik, me tahame edaspidi oma identiteeti säilitada, me nüüd siit üle ei astu

V3: See vist on natuke raske jah öelda, et me ütleme Euroopa Liidule ei. Et me ei maksa Kreeka võlga, siis ongi ju...

V2: Ilmselt nagu Eesti üksi hakkama ei saa... ma arvan, kahjuks

M: Kui te natuke fantaseeriks, et mis juhtuda võiks emma-kumma protsessi puhul? Et kui me läheme selle esimese variandi puhul uuendustega kaasa, mis siis juhtuda võiks?

V3: Oleneb uuendustest

M: Aga kui tekibki see Mart Laari idee

V2: Ma arvan, et kuitehaksegi need valimisringkonnad ja Eesti kuulub sellesse valimisringkonda, mis ta siin välja kuulutab, siis ma pakun, et Eesti jääks seal üksinda

V4: Ma kujutan ette, et oleneb, kus valimisringkonnas me oleme, et selles mõttes, et me oleme väike riik, me läheme suurtega kaasa ja siis, et kui need suurte riikide otsused on meile sobivad, siis meil läheb hästi. Aga kui neil nagu ei ole kõige paremad otsused, siis läheb meil halvasti, ma arvan

M: Aga teine variant, et kui me ütleksime “ei,” me ei tule sellise muutusega kaasa, mis siis...?

V2: Ütleme, et Euroopa Liidust välja?

V4: Siis me jääme üksinda

V3: Siis on nagu enne, et täpselt need, mis Euroopa Liit meile annab, need asjad kaovad ära

V2: Tuleks tagasi maksta kõik need toetused ja asjad

V3: Ja siis makstakse meile näiteks see, mis me Kreekale maksame, siis peaks see ka meile tagasi makstama. Aga kindlasti, mis siis enne Euroopa Liitu oli, oli suur kinnisvarabuum, kõikidel läks vää hästi ja siis tuli... langus

M: Siin Euroopas Eesti puhul räägitakse, et majanduskriis on nüüd möödas, aga Lõuna-Euroopas on alles, ma ei tea, kas on tipus või sinnapoole teel. Kui te mõtlete, et mis võiks saada siis, kui see kriis ühel hetkel ületatakse. Mis Euroopa Liidust kui sellisest institutsioonist saada võiks?

V3: Kui Kreeka tuleb välja kriisist?

M: Ütleme, et... ma ei taha öelda, et lahendatud kriis, aga tõusu poole....? Kas võib midagi üldse muutuda?

V3: Mingi aeg võib-olla palgad tõusevad, tuleb, sest majandus ju käib ka nagu hooti, et läheb üles ja tuleb alla. Et kui Kreekal läheb hästi, siis tuleb meile jälle uus kriis

M: Aga Eesti positsioon on praegu selline, et meie oleme need tublid, kõik reeglid on täidetud...

V2: See majanduskriis ka, et me ei saa võtta seda ainult Euroopa keskselt, et maailmas on veel teisi riike, et Euroopa Liit sõltub palju ka USA-st ja teistest riikidest, oleneb, mis seal toimub. Ja Euroopa Liit on veel seotud NATO ja teiste asjadega

M: Aga ma mõtlen just sellest vaatevinklist, et kui te ütlesite, et Euroopas on mingis mõttes vanad tuumikriigid, mis on otsustajad, et Eesti, ma saan aru, teie arvates, ei kuulu sinna?

V2: Ei

V1: Ei

V3: Ei

M: Kas pärast võiks mingisugune ümberpositsioneerumine toimuda üldse?

V2: Ei usu, me oleme ikkagi nii väike riik, et kui võtta, et mingi Saksamaa rahvaarv on 80 miljonit, Prantsusmaal on 50 miljonit, meil on terve riigi rahvaarv 1,3, me oleme umbes Pariisi üks linnaosa

V4: Me teeme mingit häält võib-olla seal kohapeal, aga siis ikkagi suured riigid otsustavad, kuidas neile sobib ja me lihtsalt kaome sinna keerisesse ära kuidagi

V3: Me võime mingi pakkumie teha, aga see ilmselt, selle pakkumise üle otsustavad need tuumikriigid. Kas siis pannakse hääletusele, et kas on hea idee või...

V1: Võib-olla siis mingi sarnase olukorra kartuses just siis ka mingid väiksemad või siis mitte need tuumikriigid, nendesse suhtumine muutub ka ettevaatlikumaks või... noh siis võib-olla ei võeta neid kandidaatriike siis enam vastu just sellel kaalutlusel, et

V4: Kõik väiksed riigid ühinevad

V1: ... Euroopa Liidu tuumikriikide vastu

M: Te ütlesite, et ei võeta vastu, kas see tähendab siis, et mingid asjad lähevad karmimaks?

V1: Jah, et võib-olla nad muutuvad ettevaatlikumaks, et enam ei tekiks sellist olukorda, et peaksid hakkama kedagi niimoodi toetama või abistama

V4: Võib-olla me ise ka muutume ettevaatlikumaks, et me ei võta kõike seda, mis sealt tuleb, kullana. Nagu alguses oli, et Euroopa Liit, suur ja vägev, onju, et nüüd Eesti on ettevaatlikum natukene

M: V2, V3, mis teie nägemus on, milliseks võib Eesti positsioon Euroopa Liidus kujuneda?

V2: Ma ei tea, ma ausalt öeldes ei ole väga mõelnud sellele varem. Mul ongi tunne, et me oleme sellised sabas sörkijad, teeme kõik, mis ette antakse, täidame seal neid norme, maksame trahve ja...

V4: Aga võib-olla see on ka nii nagu inimeste puhul on tihtipeale, et nad teavad oma õigusi, mitte kohustusi. Ehk siis me võtame kõik selle positiivse, et näed, saame reisida ja õppida ja töötada ja ühtne raha, mugavam ja nii ja naa. Aga siis võib-olla need kohustused meile ei meeldi. Aga me peame leppima nendega, kui me kuulume Euroopa Liitu

M: Et see on selline viimase aja avastus, et kui keegi teist ütles ka enne, et kui me liitusime, siis kõik oli nagu selline wau-efekt, et Euroopast tulebki ainult head. Aga nüüd on selline ups-hetk, et ei tulegi siis või, et on mingi kohustuse pool ka

Kõik: Jah

M: Nüüd mul on teile anda üks viimane pilt. Tegemist on karikatuuriga. Vaadake seda, kohe räägin selle eeloo ka ära, muidu te äkki ei pruugi kohe aru saada, millega tegemist on. See ilmus Postimehes suvel. Kui te mäletate, et Eestis läks selle Euroopa Stabiilsusmehhanismiga ühinemise otsus Riigikohtusse, sest küsimus oli selles, kas sellega liitumine on üldse meie põhiseadusega kooskõlas. Kas me võime liitumisele üldse allkirja anda. Vahetult enne, kui Riigikohus tegi otsuse, mille järgi siis Eesti sai ESM-iga liituda. See karikatuur ilmus enne seda, kui see otsus tuli. Vaadake seda ja siis võite kirjeldada, mis teie meelest sellega öelda on tahetud. Selle ESM-i kogumaht, selle fondi kogumaht on 500 miljardit. Eesti panus on 1,3 miljardit

V3: See on jälle see, et Eesti on nii väikene, et tema hääl Euroopas on 0,1

V2: Siin on nagu, et Euroopa kõigub kusagil ja siis Eesti kõigub veel omakorda seal kusagil. Eriti tähtsusetu mulje.

V4: See Eesti väiksus tekib küll, aga ma mõtlen, et see põssa on ka kuidagi nagu ettevaatliku näoga, et tundub, et see tasakaal ikkagi on väga oluline, et äkki me siis ikkagi mingit rolli mängime. Aga lihtsalt tavainimene ei mõista seda, ei ole piisavalt informatsiooni võib-olla meieni jõudnud

V1: Ma mõtlesin seda, et väga suurt kaalu nagu ei ole, et kui seda tüüpi siin ei ole, seda Riigikohtu jutuga, et siis see põssa püsiks ikkagi püsti. Aga kui sa nüüd tõid selle välja, et tavainimene võib-olla ei tea, siis jah, see tüüp siin ütleb, et mu Riigikohus otsustab. Ta nagu ei ole seotud, vaid ta on teadlik, et mingi otsus vastu võetakse ja võib-olla ta ei teagi, et mis ja kuidas ja mille pärast. Aga põssa on murelik küll jah

V2: Ma mõtlengi, et see põssa kõigub seal ja me kõigume selle põssa küljes, et ta küll natuke kõõritab seal, aga vist väga nagu ei huvita

V3: Mul lihtsalt tuleb kohe see Eesti väiksus ja meie hääl nagu ei mõju kusagil. Väga tuleb välja siin

V1: Aga samas ta siin ütleb, et mu Riigikohus otsustab, kas ühinen su stabiilsusmehhanismiga, et tegelikult ta on juba ühinenud, sest ta on selle ESM-i küljes ju. Et umbes niikuinii ühinen ju

V3: Aga kui ta maha kukub, tasakaalu kaotab....

V1: See tehti enne, kui otsus tehti ja otsus tuli positiivne, et see nagu vihjaks sellele

V4: Et kas see stabiilsusmehhanism nagu ei vaadatud, kas meie sobime väga nendega või meie seadused pidi lihtsalt ümber tegema, et see vastu võtta, et see lihtsalt see oli nagu formaalsus ainult...

M: Seal oligi see küsimus, et kas me saame kiirkorras otsustada nii suuri asju, kui peaks vaja olema. Selline juriidiline küsimus.

Kõige viimaseks on mul teile aga selline küsimus, et kui ma laseks teil protsentuaalselt jaotada, kas te tunnete ennast eestlase või eurooplasena, siis kuidas see jaotus oleks?

V4: Ma arvan, et minu jaotud on 80, 20. 80 eestlane ja 20 eurooplane

V1: Ma paneks natuke rohkem, 85 ja 15. Et eurooplasena ikkagi pigem tunnen siis, kui reisin kusagil Euroopas ringi, siis ma esindan ennast eurooplasena või siis kusagil Euroopast väljaspool. Eestis ikkagi olles, ei mõtle sellele, kas või kui palju ma olen eurooplane. Ikkagi eestlane

V2: Ma kuidagi ei oska seda ära jaotada sajale protsendile. Tunnen ennast 100% eestlasena, aga samas tunnen ka täiesti eurooplasena. Kuigi mitte niivõrd eurooplasena kui sakslane, aga ma paneks nagu mõlemale, et 100 protsenti eestlane ja 25 protsenti eurooplane, et ma ei oska panna nii, et ma olen eestlane, et siis see välistab selle, et ma saaksin samal ajal eurooplane olla. Et ma ei leia, et üks välistab teist.

V3: No kui ma olen Euroopast väljas, et reisin või, siis on täpselt see, et ma olen eurooplane, ma olen eriti põhjaeurooplane. Ma vist ei teadvusta, et ma olen eurooplane, ma ütlen alati, et Skandinaaviast või Põhja-Euroopast. Aga Eestis olles, ma ei tea, 80 protsenti eestlane äkki. Kuna piirid on nii avatud ja saad igal pool käia, siis nagu minu eestlus ka kaob juba natuke

M: Aitäh teile!

4. Fookusgrupp

Toimumisaeg: 14.03.2013, Tallinn. Kestvus 1h 35 minutit

Vastaja	Sugu	Vanus	Tegevusvaldkond/ametipositsioon
Vastaja 1(V1)	naine	44	kommunikatsioonspetsialist
Vastaja 2 (V2)	mees	48	hooldusjuht, tehnika
Vastaja 3 (V3)	naine	59	nõunik (haridusvaldkond)

Vastaja 4 (v4)	mees	46	osakonna juht (sisejulgeolek)
----------------	------	----	-------------------------------

Tere! Nagu te kõik vist juba teate, siis mina olen Liisu. Ma saan aru, et teil kõigil on väike kimbatus, sest te täpselt ei tea, mis siin saama hakkab. Aga kõigepealt ma tahaksin teid tänada, et te üldse leidsite aega siia kohale tulla, sest te kõik olete siin tänu väga erinevatele inimestele, keda mina küll tunnen, aga teid veel üldse mitte.

Põhjus, miks ma teid siia kutsusin on see, et ma õpin Tartu Ülikoolis kommunikatsioonijuhtimise magistrantuuris ja plaanis nüüd kevadel ülikooli lõpetada. Selleks peab valmima minu magistratöö, mille teemaks on laiemalt Euroopa integratsioon Eestis. Sellega seoses pean ma läbi viima uuringu ja meie tänane vestlusring ongi üks osa sellest. Kokku on selliseid grupe neli ja teie olete täna viimane grupp. Mis me siin täna teeme, ma tahaks loota, et see sissejuhatus teid kohe ära ei hirmutanud, sest ma kutsusin teid siia, et arutleda Euroopa Liidu ja Eesti teemadel natuke laiemalt ja saada teada teie kui tavaliste Eesti inimeste arvamusi, nägemusi ja arusaamu. Siin kindlasti ei ole õigeid ja valesid vastuseid ja seetõttu ma kutsun teid üles vabalt oma mõtteid välja ütleva. Ma aeg-ajalt küsin küsimusi ja viskan ehk üles mingeid teemasid, millele siis teie vastuseid ootan. Ma küll salvestan meie tänast vestlust, et hiljem oleks lihtsalt kergem transkriptsiooni teha, aga luban kõike seda, mis te siin täna räägite, kasutada vaid akadeemilisel eesmärgil oma töös. Teie kui isikud jääte anonüümseks ja ma tähistan teid numbritega. Kas on äkki küsimusi mulle kohe alguses?

Kui ei ole, siis te kõik olete juba teinud endale nimesildi ja täitnud ära ka väikese ankeedi enda kohta. Ma palun neid nüüd endale. Ja me võiksime nüüd alustuseks teha väikese tutvumisringi, et öelge lihtsalt kes te olete ja mis valdkonnas te töötate.

V4: Mina olen V4 ja sisejulgeoleku valdkond

V3: Mina olen V3 ja siis kõrghariduse valdkond

V2: Mina olen V2 ja ma olen tavaline, noh võib öelda, et teeninduse juht, hooldusjuht, tehnika valdkonnas

V1: Mina olen V1 ja mina olen ka sisejulgeoleku valdkond

M: Mhmh.. väga huvitav seltskond on täna kokku juhtunud. Edasi, selliseks soojenduseks ma ütlen teile Euroopa Liit. Mis teil esimese asjana meelde tuleb. Te võite enda jaoks kirja panna märksõnu, joonistada, et mis teil kohe pähe torkab? Mis meelde tuli?

V4: Minul tuli vaba liikumine

V3: euro

V1: viisaruum ja vaba liikumine

V2: euro öeldi juba, eurokriis, Brüssel, bürokraatia

M: nii et nagu kaks suunda justkui: bürokraatia ja siis hüved – euro ja vaba liikumine?

V1: no kui sa just ütled, et euro on hüve. See oli lihtsalt kohe selline esimene märksõna, mis tuli

M: Aga kas teile seostub Euroopa Liiduga pigem positiivne või negatiivne?

V1: positiivne

V3: positiivne

V2: ikka positiivne jah

M: miks?

V3: see oli ju Eesti suur püüdlus... Euroopa Liit ja kõik tehti ju selleks, et sinna saada. See oli ju pikk ja vaevaline tee enne aastat 2004. Niiet kindlasti on see hästi positiivne

V4: jah, et ei ole sellist eraldatust siin. Töajõuturg liigub, et kaubad täpselt samamoodi, majandus, äri. See kõik nagu toetab seda, et olla ühes ruumis

V2: nojah, eks ta nii ongi, võib-olla võib vastu vaielda, et võib-olla me ei oskagi ilma liiduta, eks ole. Siin vist jäi silma, et tuleme liidust, kus on töajõu vaba liikumine ja ühine raha ja.. väga palju ühiseid tunnuseid. Noh need on positiivsed, negatiivseid ma siin eelmisest liidust ei loetlenud.

V4: Mis muidugi sisejulgeolekut puudutab, siis kurjategijate liikumine on ka täpselt...

V2: ...vaba

V4: ja samas see nõuab nagu rohkem ressursi selleks, et sellega tegeleda. Meetmed on hulka keerukamad kui sellel juhul, kui su piirid on kinni. On võimalik nagu sellist proteksionismi nagu rakendada, siis praegu on see keerukam jah

M: Kui palju te igapäevaselt tööga või mitte tööga seoses meediat jälgite?

V1: igapäevaselt

V3: jah, ikka

V2: jah, ikka, et ühte osa meediast, Äripäeva

V4: ilma selleta üldse ei saa, et üks on see kogukonna pool, et kuidas nagu need arvamusuuringud on positiivsed, negatiivsed. Sisejulgeoleku teenus üldse, kui heal tasemel me oleme. Teine pool tõesti, mis Euroopa Liitu puudutab, siis see rahvusvaheline koostöö on teine pool, et tuleb pidevalt kursis olla

M: Ma lasen teil nüüd mõelda, et täna on neljapäeva, nädala peale tagasi. Mis teemad teile Eesti meediast on just Euroopa Liiduga meelde jäänud? Te võite endale mingeid märkmeid teha, et mis teil meelde tuleb. Just selle nädala peale?

V2: ega ei tulegi muud kui Euroopa Liidu eelarve mitte vastu võtmine, tagasi lükkamine

M: ma lasen korraks mõelda, et siis saate nagu peast läbi lasta

V3: teisel poolaastal algab Leedu eesistumine. Ja Leedu juba praegu loomulikult valmistub ja ühtlasi ka teatas, et koos Leedu lippudega hakatakse heiskama ka Euroopa Liidu lippe.

M: See on siis iga kord, kui neil on lipupäev?

V3: jah

M: kellelgi teisel, mis teema meelde tuli? Siin kõlas juba Euroopa Liidu eelarve, 7-aastane eelarve

V4: Mina ütlen ausalt, et mulle sellist konkreetset teemat ei meenu

V2: siis Poola selle visiidiga seoses, et mitte kiirustada euro kasutuselevõttu, et vaadata, mis toimub Lätis, kui nad võtavad kasutusele

V3: siis oli Luksemburgi peaminister ütles, et Euroopas võib tekkida sõja seisukord

M: Kui te peaksite neid liigitama Eesti teemad või siis välismaa teemad, et kuidas te liigitaksite need neli teemat?

V4: esimesed kaks on ikka Eestiga seotud, et Luksemburg läheb ära...

M: on kõik nõu sellega?

Kõik: mhmh

M: Mida selle Luksemburgi teema kohta öelda?

V3: see peaks ikkagi kõiki puudutama

V4: ma ei tea lihtsalt sisu

V3: tähendab viidati Leedu, Poola mingitele lokaalsete konfliktide võimalusele. Kuigi ma ei saanud ka aru, et millele täpselt. See oli selline, mis paisati õhku, siis jäi ja nüüd nagu peaks nagu muretsema hakkama või. Ei saanudki aru.

V2: ilmselt pigem pragmaatiliselt vaatan, et Leedu jääb juba kaugemale, tuleks ainult Lätti

V4: Muidugi selle Läti euro kohta meenub, et Ligi nagu, minister Ligi võttis selle endale teemaks, et aidata Läti euroalale. See uudis nagu meenub, et ühte otsa pidi ta nagu oli sees

M: et siis mingit pidi jällegi Eesti teema

V1: Mhmh...

V4: Jah, et toetame

M: Kui palju te meediast Euroopa Liiduga seoses üldse uudiseid jälgite?

V4: Võib-olla tihti ei adugi, et ta Euroopa Liiduga on seotud, et on lihtsalt välisuudis. Pealkirjas ei pruugi seda üldse läbi joosta

M: Kuidas teistega on?

V3: See on nagu igapäevane asi, et me oleme ju Euroliit ja need on samamoodi meie uudised eksle ju. Et kohalikud uudised on pigem juba see, mis oli Põltsamaal või Tartus

V2: Ma pigem arvan, et ikkagi väga paljuski, et mis toimub Hispaanias või Prantsusmaal nagu riikide kaupa rohkem nagu selekteerid selle uudise välja, pärast võib-olla paned kokku, et ka see Euroliidu teema. Euroopa Liit sellise sõnakõlksuna ei ole nagu primaarne siin. Pigem vaatad ikkagi riiki, mis seal toimub

M: V1, kui huvitatud sa oled?

V1: Noh meil on täna ikkagi üks osa sellest infost, mis meieni jõuab, paratamatult, et võib-olla, kui ma nüüd ausalt ütlen, siis ega ma nüüd mingeid pikki käsitlusi ajalehtedes ei loe Euroopa Liidu kohta, aga uudistena noh kui ta jookseb mul tele- või raadiouudistes, siis ikka nagu kuulad

V2: ... et kontrollid, kas oleme ikka liige, mis teised... äkki keegi midagi arwab meist

M: See oli nüüd selle nädala kohta, aga kui ma palun teil pikema perioodi kohta mõelda. Ma teile ajalist piirangut ette ei anna, siis mis teemad need on, mis Eesti ajakirjanduses seoses Euroopa Liiduga läbi käivad? Võite jälle mõelda natuke ja siis kirja panna enda jaoks

V4: Noh ikkagi meie saadikud ja Siim Kallas, kes pidevalt läbib. On ta ise või siis ta abikaasa eksle. Kui arvamusiidritena

V3: nojah ja siis Via Baltica ja (Rail Baltic toim)

V2: kuidas see küsimus oli?

M: Mis teemad on need, millest Eesti ajakirjandus Euroopa Liiduga üldse kirjutab?

V1: Noh eesistumine on alati üks teema, mis nagu jääb kõrva

V2: Siis eurokriisiga, Kreeka ja Portugal ja...

V3: siis põllumajandustoetused

V4: Van Rompuy kohtumised. Ma ei mäleta, kus ta viimati liikus, aga paistavad silma

V3: siis Euroliidu see IT-agentuur ja selle avamine Tallinnas

M: Ma küsin vahele, võib-olla vahepeal tuleb veel mõni teema meelde. Aga kui te nüüd nende teemade puhul, mis te välja tõite (panime paberile kirja), peaksite tegema valiku Eesti teemad, Euroopa teemad, kuidas te jaotaksite neid?

V2: Siim Kallas on ikkagi Eesti teema, Rail Baltic ja... põllumajandustoetused ja...

V3: agentuur ka

V1: eurokriis ikkagi ka mõneti. Võib-olla mitte nii alati, aga

M: Kui kerge või raske sellist jaotust teha on? Kas on tegemist Eesti teemaga või on nagu välismaa teema

Kõik: Need piirid on nagu väga hägused

V2:... seotud ikkagi, igas teemas jookseb nagu Eesti kusagilt nurkapidi

M: mis teemad siit on teie jaoks sellised rõhulisemad, millest rohkem räägitakse praegu?

V3: no eurokriis on ju kogu aeg tegelikult pildil. Põllumajandustoetused olid väga tõsiselt, nüüd on natuke vähemaks jäänud. IT-agentuur samamoodi

V2: ja Rail Balticut laiendada seda nagu üldse transpordi ja lennukompaniide n-ö teema

M: kuidas Kreeka ja Portugaliga on? On see praegu teemaks?

V2: hetkel on ta nagu vähem kajastust leidnud

V1: Kuigi Kreekast nagu oli ka hiljuti

V2: nad vist ikkagi kirjutavad

V4: Ühiskonnas sellist negatiivset meeleolu tekitab. Selline arusaamatu teema, et miks me peame tagama...

M: aga millised neist teemadest on teie arvates olulised?

V2: Ilmselt eurokriis tahes-tahtmata puudutab igapäevaelu

V3: jah, majanduse mõttes muidugi Rail Baltic ja kogu transpordiga seotud küsimused

V1: toetused ikkagi ka

V3: jah

V4: Lisaks ühe teema sinna. Illegaalne migratsioon, millega ma nagu kogu aeg kokku puutun

M: Paneme siis immigratsioon?

V4: jah

M: Kas see on Eesti teema või...?

V4: Noh Eestis on see lihtsalt niivõrd konservatiivne see poliitika, et nagu väga ei puuduta, aga kui mõelda seal Itaalia ja Hispaania poole, Aafrika rände ja kõigele sellele, siis kaudselt ikkagi puudutab. Ütleme siin meilgi Kongo ja Somaalia jne pluss veel siis ka Venemaa, kus on Vietnam ja sealt kaudu ka Nigeeria ja... ma nende teemadega pidevalt tegelen ja ta tuleb.... et saata tagasi või lasta tulla, asüüli taotlema, et need teemad on jõulised

M: Miks need kolm teemat teie jaoks või siis Eesti jaoks teie meelest olulised on?

V2: eks see mõjutab meie majandust ja meie majandus on selline kõikumine ja sõltuv kõigest eksole, et kui midagi vähegi muutub, siis see... igauks oma elus see kohe on tunda nagu

M: Mis teised arvavad?

V1: jah, ma nõustun sellega, et need on selles mõttes nagu kõige rohkem puudutavad meie igapäevast elu, et kas seal on Siim Kallas või tema asemel keegi teine, et see võib-olla nii otseselt ei puuduta

V3: jah, kui seal nendes valdkondades läheb hästi, siis läheb Eestil ka hästi. Et kui meil Rail Baltic ja need oleks välja ehitatud, siis oleks meil ju väga palju parem areng paljudes valdkondades. Samamoodi toetused, et kui me vaatame põllumajandust ja Eesti arengut või regionaalarengut, siis on paljuski selle taga ka, et kuidas meie põllumehed elavad, et kas me saame võrdselt teistega mingeid toetusi või mitte. Ja eurokriis loomulikult see iga nurga pealt meid mõjutab. Ei mõtle selle peale iga päev, aga ta ju kogu aeg mõjutab tegelikult

V4: Jah, eks ta ongi eluline just see majanduse pool, euro. Igauks mõtleb selle peale, kas tal hakkab minema paremini või läheb kehvemini, peab oma elu kokku tõmbama, et hakata paremuse poole minema... siin üldine näide. Põllumajanduse kohta ütleks seda, et kui on tark talumees, siis ma ei ole eriti näinud, et nad jännis oleks oma asjadega.

M: Kas nendest teemadest, mis te siin olulistena välja tõite, kas Eesti ajakirjandus räägib nendest piisavalt, teie arvates?

V3: no kui hakata mõnda teemat üksipulgi mõtlema, siis ilmselt ei räägi. Kui kedagi konkreetselt huvitab näiteks transpordi areng, siis vaevalt, et kogu aeg iga nädal sellest transpordi arengust kirjutatakse. Samamoodi põllumajandus. No Maaleht vist

küll kogu aeg kirjutab nendest toetustest kogu aeg. Eurokriisist ma arvan, et vist ikka kirjutatakse igal nädalal

M: mis teised arvavad?

V1: jah seal see kajastus on ilmselt millegagi seotud alati, et ta ei kajasta seda teemat nagu süvitsi. Aga ma usun, et see inimene, kes tahab sellega süvitsi minna, ma usun, et ta leiab need kanalid, kus ta saab seda infot

V2: jah, pigem nagu kui mingis teemas midagi toimub, siis sellest kirjutavad kõik ja siis ongi nagu pealiskaudsemalt. Kui Kreekat keegi pahnab puruks, siis kõik kirjutavad sellest

V3: No ja kui Siim Kallas astus üle Eesti piiri, siis andis intervjuusid ja siis oli ka kohe see transporditeema ka üleval, põhjalikumalt

M: Kas eurokriisi teema. Kuidas teile tundub, kas Eesti ajakirjandus kajastab seda nagu toetavalt või pigem neutraalselt positsioonil?

V2: see on paljuski nagu meie valitsuse seisukoht ja see sõltub siis on nagu välja kujunenud mingid kanalid, mis nagu rohkem toetavad valitsuse seisukohti, mis on nagu positiivsust sisendavad või positiivsemad. Et ilmselt, mulle tundub küll nii, et seda valitsuse liini jääb rohkem silma kajastuses

V3: mhmmh

V1: pigem jah nagu positiivselt. Võib-olla siis, kui see kriisiteema oli teravamalt esil, siis toodi nagu ka võib-olla midagi sinna sisse, et ta oli nagu natuke tasakaalus, aga täna jah ikkagi nagu tundub valitsuse seisukohad

V4: ma ütleks, et noh kajastamine, inimest peab huvitama teatud teema. Kes otsib sealst actionist ja kes puhast poliitikat või siis bürokraatia kujunemist, sõltub, kuidas kellegi huvid seal on. Ma arvan, et mass on selle peale, kuidas eurokriis mõjutab tema rahakotti, kuidas majandusel minema hakkab, et see on nagu ikkagi peamine

M: Mis teemad on teiste riikidega ühised?

V1: Sa mõtled kõigi liikmesriikidega?

V2: eks põllumajandustoetus on meil siin lähimad naabrid, kellega siin actionit nagu koos ette võetud. Läti, Leedu, Ida-Euroopa pool nagu

V3: No tegelikult kõik teemad ju puudutavad teisi riike. Kas vähemal või suuremal määral

M: V4, sa tõid immigratsiooni välja

V4: Jah, eks ta neid lahknevaid riike puudutab seal rohkem, Rootsi või on ta seal Saksamaa või... kus heaolu pool on natukene parem kui Eestis endas, kus on võimalik seda tagada. Need vaidlused on lõpuks ka siia meie poole jõudnud, et kes pooldab

seada, et tuleks meile tööjõudu juurde. Et see majandus ei elagi ainult meie rahva pealt ära, on need, kes on konservatiivsemad ja ütlevad, et tuleb ise hakkama saada. See on diskussioon

V3: Samas on ka ju kirjutatud, et Eesti rahvas on kõige vähem salliv teiste rahvaste suhtes Euroopa Liidus

V2: Ei tea, samas võib leida kirjutisi, kuidas on Inglismaal või Londonis, kuivõrd võõrana tunnevad kõik ennast peale kohalike eksole

V4: Samas on ka väga positiivseid artikleid, kuidas siin töö leitakse. Kuidas siin aastaid on elatud ja kui positiivne on kõik. Jällegi sõltub, et mis valguses see artikkel või siis kommunikatsioon teha.

M: Kas te mingite teiste riikide meediakanaleid ka aeg-ajalt jälgite? Võib-olla uudiseid vaadanud. Mis pilt sealt Euroopa kohta silma hakkab?

V4: Eks mõnikord harva jääb lähetustes ikka see teleka ekraan ette, et noh põllumajandust kohtab igal pool. Need teemad on nagu läbivad. Immigratsiooniteema samamoodi

V3: eurokriis samamoodi ma usun

V1: eurokriis jah jooksis küll mingil hetkel, aga ei tule nagu midagi muud ette...

V2: ilmselt Eestis ongi, et ei tarbi eriti välismeediat. Et kui kusagil mujal oled, siis tahes tahtmata

V1: Siin on ainult need infokillukesed, mis sa seal kohal olles saad. Ja need on siis ka vastavalt sellele, mis on aktuaalne. Aga kui mingit pikemat pilti vaadata, siis on võib-olla mingid muud teemad.

M: Mis teemasid siin üldse ei ole Euroopa Liiduga seos, mis teie arvates võiks olla?

V4: Noh keskkond on mul juba üks kümme minutit mõttes olnud.

M: keskkond, mis täpsemalt?

V4: noh selles mõttes, et keskkonnakaitse ja see pool, mida ühiselt tehakse. Noh mõne riigi jaoks on see palju olulisem kui meie jaoks.

V2: teiselt poolt siin nagu põllumajandus on, aga muud majandusteemad on ainult kriisi näol. Aga sellist tööstus või sedalaadi teemasid, ükski otseselt ei kajasta. Transport on. Logistika me ka arvame, et meid hästi puudutab.

M: Mis kujul see olla võiks? Riigipõhiselt, valdkonnapõhiselt?

V4: Eks ta ole selline tööhõive küsimus, et kus eestlane praegu on, mida ta suudab teha ja kuidas ta paremini ära elab. Ehitussektorist eksole ju võiks rääkida küll

V2: Siin jah, ehitussektorist pigem nagu räägitakse, et keegi läks ja mis kusagil sektoris toimub, kusagil teiste riikide ehitussektoris, see käib nagu kaudselt, et kui seal on mingit arengut, siis on kuulda, et meie inimesed liiguvad sinna.

V1: Tervishoid on ka üks selline, aga see käib ka läbi...

V2: ... inimeste

V1: Jah, just! Ja läbi tööjõu

M: Kui te alguses märksõnu ütlesite Euroopa Liidu kohta, siis siit ühelt poolt tuli selline vaba liikumine ja teiselt poolt natuke bürokraatia poole. Kas sinna vahele mingisugust...

V3: õigusloome näiteks. Ütleme uute direktiivide ettevalmistamine, mingite eelnõude liikumine jne. Seda praegu me ei ole kajastanud siin

V1: Iseenesest see puudutab meid ju

V2: See on jah ju pigem, et meie enda õigusloome on niivõrd selline kasvuraskustes ja kiiruga klopitakse kokku seadused ja pärast on tulem nagu selline nagu on

V4: Eesti kui üldse selline viieline direktiivide täitja on ka nagu teema. Tehke kolm, et, me teeme viis

V1: Sellepärast need ongi nii olulised meie jaoks

Kõik: naer!

V3: eelmisel aastal oli ikka mitu direktiivi, mida ei suudetud täita, sisse viia meie seadustesse. Et päris pailapsed me vist ikka ei ole

V4: See sõltubki, et mis sektoris. Et kui keegi Kreeka toitlustussektorisse satub ja ütleb, et pole seal midagi nii plaaditud ja kraanikaussidega, et sõltub, mida vaadata. Ja siis, kui Soome minnakse ehitama, siis millised need instruksioonid on ja väljaõpe. Kingad on jalas. Sama, mine ehita Hispaanias ja seal sul ei küsi keegi....

M: Aga selline inimlik info, väljaränne näiteks on meil teema. Teistes riikides elamine, kas see info huvitab?

V3: Noh, seda infot tuleb ju iga päev, seda tuleb praktiliselt kogu aeg, et nüüd seda infot enam ei taha. Tähendab see läheb niimoodi, et ma vaatan sellest läbi

M: Aga mis info see siis on?

V3: See on see info, et a-la kõik eestlased lähevad nüüd välismaale tööle.

V1: Et Eesti jookseb tühjaks

V3: Viimane pealkiri oli vist paar päeva tagasi, et kodutud kassid lähevad nüüd ka Soome

V2: Aga vastupidi oli, et Balkanilt tulevad šaakalid siia

Kõik: naer!

V3: Et seda on minu meelest liiga palju juba. Üks ajakirjanik ütles selle kohta niimoodi, et kuna see hästi müüb, siis muudkui kirjutatakse. Tahaks teada, millal see teema ära lõppeb juba ükskord

V1: jah, neid positiivseid n-õ edulugusid on nagu vähe. Et pigem on selline üldine hala, et Eesti jookseb tühjaks selliste statistiliste näitajatega seal kõrval

M: aga kas te neid edulugusid jälgiksite?

V4: Ma just tahtsingi öelda, et samas on nagu hea lugeda, kuidas nagu erinevatel kogukondadel läheb. Ma loen pidevalt, kuidas eestlased Soomes või Inglismaal elavad, et mis need põhilised sihtkohad on, meie väljarände puhul. Eks need ajas ole ka muutuvad, et kas me räägime Irimaal kanade kitkumisest või mis parajasti nagu trendiks on, millega teenitakse. Soomes lennuväljal labidaga lume lükkamise eest 2000 € kuus

V3: Väga kena artikkel oli Eesti arstist Norras, kes jõudis ikkagi sellisele tasemele, et tippu. Ja see oli väga meeldiv edulugu. Ja seal samas ta mõtiskles ka teemal, et ta tahaks tulla tagasi Eestisse

M: niiet neid ma saan aru võiks nagu rohkem olla, et näidata tavalise inimese positsioonilt, kuidas teises riigis elatakse või mis mured seal on?

V3: Kindlasti võiks olla!

V1: Mhmh

M: Kui sellest eurokriisist rääkida, siis nüüd on ta natuke nagu ära vaibunud. Aga eelmise aasta lõpus oli eriti teravalt üleval. Kuivõrd see üldse nagu Eesti mure on?

V3: On ikka! Fiskaalpoliitika

V2: ühelt poolt poliitika, teiselt poolt... see nüüd ei ole ainult eurokriis, aga siin samas meie oma inflatsioon ja pigem nagu ajakirjandus on olnud nagu positiivne, aga elus näed nagu igapäevaselt hästi negatiivseid näiteid ja sellist...

M: Mis see tähendab, negatiivseid näiteid?

V2: No firmade ja inimeste ja... oma töös me tegeleme korteriühistutega ja kõigil on nagu väga raske see aasta rahaliselt.

M: Kas on midagi, mida Eesti saab mõjutada ka selle kriisi juures, mis te arvate?

V4: Jah, eks tunne on ikka selline, et terve euroala kriisi ei mõjuta. Sa saad nagu ainult enda heaolu parandada. Välja liikudes või siin paremaid võimalusi otsides.

V1: Jah, suures plaanis nagu see Eesti roll jääb väikeseks. Vähemalt sa ei taju, et sul oleks nagu üldse võimalus seda kriisi mõjutada kuidagi. Lihtsalt jah ainult iseenda heaolu ja...

V4: Samas oleks see siis ka, kui me euroalas ei oleks. Kaubanduses see ikkagi väga palju sõltub, et mida me toodame, kuhu me toodame ja kas see ära ostetakse. Et siin üle miljoni ise ära majandada, seda tegelikult ei ole

V2: Kui siin poliitika võiks teoreetiliselt olla teistsugune, siis siin võiks olla n-ö need majandussuhted ka meie ebastabiilse idanaabriga, mis võiks tegelikult mõjutada meie majandust tugevalt. Aga seal on ebastabiilsus. Teiselt poolt on see nagu meeletu turg

M: Kui nüüd vaadata neid otsuseid, mida Eesti eurokriisi tõttu tegema pidi, et Eesti aitas Kreekat, kui me abipaketiga liitusime. Kuidas teile tundub, te tõite välja, et meist ei sõltu väga midagi, kas oleks pidanud aitama või pigem mitte?

V2: See oli rohkem nagu selline moraalne aitamine. Et kogu need mahud ja meie eelarvemahud on nii väikesed, siis nagu imena on Eesti nende riikide seas olemas, aga iseenesest need mahud on nii väikesed, et tõenäoliselt ei oleks midagi juhtunud, kui seda ei oleks toetanud. Aga sellise positiivse poole pealt, et me ka toetasime, siis me oleme teiega. Kuigi meil on ainult üks mees teie selja taga. Aga ikkagi oleme teiega, olge julgemad!

V4: Noh, ma arvan, et see on ikkagi selle riigi enda toime tulemise küsimus, et ega lõpuni toita ei jõua, et kõik vaatavad siit kõrvalt, et millised on riigi enda meetmed ja kuidas rahvas sellega harjub. Kui Kreekas ikkagi öeldake, et ei vähenda pensione ja ära ei võta seda 13. palka ja nii see jääb, ma arvan, et see ei ole ainult Eesti kannatamise küsimus

M: V3, kas Kreeka aitamine oli õige?

V3: Ma arvan, et kui vastav seadusandlus näeb ette seda ja vastavad aluslepingud, siis me niikuinii aitame. Aga see, mida iga inimene mõtleb, see on teine asi. Et kui ajakirjandustki vaadata, siis Kreekas elatakse paremini, kui Eestis ja siis me neid aitame. Et siin on nagu kaks poolt, et üks on ametlik pool ja teine on iga inimese enda mõtted seoses Kreekaga

M: Miks need kaks poolt kokku ei võiks saada?

V3: Kindlasti võiks saada, kui Eesti oleks palju rikkam ja kõik tunneksid ennast hästi siin

V1: Kas siiski oleks see ühehäälnene. Ilmselt ka siis oleks inimesi, kes pigem nagu leiavad, et seda ei oleks pidanud tegema

V2: Pigem on see nagu vaatepunkti küsimus, et kui madalalt või kõrgelt sa vaatad, et mingil määral on siin ka, et ega ka sakslased või kõik ei ole rahul selle Saksa toetuse

osaga, mis on tunduvalt suurem, kuigi me võime vaadata, et nad elavad seal küllaltki hästi ja ei võiks olla rahulolematud.

M: Te tõite välja, et Eesti on kohati selline viieline, kes kõike täidab ja kus kõik on selles mõttes korras. Ja siis on teine riik, kus ei ole ja tundub, et ka ei saa, kas see abi siis läks nagu õigesse kohta?

V3: Seda abi oli vaja, kas ta õigesti läks, ei oska öelda

V4: Eks ta on jah selline stabiilsuse tagamine, et kui seal mitte aitamine... me ei tea, mis tagajärgi ta oleks põhjustanud. Kuhu kreekklased rändaks või..mis seal maal üldse toimuks

M: Aga kui Eesti oleks "ei" öelnud?

V4: Seda võimalust polnud

V2: Kui oleks olnud, siis poleks midagi saanud

V4: Ma arvan, et see poleks ka väga mõjutanud, kui teised oleks "jah" öelnud

M: Te tõite siin ka välja, et me küll andsime abi, meie osa kogu selles "potis" oli nii pisike, aga meie riigi jaoks oli tegemist suure summaga. Kuivõrd teie arvates seda põhjendati inimestele, miks me aitame?

V4: Ma arvan, et oli nagu piisavalt põhjendatud, just see garantii pool, et ärge nagu veel tundke ennast ohustatuna. Aga noh, eks ta jätab küsimuse nagu õhku

V1: Pigem ikka oli päris piisavalt põhjendatud. Seal oli pigem see, et kas sa nagu tahtsid sellest aru saada või mitte. Jällegi nagu selles suhtumises, et mõni lähtus ühtepidi ja mõni teistpidi. Et kelle jaoks olid piisavad põhjendused ja kelle jaoks mitte

V2: ilmselt need põhjendused olid piisavad ja võib-olla need põhjendused ja üks eesmärk oli sellega liitumise see, et kuna meie enda nagu olu on selline heitlik ja me võime siin küll rääkida, et meil on siin hästi korras ja hoitud, aga *never know*, siis... pigem nagu inimestele kindlust tekitada, et on lootust abi saada, kui meil omal asjad halvaks lähevad mingitel põhjustel

M: Kas Eesti peaks oma häält Euroopa Liidus rohkem kuuldavaks tegema?

V3: Ega me päris täpselt ju ei tea, kui kuuldav see Eesti hääl seal Euroopa Liidus on. Sellepärast, et ütleme kõikides komisjonides, mis toimub, et ega seda ju ei valgustata nii väga. Kes käivad nendes komisjonides ministriumide inimesed, need teavad.

V4: Samas võib nagu öelda, et suurriikide õigete otsuste varjus me liigume samal lainel, et ...

M: Mis see tähendab, et suurriikide õigete otsuste varjus?

V4: Selles mõttes, et kui nad teevad enda jaoks soodsaid otsuseid, et me ei jää nagu millestki ilma, et nad arvestavad seejuures ka meiega

V3: Eesti Euroopa Liidu eesmärkides ongi ju see, et need otsused olksidki konsensuslikud. Et seega, kui tuleb mingi otsus, siis seal peab olema see väike positiivne otsus, Eesti oma ka ikkagi sees

V1: Pigem on nagu hästi palju olnud juttu sellest, et Eesti nagu ei tee piisavalt häält. Raske on hinnata mul ka, kui kõva häält nad seal teevad. Aga ajakirjandus püüab nagu jätta pigem muljet, et Eesti ei tee piisavalt häält

V2: Nojah, põhimõtteliselt seda ei oska hinnata, et mis ise kuuled, kui miski tuttav nimi on, kui keegi esineb, aga see... tõenäoliselt ma usun, et see on proportsionaalne see meie esindatus ja meie hääl ka ilmselt. Võibolla mingites suhetes on ta võib-olla isegi üle proportsioonide. Ma arvan küll, et on esindatud suhteliselt proportsionaalselt meie osa Euroopa Liidus

V4: See ongi selline parlamendi fraktsioonide küsimus ka, et kus meie saadikud on, et sealt kaudu nagu ka see poliitika liigub. Peaks soodustama ka Eestis

M: Aga kogu selle finantskriisi valguses, et kui Kreeka eelmise aasta lõpus muudkui kauples ja kauples ja tehti järeleandmisi. Ja Eesti oli ka paadis, kas siis oleks olnud koht, kus öelda, et kuulge, meil ei lähe ka väga hästi, aga meil on rahandus korras. Kas seal oleks võinud Eesti rohkem oma rusikat n-ö lauale lüüa, kui Soome samas taotles endale tingimused välja?

V3: Me ei tea ka täpselt, kuidas need läbirääkimised läksid ja kui palju seal midagi räägiti. Tegelikult ma arvan, et nad ju teavad ka, et Eestil see oli korras. Et selliseid nüansse meil ju ei kajastata. Ka seda näiteks, mida eelmisel nädalal Europarlamendis arutati. Ega me tegelikult ju ei tea seda. Kui hakata hirmsasti otsima ja minna internetti ja kodulehti vaadata, siis loomulikult leiab üles, aga see, et Eesti meediast leiaks, mida arutati Euroopa Komisjonis või Europarlamendis, ei tea!

V4: Mul mõte liikus hoopis teises suunas, et kui sellele NSV Liidu aega tagasi tulla, siis seal oli selline peale surutud diktatuur eksole ja vastavalt sellele ka kommunikatsioon. Praegu see kommunikatsioon on vaba, et hea küll, Euroopa Liit on väga bürokraatlik, aga keegi ei suru otseselt peale, et sa peaksid vaid ühte telekanalit vaatama. Või siis kahte, kus ühel kindlal ajal on uudied ja see on reglementeeritud, et pool sellest puudutab Ülemnõukogu otsuseid ja viisaastaku plaane, siis, jah, seda ei ole.

M: Kas kogu selle kriisi taustal, kuidas teile tundub, kas Euroopa Liit on ühtne?

V2: Eks ta ilmselt ikkagi peaaegu põhja-lõuna suunal ei ole ühtne eksole. Lõuna-Euroopa ja Prantsusmaa ka sinnapoole ja Holland ja Saksamaa ja Soome jäävad teisele poole piiri. Kohati on küll selline tunne, et igaüks kipub oma nurka. No mitte oma nurga, aga jagunema. Mis on ka nagu arusaadav

V3: Jah, ja Suurbritannia tõmbab veel omaette

V4: Naabrid mõjutavad

M: Ma annan teile nüüd kaks teksti, mis on seotud just Euroopa Liidu tuleviku ja võimaliku muutumisega. Neist esimene on Mart Laari artikkel ja teine on Martin Helme. Lugege enne Laari oma, sest see ilmus enne ja Helme oma on talle vastu kirjutatud. Te võite teha märkmeid ja alla joonida.

Kõigepealt, kumma artikliga te nõustute või pigem nõustute?

V3: Helme

V1: Helme

V2: Mina pooldan Laari artiklit

V4: Helme oma, sest Laari oma ei ole nagu tugevalt argumenteeritud ja läbi mõeldud, et mis see lõpptulemus on. Et lihtsalt tänases päevas veel ei toimi

V2: Ta on võib-olla visjonäär. Et pigem võibolla minu meelest, see ongi nagu, et kui riike ükshaaval toetatakse ja on majanduslik liit, aga see majanduslik liit hakkab tegema poliitilisi otsuseid, siis ongi, et liit on majanduslik, aga otsused tulevad ainult poliitilised, et mingi poliitiline side peab ka olema, kuidas neid poliitilisi otsuseid siis tehakse. Selles suhtes on nagu see Laari nagu idee, et oleks nagu poliitiline seos tugevam. Aga jah, täna seda ei ole ja täna isegi ime, et nii paljud, noh tõenäoliselt nende nelja või sellise suurema riigi kokkuleppel need otsused on nii ühtsed tekkinud. Et see on isegi, et praktiliselt ühtegi otsust ei tule, kõik on isemeelsed ja selle Helme lähenemise seisukohalt see äärmusena võib nii nagu sinnapoole nagu minna

M: V1, ja V2, teie ütlesite ka Helme pigem. Miks?

V1: see on võibolla tõesti see, et kui V2 juba ära rääkis, siis ma natukene nagu tekkis minu jaoks see pilt selgemalt. Et jah, täna, kui tehakse need poliitilised otsused. Aga samas, see ongi see, et Helme tõmbas nagu sellele Laari artiklile nagu kolinaga vee peale, et see jäi nagu lõpus hästi tugevalt kõlama. Ja tekitas jälle nagu seose mingisuguste varasemate liitude ja asjadega. Pigem jah, et kui mõelda sügavamalt ja mõelda Laari asja, siis jah, ta ei ole nagu tänases päevas, aga pigem ka mitte nii hirmus ettekujutus, kui seda võibolla Helme kirjeldab

V4: Jah, ma ütlen, et kui Laari artiklit nagu lugeda, siis valimisringkonnad jne, siis sellel päeval nagu eesti keelt enam ei ole

V2: Ei no sellega ma olen nõus, selle lõpu, ringkondade osaga. Aga see on nagu tehniline pool sellest asjast

Kõik: Jah

V4: Jah, see nagu kõlab sellest asjast üle ja tõmbab kogu asjale kriipsu peale. Meil ei olegi mitte ühtegi esindajat...

V3; Helme toob lihtsalt need muremõtted välja, mis ei meeldi ja millest on ka palju räägitud. See, et tegelikult hakatakse ju vaikselt eemalduma nendest Euroopa Liidu

põhilistest lepingutest, et areng on ju hoopis teise suunda läheb hoopis, föderaalriigi suuna poole, mis ei ole nii väga teadvustatud. Aega ajalt tuleb see esile ja siis kaob jälle ära. Et Helme toob need muremõtted välja siin

M: Mis on nende artiklite puhul, mõlema puhul siis põhiideed?

V3: Mart Laar toob ju välja, et Euroopa riikide föderatsiooni ja tihedamat lõimumist võiks alustada. Ja kuidas siis alustada. Aga Helme toob vastupidi, et lähme tagasi algsete mõtete juurde. Et Helme ei näe seda, et peaks areng minema selles suunas, mida Mart Laar näeb

V2: Kui sõnast kinni võtta, et kui Helme ütleb, et lähme tagasi, siis see tundub nagu mitte edasi minekuna

M: Kas selline variant oleks üldse võimalik? Kuidas teile tundub?

V3: Euroopa Liidu aluslepingud ju kehtivad, nende põhimõtted kehtivad, eksole. Et Laar ju mõtiskleb tuleviku teemal. Päris tagasi minna, päris algsete... tegelikult on ju uued lepingud ka peale tulnud, Rooma leping oli ju, Lissaboni leping, need on edasi arenenud ju. Päris algsele ilmselt ei saa enam minna jah

M: Kumma poolt te oleksite? Kas selle, mida kirjeldab Helme, et meil oleks küll Euroopa Liit, mis oleks puhtalt selline majandusliit, aga meil säiliks riigid. Või siis see, mida Laar toob, et see on paratamatus, et meil on järjest suurem föderatsioon – majandus- ja poliitiline liit?

V1: Noh, ilmselt see sõna paratamatus kaalub siin ära. Eks ta vist paratamatus on. Mis ei tähenda seda, et ma isiklikult selle poolt oleks, aga...

V4: Eks need majandus ja poliitika ole üksteisega väga tihedalt seotud.

V3: Siin on ilmselt maailma poliitika küsimus ka, et ühel pool on USA, teisel pool Euroopa Liit, et Euroopa Liit peaks olema palju ühtsem ja oma poliitikat siis ühtsemat ajav moodustis, võibolla ka selles suunas tuleks mõelda

V2: Aga siis on ikkagi nagu sinna föderatsiooni poole minek, kui on ühtne poliitika. Nagu Helme poolt, et on majandusliit ja riikide poolt hästi tugev proteksionism oma kaitseks, siis sealt ei saa nagu väga ühtset tulla, et pigem võibolla tõesti, et selle Ameerika vastukaaluks oleks mingi jõud Euroopas. Et ükski riik nagu üksinda ei ole vastukaaluks ja föderatsioonina nagu võibolla oleks, aga see ei toimi, et väga ühtset välispoliitikat täna nagu ei paista välja Euroopa Liidus. Võibolla see lihtsalt on, selle koha pealt, kus meie oleme, ei paista välja.

M: V4, mainis seda, seal lõpus see, mis Laar ütleb valimisringkondade kohta on absurdne. Mis teised sellest arvavad, kui selline asi peaks juhtuma?

V2: Ei no see tehniline pool, ma olen nõus, et see ei ole väga hea. Nende tehniline pool, et kuidas need ringkonnad tekivad ja kuidas nad esindatus tekitada. Tahes tahtmata meie esindatus väheneb, aga et ta jääks ikkagi mingisuguse

proportsioonidesse, see on ilmselt üks keerulisemaid küsimusi selle Laari idee juures, mis ta nagu välja pakub.

V1: Ma nõustun sellega, see tundub meie jaoks nagu üsna selline kehv variant

V4: Ongi rahvuse ja riikluse küsimus

M: Kas praegust süsteemi peaks üldse muutma?

V1: Kas peaks muutma, see on lihtsalt ajas muutuv

V2: see muutub

V1: seda võib-olla jah, ei peaks muutma

M: Kuidas Eesti sellise föderaliseerumise protsessi puhul käituma?

V4: Muud varianti pole, punane joon!

V2: pigem ma arvan, et n-ö oma kategoora riikidega nagu ühtsed seisukohad kujundama, et seda esindatust saavutada. Et me võime ümber Eesti joone tõmmata, aga see nagu väga ei mõjutaks, kui selle esindatuse taga, noh Euroopas on palju väikeriike, natuke suuremaid ka, kes on siiski ka nagu eraldatud, Soome, mis on Euroopast vaadates selline kummaline riik. Et mingieid ühtseid seisukohtai kaitsta nagu väikeriikide

V3: No teine võimalus on veel see, et väikeriigid valivad üleüldse mingi väikeriikide ühenduse, eks ole. Tegkib mingi topelt, me ei ta ju, millises suunas liigutakse

M: Kas selline koostöö tõepoolest väikeriikide puhul oleks üldse võimalik? Töötaks see?

V3: Ma arvan küll, et töötaks.

V2: Põhimõtteliselt see lause läheb selle alla, et eesmärk peab olema. Kui mingi eesmärk või sund tekib, siis see koostöö ka tekib.

V4: See on jah suhteliselt keeruline küsimus, et võibolla mingi suurriik tahab, et see väikeriik põsiks küljes ja ta toetaks igal moel selle poliitikat, et tule nagu meiega kaasa hoopis. Kõik on nagu võimalik siin, sõltuvus majanduslikult

V3: Samas valimisperioodil võib tekkida väga huvitav situatsioon, kui on teada, et väikeriigid ju ka valivad, aga nad ei saa järsku oma esindajat sinna parlamenti või komisjoni või mida me siis valime. Et siis nende teiste riikide, suurriikide esindajad peavad hakkama ju moosima ka väiksemate riikide esindajaid, et neid valitakse, et sealjuures saab ju ka teatud tingimusi esitada, et keda siis valitakse. See on keeruline küsimus tegelikult

M: Siin korra käis läbi see punase joone tõmbamine. Kui tõepoolest Eesti teeks seda, ütleks, et "ei," meile see ei sobi, me ei tule kaasa. Mis siis saab?

V4: Ilmselt peab olema neid teisi väikeriike, kes neid jooni tõmbavad, et selline saareke ei tekiks, see ilmselt ei toida. Siis tuleb üks punane joon ida poolt ära võtta

V3: Aga ma arvan, et sellised küsimused läbivad ikkagi mingi arutelu, et see ei saa nii järsku tekkida

V1: Täna on jah nagu keeruline seda nagu ette kujutada

M: Milliseks võib see Euroopa Liitu kui institutsioon, ma ei taha öelda pärast eurokriisi, sest me ei tea, millal see lõppeb, aga pärast sellist ümbervaatomise protsessi kujuneda? Mis Euroopa Liidust saab?

V3: Ma arvan, et ilmselt tihedam koostöö algab kõikidel tasanditel nii seadusandluse kui kõigis muudes eluvaldkondades, läheb see tihedamaks. Kuhu ta edasi areneb, lõplikult areneb, seda me ei tea loomulikult ette. Aga praegused tendentsid on küll sellised, et koostöö süveneb ja järjest rohkem on valdkondi, mida hakatakse reguleerima ühtselt

V2: Seda mõjutabki see eurokriis. Kui see kriis mingil põhjusel võiks nüüd kiiresti mööduda, siis see föderalse poole liikumine pidurdub ja riigid on rohkem omaette. Kui see kriis süveneb, siis ma usun ka, et sellega süveneb ka riikide tihedam koostöö. Igal asjal on nagu mingi sund, mis paneb tegutsema. Kõik on väga hästi, siis polegi väga vaja pingutada

V4: Samas ongi küsimus, et kas me oleme kriisis. Äkki see on tavapärane stabiilne seisund konkurentsis. Noh, sellega tuleb nagu harjua, et ega me peame nagu mõtlema, et on neid ettevõtteid, kellel läheb väga hästi ja on neid, kellel ei lähe. Ja samamoodi on inimestega. Et siin vahepeal käis pangauks nagu väga lahti, enam seda nagu ei ole. See stabiilsus on nagu saavutatud. Seda me võime dollarist ja USA-st täpselt samamoodi rääkida. Sõltub, kuidas kellegi ressursid on. Kui võtame Venemaa, siis sealt võib seda priiskamist tulla nii kaua, kui maa seest midagi tuleb, kõik on suhteline.

V1: Nojah nagu see... kriis või mitte kriis, koostöö tihenemine on... nimetame seda täna nüüd siis kriisiks või mitte, kui ta tihendab koostööd, siis iseenesest see liikumine on ikkagi Laari sõnade suunas. Kui ma nüüd hästi järele mõtlen, siis ise ma olen tervishoiuvaldkonnas kunagi varem teinud koostööd Euroopa Liidu asjades ja ma mõtlen, et koostöö on tihenunud, aga asjad seisavad sellel samal kohal, kui nad seisid siis, kui mina seda tegin. Noh, et kas see siis on selline näiline koostöö tihenemine, aga mitte nagu mingitele ühistele otsustele jõudmine. Koostöö tegemine nagu kuhugi edasi jõudmata.

M: Kas praegune situatsioon võib ka mingeid jõujooni Euroopa Liidu sees ümber mängida?

V2: Ma usun küll, et need jõujooned nagu tekivad ja Suurbritannia on ju veel küsimärk.

V4: See ongi see, et samas me liigume hästi palju ja me mõistame ka üksteist rohkem. Ma tegelikult ei näe väga konflikte lõuna ja põhja suunal

M: Kuidas teisele tundub?

V3: Samas mõni aspekt võib arengus ju väga hea olla. Ütleme, et meil on ju üks turg, et ütleme patendindus. Praegu räägitakse ka Euroopa patendi arengust. Samas ma lugesin ka, et tahetakse lepinguõiguses mingig aluslepingud, ühtsed lepingud välja töötada, et majanduses oleks siis kuidagi väga lihtne toimetada. Andmekaitse nagunii paljud riigid peavad ühtemoodi mõtlema hakkama. Niiet kõik se areneb ja see on hea ka

M: Mis võimalusi te Eestile näeksite sellises protsessis? Mis saaks Eestis sellises muutunud Euroopa Liidus?

V4: Eks ta on tegelikult ikkagi selline püramiid, et kusagil on reeglid, mis on kokku lepitud, eesmärk oli ikkagi stabiilsus, kui me räägime ikkagi, millal Euroopa Liit loodi. Et püüeldakse kogu aeg stabiilsuse poole. Selge, kui kusagil on probleemid, siis tuleb neid lahendada. Et Eestil nagu selles stabiilsuskeskkonnas ongi see, et tuleb püüelda ja tahta

V2: Eks ta meie unistus selle stabiilsuse poole on oma ajaloolise või geograafilis-poliitilise asukoha kohta, sest seda meil ju pole olnud. Ja natuke aega nüüd on olnud, et eks see ongi nagu see, mis Eestile tõepoolest võiks nagu oluline olla selles Euroopas. Arvestades, et me oleme siin kusagil idanaabri, mitte Euroopa serva peal, sest Venemaa kuulub ka Euroopasse, kuigi seda väga ei loeta Euroopa osaks.

V3: Ma arvan, et ikka areneme edasi positiivses mõttes

M: Kas sellel on mingi hind ka, näiteks meie oma riigi seisukohast, kui me nende protsessidega kaasa läheme?

V3: Kindlasti on see hind, sest seadusandlus paljuski tuleb Euroopa Liidu poolt, et kindlasti me mõnda küsimust ei lahendaks eraldi seisva riigina nii nagu me praegu seda lahendame. Aga nii on otsustatud, et me oleme Euroopa Liidus. Ja kui võtta seda, et suured ja vanad Euroopa riigid on ka Euroopa Liidus ja nad on seal saanud rahulikult areneda, siis võibolla me ei peaks nii väga kartma seda. Et kui ikkagi asi läheb väga käest ära, küllap siis need suured ja võimsad riigid hakkavad ka möllama, et nad ei taha. Et võib-olla me kardame asjatult

V1: Me kaotame nii või teisiti, et kui me tõmbame punase joone, siis me ka kaotame midagi. Üks loomulik arengu osa, et me millestki loobume ja midagi saame juurde, et kummal pool me nüüd siis punast joont tõmmates saaksime suurema kasu, et jah, tõenäoliselt rahvuslus ja kõik sellised asjad säiliksivad tugevamana, aga mis me sellega kaotaksime? Mis mida üles kaalub?

M: Kas Eestil on üldse mingi võimalus seda protsessi ka kuidagi mõjutada. Mis te näete?

V3: Kindlasti on

V2: Oleneb, mis protsessi vaadelda

M: Euroopa muutumise

V2: See koosneb ka nagu alaprotsessidest, et kui me räägime rahvuse püsimisest, rahvusriigist või rahvusgrupina, siis see on kindlasti meie võimuses seda muuta. Kas võimuses, aga ilmselt on need võimalused

V4: Eks ta ongi selline pehmete väärtuste küsimus, et traditsioon, kultuur, keel, mida sinna alla panna. Muus osas on ju Euroopa üsna ühte nägu, ükskõik, mis linna sõites ja millist teed mööda, et seda vahet ju ei ole. Sõltub, kuidas traditsioonid säilivad. Kui sa sattud kusagil kitsepidamise keskele või siis hoopis kõrgtehnoloogilisse põllumajandusse. Kõik me vahetame ju seda parimat praktikat, kõik püüdlevad paremuse poole. Et oleks lihtsalt parem elada. Euroopa on ka vananev, sealt tuleb see immigratsioonipoliitika sisse, et kuidas see sallivuse teema on ja kuidas me seguneme. Mis saab keelest ja kultuurist?

M: Kuidas naistele tundub, kas Eesti saab üldse kaasa rääkida protsessi kulgemisel või pööramisel?

V3: tahaks loota, et ikka saab. Ma ikka loodan, et nendes paljudes komisjondes võetakse sõna ja öeldakse midagi. Ikka mõjutada saab

V2: Kasvõi oma positiivse edulooga. Ka see võib omada mingeid mõjusid protsessidele

V4: Eks ta ongi nagu rahvusvaheliste suhete küsimus, et kuidas seda lobi tehakse. Ma ei tea riigijuhtide kohtumisel ja teistpidi võib seda teha jahil, näiteks inglasi siia kutsuda. Need on erinevad moodused.

M: Ma annan teile nüüd viimase pildi, mis on karikatuur. Tegemist on siis eelmisel suvel, kui oli see riigikohtu otsus tulemas. See karikatuur on Postimehes ilmunud enne, kui riigikohus tegi otsuse, kas Eestil on põhiseadusega kooskõlas liituda ESM-iga. Vaadake seda karikatüüri ja mis teie arvates sellega öelda on tahetud?

V4: Siin tuleb nagu iseendal edasi mõelda, et kirp seal ühes servas ajab selle põrsa sealt nõõri pealt maha või ei aja.

V1: On natuke nagu võimalik seda asja tasakaalust välja ajada

V4: Aga noh, põrsa pilgust loeb üsna palju välja

V3: Aga põrsas ikkagi vaatab sinnapoole, kõõritab sinna täpikese poole. Samas kui vaadata seda tasakaalu siin, siis see põrsake võib tõepoolest natukene nagu maha kukkuda. See Eeti täpik on siin sellise koha peal, et võib kallutada. Joonise järgi vähemalt

V2: Ongi ühelt poolt see, et on rõhutatud seda väiksust ja nagu siin jube on öeldud, et see võib tasakaalu kaalukeeleks osutada. Aga me ei näe, kas seal varda teise otsa peal

on teine kirp või ei ole. Pigem see, et võibolla on selle kirbu proportsionaalselt mõju liiga suur võrreldes selle põrsaga.

M: Kellelgi on veel mõni mõte, mis on ütle mata jäänud seoses põrsa ja kirbuga?

V2: tegelikult vist meie riigi ametlik seisukoht ja kirbu väljaütlemine, et riigil vist ei ole olnud sellist ähvardavat tooni. Meie riigi ametlikul seisukohal.

M: Ma küsin nüüd kõige viimase asjana, et kui ma laseks teil protsentuaalselt määrata, et kas te tunnete ennast eurooplase või eestlasena, siis kuidas need jaguneksid?

V2: Ma tahaks öelda nagu Matti Nykanen 50-60

M: 100 protsendi piires siiski

V3: Ma olen samal arvamusel 50-50

V4: Kui ma Eesti peale üldse mõtlen, siis ta on minu jaoks sinna 30-70, et 30 protsenti eurooplast ja 70 eestlast

V1: Mul ikka kaldub ka pigem eestluse poole, et kas siis 60-40 või 70-30

V2: kui ma peaksin uuesti ütlema, siis 65-35. Eestlus on tegelikult ikka üle.

M: aitäh teile! Sellega oleme lõpetanud!

Aki.